

KASTAŞ • İKİNCİ DÜNYA HARBI BELGESELİ

Fikret Yurdakol

**P
A
S
İ
F
İ
K
D
R
A
M
I**

eskikitaplarim.com

Yayınlayan ● KASTAS A. Ő.
Kapak resim ● Aykut ÖZBAY
Kapak baskı ● Birleşmiş Reklâmcılık
Baskı dizgi ● Ünal Matbaası
Cilt ● Zafer Matbaası
Birinci baskı ● Temmuz 1983

Fikret Yurdakol

İKİNCİ DÜNYA HARBI
BELGESELİ

PASİFİK DRAMI

KASTAŞ YAYINLARI
Başmusahip Sokak Tala han 16
Cağaloğlu — İstanbul

I. PEARL HARBOR BASKINI

- Pearl Harbor baskınının mimarı Japon Amirali Yamamotonun amacı.
- Baskının oluşu ve nedenleri.
- Amerikanın savaşa girişi.

II. MIDWAY SAVAŞI

- Amiral Yamamotonun planları
- Amerikan Amirali Nimitz'in karşı planı
- Amerikanın Midway savaşını kaybetmesi halinde Pasifikte durum ne olurdu.

III. PASİFİK DRAMININ KAPANIŞI

- Pilot Yüzbaşı Lamphier'in Tarihi görevi
- Yamamoto serüveninin sonu
- Pasifik Okyanusunun kaderi
Hiroşima ve Nagazaki'ye giden yol

SUNUŞ

Japonlar 7 Aralık 1941 tarihinde Pearl Harbor baskını ile koca Amerikan donanmasını Pasifik sularına gömerken Amerikanın en üst düzeyindeki yetkililerden gayrı bütün Dünya ve Amerikan halkı neye uğradığını şaşırılmış, bu ani saldırı karşısında şok geçirmişti.

Amerikan Donanması Pasifik Okyanusunda sulara gömülürken, her şeyi gün ışığına çıkaran «Zaman»da oynanan dramın perdesini aralıyor ve günbegün anılar, arşivler ve belgesel eserler gerçekleri su yüzüne çıkarıyordu.

Şimdi kesinlikle biliniyor ki;

Amerikanın; Cumhuriyet Başkanı Roosevelt dahil, en üst düzey yetkilileri 7 Aralık 1941'in arifesinde Japonların böyle bir baskın yapacaklarını, saldıracakları yer hariç, gün ve saatine kadar biliyorlardı. Şayet ele geçirdikleri, Japon şifrelerine gerekli önemi verselerdi, Japonların saldıracığı hedefinde neresi olduğunu kesinlikle saptıyabileceklerdi. Hal böyleyken bu felâkete nasıl göz yumdular ve neden önlemediler? Herkes gibi ben de bu soruyu kendime sormıya başladım.

Ben, 1941 yılında Harp okulundan Havacı olarak mezun olup, İngiltereye gönderilerek Kraliyet Hava Harp okulunda Avcı Pilotu olarak eğitim gördüğüm 1944 yılına kadar İngiltere'de bu sorunun cevabını aramaya koyuldum. Bu hâl bende «Hobi» halini aldı ve kendimce nedenlerini bulmaya çalıştım.

Amerikanın savaşa girmesi için kamuoyunu oluşturmak gerekiyordu. Bunu yapmanın zorluğunu bilen üst düzey yetkilileri gününü ve saatini bile bildikleri felâkete göz yummak zorunda mı kaldılar? Neticede Pearl Harbor'da Amerikan donanması baskına uğrayınca tabii herkes şoke oldu.

Pasifik Dramının birinci perdesini gördüğümü sanırken 1944 yılında İngiltere Kraliyet Hava Kuvvetlerinden Savaş Eğitim filosundaki görevimi bitirip yurduma döndüm.

Yeni görevlerin heyecanı içinde bende «Hobi» haline gelen Pasifik Dramını unuttuğumu sanırken 1948 yılında Hava Kuvvetleri Komutanlığına atanıp Amerikan Hava yardım kurulu irtibat subaylığına başladım. Bu kurulda Pasifik Savaşına katılmış Amerikalı mesai arkadaşlarımdan, Hava Binbaşı TURK, Deniz yarbayı WOODBRIDGE ve Kara yarbay J. O'CONNOR'la tanışıp ve onların anılarını dinleyince küllenen merakım yeniden alevlendi.

Bu görgü tanıkları subaylardan yavaş, yavaş bilgi toplamaya başladım. Bu arkadaşların yardımıyla Amerikadaki diğer görgü tanıklarıyla mektuplarla sürekli bilgi topladım.

1951 yılında da Hava Harp Akademisine Amerikalı öğretim üyelerine tercüman olarak atanınca, Akademinin geniş imkânlarından da ya-

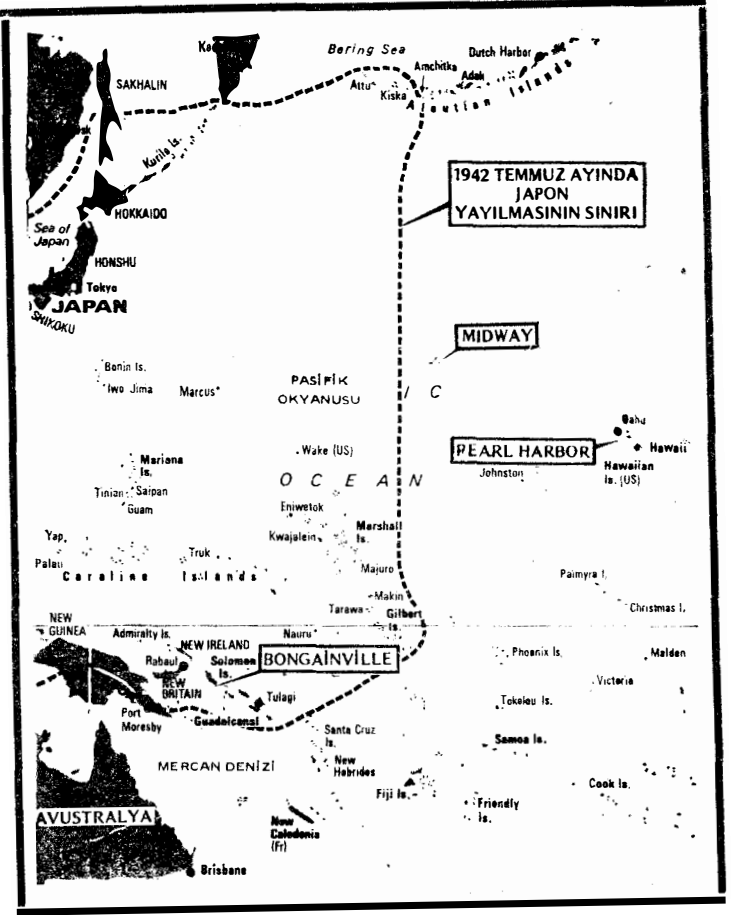
rarlanarak henüz tercümeleri yapılmamış Ladislas Farago'nun THE BROKEN SEAL (kırılmış mühür), R. Black'in THE WAR (SAVAŞ) H. Slater'in «SPY (CASUSLAR), adlı ve diğer H. Slater'in «SPY (CASUSLAR), adlı, diğer başka eserleri okuyarak Pasifikteki oynanan oyunların içinde yaşar hale geldim. Anılar, arşivler, belgesel eserler birbirini tamamlıyor ve sanki Pasifik savaşını yaşamış gibi oluyordum. Pasifik dramının baş rolü oynayanlarının hep aynı kimseler olduğunu gördüm.

Bu dramın oyun ve oyuncularını benim gibi sizin de görmemiz ve merakınızı yenmeniz gayesiyle edindiğim bilgi ve faydalandığım arşiv ve belgesel eserlerin özünü bir kitap haline getirmeyi amaçladım. Her olayın derinliğine inerek ve bir tarih sırasıyla düzenleyip bu kitabı hazırladım ve bu benim uzun senelerimi aldı.

1941'lerde başlayıp Bugünlere kadar süren araştırma ve çabalarımın verimli olup olmadığını siz okuyucularımın takdirine sunuyorum.

Fikret YURDAKOL

5 Nisan 1983

**PASİFİK DRAMININ OYNANDIĞI
JAPONYA ve PASİFİK OKYANUSU**

6 ARALIK 1941
PEARL HARBOR FELAKETİNİN
BİR GÜN ÖNCESİ

Bu cumartesi de, Washington'daki diğer cumartesiler gibi sıradan bir gündü. Ortadaki gergin hava hakkında alınan haberler Amerikan halkının normal yaşantısında değişiklik yapmasını icabettirecek bir durum arzetmiyordu. Yani, herkes eskisi gibi maçlara, sinemaya gidiyor, veya Yılbaşında sevdiklerine veya yakınlarına verecekleri hediyeleri almak için alış veriş yapıyordu.

Amerika ve Japonya arasındaki kritik durumla çok yakından ilgisi olan Dış İşleri, Harbiye ve Donanma Bakanlıklarında ancak bazı görevli kişiler vazife başında idi.

Cumartesi günü saat 16.30 da bunlardan sonuncu kişi de işini bitirip evine gitti... Bürolarda bir kaç bekçiden başka kimsecikler kalmadı.

Japon krizi ile çok yakından ilgisi olan sorumlu Bakanlardan hiç birisi de görevi başında değildi. Örneğin, Amerikan Donanmasının gücü, eğitim derecesi ve halihazır durumu ve konu hakkında çok iyimser bir rapor vermiş olan Donanma Bakanı Frank Knox, Bakan Cordell Hull ve Henry L. Stimson evlerinde istirahate çekilmişlerdi.

Genel Kurmay Başkanı Orgeneral George C. Marshall da Deniz Kuvvetleri Harekât Dairesi

Başkanı Amiral Harold R. Stark ile beraber Milli tiyatrodaki «The Student Prince» adlı bir piyes seyrediyordu.

Amiral Stark'ın Harp Plânlar Dairesi Başkanı Tuğamiral Richard K. Turner de saat 16.30 da evine gitti. Binayı terketmeden evvel Deniz Kuvvetleri Haberalma Başkanı Albay Theodore Wilkinson ile şakalaştı. Wilkinson «Yalnız düşünüyorsun» diye Amirale takıldı. Bunun üzerine Amiral, biraz ciddi, «Ne hakkında yanılıyorum» diye sordu. Wilkinson «Japonların, Amerika'ya saldıracağı hakkındaki inanışınızda» diye cevap verdi. Bu konuda daha fazla konuşmadılar ve ayrıldılar. Amiralden sonra Albay Wilkinson da Kara Kuvvetleri Haberalma Başkanı Tuğgeneral Sherman Miles'a vereceği akşam yemeği için evine gitti. Parti çok güzel geçti ve her ikisi de Japonya konusunda konuşmamaya dikkat ettiler.

Aynı saatlerde Beyaz Saray da çok sakin ve sessiz vaziyetteydi. Sadece birinci kattaki verandada ışık yanıyor ve Başkan Roosevelt ikinci kattaki odasında yazı masası başında oturuyordu... Saat 21.30 da Beyaz Sarayın posta dairesinde görevli olan genç Deniz Yüzbaşı Robert Schulz, Deniz Kuvvetleri Haberalma Dairesinden gelen bir kutuyu Roosevelt'e getirdi. Başkan kutuyu cebindeki özel anahtarla açtı ve uzun bir mesajı eline aldı.

Mesaj, Tokyodan Washington Büyük elçisine gönderilen ve Amerikan Hükümetine verilmesi istenen bir nota idi.

Başkan yazıyı bir müddet inceledikten sonra yanında bulunan Danışmanı Harry Hopkins'e dönerek «Bunun anlamı savaş» dedi.

Başkan bunu anladığı halde neden harekete geçmedi?...

Neden üst kata çıkarak uyudu ve günün geri kalan kısmını hiç bir şey yapmadan geçirdi?

Ve neden Pearl Harbor felâketi meydana geldi?

Bu soruların yanıtlarının çok gerilerde olduğu görülür.

1920 senesinden evvel Amerikan Deniz Kuvvetlerinin Haberalma faaliyetlerine karşı gösterdiği ilgisizliğin nedenlerini bulmak ve açıklamak çok zordur. 1910 senesinde Deniz Kuvvetleri Muhabere Dairesinde Donanmanın kendi şifrelerini düzenliyen küçük bir Şifre Dairesi vardı. Birinci Dünya Savaşından iki sene sonra Donanma Haberalma Başkanlığında ileri görüşlü bir kaç subay yabancı devletlerin donanmaları hakkında bilgi toplamak maksadı ile Resmî olmıyan küçük bir haberalma servisi kurmayı kararlaştırdılar. Fakat Donanmanın üst kademelerindeki Amiraller böyle bir teşkilâtın yapılmasına lüzum duymadılar, bu yolla elde edilecek bilgilerin doğruluğuna güvenilemeyeceğini bildirdiler; çünkü yabancı Devletlerin donanmaları hakkındaki bilgiler, Amerikan Sefaretlerindeki Deniz ateşeleri tarafından elde ediliyor ve bununla yetiniliyordu.

Amirallerin bu tutumuna rağmen 1920 senesinde gelişen olaylar, Donanma Haberalma Başkanlığında kuvvetli bir istihbarat teşkilâtının kurulmasını gerektirdi; çünkü Japon Ordusunda bilhassa deniz kuvvetlerindeki gelişmeler yüzünden Washingtonda, Japonyaya karşı büyük bir ilgi, doğmuştu. Bunun üzerine Riggs Milli Bankasında istenildiği gibi harcanmak üzere

Donanma emrine büyük bir Cari hesap açıldı ve, Haberalma Dairesinin başına eski bir Deniz ateşesi olan, atak tabiatlı ve ileri görüşlü Albay Andrew Long getirildi.

Albay Long derhal faaliyete geçerek haber-alma alanında sivrilmiş genç ve enerjik deniz subaylarını Japonyaya gönderdi. Bu, Amerikan tarihinde dış memleketlere gönderilen en büyük randımanlı «Resmi Casus» teşkilâtının başlangıcı oluyordu. Tokyodaki Amerikan Sefaret personelinin yüzde doksanı (Dişçisi, ahçısı dahil) casusluk yani istihbarat işleriyle uğraşıyorlardı.

KIRMIZI KUTU

Bu sırada Washington'da, Japonyanın iki ateşesi vardı. Bunlar Yarbay Yoshitake Uyeda ve Binbaşı Kiyoshi Hasegava idi. Uyeda Washingtonun Benedict semtinde aynı zamanda ofis vazifesini gören bir apartman dairesi kiralamıştı. Eğlenceye çok düşkün olan bu Japon deniz subayı haftada birkaç defa güzel Amerikan kızlarının Gejša (Geisha) olarak hizmet ettikleri çılgın partiler veriyordu... Aynı tarihlerde birinci sınıf bir istihbarat subayı olan Amerikan Albayı Ellis Zacharias, Tokyodan Washington'a döndü ve kendisine Albay Long tarafından Uyeda'yı izleme görevi verildi. Bunun üzerine Zacharias, Uyeda'nın üstündeki daireye yerleşti ve aşağıdan yukarıya gelen kadın kahkahalarını dinlemeye ve bunlardan anlam çıkarmaya çalıştı. Kısa zamanda Uyeda'nın güzel davetlilerinin Amerikan Donanma Dairesinin sekreterleri olduğunu saptadı. Örneğin bunlardan bir tanesi Bakanın özel sekreteriydi. Bu durumu

Long'a rapor ettikten sonra sekreterlerin gizli dokümanları görmemeleri için gerekli tedbirler alındı. Bununla beraber bu işe bir son vererek Uyeda'nın kokteyl partilerine davetli göndermemek tehlikeli olur ve Uyeda'yı kuşkulandırır-
dı. Bunu önlemek için Long, işin önem ve nedenlerini bilen sekreterler buldu... Yeni seçilen bu sekreterlerden bir tanesine, Uyeda'nın utan-
gaç tabiatlı muavini Hasegava ile sıkı fıkı dost olması için talimat verildi. Hasegava tecrübesiz ve biraz içki aldığı zaman amiri Uyeda kadar gizlilik kurallarına pek önem vermiyen bir tip-
ti. Genç sekreter Hasegava'dan gizli Deniz Hare-
kât şifresinin Amerikadaki bir Japon Konsolos-
luğunun kasasında muhafaza edildiğini öğren-
di... Japon İmparatorluk Donanmasının üzerinde titizlikle durduğu ve ancak bir kaç kopyası-
nın Japon ana vatanı sınırları dışına çıkmasına izin verdiği bu şifrelerin nerede olduğunu öğ-
renmek çok büyük bir başarıydı. Japon Konso-
losluğunun bulunduğu bölgedeki Amerikan istihbarat subayına «Ne pahasına olursa olsun bu şifre kitabını elde etmesi» için talimat veril-
di. Bölge istihbarat subayları genellikle karşı istihbarat yani kontr espionaj faaliyetinde bulu-
nurlar. Bu, düşman ajanlarının faaliyetlerini iz-
lemek ve onları zararsız hale getirmektir. Tabii bu meyanda maymuncukla bina veya Sefaret-
lere girerek kasaları açıp evrak çalmak veya fo-
tokopilerini çekmek yetkilerine de sahiptiler. Şifrelerin bulunduğu bu Japon konsolosluğunda geceleri sadece bir bekçi bulunuyordu. Japon Konsolosluğunda çalışmasına rağmen vatan se-
ver bir Amerikalı olan gece bekçisi beş kişilik bir ekibin gelip kasayı açtığı gece binanın baş-
ka bir tarafına gitti ve kısa bir zaman sonra da

şifre kitabının fotokopileri Donanma İstihbarat Dairesine ulaştı.

Bu şifre kitabına içinde bulunduğu dosyanın renginden ötürü «Kırmızı Kitap» ismi verildi. Şifre kitabının ele geçirildiği Donanma İstihbarat Dairesi içinde bile titizlikle gizlendi.

Şifre kitabı elde edilmişti ama, ortaya yeni bir problem çıktı. Donanma İstihbarat Dairesinde bu şifreleri tercüme edecek derecede Japonca bilen bir kimse yoktu. Bu nedenle Japonca'yı çok iyi bilen ve aynı zamanda kendisine güvenilebilir bir kimsenin bulunması gerekti... Neticede, uzun yıllar Japonyada öğretmen ve Misyoner olarak çalışmış olan Dr. Emerson J. Haaworth bulundu. Doktoru Donanma Haberalma Dairesine çağırdılar ve kendisine durumu olduğu gibi anlattılar. Bu işi kabul eden Doktor, eşinin kendisine sekreter olarak verilmesini istedi, çünkü Doktorun el yazısını eşinden başkası okuyamıyordu.

Bayan Haaworth eşinin yaptığı tercümeleri daktilo etmekten başka odanın temizliğini de yapmak zorunda kaldı; çünkü günlük temizlik işlerini yapan hizmetçi kadın, haftada iki defa kilidi değiştirilen 2646 numaralı odaya sokulmuyordu.

Dr. Haaworth Japonca'yı çok iyi biliyordu ama, Kırmızı Kitabı, günde 8 : 12 saat mesai ile 18 ay çalıştığı halde ancak kısmen tercüme edebildi. Bu yorucu çalışmalarına rağmen bazı kelimelerin anlamlarını sökemiyordu. Meselâ, beş kelimeden oluşan bir cümle karşısında çaresiz kaldı. Cümle şöyle tertiplenmişti: «Haru Endo Rienji Fuında». Dr. Haaworth, 2646 numaralı odanın faaliyet ve emniyetinden sorumlu olan Binbaşı Mc. Claran'a döndü ve «Fakat bu Ja-

ponca değil, çünkü hiç bir şey anlamıyorum» dedi.. Bu olayların olduğu sene 1925 dir. Bu konuşmadan sonra Mc. Claran Kırmızı Kitabın tercüme edilebilmesi için Japon Askeri terimlerini çözebilecek derecede Japonca bilen bir Subaya muhtaç olduğunu anladı. Sözü edilen senelerde Amerikan Donanmasının en iyi Japonca bilen subayı Zaharias'dı. Zahariasın nerede olduğunu araştırdılar ve Panama Kanalı bölgesinde bir Deniz Üssünde görevli olduğunu öğrendiler ve derhal Washington'a dönmesini emrettiler.

Zaharias'ın 2646 numaralı odaya adapte oluşu kolay olmadı. Sonradan söylediği gibi «İçerde yaptıkları işi pek beğenmiş görünmiyen asık suratlı ihtiyar bir karı kocanın bulunduğu kilitli bir odada çalışmak çok zor oldu. Kendimi adeta bir manastırda hapsedilmiş zannettim». Dr. Haaworth'u şaşkırtan kelimeler Zaharias'a çok kolay geldi «Allah, Allah bu çok kolay ve basit» dedi. «Rienji Fuaında» mesafe ölçüsü demektir, tahminime göre bizim Barr ve Stroud mesafe ölçücüsünün Japonca tercümesi olabilir. Japonca Haru, Barr... Suturodo, Stroud anlamına gelir. Zaharias'ın yardımıyla beş ay içinde kırmızı kitabın çevirisi tamamlandı.

Bu sıralarda Donanma Şifre Dairesinde bir «Araştırma Şubesi» kuruldu. Bu Şubenin başına bilmediği şeyleri öğrenmek için geceyi gündüze katan Laurence Safford isimli bir subay getirildi. Safford meşhur Fransız şifre uzmanı Albay Etienne Bazeries'in tarif ettiği gibi «Doğuştan bu iş için yaratılmıştı». Donanma Araştırma Şubesinin görevi şifre makineleri yapmak ve yabancı devlet donanmalarının mesajlarını dinlemek ve deşifre etmektir. Küçük ve hassas aletler ko-

nusunda uzman olan Safford kısa zamanda bir şifre çözme makinesi yaptı.

Bu sıralarda meydana gelen iki olay Safford'un hayatında önemli değişikliklere neden oldu: Birincisi, en küçük detaya dikkat eden Albay Ridley Mc. Lean'in Muhabere ve Şifre Dairesine başkan tayin edilmesi ve dolayısıyla Sofford'un 2646 numaralı odaya girebilme imkânının sağlanması oldu. Safford zamanının büyük bir kısmını kendi masasından ziyade 2646 numaralı odada geçirmeye ve Kırmızı Kitap hakkında geniş bilgiye sahip olmaya başladı. Bu olanaklara sahip olduktan sonra, ikinci olarak, bütün gizlilikleri çözülmüş olan Kırmızı Kitabın deneylenmesi için dinleme istasyonlarının kurulmasını ve şifre çözme sorumluluğunun Araştırma Şubesine verilmesini Albay Mc. Lean'den rica etti. Albay bunu onayladı ve ilk dinleme istasyonu Pasifikte Guam'da kuruldu.

KIRMIZI KİTAPTAN SONRA AMİRALLER ŞİFRESİ

Safford denize, yani bir gemiye atandığı zaman arkasında bilgili kişilerden kurulu bir teşkilât bıraktı. Bu teşkilâta, şifre memurlarından birine aşık olduğu için dindar ailesi tarafından evlâtlıktan reddedilen bir genç bayan vardı. Bugüne kadar gerçek kimliği bilinmiyen bu bayan «Miss Aggie» olarak tanınıyordu. Safford deniz görevine atanmadan evvel Miss Aggie'ye Japon donanmasının Amiraller düzeyindeki şifrelerini öğrenmesini emretmişti. 1926 senesinin sonlarına doğru Miss Aggie bu şifreleri en küçük detayına kadar öğrendi. Kırmızı Kitaptan

sonra Amerikalıların eline geçen bu önemli şifreye (Amiraller şifresi) adı verildi ve Japon Donanması hakkında en önemli istihbarat kaynağı haline geldi. Miss Aggie'nin bu başarısından sonra Albay Zacharias'ın direktifi altında bütün pasifikte ve Amerikan gemilerinde dinleme istasyonları kuruldu.

30 Ağustos 1927 tarihinde Tokyo, Japon donanmasının Ekim ayında geniş çapta bir manevra yapacağını açıkladı. Shanghai'da Amerikan sefaretindeki radyosu başında bunu dinliyen Albay Zacharias bu manevranın özellikle bir taktik ve teknik değişiklik niteliğini taşıdığını ve bütün önemin uçak gemileri üzerinde yoğunlaştırılacağını tahmin etti. Pasifikteki değişik adalara yerleştirilmiş olan dinleme istasyonlarının menzili manevra sahasını kapsamadığı için Albay Zacharias Japonya'ya bir nezaket ziyareti yapacak olan Marblehead kruvazörüne bindi. Hareketinden evvel Shanghai'deki bütün dinleme cihazlarını, gece yarısı, Marblehead kruvazörüne taşıdı ve gemi manevra sahasından geçecek şekilde Kobe adasına doğru rota tuttu. Aynı sıralarda bir Amerikan filosu da, dış görünüşüyle tatbikat yapmak amacı ile Japonların manevra yapacağı Pasifik bölgesine gitmek üzere Filipin'lerden denize açıldı... Marblehead, Japon Donanmasıyla yakından, yanı gözle görülür temas kuramadı ama, Albay Zacharias ve emrindeki telsizciler Japon Sancak gemisinden verilen emirleri ve sancak gemisine gönderilen mesajları dinlediler ve deşifre ettiler... Bu sıralarda Filipinler'den kalkan Amerikan Filosu da Japon Donanmasının yakınlarına geldi ve Japonların takibettiği rota üzerinden geçti.

Amerikan gemilerinde bulunan istihbarat

Subayları, Japonların inşa ettiği en modern uçak gemisi Akagi'den, uçakların kalkışlarını ve görev sonunda tekrar Akagi'ye inişlerini dikkatle izlediler... Bu istihbarat subaylarının raporlarından Amerikan Donanma çevrelerinde genellikle yaygın olan bir inanış çürütülmüş oldu. (Amerikalılar, çekik gözlü Japon pilotlarının miyop olduğuna inanıyorlardı). Pearl Harbor baskınından sonra, bu konu kesinlikle teyit edilmiş ve Amerikan Donanmasında yaygın olan bu inanışın doğru olmadığı çok geç ve acı olarak anlaşılmıştır.

Japon telsiz konuşmalarını dinliyen Albay Zacharias'ın kendi deyişi ile «Bu konuşmalarda heyecanlı ve üzüntülü bir hava vardı», çünkü Filipinlerden kalkan Amerikan filosunun manevra sahasına gelişi Japon Amiralini kızdırmıştı. Amiral derhal Akagi uçak gemisi ile, Amerikan filosu arasına bir duman perdesi çekilmesini emretti. Bunu Marblehead Kruvazöründe dinliyen Zacharias yanındakilere «Duman perdesi, telsiz dalgalarına engel olamaz» dedi ve Japon manevralarının bütün gelişmelerini sonuna kadar izledi.

Bunu takibeden senelerde, Japon İmparatorluk Donanmasının bütün mesajları dinlendi ve tercümeleri gizli dosyalarda saklandı.

2646 NUMARALI ODANIN BAŞINA GELENLER

Amerikalılar, espionaj yani casusluk faaliyetlerine karşı (1920-1930 seneleri arası) tiksinti duymuşlardı. Amerikalıların bu inanışları yüzünden şifre çözme faaliyetleri 1929 senesinde

ortadan kalkmak tehlikesiyle yüz yüze geldi. Bu sıralarda, yani 1929 da, Dış İşleri Bakanı olan Henry L. Stimson Filipinlerde Vali iken Japon-yanın Cunta eline geçtiğini bütün açıklığıyla görmüş olmasına rağmen bu tehlikeye önem vermemiştir.

Başında bulunduğu Bakanlığın diğer Devletler temsilcileriyle dostça ilişki kuracağına kesin bir şekilde inanıyordu.

Dış İşlerine atanan bir Bakana, casusluk, yani istihbarat konularında bilgi vermeden evvel Bakanın sandalyesine «Yerleşip, ısınması» Amerikada gelenek halindedir. Yani Bakan işini tam anlamı ile kavramadan evvel kendisine istihbarat konularında bilgi verilmez. Bu geleneğe uyularak Bakan Stimson'a «Sandalyesine ısındıktan sonra» Binbaşı Herbert O. Yardleyin, Kara Oda ismi verilen bir şube vasıtasıyla diğer devlet şifrelerini çözdüğü söylendiği zaman, tepesi attı ve «Bir centilmen, arkadaşının mektubunu okumaz» dedi ve Binbaşı Yardley'e tahsis edilmiş olan ödeneğin kesilmesini emretti. Bu emir üzerine Kara Oda'yı kapatmaktan başka çare kalmadı. Bakan Stimson'un aldığı bu karar Donanma istihbarat Dairesinde panik yarattı ve bu suretle şifre çözme işine son verildi ve 2646 numaralı oda boşaltılarak kapatıldı.

1931 senesinin Mayıs ayında Binbaşı Yardley «Amerikanın Kara Odası» isimli meşhur kitabını yayınladı. Bunun üzerine Amerikan Hükümeti resmen böyle bir odanın varlığını inkâr etmek zorunda kaldı ve Binbaşı Yardley'in kitabını «Hayal Ürünü» olarak niteledi.

Hükümet kara odayı resmen inkâr etmesine rağmen, Dış İşleri ve Harbiye Bakanlıklarının sözcüleri Binbaşı Yardley'in kitabının «Kıs-

men gerçeklere uyduğunu» Basına açıkladılar ve bu konuda yayın yapmamaları için ricada bulundular. Bu ricayı ciddiye alan basın, sessizliği tercih etti ve kitap hakkında bir yorumda bulunmadı.

«Amerikanın Kara Odası» isimli kitabın yayınından bir, iki gün sonra Japonyanın Washington Büyük Elçisi kitapta Japon şifreleriyle ilgili sahifelerin özetini Japon Dış İşleri Bakanı Kijuro Shidehara'ya telgrafla bildirdi... Japonyanın batı zihniyetli ve çok asil olan bu devlet adamı, Amerikalı dostlarının kendisini aldattıkları için çok üzüldü, Batılı Devletlerle Barış içinde yaşama teorisini şiddetle savunan bakanın bütün ümitleri bir anda yıkıldı... Fakat kendisine, Japonların da Yardley'in açıkladığı gibi Amerikan şifrelerini çözdükleri söylendiği zaman üzüntüsü biraz hafifledi... Bu olayın örtbas edildiğinin sanıldığı sıralarda Japon gazeteleri Yardley'in kitabını makale halinde yayınlamaya başladılar. Bunu okuyan Japon halkı ayağa kalktı ve Dış İşleri Bakanı Shidehara'nın «Batılı Devletlerle dostluk kurma» siyasetine karşı olan muhalefet liderleri faaliyete geçtiler. Bunun sonucunda Japon Bakanlar Kurulu düştü ve bu suretle Dış İşleri Bakanı Shidehara tarihin karanlıklarına gömüldü. Bu kayboluş veya gömülüş, ancak 14 sene sonra Shidehara'nın 72 yaşında ihtiyar bir adam olarak, Japonyanın İkinci Dünya Savaşından sonraki ilk Başbakanı sıfatıyla iktidara gelişiyle tekrar su yüzüne çıktı.

Binbaşı Yardley'in kitabının yayınından ve Dış İşleri Bakanı Shidehara'nın düşüşünden sonra Japonya, 1931 ve 1941 seneleri arasında tarihin «Karanlık Vadi» ismini verdiği bir devreye

girdi. Bundan sonra Japonya intikam almak maksadı ile Pearl Harbor felâketine doğru ilk adımını atmaya başladı.

KIRMIZI MAKİNE

Japon Dış İşleri Bakanlığı Telgraf Şubesinin yeni müdürü Shin Sakuma elindeki şifre makinelerinin, Amerikan makinelerinden çok daha üstün olduğuna emindi. Yabancı Devletler şifrelerinin kolayca çözülmesine rağmen Japonlar, taşıması kolay ve otomatik bir şifre makinesi yapmaya karar verdiler. Bu karar üzerine Dış İşleri Bakanlığı, Donanmaya yardımı ön plâna aldı. Japonyanın en seçkin mühendis ve makinistlerinin kilitli bir odada imal ettikleri 12 makineden ilk ikisi Japonyanın, Washington Büyük Elçiliğine gönderildi.

Bu sıralarda, senelerce evvel Amerikalı subay Safford tarafından kurulmuş olan Araştırma Dairesinde karakterleri bir birine uymıyan subaylar vardı. Meselâ, bir tanesi Amiralin emrine rağmen sakal bırakıyor, diğeri «Ben ancak gece çalışır ve gündüzleri uyurum» diyerek gündüz işe gelmiyordu... Japonlar, Deniz manevralarının arifesinde şifre sistemini değiştirdikleri zaman, Araştırma Dairesindeki bu tipik subaylar yeni Japon şifre sisteminin bir makineye bağlandığını anladılar. Anladılar ama, ellerinde bu makine hakkında hiç bir bilgi yoktu. Washington'daki Japon Deniz Ateşelerinin yeni makineleri kullandığı anlaşılınca, Donanma İstihbarat Dairesi elini uzattı ve araştırma dairesine yardıma başladı.

1935 senesinin rutubetli ve sıcak gecelerinde Japonyanın, Washington Deniz Ateşesi Albay Tamon Yamaguchi Wisconsin caddesindeki, hem ofis ve hem de apartman vazifesi gören daire-sinde elektriğin ara sıra kesilmesine şiddetle kı-zıyordu. Işıklar evvelâ göz kırpmıyor, ve sonra da tamamen sönüyordu. Bu durum elektrikçi ça-ğırmağa vakit kalmadan düzeliyor ve elektrikler eskisi gibi yanıyordu.

26 Temmuz tarihinde Albay Yamaguchi ve bütün yardımcıları, bu sıralarda Amerikan Do-nanma Haberalma Servisinin Uzak Doğu Şubesi Müdürlüğüne getirilmiş olan Albay Ellis Zacha-rias ve eşi Claire'in verdiği bir akşam yemeğine davetli idiler. Yamaguchi ve Zacharias bir bir-lerine karşı dost gözüküyorlar, fakat aralarında-ki mesleki çatışmayı bir mücadeleden ziyade bir onur meselesi addediyorlardı; bu sebepten, Ya-maguchi Japonyada yaz ortalarında kutlanan Chugen bayramı için Zacharias'ın yaptığı daveti kabûl etti.

Bu sırada Wisconsin caddesindeki apartman-da sadece, Yamaguchi'nin şoförü, ve aynı za-manda muhafızı olan genç bir şifre memuru kal-mıştı.

Yamaguchi, Zacharias'in evinde üçüncü martinisini içerken, Wisconsin caddesindeki a-partmanında ışıklar gene göz kırpmaya başladı ve biraz sonra da tamamen söndü. Aradan uzun zaman geçmesine karşın ışıklar tekrar yanma-yınca genç şifre memuru apartman yöneticisine telefon etti. Kısa bir süre sonra ellerinde büyük takım çantalarıyla iki elektrikçi geldi ve apart-mandaki elektrikle çalışan bütün cihazları kont-rel etmiye başladılar. Şifre odasındaki çalışma masası üzerinde duran ve daktilo makinesine

benziyen küçük cihazı ellerindeki kuvvetli elektrik fenerleri ile kısa bir müddet tetkik ettiler... Yamaguchi, Claire Zacharias'in Japon kâseleri içinde sunduğu kaplumbağa çorbasını içmiye oturduğu zaman apartımanındaki elektrik arızası giderilmiş ve ışıklar yeniden yanmıştı.

Bu arızanın, Araştırma Dairesinin isteği üzerine Zacharias tarafından yapıldığını ve tamirci kılığındaki iki kişinin de Donanma İstihbarat Dairesinden gelen iki teknisyen ajan olduğunu söylemiye lüzum yoktur. Şifre odasında elektrik lambalarıyla daktilo makinesine benziyen cihaza şöyle bir göz atmaları, Araştırma Şubesinin istediği bilgiyi elde etmeye kâfi geldi.

Zacharias, Kongre kütüphanesinde «İki Taraflı» çalışan bir ajandan (Hem Amerika ve hem Japon İstihbarat teşkilatları namına çalışan ve esasında Amerikan ajanı olan kişi) Japon Donanmasına mensup Ohmae isimli bir Yüzbaşının, şifre makinesine ait özel bir anahtar getireceğini ve Japonyaya dönerken de Iowa eyaletinde Devenport şehrinde bir gece kalacağını öğrendi.

Otele Dünya güzelini gölgede bırakacak bir kadın yerleştirildi. Ohmae güzel kadının odasında mutlu dakikalar geçirirken Donanma Haberalma Dairesine mensup ajanlar çantasını didik, didik ederek çok önemli evrak ve bilgi elde ettiler... Bu ve diğer kaynaklardan; Japon takvimine göre 2591 senesinde yapıldığı için Tip No 91 ismi verilen şifre makinesi hakkında geniş bilgi elde ettiler. Bu bilgilere dayanarak Japon makinesinin bir benzerini imâl ettiler ve buna Kırmızı Makine adını verdiler.

JAPONLARIN YENİ İSTİHBARAT TEŞKİLATI

1931 senesinde Japonlar bütün Amerikayı kapsıyacak şekilde bir casusluk teşkilâtı kurmaya karar verdiler; çünkü, Japonların Mançurya ve Shanghai'daki faaliyetlerine engel olan tek kuvvet Amerika idi.

Belki garip bir tesadüf eserdir ama Cumhuriyet Başkanı seçilişinden üç gün sonra başkan Roosevelt, Japonya ile yapılacak muhtemel bir harp konusunu ele almış ve bu savaşın yükünü de Deniz Kuvvetlerinin taşıyacağını açıkça ilân etmişti... Bu sıralarda Japonlar da aynı kanda idiler ve bu nedenle her iki taraf da gizli servislerinin Deniz Kuvvetleri namına çalışmasına özellikle önem vermeye başladılar.

Soğuk Harp başlamıştı, fakat 1935 senesinde meydana gelen bir olay terazinin kefesini Japonlar tarafına kaydırды. Almanya ve Japonya elde ettikleri istihbaratı bugünden itibaren birbirlerine vermeyi kabul ediyorlardı. Her iki tarafın istihbarat subayları anlaşmanın detaylarını ve (*) «Microdot» ın kullanılış şeklini tespit etmek üzere 5 Ekim tarihinde Meksikada Cuernavaca kentinde toplandılar.

Bu toplantıdan kısa bir süre sonra Japon a-

(*) Mikrodot Almanların icadettiği bir casusluk usulüdür. Bütün bir sahifelik yazı, daktilo makinasının bastığı bir nokta kadar küçültülüyor ve sonradan basit bir mektuptaki nokta özel bir makine ile silinip yerine Mikrodot konuyor. Mektup yerine ulaştığında bu nokta mikroskop altına konuyor ve koca bir sahifelik mesaj olarak okunuyordu.

janlarının bir kısmı California körfezinde «Balık tutmak» maksadı ile bir yat kiralayıp denize açıldılar. Halbuki esas gayeleri dinleme istasyonları kurmak için kolayca göze çarpmıyacak yerler aramak ve bu yerleri tespit etmekte... Meksikada iki dinleme istasyonu yeri tespit ettiler. Bir tanesi, sakin bir balıkçı köyü olan Guayanas'da, diğeri de Baja California 'sur'un güney ucunda idi. Seçtikleri bu iki noktadan Hawaii adalarını da kapsıyacak genişlikteki bir sahada Amerikan Donanma manevralarını kolayca izleme olanağına sahip oluyorlardı.

GİZLİ SERVİS SAVAŞI

Her iki taraf telsiz haberalma teşkilâtlarının göğüs, öğüse çatışmaları Amerikan ve Japon Donanmalarının bir kaç ay arayla Pasifikte yaptıkları manevralar sırasında meydana geldi.

Amerikan Donanmasında «Strateji Uzmanı» olarak tanınan albay Royal E. Ingersol, bir savaş halinde Japonların kullanacağı taktiği şöyle tasarlıyordu: Dış görünüşüne göre «Savunma» esasına dayanan bu plânın maksadı Amerikanın adet üstünlüğünü nötr hale getirmek için Amerikan kuvvetlerini Japon sahillerine doğru çekmek ve dolayısıyla karada üslenmiş uçakların menzili içine sokmaktı. Tabii bu çekilme esnasında Amerikan Donanmasına devamlı olarak deniz altılarla saldırılacaktı... Bu plânı işlemez hale getirmek için Albay Ingersol Amerikan Donanmasının Stratejik plânlarını değiştirdi ve yeniden düzenledi.

Ingersol Amerikanın Alaska'da Dutch Harbor'dan, Samoa'da Pogo-Pogo'ya kadar uzanan

bir hayat sahası olduğuna inanıyordu. Bu nokta göz önüne alınarak 1937 senesindeki manevralar Hawai adaları civarında yapıldı. Japonlar, karada üslenmiş ve balıkçı gemilerine yerleştirilmiş olan dinleme istasyonları vasıtasıyla Amerikan manevralarını iyice izlediler ve neticede Amerikalıların yukarıda açıkladığımız Japon savaş plânına, yani tuzağına düşmeyecek şekilde yeni bir strateji plânladığını anladılar. Bunun üzerine Japonlar da, bu yeni Amerikan stratejisine karşı ancak Guam, Midway ve Wake adalarını kısmen de olsa ele geçirmek suretiyle Amerikan Pasifik Donanmasını yok etmeği plânladılar.

Her iki tarafın bu gizli hazırlıkları sonunda Pasifik'te ve Uzak Doğu'da harbin kokusu artık duyulur hale gelmişti. Japon Cuntası iktidarı ele almış, Çinde Amerikan okul ve hastahaneleri tahrip edilmiş ve Yangtze Nehrinde Amerikan ganbotu Panay batırılmıştı. Japon Hükümetinin, Panay olayına çok üzüldüğünü resmen açıklamasına rağmen Japon Deniz subayları Tokyo Geisha House'larında Panay zaferi için kadeh kaldırıyorlardı.

Japon Dış İşleri Bakanlığının bir sözcüsü, Amerikanın Tokyo Büyük Elçisi Joseph C. Grew'ya «Deniz Kuvvetlerinden detaylı rapor gelmeden evvel Panay olayının nasıl cereyan ettiğini açıklamanın imkânsız olduğunu» söyledi. Grew bu raporun ne zaman geleceğini sorduğu zaman, sözcü sırtarak omuzlarını silkti ve «Belki yüz sene sonra» diye cevap verdi... Bu sıralarda Amerikan uzmanları elde ettikleri bilgilerin ışığında Panay olayını incelediler ve çözdükleri şifrelerden, Japonyanın Washington Büyük Elçisi

Hiroshi Saito'ya olaydan ötürü «üzgün» görünmesi için talimat verildiğini öğrendiler.

Bu tarihlerde Japonlar ellerindeki şifre makinesinin (Amerikalılar tarafından en küçük detayına kadar bilindiğinden habersiz) insan zekâsının yapabileceği mükemmeliyette yep yeni bir şifre makinesi yaptılar. Bir telefon santralına benzeyen bu makina, yeni bir çalışma prensibine dayanıyor ve mesajları kademeli olarak değişik kanallar üzerinden gönderiyor ve alıyordu. Bu yeni makinaya Japon Donanması Tip No: 97, Dış İşleri Bakanlığı da «B» makinesi ismini verdiler. Yeni şifre makinesi ile gönderilen Japon mesajları ilk olarak 1938 senesinde gelmeye başladı.

Bu sıralarda Donanma Muhabere Dairesi Emniyet Şubesi Müdürlüğüne getirilmiş olan Safford derhal faaliyete geçti ve bir kaç ay sonra da Japonların yeni şifre makinesinin bildikleri «Kırmızı Makineden» tamamen ayrı ve yepyeni bir cihaz olduğunu anladı. Bunun üzerine Donanma geleneklerine tamamen aykırı olarak durumu Kara Kuvvetlerine bildirdi. (*)

Safford Kara Kuvvetleri İstihbarat teşkilâtının 1 numaralı şifre uzmanı olan Albay «Billy» Friedman ile arkadaştı. Deniz Kuvvetlerinin bu teklifi üzerine otomatik, yani makineli şifre çözme alanında uzman olan Albay Friedman bütün imkânlarıyla Safford'a yardım etmeyi kabûl etti... Bir, iki hafta içersinde Friedman ve ekibi yeni şifre makinesinin özelliği hakkında kısmen

(*) Bu yıllarda her kuvvet, yani kara ve Deniz kuvvetleri bir diğerine muhtaç olmayı küçüklük adeder ve daima kendi başına hareket etmeyi tercih ederdi.

bilgi sahibi oldular, fakat bundan ileriye gidemiyerek, yorucu çalışmalarla geçen 18 ay içinde başka hiç bir şey elde edemediler.

1940 Ağustosunda tam ümitlerini kestikleri bir sabah Harry Lawrence Clark adlı bir şifre uzmanı, her günkü üzgün ve yorgun haliyle Albay Friedman'a geldi ve «Acaba, bu şeytan zekâlı adamlar kademeli devreler kullanmış olmasınlar» diye sordu. Clark'ın ortaya attığı teori, günün teknik bilgilerine okadar aykırı idi ki albay Friedman'ı şaşkına döndürdü. Bununla beraber çeşitli tipte şalterler almak üzere birisini gönderdiler. Şalterler gelince izalasyonlu bir levha üzerinde basit bir cihaz yaptılar. Cihaz elektrik devresine bağlandığı zaman, devrenin şalterden, şaltere kıvılcımlar çıkararak atladığını hayretle gördüler... Ekip hiç istirahat etmeden gece ve gündüz iki gün çalıştı ve cihazın şifre çözme şeklini meydana çıkardı... Ağustos ayının sonunda, Amerikalıların «Pembe» ismini verdikleri Tip No: 97 şifre cihazının hiç bir gizli tarafı kalmamıştı. Bu, Amerikan şifre casusluğu tarihinde kayıtlı olan en önemli olaydır. Bugün dahi Japon şifre uzmanları, Amerikalıların zekâlarını kullanarak bu cihazın sırtını çözdüklerine inanmamakta ve «Her nasılsa bir ajan tarafından cihazın çalındığını» iddia etmektedirler.

Bu başarı üzerine, Japon şifrelerini çözme faaliyetlerine gizli isim olarak «Magic» yani «Sihir» ismi verildi ve «Çok Gizli» sınıfından da daha üstün bir gizlilik işlemi görmeye başladı. Genel Kurmay Başkanı Orgeneral George C. Marshall ve Donanma Harekât Dairesi Başkanı Amiral Stark, Magic üzerine özel bir titizlikle eğildiler ve «Ultra» gizli ismi verilen, özellikle seçilmiş bir kaç kişiye bunun mahiyeti ve elde

ettiği mesajlar hakkında bilgi verilmesine müsaade ettiler. Diğer deyimi ile işi o kadar ciddiye aldılar ki, Amerikan siyasi ve Askeri çevrelerinde bir avuç insandan başka Magic'in ne olduğunu bilen yoktu... Kara Kuvvetlerinde bu gizli bilginin verildiği tek sivil kişi, o sıralarda Harbiye Bakanı olan Stimson'du. Artık «Bir centilmen, arkadaşının mektubunu okumaz» inancını bir tarafa bırakmış ve sonradan söylediği gibi «Durum değişmişti». Donanmada da tek sivil Ultra Donanma Bakanı Knox'du.

Amerikan Pembe makinesi, Donanma Şifre ve Muhabere Dairesinin laboratuvarında, gizli isimleri «Buzz» ve «Tom» olan, bir elektrik uzmanı ile bir makinist tarafından yapıldı. İlk cihazlar 1940 senesinin Kasım ayında tamamlandı ve bir kaç gün içinde de çözülmüş şifreli mesajlar makinelerden çıkmaya başladı.

Durum okadar enteresandı ki, meselâ, Japonyadan gelen mesajlar Massachusetts caddesindeki Japon elçiliğine ulaşmadan evvel, Friedman ve Safford'un eline geçiyordu. (Elçiliğe gelen yazılı mesajlar Amerikan Posta idaresi kanalıyla gönderildiğinden gecikiyordu).

Bütün Kara Kuvvetleri ve Donanma dinleme istasyonları Magic'in faaliyet sahası içine alındılar. Bununla beraber, Tokyo-Washington devresini dinleme sorumluluğu Puget Sound da Brain Bridge adasındaki «S» rumuzlu Donanma dinleme istasyonu ile San Francisco-Presidio'daki Kara Kuvvetleri istasyonlarına verildi.

Tercüme edilmiş Magic mesajları, Kara Kuvvetlerinin Uzak Doğu İstihbarat Dairesi Başkanı Albay Rufus Bratton'a gönderiliyordu. Arkadaşları arasında «Togo» lâkabı ile anılan Bratton,

Japonya'da üç uzun görev süresi tamamlamış sert yüzlü ve en küçük detaya dikkat eden bir subaydı. Bu tarihten sonra Bratton, Magic mesajlarını çözüp kıymetlendiren bir avuç «Perde Arkası» subaydan biri oldu. Bu seçkin ve müstesna insanlar durumun önem ve ciddiyetini üstlerinden daha iyi anlıyor ve üzüntülü anlar yaşıyorlardı. Zaten üst kademelerde çok kişi bu gizli mesajları göremiyor ve görenler de gereken önemi vermiyerek, her şey normalmiş gibi hareket ediyordu. Bratton ve beraber çalıştığı subayların üzüldüğü nokta işte bu idi.

Tercüme edilmiş Magic mesajları Donanma'da tercüme dairesi başkanı Yarbay Alvin Kramer'e veriliyordu. Bu suretle, hangi mesajın dağıtılmasına ve hangilerinin kimseye gösterilmeden kasalara kitlenmesine karar vermek işi tamamen Bratton ve Kramer'in kararına, yani keyfine kalmıştı.

Magic faaliyetinin ilk başladığı yıllarda, daha doğrusu aylarda Beyaz Saray ve Dış İşleri Bakanlığına hiç bir mesaj gösterilmedi. Kısacası, Kara Kuvvetleri ve Donanma, Magic'i kendi öz malı addediyordu. Bilhassa, Genel Kurmay Başkanı Orgeneral Marshall tarafından, Magic konusunda «Çok dikkatli olmaları» için verilen emir üzerine daha da müşkül duruma düştüler ve mesajları herkesden gizlemeye başladılar. Genel Kurmay Başkanı Marshall, Roosevelt ve Bakan Hull'un beraber çalıştığı Devlet adamlarına bile güvenmiyor ve Magic mesajlarının sorumlu Donanma ve Kara Kuvvetleri istihbarat Dairelerinden başka yere gönderilmesini istemiyordu... Neticede bu durumu farkedenden Bakan Stimson ve Knox, General Marshall'a «Bu tutumun, Amerikan Devlet idaresi anlayışına aykırı»

olduğunu sert bir lisanla söylediler ve 1941 senesinin ocak ayında Başkan Roosevelt ve Bakan Hull, Magic dağıtım listesine dahil edildiler.

HARBE GİDEN ÇAPRAŞIK YOL

Uzak doğuda, bu çetin mücadele ve keşmekeş devam ederken Hitler Avrupada tozu dumana katıyordu... Belçika, Hollanda ve Fransayı işgal etmiş; İngiltereyi ele geçirmek için hazırladığı plânın ilk kademesini tatbika başlamıştı... Luftwaffe (Alman Hava Kuvvetleri) İngilterenin Sanayi şehirleriyle Londrayı gece gündüz bombalıyor ve İngiliz Milletini pes ettirmeye çalışıyordu... Hitler zaferden o kadar emindi ki, çocuklar gibi ellerini çırpıyor ve etrafına çeşitli direktifler veriyordu. Bütün bunlara rağmen, Alman Yüksek Kumanda Kademesindeki Generaller pek iyimser görünmüyorlar, Uzak Doğu ve Rusya konularına gösterilen ilgisizlikten üzüntü duyuyorlardı...

KARARSIZ CUNTA

1941 senesi Ocak ayının mehtaplı bir gecesinde, narin yapılı bir Malaya balıkçı kayığı Adaman denizinde süzülerek Thailand'ın (Siyam) güneyindeki küçük kumsala bir adam çıkardı ve tekrar denize açıldı. Yeşil yamaçların karanlığında tek başına kalan adam çantasını sırtladı ve Siyamın Malaya ile kucaklaştığı bölgeye doğru hızlı adımlarla yürümeye başladı. Dış görünüşü ile iş arıyan aylâk bir köylüye

benziyordu... Bütün Malaya yarım adasını yaya olarak geçerek, Şubat ayı ortalarında Singapur'a giden asfalt yola geldi. Adam burada tekrar Kuzeye ve bir süre sonra da Doğuya dönerek, Güney Çin denizindeki kalabalık bir liman olan Mersing'e ulaştı. Hiç vakit kaybetmeden deniz kenarına indi ve hafif dalgaların salladığı demirli bir balıkçı teknesine binerek yelken açtı ve İndochina (Çin Hindi) yönünde gözden kayboldu... Takriben bir hafta sonra Formoza adasına geldi. Ertesi gün, bir hasır divan üzerine oturmuş Tosozake (Bir çeşit tatlı şarap) içerek serüvenini Japon üniforması giymiş, gözlüklü birisine anlatıyordu. İş arıyan aylak köylü kılığındaki adam, esasında Japon Ordusunun enerjik ve çalışkan subayı Binbaşı Shigeharu Asaeda ve serüvenini dinliyen zayıf ve gözlüklü subay da Formoza araştırma gurubundan Yarbay Mosunobi Ysuji idi.

Japon generalleri, yani Cuntası, savaşa girip, girmeme konusunda kararsızdılar. Japonya için tek çıkar yolun Savaş olduğuna inananlar bile, gıda ve ham madde azlığını göz önünde tutarak, hangi yöne gideceklerine karar veremiyorlardı. Yani, geleneksel düşmanları Rusya üzerine mi, yoksa Doğu Asya istikametine mi gitmenin daha avantajlı olacağına karar veremiyorlardı.

Kısır Kuzey toprakları kolayca ele geçirilse bile, Japonya için hayati önemi olan Petrol, Kauçuk ve Pirinç kaynaklarına sahip değildi. Diğer taraftan Japonya Güneye yönelecek güçte miydi? Böyle bir serüvene atılırsa Amerikanın tutumu ne olurdu?

İşte bütün bu önemli noktalar Japon Cuntasını derin, derin düşündürüyordu... General Hi-

deki Tojo'nun Harbiye Bakanlığındaki taraftarları, Japonyanın bir yıldırım savaşı yapacak kaynaklara sahip olduğunu ileri sürüyor ve bu düşüncelerini «Biz kuvvetli değiliz ama, düşmanımız zayıf» diyerek destekliyorlardı.

Tojo bu inancını, Amerikanın Tokyo elçiliğine gelen mesajlardan elde ettiği bilgilerle desteklemeye başladı. Halbuki, Amerikalılar gizli şifrelerinin Japonlar tarafından çözüldüğünü biliyor ve önemli mesajları kuryeler vasıtası ile elden gönderiyorlardı. Elçiliğe gönderilen telsiz mesajları, Bakan Hull'ın bilhassa Japonların eline geçmesini istediği «Yuvarlak» anlamlar taşıyan genel konuları kapsıyordu.

Öte yandan Avrupada dışını tırnağına takıp Almanlarla savaşan İngilizlerin şifrelerini Japonların çözüp çözmediğini bilemiyoruz. Çözebildikleri İngiliz ve Amerikan telsiz mesajlarından, meselâ Malaya'daki İngiliz Hava Kuvvetleri ve Pasifikteki Amerikan Donanmasının gücü hakkında gerekli bilgiyi elde edemeyince, general Tojo, biraz evel değindiğimiz Formoza'daki araştırma gurubunu kurdu... Tojo uzak doğudaki İngiliz ve Amerikan kuvvetleri hakkında detaylı bilgiye sahip olmadan, Doğu Asya savaşına taraftar olmıyan Japon Genel Kurmay Başkanlığının faraziyelerini çürütemezdi. Bu nedenle Formozadaki Araştırma Gurubunu kurmayı kararlaştırdı ve bunun sorumluluğunu çok değerli bir subay olan Albay Yoshiide Hayashi'ye verdi.

Bu araştırma gurubu 1 Ocak 1941 tarihinde hemen faaliyete geçti. Japonyada yılbaşlarının özel bir önemi vardır. Gece yarısı, yani saat 24.00 de, bütün borçlar ödenir; bizde bayramlarda olduğu gibi evler temizlenir ve herkes evlerin-

de veya hamamlarda yıkanır. Bu suretle, her Japon yeni yıla, evi ve kendisi tertemiz yıkanmış, borçsuz, harçsız girer... Tojo, Albay Hayashi ye emir verdiği zaman tarih 31 Ocak 1940'dı. Hayashi bütün Japon geleneklerini yani bu hazırlıkları bir tarafa atarak hemen faaliyete geçti ve o gece hatıra defterine şunları yazdı: «Tanrılara yemin ederim ki, içki ve sigarayı bırakıp; aşk, yeme ve içmeyi hatta hayat ve ölümü bir kenara atıp kendimi bütün varlığımla Zaferin kazanılmasına adayacağım.»

İşte bu azim ve kararlar yola çıkan Formosa Grubu Başkanı Albay Hayashi, onbeş gün içinde bütün güney Doğu Asyayı kapsayan bir casus şebekesi kurmayı başarır.

Bu casuslar arasında, gemi kaptanları, Budist Monkları (Budist din adamı) ve amatör pilotlar vardı. Meselâ, amatör pilot olan Japon asıllı bir gençten Singapur savunma tesislerinin hava fotoğraflarını elde etti ve 30 Ocak 1941 de elde ettiği malûmatı Tokyoya bildirdi... Hayashi'nin gönderdiği bilgiler akılların alamıyacağı nitelikteydi. Sırasıyla gönderdiği 93 mesaj düşmanın, yani İngiltere, Hollanda (o sırada Çin hindi- Hollanda sömürgesiydi), ve Amerikanın hazırlıksız olduğunu ve bütün zayıf taraflarını en küçük detayına kadar açıklıyordu. Raporunda sırasıyla şu noktalar belirtilmişti:

- Siyam (Tailand) tamamen savunmasızdı.
- Malayadaki Kara Kuvvetleri gelişi güzel yerleştirilmişti. İyi şekilde silahlandırılmamış ve eğitilmemişti.
- Singapurdaki tahkimat, sadece deniz yönünde kuvvetli ve kara yönünde yok denecek kadar zayıftı.

Rapor, Tojo ve taraftarlarınca sevinçle kar-

şlandı. Zaten bekledikleri de buydu. Hemen Hayashi'ye kendi çapında Harp Plânları yapması ve bunu deneymesi için tâlimat verildi... Bu emir üzerine Hayashi Çinde manevralar düzenledi ve savaş halinde Japon ordusunun giyeceği üniforma ile kumanyasını bile tesbit etti: Üniforma olarak, iklime uygun ince kumaştan yapılmış elbise. Kumanya olarak da selefona torbalara konmuş pirinç, tuzlu balık ve kuru erik.

Bunu izliyen senelerde, bütün Dünyayı şaşırtan Japon başarıları işte bu istihbarata ve en ince noktasına kadar yapılan bu planlamaya dayanmış ve Tokyo, Asya macerasına ayırabileceği 11 Tümenin bu işe yeteceğine karar vermişti.

Japonlar genel harp hazırlıklarına başlamalarına rağmen henüz ilk hedeflerini seçmemişlerdi.

1941 senesinde Amerikanın hazırlıksız olduğunu anlamışlardı ama, bu zayıf adamın neresine vuracaklarını kestiremiyorlardı... Bu işi Amiral Isoroku Yamamoto yaptı.

Amiral Heichachiro Togo 1903 senesinde Port Arthur'daki Rus Donanmasına sürpriz bir baskın yaptığı zaman Yamamotoda bu baskına genç bir Deniz Harp Okulu öğrencisi olarak katılmıştı ve haliyle bu baskın yaşantısını etkilemişti. İşin enteresan tarafı Port Arthur baskını o sıralarda romanlara konu olmuş, filmi yapılmış, ve Amerikada da büyük ilgi görmüştü.

Bu sürpriz baskının etkisi altında kalan Yamamoto, Tsushima boğazında katıldığı savaşlarda sağ elinin üç parmağını kaybetmesi, Yamamotonun hayatında bu baskın güncelliğini devamlı olarak korumasına neden olmuştur.

1932 senelerinde, Amerikan Pasifik Donanmasının Komutanı, geniş stratejik görüşü olan Amiral Frank A. Schofield idi. Japonların harp ilân etmeden Hawaii adalarına saldıracağına inanıyor ve harp oyunları ile, manevraları buna göre düzenliyordu. Bunu denemek için yaptığı manevralarda, Hawaii ve Sanfrancisco'yu savunmakla görevli olan kuvvetler, saldıran kuvvetlerin geldiğini bile farkedemediler. Bu olay, Donanma ve Basın çevrelerinde geniş tepki yarattı ve Amiralin haklı bir inanışa sahip olduğunu kanıtladı. Fakat, bu sıralarda Schofield emekliye ayrıldı ve deneyinin yarattığı ilginin ateşini küller kapladı... Kapladı ama, bunu izliyen Yamamoto Amerikalılar gibi işin üstüne «Bir bardak soğuk su içmedi» ve tam tersine bu deneyin üstüne büsbütün eğildi.

Amiral Yamamoto Washington'da Ateşe iken Amerikan Donanma İstihbarat Dairesinde tutulan gizli dosyasında şunlar yazılıydı:

Olağan üstü bir kabiliyet sahibidir.

Bir işe başladığı zaman onu sonuna kadar götürür.

Çok çabuk karar verecek kadar zekidir.

Dakiktir. (İlerde görüleceği gibi bu huyu çok pahalıya malolmuştur). Ayrıca, Amerikan subaylarıyla oynadığı poker partilerinde «Blöf» yapmak ve bunda başarılı olmakla isim yapmıştır.

1939 senesinde Birinci Filotillâ Komutanlığına atandığı zaman bunu sevinçle kabûl etti ve Genel Kurmaya bilgi vermeden Filotillâsını, inandığı yeni strateji üzerinde eğitime tabi tuttu. Çünkü, eninde sonunda Japonyanın, Amerika ile savaşacağına inanıyordu. Japonyanın bu savaşta zafere ulaşabilmesi için Amerikan Do-

nanmasını yok etmesi lâzımdı. Böylece, Amerikan Donanmasına baskın Yamamotonun stratejisinde ön plâni aldı.

1940 senesine kadar Amerikan Pasifik Donanması devamlı olarak Pearl Harbor da üslenmiyordu. Donanma, subay, assubay ve erlerinin kentten, yani Pearl City'den şikâyetleri bir tarafta, Pasifik Donanmasındaki Amiraller limana giriş ve çıkışın tek kanala bağlı olmasını tehlikeli görüyorlar ve «Liman ağzında bir gemi batırmak, bütün Pasifik Donanmasını tuzığa düşürmeye yeter» diyorlardı. Bütün tartışmalara rağmen Washington, 1940 senesinde Pasifik Donanmasının Pearl Harborda devamlı olarak Üslenmesinde kararlıydı.

YAMAMOTONUN TAHMİNLERİ

Amiral Yamamoto kamarasının özel bir köşesine Pearl Harbor'ın haritasını asmıştı. Çalışma masasının kilitli bir gözünde de Hawai ile ilgili bütün istihbarat bilgilerini tophyan bir dosya bulunduruyordu. Pearl Harborda üslenmiş olan Amerikan Donanmasının savaşa hazırlanabilmesi için devamlı olarak eğitime tabi tutulması ve dolayısıyla atış talimlerine çıkması gerektiğini biliyordu... Amiral Yamamotonun bütün tahminleri doğru çıktı, çünkü Amerikan Donanması, bir program dâhilinde ve belirli günlerde denize açılıyor ve gene belirli günlerde Pearl Harbor'a dönüyordu. Bütün bu bilgileri göz önünde tutan ve yüzünün ifadesinden ne düşündüğü anlaşılmiyan çekik gözlü Amiral Yamamoto, Pearl Harbor'a sürpriz bir baskın yapılabileceğine çok inanıyordu... Yamamoto, Amiral

Togo'ya taparcasına inandığı için Pearl Harbor'a yapacağı baskına «Z» plânı ismini verdi ve en yakını olan Kurmay heyetine bile bundan bahsetmedi... Buna «Z» plânı ismini vermesinin bir özelliği vardır. Amiral Togo, Port Arthur'a saldırmadan evvel o zamanki «Z» şifresi ile şu mesajı göndermişti. «Japonyanın ölüm, kalımı bu baskına bağlıdır».

İlerde Amerika ile kaçınılmaz bir savaşa gireceğine inanan Amiral Yamamoto «Z» plânını öncelikle ele aldı ve Pearl Harbor'a şaşılacak derecede benziyen Kagoshima körfezini, Donanma Hava Kuvvetlerinin eğitimi için tatbikat sahası olarak kullandı.

1940 senesinde İngilizlerin yaptığı bir hava akını İtalyan Donanmasını adeta yoketmişti.

İtalyan Donanmasına yapılan baskın sırasında yani 1940 senelerinde İngilizlerin elinde Ana vatani savunan Spitfire ve Hurricane avcı uçakları hariç o zamanın modern tekniğine uygun ve iyi kaliteli uçak yoktu. Fakat Akdenizdeki en önemli düşmanları olan İtalyanları etkisiz hale getirmek için donanmasını yok etmeleri şarttı. İngilizler kaliteli uçakları olmayışın dezavantajını sürpriz bir baskın yaparak başarmaya karar verdiler ve bunda da istedikleri sonucu aldılar.

İngilizlerin bu başarısı, Amerikalılar üzerinde büyük etki yaptı. Bunun üzerine, Donanma Bakanı Knox, Pearl Harbor'a yapılabilecek bir sürpriz baskına karşı hazırlıklı olunması için gereken emirleri verdi. Çok tedirgin olan Bakan Knox'a, Pearl Harbor'ın savunmasından sorumlu olan Harbiye Bakanı Stimson ve Genel Kurmay Başkanı Orgeneral George Marshall «Her şey normâl ve savunma tesisleri yeterlidir» diye karanti verdiler. Zaten bu ve buna benzer iyim-

serlikler Pearl Harbor felâketini hazırlamış, dolayısıyla tarihin yönü değişmiş ve Japonyaya atom bombalarının atılmasıyla sona ermiştir. Bunu biraz daha genişleterek ilerde nedenlerini göreceğimiz gerçekleri şöyle özetleyebiliriz:

Başkan Roosevelt, 1940 seçim kampanyasında Amerikan Halkına «Şunu tekrar, tekrar söylemek isterim ki, evlâtlarınız Ana Vatan toprakları dışındaki bir savaşa gitmiyeceklerdir» diye söz vermişti. Halbuki bu sıralarda İkinci Dünya Savaşı başlamıştı bile.

Japonyanın, Amerikaya saldıracağını bildiği hâlde seçmenlerine verdiği sözü tutmak amacı ile bütün olaylara göz yummuş ve Ne pahasına olursa olsun, ilk kurşunun Japonya tarafından atılmasını beklemiştir.

Bu davranış Amerikaya çok pahalıya mal olmuş ve yüzbinlerce evlâdının ölümüyle sonuçlanmıştır.

Bu yetmiyormuş gibi İngiltere Başbakanı Sir Winston Churchill'in uyarılarına rağmen Stalin ile yapılan görüşmelerde ona geniş tavizler vermiş ve muhakkak ki istemiyerek Dünyayı bu günkü duruma sürüklemiştir. Japon saldırısına ait ilk belirtiler 1941 senesinde kendisini göstermeye başlamıştır.

1941 senesi Ocak ayında Peru'nun Japonya'daki Konsolosu Doktor Rivera Schreiber Amerikan elçiliğindeki arkadaşı Edward Crocker'i çağırarak Tokyoda duyduğu bazı söylentileri anlattı. Crocker duyduklarını Amerikan elçisi Grew'ya söyledi. O da Dış İşleri Bakanlığına aynen şunları bildirdi: «Dr. Rivera'nın çok emin kaynaklardan öğrendiğine göre Japonya, Amerika ile savaş halinde Pearl Harbor'a bir sürpriz baskını yapacaktır. Dr. Rivera'nın bunu inanılmaz

bir haber diye yorumlamasına rağmen bilgilerinize sunarız». Amerikan elçisinin yolladığı mesaj, incelenmek üzere Donanma İstihbarat Dairesine gönderildi. Buradaki uzmanlar da Dr. Rivera ile aynı fikirde olduklarını söylediler. Yani mesajı «İnanılmaz»lıkla nitelediler. Bunun üzerine 1 Şubat tarihinde Uzak Doğu Şubesi Başkanı Yarbay Arthur H. Mc. Collum «Elde ettiğimiz bilgilere göre Japon kuvvetlerinin Pasifikteki yayılışı, yakın bir gelecekte Pearl Harbor'a saldıracak durumda değildir.» diye rapor verdi.

Donanma İstihbarat uzmanlarının bu raporlarına inanan Dış İşleri Bakanlığı yetkilileri, değişik elçilik ve Konsolosluklardan gelen raporları (Yani Japonyanın harbe hazırlandığını bildiren raporları) çöp sepetine attılar. Halbuki aynı tarihte, yani 1941 Ocak ayında Amiral Yamamoto Kurmay heyetinden bazılarına «Z» plânından bahsetti ve Pearl Harbor'daki faaliyetler hakkında daha detaylı bilgi elde etmeye karar vererek Albay Ogawa'yı kamarasına çağırdı. Güney ve Kuzey Amerikalılar konusunda uzman olan Albay Ogawa başı önüne eğik vaziyette Yamamotonun Kamarasına girdi. Amirâl tarafından kendisine verilen görevden ziyade «Z» planı hakkındaki detay karşısında şaşkına döndü. Çok zeki ve ileri görüşlü olan Kanji Ogawa daha ilk görüşmelerinde Amirale, Amerika 1 devriye uçaklarının belirli gün ve saatlerde uçtuklarını ve Pearl Harbor savunmasının Kuzey kısmında, Japon uçaklarının Radarlara görünmeden kolayca girebileceği bir bölge bulunduğunu söyledi.

HAWAİ'NİN EYALET OLUŞUNUN SONUÇLARI

Hawai Adaları, Amerika Birleşik Devletleri'nin bir Eyâleti haline gelince, Amerika, Japonya'ya 3000 mil daha yaklaşmış oldu. Bunu gören Japonlar duruma yeni bir önem verdiler ve Hawai'ye yerleşmekte olan göçmenler arasına Japon casusları soktular. 1941 senesinde Ogawa'nın kurduğu casusluk şebekesi iki guruba ayrılıyordu:

«İç Sistem» ismini verdiği Konsolosluk mensupları, ve

«Dış Sistem» ismini verdiği, sahte kimlik belgeleri ile gelmiş olan özel ajanlar.

Bu ikinci gurubun arasında «Olağan üstü durumlarda» kullanılmak üzere Hawai'ye gönderilen, Alman asıllı Bernard Julius Otto Kuhn isimli biri vardı. Bu ajana Ogawa «Uyuyan», yani «Tilki Uykusuna Yatmış» şifre ismini verdi.

Dış sistemin işi kolaydı, çünkü Hawaide gizli kapaklı hiç bir şey yoktu. Donanma Üssünü bütün açıklığıyla seyretmek için limanı çevreleyen tepelere çıkmak veya motosiklet gibi kiralanmış özel uçaklarla liman üzerinde bir tur atmak yeterliydi.

Kalın camlı gözlük takan Konsolos Muavini Otojiro Okuda «İç sistemi» yönetiyordu. İşini o kadar kolaylıkla yürütüyordu ki, asistanlarına «Bu işi yapmak için, iki göz ve iki kulak kâfi, kafanızı yormıya lüzum yok» diye böbürlenmişti. Çünkü, gerekli Haberalma bilgilerini günlük gazete makaleleri, radyo yayınları ve hediyeleşmeye satan dükkânlardan elde ediyordu. Bütün postahanelere ajanlar yerleştirmişti.

Bunlar eliyle Amerikan askerlerinin memleketlerine gönderdikleri telgrafları okuyor ve

morallerinin bozuk olduğunu anlıyordu. Tabii bunlar Tokyo'ya bildiriliyordu.

«Dış Sistem»e mensup casuslardan bir tanesi, tek otodan ibaret olan (Zaten kendisi kullanıyordu) Taksi şirketinin sahibi, Japon-Amerikan kırmacı, orta yaşlı bir adamdı. Halkın «Japon Johnny» dedikleri bu adam ne Japonca'yı ve ne de İngilizceyi doğru dürüst konuşamayacak kadar cahil gözükiyordu. Bununla beraber Denizcilikle ilgili konularda geniş bilgiye sahipti. «Bunları nereden öğrendin Johnny?» diye sordukları zaman «Amerikan Donanma Yayınlarından» diye cevap verirdi... İşin tuhaf tarafı Donanma İstihbarat Dairesinde tutulan gizli dosyasında şu kayıt vardı: «Johnny Mikami'nin donanma konularındaki bilgisini, iyi konuşmadığı bir dille yazılmış yayınlardan mı, yoksa başka kaynaklardan mı elde ettiği bilinmemektedir». Daha enteresan tarafı, şüpheli bir kişi olmasına rağmen Donanma limana geldiği zaman Ana kapıda (Nizamiye kapısı) müşteri beklemesine müsaade ediliyordu. Tabii müşterilerini kente götürürken yolda ustalıkla elde ettiği bilgileri Okuda'ya bildiriyor ve O da bunları Tokyoda Albay Ogawa'ya iletiyordu. Johnny elde ettiği bilgileri Okuda'ya kolayca aktarıyordu, çünkü Johnny'nin en iyi müşterisi Japon Konsolosluk personeliydi. Onları devamlı olarak plâjlara, golf partilerine ve alış verişe götürür ve bu arada elde ettiği bilgileri Okuda'ya aktarırdı. Okuda'nın elde ettiği casusluk bilgileri oradan, buradan toplanmakla beraber, bazı önemli bilgileri de kapsıyordu. Meselâ, Hawai'deki Amerikan Donanmasının belirli bir program dahilinde hareket ettiğini saptamıştı.

Bu sıralarda Ogawa, gemi faaliyetleri (*) alanında uzman olan genç deniz Teğmeni Takeo Yoshikawa'yı, diplomatik dokunmazlık sağlamak nedeniyle, Konsolosluk Kâtibi olarak Hawaiye gönderdi.

Ogawa aynı zamanda, Dış İşleri Bakanlığın-dan, Hawai'deki casusluk faaliyetlerini daha iyi yönetebilecek nitelikte yeni bir Konsolos göndermesini rica etti. Bu işlere paralel olarak Hawai sularındaki Deniz Altı faaliyetlerini de arttırdı.

Amiral Husband E. Kimmel, Pearl Harbor Donanma üssüne Komutan olarak atandığı zaman (Şubat 1941) masasında bu denizaltı faaliyetlerine ait raporlarla karşılaştı. Bunları diğer raporlar izledi.

Uluslar arası anlaşmalara göre, Hawainin 3 millik kara suları içine girilmediği için Amerikalıların yapacağı hiç bir şey yoktu. Uluslar arası kuralları iş olsun diye göz önünde tutan kurnaz Yamamoto, Japon deniz altılarının Hawai sularına girmelerine ancak 7 Aralık 1941 tarihinde, yani Pearl Harbor baskınının yapıldığı zaman izin verdi.

Ogawa'nın isteğini olumlu karşılayan Dış İşleri Bakanlığının Hawaiye atadığı yeni konsolos Nagao Kita 14 Mart da Honolulu'ya geldi... Kita, 1185 senesindeki büyük Japon deniz savaşında kahramanca çarpışarak ölen Taira kabilesine mensup olduğunu söylerdi. Shikoku adasının sakinleri kumsallarında dolaşan yengeçlerin, bu savaşta ölen savaşçıların ruhları olduğuna inanırlardı. Kita etrafındakilerin kıskanç nazarları

(*) (Gemi faaliyetleri, istihbarat alanında özel bir branştır. Gemilerin ge'liş, gidişlerinden anlam çıkaran yep yeni bir branş).

altında Dış İşleri Bakanlığının önemli yerlerinde görev yaptı ve sonunda Konsolos olarak Honoluluya atandı.

Nagao Kita'nın Honoluluya gelişinden 12 gün sonra, Nitta Maru isimli bir Japon gemisi, manifestosunda Tadashi Morimura ismiyle kayıtlı bir yolcu ile Honolulu limanına girdi... Morimura her akşam gemi kaptanının şeref misafiri olarak yemek yiyordu. Gemi rıhtıma yanaştığı zaman Okuda gemiye çıktı ve Morimura'yı kabininde ziyaret etti. Konsolosluk Katibi olarak gelmesine rağmen (Okuda, Morimura'nın gerçek kimliğini bilmiyordu), bir diplomattan ziyade Askere benziyordu. Çünkü konuşurken ikide bir topuklarını vuruyor ve askerce selâm veriyordu. Morimurayı Konsololuğa götürdü ve Konsolosla baş, başa bıraktı. Yalnız kaldıkları zaman Konsolos Kita oda kapısını kilitledi ve «Honoluluya hoş geldiniz Teğmen Yoshikawa» dedi.

Yoshikawa'nın Honoluluya gelişinden iki gün sonra, Konsolos Kita, iki asistanını yanına alarak limana bakan yamaçtaki Shunchu-Ro adındaki bir lokantaya götürdü. Bu lokanta iyi isim yapmış bir yer değildi, fakat turistlerin limanı seyretmesi için iki adet büyük teleskopu vardı. Yemek neşeyle yendi. İçkili lokanta olmadığı halde «Patron» büyük kâseler içinde Bira ve Sake (*) ikram etti. Yemekten sonra Yoshikawa lokantadaki teleskoplardan birini limana çevirerek baktı ve gözünü teleskoptan ayırmadan «Bu iş torbada keklik» dedi... Bu sözler üzerine Yoshikawa'nın kimliği hakkında biraz fikir sahibi olan Okuda'nın rengi attı.

(*) Bir cins Japon rakısı.

POLİTİK GÖRÜŞMELER

Tokyoda herkes savaş taraftarı değildi.

Genç Başbakan Prens Fumimaro Konoye, İmparator'a «Almanya ve İtalya ile Mihver paktını imzalamadığı ve Çin Hindine (İndho China) yapılacak saldırıya müsaade etmediği taktirde tah-tının tehlikeye girebileceğini» söyledi. İmparator Hiro Hito bu baskı altında boyun eğmek zorunda kaldı, fakat «Japonya'nın, yanan bir evden hırsızlık yapmasına gönlünün razı olmadığını» söylemek cesaretini gösterdi.

Kendisinden hoşlanılmasını seven Konoye, politik hayatta her iki tarafı memnun etmek isteyen bir tipti.

Amerika, Japonya'nın genişleme politikasına karşı bazı yeni tedbirler almak ve Çine yapılan yardımları arttırmakla cevap verdi. Kısa süre sonra Japonya bu baskıların etkisini belirli şekilde hissetmeye başladı. Her şeye rağmen Konoye halâ Amerika ile anlaşacağına inanıyordu. Bunu göz önünde tutarak Amerika Birleşik Devletleriyle «Gizli» ve «Açık» cephelerden iki yönlü olarak, diplomatik temaslara geçmeye karar verdi.

«Açık» temasların sorumluluğunu, Başkan Roosevelt ve bir çok Amerikan Deniz subayının arkadaşı olan 62 yaşındaki hoş sohbet Amiral Kichisabura Nomura'ya verdi. Diğer taraftan «Gizli» cephenin Amerikan uyruklu şahıslar kanalı ile yapılmasını daha uygun gördü.

Konoye 1940 senesi Aralık ayında James Walsh ve James Drought isimli iki Amerikalı din adamının, Japonya'nın resmi himayesi altında, Doğu Asyada Misyonerlik yapmak üzere Tokyo-

ya geldiğini öğrendi. Fakat Japonlar bu iki din adamına gerekli müsaadeyi vermemişler ve onlar da Amerikaya dönmek üzere hazırlıklara başlamışlardı. Tam hareket edecekleri sırada Japon Dış İşleri Bakanı Yosuke Matsuoka kendilerini Bakanlığa davet etti. Büyük bir ümit içinde (yani isteklerinin yerine getirileceği kanısı ile) Bakanlığa gittiler. Bakanlıkta, elçilere yaraşır bir merasim ile karşılandılar. Dış İşleri Bakanı hoş beşten sonra din adamlarına «Amerika ile anlaşmak isteği ile Washingtona gizli bir mesaj göndermek istediğini» ve bunu «Lütfen Başkan Roosevelt'e ulaştırmalarını» rica etti. Bishop Walsh bu teklife çok sevinmekle beraber biraz da şaşırıldı ve «Fakat, bunu neden elçilik kanaliyle göndermiyorsunuz?» diye sordu. Bakan, Japon ırkına has bir serin kanlılıkla «Elçiliğin gönderdiği mesajlar yabancı devletler tarafından dinleniyor» diye cevap verdi... Bunu Konoye'nin seçkin asistanlarının katıldığı toplantılar takibetti ve sonuçta şu karara varıldı:

Amerikanın, Japonyaya yapacağı ekonomik yardıma karşılık, Japonya, Mihver Devletleriyle yaptığı anlaşmaları iptâl edecek ve

Çindeki kuvvetlerini geri çekecekti.

Bunu kuvvetlendirmek için Amiral Takasumi Oka ve General Akira Muto «tek istediğimiz şey, Amerikanın, bizim samimi hislerimizi anlamasıdır» diye misyonerlere garanti verdiler.

En cahil bir insan bile bu tekliflerin nedenlerini açıkça anlayabilirdi. Fakat, her iki din adamı kendilerine verilen görevden ötürü sevinç içinde konferansı terkettiler ve uçağa binerek Amerikaya döndüler.

Sanfrancisco'ya ulaştıkları zaman, o sırada Palo Alto'da bulunan Herbert Hoover ile temasa

geçerek Japon Dış İşleri Bakanının, Roosevelt'e gönderdiği mesajdan bahsettiler... Hoover çok dikkatli bir adamdı. Din adamlarının verdiği bu inanılmaz malûnatı dinledikten sonra, Katolik olan Posta Genel Müdürü F. Walker kanalıyla Roosevelt'e bildirmelerini önerdi. Bunun üzerine iki din adamı uçakla Washington'a gittiler. Walker, Misyonerlerin getirdiği mesaja şaşmakla beraber, her ikisini de Başkan Roosevelt'e götürdü. Roosevelt ile yapılan toplantı tam 3 saat sürdü. Bu toplantıda, Japonyadan getirdikleri mesajı şu şekilde özetlediler:

Japon Hükümeti, Amerikan ekonomik baskısının çok etkili olduğunu açıkça itiraf etmemekle beraber, politik tutumlarında değişiklik yapmaya hazırdır. Çin savaşının kaybedilmesi, Radikal Milliyetçilerin iktidara gelmelerine sebep olacaktır. Ancak, Amerikan Hükümetinin ekonomik yardımı ve uluslar arası anlayışı sayesinde Japon Muhafazakârları İktidara gelebilecektir. Bu toplantının sonunda, iki din adamı Roosevelt'e «Yakında, teklifin detaylarını tespit etmek üzere Washington'a gelecek olan Japon temsilcileriyle görüşmek için çok güvendiği bir kişiyi seçmesini» önerdiler. Bunun üzerine Roosevelt bu işe Walker'i atadı.

Başkan Roosevelt, tabiatı icabı bu gibi kişisel diplomatik temaslardan hoşlanırdı. Herkesin iyimser inanış ve davranışlarına karşılık, toplantıda hazır bulunan Dış İşleri Bakanı Hull aynı fikre iştirak etmiyordu. İlk önce Japonyanın, aynı konuları görüşmek üzere, Washington'a gönderceği yeni elçisiyle temas edilmesini daha uygun görüyor ve Başkanı bu konuda uyarmaya çalışıyordu. Roosevelt bu uyarılara kulak asmadı ve Japon-Amerikan görüşmelerini yönet-

mek işi ile Walkeri görevlendirdi. Buna biraz da gizlilik havası vermek için Walker'e «John Doe» şifre ismini verdi.

1941 senesi Şubat ayında yeni elçi Nomura Washington'a geldi. Aynı gün, bir Amerikalı bayanla evli ve Hristiyan olan Japon Bankeri Tadao Wikawa samimi dostu Walker ile görüşmek üzere New York hava alanına indi. Wikawa'nın Amerikan Borsa çevrelerinde çok yakın arkadaşları vardı... Böylece, Japon-Amerikan görüşmeleri, iki Devletin Diplomatları yerine, amatörler, yani bu işten pek anlamıyan sıradan kimseler arasında cereyan etmiye başladı.

Dış İşleri Bakanı Hull herşeyden evvel «Dünyada Sulh» olmasını istiyen bir insan olduğu için bunu toplantılar sırasında tekrar, tekrar açıkladı.

Fakat, Japonlar, Bakanın Tennessee (*) aksanıyla İngilizce konuşmasındaki şive farkından ne demek istediğini tam olarak anlıyamıyorlar ve her seferinde, Japon geleneklerine göre reverans yaparak anlamış gibi gözükiyorlardı.

Söz Nomura'ya geçince, Dış İşleri Bakanı Hull de aynı şeyi yapıyor ve Nomura'nın söylediklerini anlamış gibi kafa sallıyordu.

Toplantının devamı müddetince New York'daki Berkshire oteline yerleşmiş olan Walker, özel şekilde hazırladığı şifrelerle Roosevelt'e mesajlar gönderiyor ve «Lütfen beni isimle değil, telefon numaramla arayın» diye tavsiyelerde bulunuyordu. (Kendisine gizli işler verilen ve bu konuda gereken eğitimi görmemiş olan kimseler, genellikle işi aşırı şekilde abartır ve dikkati daha fazla üzerlerine çekmiş olurlar).

(*) ABD'nin Dağlık bir eyaleti.

Bu sıralarda, Japon delegelerinin toplantılar hakkında Tokyoya gönderdikleri raporlar Magic tarafından izleniyor ve günü gününe Dış İşleri Bakanı, Hull'e bildiriliyordu. Ertesi günkü toplantıda, Tokyoya gönderilen bilgilerin, lisan anlaşmazlığı nedeniyle yanlış yorumlandığını Japonlara söylemek Amerikalılar için intihar demektir. Bu yüzden sustular. Olayların cereyan ettiği bu sıralarda Walker, herkesi İngilizceyi çok iyi konuşan Wikawa ve bu tarihlerde General Muto'nun baş Asistanı olarak Newyork'a gönderilen Albay Hideo Iwakura gibi sanıyor ve her söylenene inanıyordu.

Bakan Hull'un Japonya konusunda eksper olan asistanı Dr. Stanley Hornbeck, Posta Genel Müdürünün fikirlerine katılmıyordu. Magic kanalıyla alınan bilgiler, delegeleri yüksek perdeden Barış konusunu konuşurlarken, Japonyanın halâ savaşmak için sebepler aradığını gösteriyordu... Artık bu komediye tahammül edemeyen Bakan Hull, iki Devlet arasındaki görüşmelerin Dış İşleri Bakanlığı tarafından yürütülmesinin daha uygun olacağını Walker'e söyledi, fakat Iwakura, Walker ile olan ilişkilerini kesmek istemiyordu... Mayıs ayında diplomatik dokunmazlıktan faydalanmak için Washington elçiliğine Ateşe tayin edildi ve Bakan Knox'un oturduğu Wardman Park oteline yerleşti.

Walker, Iwakura'nın geçmişini bilseydi, temaslarında daha itiyatlı hareket ederdi. Sonradan bu zahmete kimsenin katlanmadığı anlaşıldı. Esasında Iwakura, Mançurya ve Çinde ismi «Karanlık» olaylara karışmış genç Cunta subaylarından birisiydi. Iwakura, Japonyanın Mançurya ve Çin Orduları Komutanı General Muto'ya perde arkasından verdiği fikirlerle sivil halkı

eziyetle öldürmeye ikna etmiş ve General Muto'nun İkinci Dünya Savaşından sonra «Harp Suçlusu» olarak yargılanmasına ve sonunda idam edilmesine sebep olmuştur... Büyük başarılar (!) göstermiş olan bu genç Albay, özel olarak Walkerden Senatoda ve Cumhur Başkanı ile yaptığı toplantılarda alınan kararlar hakkında bilgi edinmek maksadı ile Amerikaya gönderilmişti.

Memleketini korkunç bir savaşa sürüklemek için elinden gelen her şeyi yapmaya çalışan Walker, adeta Japonların oyuncağı haline gelmişti. Bunda ne dereceye kadar ileri gittiğini bilemiyoruz; fakat, Senato toplantısında Japonların Çin Hindini işgâl ettiğini öğrenince İwakura'ya «Bir savaş halinde Pasifik Donanmasının, Japonyanın Güney Asyaya yayılmasını önliyecek güçte olduğunu» sert bir lisânla söyledi ve kısa bir süre sonra da Iwakura Tokyoya döndü. İlerde görüleceği gibi, Japonlar bu sözleri hiç bir zaman unutmamışlardır.

BEKLENMEDİK OLAY

1941 senesinin ilk baharında bütün Magic çalışmaları ciddi bir tehlike ile karşılaştı. Washingtondaki Alman Maslahatgüzarı (Chargé d'affaires) Dr. Hans Thomsen'in Alman Dış İşleri Bakanı Von Ribbentrop'a gönderdiği şifreli bir telgraf ele geçirildi. Bu telgrafta «Çok inanılır bir kaynaktan elde ettiğimiz bilgiye göre, Japon diplomatik telgrafları Amerikalılar tarafından deşifre edilmektedir deniliyordu.

3 Mayıs tarihinde Donanma Dinleme İstasyonlarından biri, Berlindeki Japon elçisi Oshima'nın, Dış İşleri Bakanı Matsuoka'ya gönderdiği

bir telgrafı alarak Washington'a gönderdi. Bu telgrafda, elçi Nomura'nın gönderdiği şifreli mesajların çözüldüğü bildiriliyordu... Bu olay üzerine Maine'deki Winter Harbor'dan, Filipin adalarına kadar uzanan bütün Amerikan dinleme istasyonlarına «Dikkatli olmaları» için talimat verildi.

Bu haber Tokyoda adeta panik yarattı... Bu sırada, telgraf Şubesi Başkanı olarak Sokuma'nın yerine atanan Katsuji Kameyama, Dış İşleri Bakanına «Bunun, Şifre çözme yoluyla elde edilmesinin insan kudreti dışında olduğunu ve bir sızma var ise, bunun Washington elçiliğinden bir kimse tarafından yapılabileceğini» söyledi. Bunun üzerine Japon elçiliğinde gerekli tedbirler alındı ve şifre odasına, Elçi ve elçilik kâtiplerinden başkasının girmesi yasaklandı... Aynı sıralarda Amerikalılar da olayı ele almışlar ve sızıntı'nın nerede olduğunu araştırıyorlardı. Magic ile uzaktan veya yakından ilişkisi olan kişiler FBI tarafından sorguya çekildi. Kendilerinden şüphelenilmemekle beraber Bratton ve Kramer'in peşine adam taktılar; çünkü Almanlara sızan haberin Kramer ve Bratton'un Beyaz Saray veya Dış İşleri Bakanlığında temas ettikleri şahıslar tarafından, bilerek veya bilmeyerek yapıldığına inanıyorlardı.

Ele geçen mesajları Dış İşleri Bakanlığına Kara Kuvvetleri veriyor ve Beyaz Saraya bilgi vermeyi de Donanma ile nöbetleşe yürütüyordu. Roosevelt'e mesaj verme işi Başkanın Denizci ve Karacı yaverleri kanalıyla yapıyordu.

Mart ayında Roosevelt'in «savruk» tabiatlı karacı yaveri Tümgeneral Edwin Watson iki «gizli» muhtırayı kaybetti. Bratton bunlardan birisini «Baba Watson»un adı evraklarının atıl-

diği çöp sepetinde bulundu. (Atılmasında sakınca görülmiyen Gizli evrak özel bir çöp sepetine atılır ve sonra da yakılır)... Bu olay emniyet kurallarının hiçe sayıldığını gösteriyordu, fakat çöp sepetine atılan evrak pek okadar önemli cinsten değildi. Magic tarafından ele geçirilen mesajların asıllarıyla, kopyalarını alan Dış İşleri Bakanlığında da emniyet kurallarına pek kulak asan yoktu. Bratton'un şahsen yaptığı tahkikat sonunda, Dış İşleri Bakanı Hull'ın yetkili olmıyan bir çok kimseye gizli mesajları gösterdiği öğrenildi. Tahkikat biraz daha derinleştirilince, teksir makinesinde çekilen muhtıralardan bir tanesinin kaybolduğu meydana çıktı. Neticede bunu Dış İşleri Bakan Muavini Summer Welles'in dosyasında buldular.

Bu olayların cereyan ettiği zaman, 1941 senesinin ilk baharına rastlar. Bu sıralarda Almanya ve Rusya çok samimi iki dost gibi gözüküyordu. Fakat Amerikan Dış İşleri Bakanlığı, Hitler'in Rusyaya saldıracağına dair bilgiye sahipti. Bu sebepten Welles alev bacayı sarmadan Rusları uyardıya karar verdi. Sık, sık yapılan görüşmelerde bir türlü ikna edemediği Rus elçisine gerçeği bütün açıklığı ile göstermek hevesine düşen Dış İşleri Bakan Muavini ne mümkünse yapmaya karar verdi. Bu hevesle, Magic kanalıyla elde edilen ve Alman-Rus ilişkileriyle alakası olan bütün mesajları topladı ve kendisine verilen görevi, emniyet kurallarından daha önemli farzederek Rus elçisi Costantin Oumansky'ye gösterdi. Fakat Stalin gibi Rus elçisi de Almanya ile yapılan «Saldırmazlık» paktına çok önem veriyordu. Bu sebepten Alman Maslahangüzarı Dr. Thomsen'e Amerikalıların, Japon telgraflarını en küçük detayına kadar okuyup gizli bil-

giler elde ettiklerini söyledi. Bu suretle Almanlar ismini bilmedikleri halde Magic faaliyetlerinden haberdar oldular.

Alman Haberalma Teşkilâtının Washington'daki Rus elçiliğinde güvenilir bir ajanı vardı. Dr. Thomsen bu ajana derhâl Welles'in dokümanları hakkında bilgi temin etmesi için talimat verdi. Ajan, 24 saat sonra, Amerikalıların Japon şifrelerini çözdüklerine emin olduğunu elçiye bildirdi. Dr. Thomsen elde ettiği bilgiyi derhâl Berlin'e ilettili ve Berlin'de durumu Oshima'a anlattı. İşte Amerikalıların hararetle araştırdıkları «Sızma» olayı bu şekilde meydana gelmişti... Bunun üzerine Amerikan istihbarat uzmanları Magic sisteminin mahvolduğuna karar verdiler. Fakat buna rağmen Japonlar hâlâ «B» makinesini kullanmaya devam ediyorlardı, Amerikalıların şaşkınlıkları bu olay «İnanılmaz» olduğu kadar basittir de. 9 Mayıs'ta Kameyama Tokyo ve Washington'daki tahkikatı hakkında Matsuoka'ya bir rapor verdi. Bunda, «Bazı önemsiz Japon şifrelerinin Amerikalılar tarafından çözülmüş olduğunu, fakat makineli mesaj sisteminin asla çözülemediğini» kesin bir dille ifade ediyordu. Bunun üzerine Matsuoka, Dış İşleri Bakanlığı otomatik şifre sisteminin «Emniyette» olduğunu, sinir krizleri geçiren Nomura'ya şifreli telgrafla bildirdi. Safford ve Kramer tarafından ele geçirilen bu mesaj sevinçle karşılandı. Buna rağmen Magic faaliyetlerinde esaslı bazı değişiklikler yapılması icabettiğine karar verdiler ve 1941 senesi Mayıs ayından Kasım ayına kadar Roosevelt'in Magic mesajlarını görmesine müsaade etmediler. Tabiiyle buna sebep, Welles'in dikkatsizliği ve emniyet kurallarını hiçe saymasıdır.

1941 senesi Ocak ayından itibaren Magic mesajlarını tekrar Beyaz Saraya ve Dış İşleri Bakanlığına göndermeğe karar veren Bratton ve Kramer, mümkün olduğu kadar «Çok Önemli» olanlarını «Sınırlı» miktarda vermiye özellikle dikkat ettiler; çünkü, yeni Kabine üyelerine güvenceleri yoktu.

Mayıs ayında, Beyaz Sarayda gene gizli bir mesaj kayboldu... Bratton bunu tekrar «Baba Watson»un çöp sepetinde buldu. Bu, su bardağını taşıran son damla oldu ve General Miles «Magic faaliyetleri tümüyle Dış İşleri Bakanlığını ilgilendiren bir konu olduğu» nedeniyle Beyaz Sarayı Magic dağıtım listesinden çıkardı... Bu sıralarda Donanma İstihbarat Başkanı olan Albay Alan Kirk bu boykota katılmamakla beraber, Kramer'e «Emniyet kurallarına özellikle önem vermesini» söyledi. Bu talimatı alan Kramer işe lüzumundan biraz fazla «Önem» verdi ve adeta kuş uçurtmamaya başladı... Bu sırada, Roosevelt'e yaver olarak atanan Deniz Albayı John Beardall'a, gereğinden fazla kalabalık olan Beyaz Sarayda bir masa bile temin edemediler ve Beyaz Saraydan 10 dakika uzaktaki Donanma Komutanlık binasında bir oda verdiler. Bu, Kramer'in çok hoşuna gitti Çünkü Beyaz Saraya gönderilmesine karar verdiği mesajları Albay Beardall'ın odasına götürüyor ve başında bekliyerek, not almasına bile müsaade etmeden, okutuyor ve bu iş bitince evrakı geri alıp tekrar kendi kasesine kilitliyordu. Yani, Albay Beardall okuduğu mesajlardan aklında ne kaldıysa onları Roosevelt'e bildiriyordu.

Magic'in üzerine titrendiği bu sıralarda elde edilen mesajlardan Almanyanın 22 Haziranda

Rusyaya saldıracağı öğrenildi. (*) Fakat bu mesajların hiç biri Beyaz Saraya gönderilmedi. Şayet, bu sırada Kramer, elde ettiği bilgileri Baş Komutanına, Yani Başkan Roosevelt'e, şahsen ve muntazaman bildirseydi belki de tarihin yönü değişebilirdi.

JAPON'LARIN TEHLİKELİ KARARI

Temmuz ayında Japon askeri liderleri, İngiltere ve Amerika ile, icabında savaşmayı bile göze alarak, güney Asyaya yayılmaya karar verdiler. Çok gizli şartlar altında alınmasına rağmen, bu kararlar hakkındaki bilgiler Alman, Rus ve Magic kanalı ile de Amerikalılar tarafından öğrenildi.

Almanya ve Rusyanın bu sıralarda Tokyoda çok kaliteli ajanları vardı. Rusların, Alman asıllı ajanı Richard Sorge'nin Japon Başbakanlığında bir komünist «arkadaşı» vardı. Başbakan Kono-ye'nin sırdaşı olan bu arkadaşından Japonların aldığı kararı öğrendi ve derhal Moskovaya bildirdi. (*)

(*) (Netekim, bu tarihte Almanlar harp ilân etmeden Rusyaya saldırdı.)

(*) Richard Sorge çok yönlü ve geniş stratejik ve politik bilgisi olan müstesna yetenekli bir ajandı. Onun hakkında çağımızın casusu Sorge isimli bir kitap yazılmış ve İngiliz casusu Lawrence'i gölgede bırakacak serüvenleri bir çok dile tercüme edilmiştir. Fakat, R. Sorge Japonlar tarafından yakalanmış ve asılmıştır. Ruslar Sorgeyi kurtarmak için hiç bir girişimde bulunmamış ve İkinci Dünya savaşından hemen sonra hatıra-

Alman Ateşesi de Japon Donanma Komutanlığındaki bir «Arkadaşından» aynı bilgileri elde etti ve Berline bildirdi... Buna karşılık İngiliz ve Amerikan Ateşeleri adeta kış uykusuna yatmışlardı. Meselâ; Japonyayı kendi vatanı, ve Japonları kendi vatandaşı kadar seven emektar İngiliz Ateşesi Tümgeneral F.S.G. Piggot candan sevdiği Japon halkının İngiltere ile savaşıacağına inanmıyor ve elde ettiği bilgileri daima iyimser yönden yorumluyarak Londraya gönderiyordu. Amerikan Ateşeleri de işi objektif olarak ele alıyor ve Japonların Yedek Eratı silâh altına alması ve yabancı limanlardaki Japon ticaret gemilerini Ana Vatan sularına çağırışlarını «Çin'deki savaşa hız verilmesi gayesini güttüğü» şeklinde yorumluyorlardı. Bu olaylardan çok evvel, yani ilkbaharda, Bratton, Tokyo'daki Ateşelerden bilgi alamadığından yakınmıştı. Bunu dinliyen ilgililer Tokyodaki Ateşelerin değiştirilmesi için harekete geçmediler ve Bratton da Magic'ten aldığı bilgilerle yetinmek zorunda kaldı. Zaten Ateşeler isteselerde Magic'in sağladığı bilgilerin dışında birşey elde edecek durumda değillerdi.

Tokyodaki Amerikan Sefiri Grew, Japonların, İmparatorun Başkanlığında «Milli Politika» konularını düzenlemek gayesiyle bir toplantı yapacaklarını Washington'a bildirdiği zaman, Kara Kuvvetleri İstihbarat Teşkilâtı Tokyo telsiz devresini dinlemeye özellikle öncelik verdi. Japonlar bu konferansın gerçek maksadını gizlemek gayesiyle 4 Temmuzda Nomura kanalı ile

sına bir posta pulu çıkarmış ve 1981 senesi Mayıs ayında da Azerbeycan'ın Başkenti Baku'da heykelini dikmiştir. Bu, tarihte dikilen ilk casus, yani ajan heykelidir).

Hull'a bir mesaj gönderdiler. Bu mesajda «Japonyanın, Amerika ile olan ilişkilerinin, her iki tarafı memnun edecek şekilde ayarlanacağına» dair garanti veriliyordu. Fakat Magic kanalıyla elde edilen bilgiler Nomura'nın gerçeği söylemediğini ispatladı... Senelerce sonra Nomura mecburen gönderdiği bu mesajdan ötürü özür dilemiştir.

İNGİLTERE DRAMI

Pasifikte henüz Savaş başlamamıştır, sadece hazırlıkları yapılmaktadır. Bu hazırlık, her iki tarafın bir birinin maksadını anlamak için sarfettiği çabalarla yürütülmektedir... Amerikalılar ellerinde Magic gibi, tarihte eşi görülmemiş bir fırsata sahipken, çeşitli demode düşüncüler ve brokrasi nedeniyle faydalanamamaktadır ve iyimser politikacıların ve Askerlerin hatalı görüşleriyle her gün biraz daha felâkete doğru gitmektedir.

Avrupada ise durum çok değişiktir. Harp patlamış ve Fransa yarı yarıya çökmüştür. Bu nedenle Avrupadan ayağı çekilen İngiltere orada neler olup bittiğini çok ağır şartlar altında öğrenmek çabası içindedir. Bu çabayı yürüten İngiliz, Fransız, Hollanda ve Belçikalı vatan severlerin Pasifik Dramı ile ilgisi olmasa bile onların serüvenlerine değinmeden geçmeye gönlümüz razı olmadığından, inanılması güç bir serüveni özetlemeyi uygun bulduk.

Almanya Birinci Dünya Savaşını kaybettikten ve yaralarını sarıp biraz kendine geldikten sonra, tekrar İngiltere ile çatışacağına inandığı için «Harpten mağlup çıkmış Almanyada geçi-

mini sağlayamadığı için ana vatanını terkeden göçmenler» arasında İngiltere ve Amerikaya bir sürü casuslar gönderdi. Bunlar daha 1920 senelerinde bu memleketlere yerleştiler. Kimisi bira-hane açtı, kimisi manav, kimisi saatci ve hatta bazıları da Papaz olarak hayatlarını «Meşru» yollardan kazanmaya başladılar, ve normâl süreleri dolunca da yerleştikleri memleketlerin Uyruğuna girdiler. Almanlar bunlara «Uyuyan» ajanlar ismini verdi... Hitler iktidara geldikten sonra bu casuslardan en güvendiklerini «Turist» kimliği altında Almanyaya getirtti ve Casusluk İlminin en son tekniğiyle eğitti.

İngilizler bu casus teşkilâtının varlığını tesadüfen öğrendi ve daha 1930 senelerinde bunlara hissettirmeden zararsız hale getirme yolunu tuttu. Devamlı olarak göz hapsinde tuttuğu Alman casuslarını ancak İkinci Dünya Savaşı başladığı zaman tutukladı. Bunları tutukladı ama yerlerine yetiştirilmiş İngiliz ajanları koydu. Bu ajanlar uzun süre Alman casuslarının Şifre ve telsizlerini kullanarak Hitlere yanlış bilgi verdiler. Ancak aradan uzun bir süre geçtikten sonra Hitler'in Haberalma Teşkilâtı Başkanı Amirâl CANARİS bunu farkına vardı. Ama artık iş işten geçmiş ve senelerce emek ve para harcanan casusluk teşkilâtı bir anda hemen, hemen sıfıra inmişti. (İngilizler bütün casusluk teşkilâtını ele geçirememiş ve bu yüzden bir kısmı faaliyetlerine devam etmişlerdir.)

İngilizlerin durumu, Almanlara nazaran daha başka ve daha avantajlıdı. Çünkü Avrupa kıtasında kendisine sempati duyan ve Hürriyetleri için her şeyi yapmaya hazır vatanseverler vardı. Şartların ağırlığına aldırmadan, hayatları pahasına İngilizlere yardım etmek istiyorlar ve

ediyorlardı da. Bu teşkilâtlar bütün savaş süresince Hitlere ter düktürmüşlerdir. .

Sene 1941... Harp başlayalı iki sene olmuş ve Almanlar, Avrupanın yarısından fazlasını işgâl etmiş durumdadır... Dünkerk muharebesini kaybeden İngilizler ellerindeki bütün vasıtaları kullanarak askerlerinin hemen hepsini Avrupa kıtasından çekmiş, fakat bunlardan bir kısmı ve bu arada bazı yetişkin İngiliz Ajanları Fransa Belçika ve Hollandaya yayılmışlardı. Ortada kurulu bir düzen olmadığı için başıboş İngiliz askerlerinin bir kısmı yakalanmış, fakat bir kısmı vatansever Fransız, Belçikalı ve Hollandalılar tarafından saklanarak sonradan memleketlerine gönderilmişlerdir. Biz, burada, Dünkerkten sonra Avrupada kalan veya gizli görevlerle gönderilen Müttefik askerleriyle «Gizli servislerinin» serüvenlerine değineceğiz.

Yüzbaşı İan Garrow, iri, yarı, güçlü kuvvetli ve yuvarlak çehreli bir İskoçtur. 51 nci Highland Tümeninin son direnme yeri olan St. Valery de sağ kalan subaylardan biridir. Bu Tümen Dünkerk'te kahramanca çarpışmış ve Dünkerk tahliyesine büyük çapta yardımı dokunmuştur. Telef olan ve dağılan Tümeninden ayrılan Garrow, Almanların eline geçmeden Güney Fransada Marsilyaya gelmiş ve kendisi gibi Avrupada kalmış Askerleri İngiltereye kaçırmak için bir teşkilât kurmuştur. İstese idi Ana Vatanına kolayca dönebilirdi; fakat bunu yapmadı ve Gestapo tarafından yakalanmak pahasına Fransada kaldı.

1941 senesi Nisan ayının soğuk bir gecesinde H.M.S. Fidelity isimli İngiliz Destroyeri bütün ışıkları sönmük olarak Fransanın Akdeniz sahillerine üç mil mesafede durdu... Gemiden bir sandal indirildi ve içine 6 kişi bindi. Bunlardan bir tanesi Dr. Albert Marie Guerisse; ajanlık ismi Patrick O'Leary olan bir Yarbaydı. Üzerinde, Londrada hazırlanmış ve Fransız-Kanadalı olduğunu gösteren kimlik belgesi vardı. Bundan sonra Patrick O'Leary diye bahsedeceğimiz bu vatan sever kimse aslında Belçikalı bir Doktordur. İkinci Dünya Savaşı patlak verince Belçika Ordusuna girmiş ve memleketi Almanlar tarafından işgâl edilince de İngiltereye kaçmak ve savaşa oradan devam etmek zorunda kalmıştır.

Sandala binen 6 kişiden biri Astsubay Ford, diğerleri de Yüzbaşı Furgeson ve Rogers; ve sahile çıkarılacak iki İngiliz ajanıdır. Bu görevin Komutanı yarbay O'Leary'dir ve iki önemli iş için Fransaya gönderilmiştir.

● İki ajanı telsizleri, bisikletleri ve diğer araç ve gereçleriyle sahile çıkarmak.

● Collioure'de «Fransız yeraltı» teşkilâtı tarafından saklanan oniki Polonyalı subayı İngiltereye götürmek.

Beş beygir gücündeki motoru olan sandal gemiden ayrıldı ve tam yolla karaya doğru ilerledi... Yirmi dakika sonra sahile yaklaştıkları zaman sürat kestiler ve biraz sonra da motoru durdurdular. Geri kalan yolu kürek çekerek aldılar. Kara yakında olmalıydı. Gözlerini kısarak karanlıkları taradılar ve biraz sonra da kabaran denizin kumsallarda çıkardığı iç açıcı sesini duydular. Az sonra önlerinde bir kumsal göründü... Ortada korkunç bir ölüm sessizliği vardı...

Sandal 40-50 metre gittikten sonra hafif bir hışırtı ile kumsala oturdu. İki kişi derhâl denize indi ve sandalı tuttu. Bunların arkasından iki ajan teçhizatlarını omuzlarına alarak fısıltı halindeki «İyi şanslar» dileklerinden sonra diz boyu suda sahile doğru yürümeye başladılar... Geride kalanlar ikinci görevlerini yerine getirmek için sandalı itmeye çalıştıkları zaman çıkardıkları ajanların acele, acele geri döndüğünü gördüler. Sandala ulaşan ilk ajan nefes, nefese «Bizi bir adaya çıkarmışsınız» dedi. Ajanları tekrar sandala aldılar ve sahilin daha aşağı bir kısmına götürdüler. Bu sefer işi garantiye almak için sandaldakilerin hepsi ajanlarla beraber kumsalın ilerisine kadar yürüdü ve tekrar iyi şanslar dileyerek sandala döndüler. Sandalı tekrar denize itmiye çalıştıkları zaman omurgasının iyice kumsala saplandığını anladılar... Takriben beş dakika bütün güçleriyle sandalı itmiye çalıştılar, fakat yerinden oynatamadılar. Bunun üzerine bütün Balast'ı (Balast, deniz vasıalarını dengelemek için kullanılan ağırlık) denize attılar. Bu da yetmedi. Bu sefer direği ve yedek yelkeni de sandalın balastı olan ağır kurşun bloklarla derin suya batırdılar. Ağırlıktan kurtulan sandal tekrar yüzünce, hemen Collioure doğru rota tutular... Fakat, saniyenin kıymeti olan bu gibi operasyonlarda tam bir saat kaybetmişlerdi. Canet plâjını geçerlerken gün ağırmıya başlamıştı. Biraz sonra Collioure'nin taş iskelesi gözüktü. Sandalı o yöne çevirdiler... Görünürde bir kaç balıkçı kayığı, uyuyan bomboş bir cadde ve denizden bir direk boyu yükselen granitten yapılmış deniz duvarına serili balık ağlarından başka şey yoktu. Biraz daha yaklaşınca iskelenin ucuna oturmuş Kırmızı eşarplı birini gördüler.

«Kırmızı Eşarp» beklenen işaretti. Motor ralan- tide adama doğru yaklaştılar. O'Leary tabii ton- la adama «Merhaba ahbab, acaba Montpellier'e nasıl gidebiliriz?» diye sordu. Adam aynı umur- samaz tavırla «Bilmiyorum, bende buranın ya- bancısıyım» diye cevap verdi. Soru ve cevap ev- velce düzenlenen parola idi. O'Leary yavaş sesle «Neredeler?» diye sordu. Adam «Biz sizin dün akşam geleceğinizi zannediyorduk, hepsi otelde uyuyor» dedi. O'Leary hafif bir küfür savurdu ve «Ne kadar zamanda hazır olabilirler?» diye sor- du. Adam «merak etmeyin çok sürmez. Köyde herkesi tanıyorum, hepsi iyi insanlar, korkacak bir şey yok. Mendireği kıvrılıp limana girin» di- ye cevap verdi. Bu sıralarda kabaran deniz ba- lastsız sandalı sallayıp duruyordu. Küreklere ası- lıp limana girdiler. Adam da alçak duvarı atlayıp yanlarına geldi ve «En fazla 15 dakika sonra bu- rada olurlar» deyince, O'Leary «en çok 10 daki- ka bekleriz, söyleyin biraz acele etsinler» diye cevap verdi... Kırmızı eşarplı adam hızlı adımla- larla balıkçı köyüne doğru yollandı ve gözden kayboldu.

Hızla aydınlanmakta olan gökyüzünde kirli koyu bulutlar toplanmaya ve rüzgâr da hızını arttırmaya başladı... Bir ömür kadar uzun süren bekleme esnasında dalgaların iskelede ve rüzgâr- ın demirli balıkçı teknelerinin direklerinde çı- kardığı sesleri dinlediler... Balıkçı köyü bir ölüm sessizliği içinde uyuyordu. Damlardaki kiremit- lerle bir kahvehanenin duvarına asılmış Dubon- net reklâmı, ağırın günün ışığında acaip renk- lere bürünmüştü. Sandaldakiler bu sessizlik için- de kendi düşüncelerine dalmışken sokağın üst tarafında üniformalı bir adam belirdi ve hızlı adımlarla iskeleye gelerek «Burada ne arıyorusu-

nuz?» diye bağırdı. O'Leary cevap vermeden evvel durumu şöyle bir tarttı. Üniformasından Fransız Gümrük Muhafaza Memuru olduğu belli olan adamı kısa bir müddet süzdükten sonra «Balığa çıkıyoruz» dedi. Gümrük memuru bıkmış bir tavırla «Balık, balık; bıktık artık bundan. Kâğıtlarınız tamam mı?» diye adeta gürlledi. Adamın konuşuş şeklinden işini çok ciddiye alan bir tip olduğunu anlıyan O'Leary «kâğıtlarımız tamam, bırakta balık saatini kaçırmıyalım» diyerek vakit kazanmak istedi... Bu konuşmalar ve sandaldakilerin sinirli hareketlerinden şüphelenmiş olacakki, adam «Ben şimdi Portvendres'e telefon edeyimde görün, derdinizi onlara anlatırsınız» deyip arkasını döndü ve hızlı adımlarla geldiği yönde gözden kayboldu.

Artık kaybedilecek zaman kalmamıştı. Motoru çalıştırıp son süratle denize açıldılar. Rogers dümende oturuyordu. Limandan dışarı çıktıkları zaman büyük dalgalara baş verdiler ve sahilden 3 mil açıktaki beklemekte olan destroyer H.M.S. Fidelity'ye doğru yöneldiler. Gün biraz daha ağırmişti ama genede karanlık denebilirdi. Limanda bekledikleri zaman zarfında dalgalar daha da kabarmış ve sandalı feci şekilde sallamaya başlamıştı. Ayakta durmak bir tarafa, oturmakta bile zorluk çekiyorlardı. Buna rağmen son süratle yollarına devam etmiye çalıştılar... Sahilden bir hayli uzaklaşmışlardı. Tam bu sırada burunlarına keskin bir benzin kokusu gelmeye başladı, ve biraz sonrada motor durdu. Hemen işe koyuldular. Sandalın sallantısından, karbüratöre gelen benzin borusunun Küpeşteye sürtünerek delindiğini ve benzinin bu delikten akararak sandalın dibinde toplandığını gördüler... Kaybedilecek zaman yoktu. Ford deliği mendi-

liyle sarıp sıkıca bağladı. Bu sırada O'Leary de bir teneke içindeki yedek benzini depoya boşalttı. Bu iş bitince motoru tekrar çalıştırdılar ve yollarına devam ettiler... Gün oldukça ağarmış ve dalgalarda iyice kabarmıştı. Biraz sonra motor gene durdu. Deliğin tekrar tamirinden sonra sandalın dibinde toplanan benzini küçük bir kutuyla depoya doldurmaya çalıştılar. Motoru tekrar çalıştırmaya uğraştıkları sırada Portvendes yönünden bir Fransız hücum botunun son süratle üzerlerine gelmekte olduğunu gördüler. Artık yapılacak tek şey kalmıştı; sandalda bir yelken bezi altına sakladıkları el bombalarıyla, otomatik tabancalarını denize attılar ve hücum botun gelmesini beklediler. Hücum bot etraflarında hızlı bir tur atarak biraz açıkta durdu. Güvertesinde eli makineli tüfekli jandarma erleri vardı. Sandala ip attılar ve yedeğe alarak Portvendes'e götürdüler.

Portvendes'de (İtalyan işgali altındaydı) Fransız ve İtalyan subayları tarafından sorguya çekildiler. Kafilenin sözcüsü olarak O'Leary, zayıfda olsa bir kurtuluş ümidiyle «De Gaulle safında çarpışmak üzere İspanya üzerinden İngiltereye kaçmaya çalışan Fransız balıkçısı olduklarını» söyledi; fakat bu hikâyeye inanan olmadı ve gurubu ikiye ayırarak ayrı, ayrı yönlerden Komutanlık binasına götürmek üzere birer jandarma refakatinde yola çıkardılar. O'Leary ve astsubay Ford arkalarında bir jandarma eri olduğu halde ana caddeyi takibederek kasabanın dışında tepelikli bir açıklığa geldiler. O'Leary İngilizce olarak Ford'a «Ben kaçıp kurtulmayı deneyeceğim. Bu adam her ikimizi birden kovulamaz. Neticede ya sen, yada ben kurtuluruz» dedi, ve lâfını bitirir, bitirmez yıldırım gibi sol

tarafındaki tepeye doğru koşmaya başladı. Bu durum karşısında şaşkına dönen jandarma, evvelâ Ford'u yakalamaya çalıştı. Bir müddet sonra bundan vazgeçerek O'Leary'nin peşine düştü.

Arkasından ateş edildiğini ve jandarmayı yeteri kadar Ford'dan uzaklaştırdığını anlıyan O'Leary durdu. Jandarma bir sürü küfürler savurduktan sonra O'Leary'yi bileğinden tutup yola indirdi. Ford artık görünürlerde yoktu. (Ford serüvenli bir yolculuktan sonra Gibraltar yoluyla İngiltereye dönmüştür)

O'Leary'yi Toulon da Donanma hapishanesine attılar. Hafta sonunda bahçede gezinmesine izin verdikleri zaman Furgeson ve Rogers'le karşılaştı. Hapishanedeki şartlar kötü olduğundan başka yere transfer edilmek amacı ile İngiliz Deniz Subayı olduklarını itiraf etmiye karar verdiler. (Burada bir noktayı belirtmek isteriz. Fransa bu sırada tamamen işgâl edilmemiştir, Fransa ile İngiltere arasında harp hali yoktur. İtalyan işgali altındaki topraklara girdikleri için tutuklanmışlardır. İngilterenin haklarını, henüz savaşa katılmamış olan Amerikan Sefir ve Konsolosları korumaktadır).

O'Leary hapishane Komutanıyla görüşebilmek için tam 5 gün bekledi ve neticede Komutanın karşısına çıkarıldı. Bu sefer Komutan bunların İngiliz subayı olduklarına inanmadı. Bunun üzerine O'Leary bir yalan savurmaya karar verdi ve komutana «Hapishaneden iki gün evvel çıkan bir mahkûmla Amerikan Konsololuğuna mektup gönderdiğini ve kendilerine harp esiri muamelesi yapmadıkları takdirde işlerin sarpa saracağını» söyledi. Komutanın böyle lâflara kulak astığı yoktu ama iki gün sonra her üçünü de Fort Lamalgue hapishanesine naklet-

tirdi... Burada yaşama şartları biraz daha iyiydi, fakat bir kaç hafta sonra buradan da alınıp St. Hippolyte Du Fort hapishanesine gönderildiler.

Burası ismi gibi kale şeklinde değildi. Şehir içinde ve bir ana bina ile barakalardan oluşan hapishanenin ana kapısı bir cadde üzerindeydi.

O'Leary'ye kaçma fikri ilk defa bu hapishanede geldi. Hapishanedeki 250 esir arasında üç İngiliz subayı vardı.

Bu tarihlerde Almanlar, Fransanın yalnız Kuzey kısmını işgal etmişlerdi. Mareşâl Petain'in sözde hür Fransası adeta Hitlerin oyuncağı gibi yönetiliyordu. Yukarıda bahsettiğimiz 250 esir, daha doğrusu Mahpus arasında vatan sever Fransızlar vardı. Direnmelerinin armağanını eziyet altında hapishanelerde çürümek suretiyle görüyorlardı.

Yukarıda sözünü ettiğimiz üç İngilizden ikisi İan Garrow'un 51 nci Highland Tümeninden Hewitt ve Parkinson isimli Piyade Subayları, üçüncüsünde R.A.F. den (İngiliz Kraliyet Hava Kuvvetleri) Milton isimli bir Pilottu. Birbirlerine serüvenlerini anlattılar ve kaçma plânları hazırlamaya başladılar. İan Garrow'un Marsilyadaki teşkilâtından haberleri vardı. En kıdemli olması nedeniyle O'Leary'yi lider seçtiler. Kararlaştırdıkları plâna göre:

— Tek, tek kaçacaklar ve bunu başarmak için

— Hapishaneden bir Görevlinin kendilerine yardım etmesini sağlayacaklardı... Kısa zaman sonra hapishanenin Muhafız Subaylarından Maurice Dufour isimli birinin De Gaulle taraftarı olduğunu duydular ve kendisine açıldılar. Dufour kaçmalarına yardım etmeğe razı

oldu ve mümkünse kendisinin de ilerde İngiltere'ye kaçırılmasını rica etti. (O'Leary, Defour'a verdiği sözü tutmuş ve onu Pirene dağlarından aşarak İspanya üzerinden Gibraltar'a ve oradan da İngiltereye kaçırmıştır)

Bir akşam Dufour üst üste iki üniforma giyerek hapishaneye geldi ve bir tanesini O'Leary ve arkadaşlarının bulunduğu barakada bıraktı. Ertesi akşam hava kararıpta gündüz nöbetçileri evlerine giderken ilk olarak kaçması kararlaştırılan Furgeson resmi elbiseyi giyip, elini kolunu sallıyarak kapıdan çıktı ve tren istasyonuna gitti. Burada %75 indirimli bir Asker bileti alarak Marsilya yolunu tuttu. (Marsilyada gizli teşkilâtle temas kurmuş ve İspanya üzerinden İngiltereye dönmüştür)... Tabii ertesi gün Ferguson'un kaçtığı anlaşıldı. Fakat nasıl kaçtığı bir türlü öğrenilemedi. Bunun üzerine nöbetçiler fazlalaştırıldı ve İngiliz esirlerine göz açtırmaz oldular.

Aradan bir kaç hafta geçip, işler biraz tavsamaya başlayınca Rogers'i kaçırma hazırlığına başladılar... Bir öğle vakti bütün esirler bahçede gezerken O'Leary ok gibi yerinden fırlayıp hapisane duvarına doğru koştu. Yüzü dönük olarak adeta duvara yapıştı. Arkasından koşan Rogers hemen omuzlarına çıktı ve bu sırada O'Leary ayak bileklerinden yakalıyarak bütün gücüyle Rogers'i yukarı kaldırdı. Rogers duvarın üst kısmını yakalamıştı. Bunun üzerine O'Leary ve arkadaşları durumu görüpte koşarak gelen nöbetçilerle kapıştılar. Zaten bu sırada Rogers duvarı aşmış ve dışarıya atlamıştı. Karşı caddede yaya kaldırıma bırakılmış bir bisiklete atladı ve dünya bisiklet şampiyonunu yüzlerce metre arkada bırakacak bir hızla gözden kayboldu... Uzun ve meşakkatli günlerden sonra

Marsilyaya ulaştı. (İan Garrow, Rogers'i de İngiltereye kaçırmıştır)... Bu ikinci kaçış olayı hapishane Komutanını çileden çıkardı. O'Leary'yi bir hayli hırpaladılar, ve bodrum katında tek kişilik bir hücreye hapsedtiler.

Haftalarca kendisine yemek getiren nöbetçi-den başkasını görmedi ve bu çileli günlerinde kendi kaçışı için plânlar hazırladı... Yattıkları barakanın giriş kapısının sol tarafında kalın demir parmaklıklı penceresi olan kapısı kilitli boş bir odacık vardı. O'Leary'yi kaçırmak için caddeye bakan bu pencerenin parmaklıklarını kesmeye karar verdiler. Karar verdiler ama ellerinde ne kapıyı açacak anahtar, ne de parmaklıkları kesecek demir testeresi vardı. Dufour gene imdada yetişti ve bir tel parçasıyla, demir testeresi temin etti. Telden uydurma bir anahtar yaparak kapıyı açtılar ve tam üç hafta hiç ses çıkarmadan parmaklığı incecik bir kısmı tutacak şekilde kestiler... O'Leary'nin kaçışı adeta bir Hava Akınının plânlanması gibi, dakikalık, saniyeli bir şekilde hazırlandı.

Bir Cuma günü saat 11.50 de O'Leary küçük odaya girip kapıyı içerden tekrar kilitledi... 11.54 de bütün esirler öğle yemeği için kuyruk olmaya başladılar. Bu sırada Hewitt saatine baktı ve 11.55 de evvelce kararlaştırılan işareti verdi. Bunun üzerine bütün esirler O'Leary'nin kaldığı barakanın aksi yönüne doğru koşarak, kaçmak isterlermiş gibi duvara tırmanmaya çalıştılar. Bunu gören bütün muhafızlar esirlere engel olmak için o yöne doğru koştular. Bu sırada O'Leary'de dikkatle saatine bakıyor ve dakikaları sayıyordu... 11.54, 11.55, 11.56, ve 11.57. Tam 11.57 de bütün gücüyle asılarak parmaklığı içeri çekti ve kendini balıklama dışarı attı. Dışarda bek-

liyen, fakat içerideki bağırışmayı merak ederek kapıdaki delikten içeriyi seyreden nöbetçi işin farkına vardı ama geç kalmıştı... Bütün gücü ile koşan O'Leary nöbetçinin ateş etmesine vakit bırakmadan caddedeki kalabalık içine daldı. Yaya kaldırımında konuşan bir gurup O'Leary'ye engel olmaya çalıştı, fakat bunlardan silkinerek kurtuldu... Kaçma işi içeride güzel plânlanmıştı ama dışardaki işler şansa bırakılmıştı... Güpe gündüz koşarak şehrin dışına çıkmasına imkân yoktu, bu nedenle önüne gelen ilk açık kapıdan içeri daldı. İçeride uzun bir masa başında yemek yiyen üç ihtiyar ve bir Rahibe ile karşılaştı. Bu durumda kumar oynamaktan başka çare yoktu. Nefes, nefese Rahibeye İngiliz Subayı olduğunu ve hapishaneden kaçtığını söyledi. O'Leary'yi gayet sakin dinliyen Rahibe «Benimle gel» diyerek Yoksullar evinin arka tarafındaki kapıyı açtı ve evvelâ karanlık bir dehlize ve biraz sonra da duvarları rutubetten ıslanmış bir odaya girdiler. Burada Rahibe sıra, sıra dizilmiş sandıklardan birini açtı ve O'Leary'ye içine girmesini işaret etti. O'Leary burada tam bir buçuk saat zar, zor nefes alarak bekledi. Neticede Rahibe geldi. Gene karanlık dehlizlerde yürüyerek gün ışığı gören küçük bir kapıya geldiler. Burada Rahibe O'Leary'ye, 1,5 saatlik olayları anlattı.

Askerler O'Leary'nin arkasından yoksullar evine gelip, kaçan bir esiri görüp görmediğini sormuşlar, Rahibe nefes, nefese birinin yıldırım gibi içeri girdiğini ve aynı hızla arka kapıdan öteki caddeye çıktığını söylemiş. Bir Rahibenin yulun söylemiyeceğini bilen Askerler buna inanmışlar ve geri dönmüşler... Hava kararınca O'Leary geniş bir arsaya açılan dehlizden çıkarak

yakındaki ormanlığa kadar yürüdü. Burada kısa bir durum tartışması yaptı ve gündüz saklanıp, gece yürümeye karar verdi. Bu kararına harfi, harfine uyararak çetin geçen üç gün ve geceden sonra Marsilye'ya ulaştı. Ulaştı ama İan Garrow ile nasıl temas kuracağını bilemiyordu. Marsilyaya geldiğinin ikinci günü aylak, aylak sahil boyunca yürürken yanına bir Papaz geldi ve «İşsiz ve yersizsiniz galiba, benimle kiliseye gelin, size verebileceğim bir tas çorba ve bir yatağım var evlâdım» dedi. Yorgunluk ve açlıktan bitkin hale gelmiş olan O'Leary'nin kaybedecek hiç bir şeyi yoktu. İster, istemez papazla kiliseye gitti... İsminin Donald Caskie olduğunu söyleyen papaz, Alman işgali yüzünden Paristen kaçtığını ve Marsilyadaki bu kiliseye geldiğini anlattı. O'Leary, isminden papazın İskoçyalı olduğunu anlayınca içinde bir ümit ışığı parladı ve hakiki kimliğini papaza söyledi. Bunun üzerine papaz Caskie gizli teşkilâtla temasa geçerek (Zaten teşkilâtın üyesiydi) O'Leary'yi, İan Garrow ile buluşturdu. Bu buluşma, İkinci Dünya Savaşının uzun senelerinde saat gibi çalışan gizli teşkilâtın başlangıcı olmuştur.

İlk buluşmalarında İan Garrow «Fransızca'yı benden güzel konuşan bir kimseye ihtiyacım var» diye söze başladı. Fakat O'Leary «Ben bir Deniz Subayıyım İngilteredeki görevime dönmem lâzım» diye cevap verdi... Neticede İngiltereye gizli yollardan mesaj göndererek Admiralty'den (İngiliz Donanma Bakanlığı) O'Leary'nin Fransada kalması için izin istemeye karar verdiler.

Admiralty'nin bu işi onayladığı, BBC'nin Fransızca yayını sonunda «Adolphe Doit Rester» (Adolf kalmalıdır) diye bir cümlelinin söylenme-

siyle anlaşılacaktı... Tam üç hafta BBC yayını dikkatle dinlediler. Üçüncü hafta sonunda bir akşam BBC'nin Fransızca yayını bitince tok bir ses «Adolphe doit rester» dedi ve yayın sona erdi. Bu onay alındıktan sonra ilk iş olarak O'Leary'nin ismini değiştirdiler ve Joseph Cartier taktılar.

Buraya kadar kısmen detaylı anlattığımız olay, filmlerdeki serüvenlere çok benzer. Fakat bu, tamamen bir gerçeğin hikâyesidir... Bu gün Doktor Albert Marie Guerisse, yani Patrick O'Leary, yani Joseph Cartier, Fransa'da Les Saintes De La Mer de güzel bir villada sakin bir hayat yaşamaktadır.

Okuyucuyu O'Leary'nin serüveninin sonucundan yoksun etmemek için kısaca özetliyelim.

Londradan O'Leary'nin Fransada kalması için onay geldikten sonra İan Garrow ile, Belçikadan başlamak üzere Fransanın Akdeniz sahillerine kadar uzanan bir teşkilât kurdular. Bu Teşkilât, Almanlar Fransanın tamamını işgâl ettikten sonra da geniş faaliyette bulundu. Almanya'yı bombardımana gelen müttefik uçaklarından paraşütle atlamak zorunda kalan ve işgal edilmiş Avrupanın hemen her yerinde bulunan «Yeraltı» teşkilâtlarının eline geçen bütün uçak ekibini kademe, kademe ve elden, ele teslim ederek Marsilyaya ve oradan da Pirene dağları üzerinden İspanyaya kaçırdılar. Sonra bunları ilk fırsatta Gıbraltar üzerinden İngiltereye naklettiler. Uçak mürettebatından (Ekip) başka Gestapo tarafından şüphelenilen ve artık Fransada kalmaları tehlikeli olan «Yeraltı Teşkilâtına»

mensup vatansever Fransız, Hollanda ve Belçika ajanlarını da İngiltereye kaçırdılar.

Şans bu cesur adamlara uzun zaman güldü. Fakat bir gün İan Garrow'un yakalandığını öğrendiler. Bu acı haber Teşkilâтта panik yaratmadı, çünkü öldürseler bile Garrow'un konuşmayacağını biliyorlardı. Sadece olaya çok üzüldüler ve eskisi gibi çalışmalarına devam ettiler.

Bir gün geldi şans O'Leary' ye de yüzünü çevirdi. Teşkilâttaki bir ajan, kadın ve dolayısıyla yükselen masraflarını karşılayabilmek için Gestapo namına çalışmaya başladı ve Teşkilâtın bildiği kadarını Almanlara söyledi. (Ajanlara bütün Teşkilât bildirilmiyordu. Ajanların çoğu birbirini tanımıyor ve bütün teşkilâtı yalnız İan Garrow ve O'Leary biliyordu). Gestapo O'Leary' yi yakaladı. Akla gelmiyecek işkencelerle konuşturmaya çalıştılar, fakat muaffak olamadılar. Neticede Fransadan başlamak üzere çeşitli «Toplama» kamplarına koydular. Buralarda yaşama şartları hayvanlara bile ağır gelirdi, fakat O'Leary herşeye katlandı ve konuşmadı. Bundan sonra sırasıyle Fresnes, Neubrenn, Mauthausen, Natzweiller ve sonunda Yahudi katliamının yapıldığı meşhur Dachau toplama kampına götürüldü. Bu sonuncusunda Dizanteriden bitmiş bir halde, ayakta duramayacak durumda iken inşaatlarda taş taşıttılar. Verilen işi yapmayanlar Ölüme mahkûm edildiği için O'Leary insan üstü bir güç ve irade ile çalıştı ve ölümden kurtuldu. Aksi halde öldürülmesi bir an meselesiydi.

Müttefikler Normandiya çıkarma yapmışlar ve işgal altındaki Avrupada hızla ilerliyorlardı. Bu kötü haberi alan hapisane, yani toplama kampı muhafızları işi büsbütün azıtıp esirlere daha fazla eziyet etmiye başladılar. Yapılan ezi-

yet ve açlığa dayanamıyan esirler sinek gibi ölmeye devam etti ve ölüleri ortada bırakıldı... Fakat Harbin talihi artık değişmişti; akan selin önüne geçmek imkânsızdı.

Nihayet 29 Ekim 1945 tarihinde, günlerden beri duymakta oldukları top sesleri, yerlerini tank ve sonrada tüfek seslerine terketti. Sabahın erken saatinde Dachau'nun kapısına bir Amerikan jipi geldi. Alman muhafızlar misafirini karşılayan evsahibi nezaketiyle Kampın kapısını açtılar ve silâhlarını Amerikalılara teslim ettiler.

O'Leary kendisine gelebilmek için beş hafta hastahanedeydi. Hastahanedeyken İan Garrow'un da kurtulduğunu öğrendi.

Kendilerini ele vermiş olan ajanın (İsmi Paul Cole'dur ve İngilizdir) Amerikalılara tercümanlık yaptığını öğrendiler. (Paul Cole gayet güzel Almanca ve Fransızca konuşurdu)... Durum Amerikalılara bildirilince herkes şaşırды ve Paul Cole'un yakalanma görevi İngilizlere bırakıldı. Kendisini yalnız yola sevkeden kadına düşkünlük hastalığı yakasını gene bırakmamıştı. Yeni edindiği metresinin evinde kendisini tutuklamaya gelenlere karşı koydu ve silâhlı çatışma sonunda öldürüldü.

Buraya kadar kısmen detaylı ve kısmen de özet olarak anlattığımız olaylar, Avrupa cephesindeki gizli savaşların, Pasifiktekenden çok farklı olduğunu göstermek içindir. Avrupada bu vatansever insanların karşılaştıkları zorluklara karşıt Amerikalıların eline geçen fırsattan yararlanamamaları bu kısa serüvende bütün çıplaklığıyla ortaya konulmuştur. O'Leary ve

benzerlerinin serüvenlerini anlatabilmek için ciltlerle kitap yazmak lâzımdır. Bunun için biz İngiltere dramını burada bırakarak tekrar Pasifik olaylarına dönelim.

KAÇINILMAZ ÇATIŞMAYA DOĞRU

Japonya harbe giden yolu «Onarmakla» meşgulken, için için bazı krizler geçirmekteydi. Yönetimi eline almış olan Cunta haber vermeden bir baskınla savaşa başlamak istiyor, fakat İmparator ve ileri görüşlü Japonlar problemleri anlaşma yoluyla halletmek ve savaşmak zorunda kalırsa bunu Uluslar arası geleneklere uyarak bir Nota ile bildirdikten sonra yapmak istiyorlardı... Bu arada ezilen Konoye oldu.

Bütün «Şahsi Meziyetlerine» rağmen Konoye bu kritik anlarda Japonyayı yönetecek kapasitede bir kişi değildi... Bu durumu senelerce sonra Nomura şöyle açıklamıştır: «Hiç kimse aynı zamanda iki çift pabuç giyemez, fakat Konoye bunu denedi»... 1940 senesi sonbaharında Mihver Paktını imzalamak üzere İmparatora götürdüğü zaman Konoye yaptığına «Çoktan Pişman» olmuştu. Daha ileri görüşlü, daha zeki ve her zaman dengeli olan İmparator, heyecanlı ve aceleci Başbakanını tarihe geçen şu sözlerle tetselli etmiştir. «Ne yapalım, buna ya beraber göğüs gereceğiz veya beraber yuvarlanıp gideceğiz».

1941 senesi Eylül ayında Konoye gene korkulu anlar yaşamaya başladı. Çünkü, bugün Vietnam ismi verilen Güney Asyanın istilâsına «Evet» demişti. Japon Donanmasının bu macerada Kara Kuvvetlerine yardım etmeyi kabûl etti-

ğini öğrenince gene çaresizlik içinde İmparatora gitti ve Genel Kurmayın hazırladığı harp plânını kendisine sundu. Bunu gören İmparator müthiş kızdı ve «Burada Diplomatik görüşmelere ikinci plânda, Savaşa ise öncelikle yer verilmiş» dedi ve Kara ve Deniz Kuvvetleri Komutanlarını Saraya çağırdı. Japon geleneklerine göre bu davete derhal katılmak gerekiyordu... İlk olarak İmparator, üzgün ve üzgün olduğu kadar da kızgın nazarlarını General Gen Sugiyama'ya çevirdi ve «Birleşik Amerika ile yapılacak bir savaşın ne kadar süreceğini tahmin ediyorsunuz?» diye sordu. Sugiyama biraz düşündü ve «Güney Pasifikteki harekâtın üç ayda tamamlanacağına inanıyoruz» diye cevap verdi. Sugiyama'nın ağzından son kelimeler çıkar çıkmaz İmparator buz gibi bir sesle «Hatırladığımızı göre, siz Sugiyama, Çindeki harekâtın da bir ayda biteceğini söylemişsiniz. Aradan dört sene geçmesine rağmen bu savaş halâ bir sonuca bağlanmamıştır» dedi Bu söz üzerine soğuk terler döken Sugiyama «Çin hinterlandının çok geniş oluşu Zaferin kazanılmasına engel olmuştur» diye cevap verdi, fakat İmparator «Çin hinterlandı çok genişse, Pasifik hudutsuzdur» diye adeta Generali tersledi. Sugiyama buna hiç cevap vermeden başını önüne eğdi ve öylece kaldı... Tam bu sırada Amiral Osami Nagano, Sugiyama'nın imdadına yetişti ve «General Sugiyama ve kendisinin diplomatik görüşmelere taraftar olduklarını, fakat birer Asker olarak her şeyin en kötü yönünü düşünüp harp plânlarını da hazırlamaları gerektiğini» hürmetkâr bir lisanla İmparatora söyledi. Bunun üzerine içi biraz rahatlıyan İmparator «Yüksek Komuta heyetinin Diplomatik görüşmelere öncelik verdiğini mi söylemek istiyor-

sunuz?» deyince Amiral «Evet» diye cevap verdi. Fakat ertesi günkü 6 Eylülde yapılan toplantıda aynı şey sorulunca, Komutanlar sustular ve cevap vermekten kaçındılar. Soruya cevap alamayan İmparator, böyle bir toplantıda konuşmaması gerekirken bu genel göreneğin dışına çıkarak konuştu ve «Yüksek Komuta Heyetinin soruya cevap vermeyişine çok üzüldüm» diye söze başladı ve cebinden bir kâğıt çıkardı, sonra da bu şiiri okudu «Bizim Atalarımızdan Meiji Tenno bir şiir yazmıştı. Bunu şimdi size okuyayacağım. Bu dünyada hepimiz kardeş olduğumuza göre, bu devamlı kargaşalığa neden lüzum var? Biz bu şiiri defalarca okumuşuzdur. Bunu barış sembolü olarak kabûl ediyor ve Dünyada Barış istiyoruz» diye sözlerini tamamladı. Konferans salonunu korkunç bir sessizlik kapladı. Uzun süren bu sessizlikten sonra Nagano ayağa kalktı ve «Sayın İmparatorun üzülməsi bizi fazlasiyle kedere boğmuştur. Bütün Yüksek Komuta Heyeti tabiatıyla Diplomatik görüşmelere öncelik vermekte ve silâh kullanmayı son çare olarak kabul etmektedir», diye Hirohito'yu iknaya çalıştı. Bunun üzerine konferans gergin bir atmosfer içinde sona erdi... Fakat bütün «keder» ve üzüntülerine rağmen Sugiyama ve Nagano İmparatoru aldatıyordu. Kara ve Deniz Kuvvetleri Asya savaşına hazırlanmış ve alârin vaziyetinde Komutanlarından emir bekliyordu.

5 Eylül tarihinde Amiral Yamamoto «Z» plânını Donanma Komutanlığına sundu ve «Kuvvetli Amerikan Donanmasının, Japonyanın deniz ulaşımına devamlı bir tehlike teşkil ettiğini» söyledi. Fakat, kendi çevresindeki subaylardan başka bu görüşe inanan başka hiç bir kimse olmadığı bir sırada Amerikan Posta Genel Müdürü

Walker'in «Samimi arkadaşı (!) «Albay İwakura, Washington'dan Tokyo'ya döndü ve Walker'in Amerikan Pasifik Donanması hakkındaki sözlerini (*) Donanma Komutanlığına söyledi. Bunun üzerine Pearl Harbor akınına taraftar olmayanlar fikirlerini değiştirdiler ve birinci Filotellâ sıkı şekilde «Z» plânı gereğince eğitime başladı.

Askeri liderler halâ diplomatik görüşmelerin başarılı olacağından korkuyor ve Konoye'yi kendilerini zafer zevkinden yoksun edecek tek kişi olarak kabul ediyorlardı.

18 Eylül sabahı Konoye evinden çıkarken silâh 4 kişi üzerine kurşun yağdırdı, fakat şans eseri mermilerden hiç biri Konoye'ye isabet etmedi. Suikastçılar yakalandı ama Konoye artık son günlerinin yaklaşmakta olduğunu anladı. Bunun üzerine Amerika ile yeniden dostluk kurmak gayesiyle son bir gayret sarfetti ve Roosevelt ile istediği yerde buluşmayı teklif etti. Başkan Roosevelt «Japonya Çinden askerlerini çekmedikçe Konoye ile konuşamayacağını» Bakan Hull vasıtasıyla bildirdi. Konoye'nin bu şartı yerine getirmesine imkân yoktu. Zaten Yüksek Komuta Heyeti, Diplomatik görüşmeler 19 Ekim tarihinde sonuçlanmazsa Güney Asyada savaşa başlayacaklarını Başbakana söylemişlerdi... Son bir çare olarak, o sırada tekrar Tokyo'ya gelmiş olan Bishop Walsh'dan Washingtona giderek içinde bulunduğu zor durumu Başkan Roosevelt ve Hull'e bildirmesini rica etti. Çorbadan ağzı yanan Walsh bu teklifi kabûletmedi, fakat Amerikan Elçisi Grew'nun ısrarı üzerine Wa-

(*) Bir savaş halinde Pasifik Donanmamız, Japonya'nın Güney Asya'ya yayılmasını önleyecek güçtedir.

shingtona gitmeye razı oldu. Ne yazık ki Walsh'ın uçağı henüz Amerikaya ulaşmadan Konoye bütün Kabinesiyle beraber istifaya zorlandı ve 57 yaşındaki General Tojo Başbakan oldu. Artık Japonyanın mukadderatı, Cunta'nın eline geçmişti. Tojo bir «Jest» olsun diye Diplomatik görüşmelerin süresini 29 Kasım'a kadar uzattı. Bu şartlar altında görüşmeler tavsadı, buna karşılık Harp hazırlığına hız verildi.

BAŞKONSOLOS KİTA'YA VERİLEN YENİ TALİMAT

1941 senesi 24 Eylülünde, Honoluludaki Mackay postanesinde çalışan «Jap Boy» (Japon Çocuğu) dedikleri postacı, akşamın saat sekizini bir kaç dakika geçe bisikletiyle Nuuanu cadde-sindeki güzel bir villâya gitti ve Başkonsolos Kita'ya bir telgraf verdi. Yeni Dış İşleri Bakanı Toyoda'nın imzasını taşımasına rağmen Kita bir bakışta bazı gizli sembollerin bulunduğu telgrafın, Donanma İstihbarat Dairesinden Albay Ogawa tarafından gönderildiğini anladı. Telgraf «Çok acele» kaydını taşıdığı için derhâl deşifre ettirdi. Tokyo'dan verilen talimatla Pearl Harbor'a ait istihbarat raporlarında bazı değışiklikler yapılmıştı Buna göre,

Liman 5 kısma ayrılarak parsellenecek, Her pârsele bir numara verilecek ve Limandaki Demirli Şamandra, iskele veya rıhtıma bağılı olan gemiler hakkında ayrı, ayrı raporlar gönderilecekti.

Bunun üzerine Morimura, yani Yoshikawa'yı çağırtdı ve Ogawa'nın telgrafını gösterdi.

Ertesi gün Yoshikawa taksi şirketi sahibi

Johnny Mikami'yi çağırtdı ve limana bakan tepelere gitti. Bu gezilerine arka arkaya üç gün devam etti ve her seferinde limana sıra sıra dizilmiş harp gemilerini, işaret kulesini ve yakıt tanklarını seyretti.

29 Eylülde Tokyoya iki telgraf gönderdi. Birincisinde, gemilerin tanınması için hazırladığı iki harften oluşan şifrenin kullanılmasını teklif etti. İkincisinde de Ogawa'nın parsel sistemiyle, ilk defa kendi şifresini kullanarak haftanın gemi faaliyetlerini rapor etti. Bu Yoshikawa'nın Honoluluya gelişinden beri Tokyo'ya gönderdiği 179 uncu rapordu.

Yukarda bahsettiğimiz Ogawa'nın telgrafını 1941 başlarında Oahu adasında kurulmuş olan, Kara Kuvvetlerine ait «MS-5» istasyonu ele geçirdi. Hawaii bölge Komutanı olan General Short, Magic dağıtım listesinde olmadığı için, Komutası altındaki Fort Shafter de kurulmuş olan bu istasyondan kendisine bahsedilmemişti. Yani istasyonun varlığından bile haberi yoktu. «MS-5» Tokyo-Berlin ve Tokyo-Moskova devresini dinlemek için kurulmuştu. Aynı zamanda Honolulu'daki Japon Konsolosluğu ile Tokyo arasındaki telsiz konuşmalarını da dinliyordu. MS-5 istasyonuna «deşifre» araçları verilmemiş olduğundan, elde edilen mesajlar çözülmek üzere uçak postasıyla Washingtona gönderiliyordu.

San Francisco'ya ancak haftada bir defa Pan American uçak seferi vardı. 26 Eylül'de fena hava şartları yüzünden bu sefer iptâl edildi. Bu sebepten birikmiş olan mesajlar ve bu arada Ogawa'nın Yoshikawa'ya gönderdiği telgraf Deniz Postasıyla gönderildi. Mesajların içinde bulunduğu paket 2 gün de San Francisco da bekledi ve nihayet 6 Ekimde uçak postasıyla Washing-

ton'a ulaştı. Magic raporlarının deşifre edilmesine öncelik verilmesi kararlaştırıldığı için derhâl faaliyete geçildi ve ilk bakışta Ogawa'nın telgrafı her zaman ele geçirilen Normâl bir mesaj olarak kabul edildi. Telgraf Hawai de ele geçirildikten tam 15 gün sonra, yani 9 Ekimde nihayet Bratton'un eline vardı... Yoshikawa'nın 29 Eylülde gönderdiği mesajları hiç bir Amerikan dinleme istasyonu ele geçirememişti. Mamafi Kita 178 numaralı raporu Washington'daki Japon elçiliğine de gönderdiği için mesaj Stafford'un eline geçti. Bu sırada Stafford'un şubesi Washington'daki Diplomatik görüşmelerle meşguldü. Telgrafın Washington'a gelişinden 4 gün sonra, yani 10 Ekimde Kramer, Yoshikawa'nın kullandığı iki harfliik şifreler Kramer'e pek yabancı gelmedi, çünkü Japonlar mesajlarında genellikle kısaltılmış kelimeler kullanırlardı. Bu yüzden Yoshikawa'nın mesajını kimseye göstermeye lüzum görmeden dosyaladı ve bir daha da eline alıp bakmadı.

Fakat Bratton, Japonların Panama kanalından geçen tankerlerden tutun da Orduya alınan Zenci asker adedine kadar her şeyle ilgilendiklerini bildiği için, Pearl Harbor'un parsellenmesine ait verilen emir biraz tuhafına gitti. Bunun üzerine Japonların Pearl Harbor'a «özel bir ilgi» gösterdiklerine karar verdi ve Ogawa'nın mesajını Kara Kuvvetleri istihbarat Başkanı General Miles'a götürdü. General Miles mesajda pek fevkalâdelik görmedi ve Donanmayla daha fazla ilgisi olduğu için «Bu işle onlar uğraşsınlar» diye kesip attı. Bratton bunun üzerine telgrafı, o zamanlar Donanma İstihbarat Başkanı olan Albay Wilkinson, Yarbay Mc Collum ve Kramer ile tetkik edip «Ne düşündüklerini» sordu. Pearl

Harbor da görev yapmış bir subay olarak Alb. Wilkinson mesajın «normâl olduğunu» ve «Japonların, Amerikan Donanmasının ne kadar zaman içinde limanı terk edebileceğini tespit etmek için parsel sistemi kullanmış olabileceklerini» söyledi ve Mc Collum da Japonların Pearl Harbora karşı saldırgan bir niyet taşımalarına ihtimâl vermediğini ve «Amerikan Donanmasının, gelin bana saldırın diye limanda beklemeyeceğini» ifade etti... Kramer, Bratton'un vesvesesine iştirâk etmemekle beraber, Wilkinson ve Mc Collum'la aynı fikirde değildi. Bu sebepten dik-kati çeksin diye evrak üzerine kırmızı bir «Yıldız» işareti koydu. Fakat okuyanlardan hiç kimse mesajda bir fevkaladelik görmedi ve bu iyimserlikler yüzünden Pearl Harbor Komutanı Amiral Kimmel'e gönderilmesine de lüzum görülmedi.

Bütün 1941 senesi süresince Ogawa gönderdiği mesajlara, görmedikleri halde Dış İşleri Bakanı ve Konsolosların imzalarını koydu. Bu oyuna gelen Amerikalılar, istihbarat faaliyetlerinin «Amatörler» tarafından yönetildiğine inanmaya başladılar ve hattâ Kramer bile «Japon diplomatları istihbaratçılık oynuyor» diye bu işe gü-lüp geçti. Bunu bir nebze sezen Japonlar çok önem taşıyan mesajlarını Donanma şifresi yerine Diplomatik şifrelerle göndermeğe başladılar... Magic'in ele geçirdiği diplomatik mesajlara «İkinci derecede» öncelik veriliyordu. Çünkü, Konsolos Kita ve benzerleri gibi «sivillerin» kıymet ifade edecek nitelikte istihbarat bilgisi temin edeceklerine inanmıyorlardı. Bu yüzden Ogawanın mesajı ikinci katagoride kaldı. Pearl Harbor'a saldırıldığı zaman bu mesajlar halâ, aynı, yani ikinci, katagorideydi... Bu sıralarda Bratton'da

Japonların, Amerikaya saldırmıyacağına inanmaya başladı; fakat Japonların muhtemel bir savaş için yayılışlarını özel haritası üzerine işaretlemeğinde kendini alamadı ve 13 Ekim tarihinde Pearl Harbor üzerine bir «İşaret» koydu.

Bir zamanlar Napolyon «Önemli bir yerde ve zamanında bulunan bir casus, yirmibin askere eşittir demıştır. Şayet savaştan evvel Amerikalıların Tokyo'da böyle bir casusu yoksa buna sebep böyle bir casusa ihtiyaç olmadığı içindir. Magic ve dolayısıyla Donanma dinleme istasyonlarının elde ettiği bilgiler Amerikalıların kendine güvenini arttırıyordu.

Halbuki Japonların Honolulu'da, Napolyon'un tarif ettiği nitelikte bir casusu vardı. Honoluludaki Konsoloslukta Yoshikawa'nın hakiki kimliğini yazınız Kita ve Okuda biliyordu. Diğerleri onu, her gün içki içen ve Barlarla, eğlence yerlerinden çıkmıyan ve bu yüzden de görevini doğru dürüst yapamıyan «Konsolosluk Kâtibi» Morimura olarak tanıyorlardı. Bu yetmiyormuş gibi, Amerikalı Askerlerin devam ettiği Dai Nippon Atletik kulübünde Kendō eskrim dersleri veriyordu. Evde oturduğu ender gecelerde Sake partileri veriyor, veya «İngilizcesini ilerletmek için» devamlı olarak radyo dinliyordu. Pek entellektüel olmadığı için Zeki denemezdi... Halbuki Bütün bunlar, Yoshikawa'nın gerçek kişiliğini gizlemek için ustaca tertiplenmiş hilelerdi. Esasında Yoshikawa becerikli, çalışmaktan yılmıyan ve görevini bilen bir kimseydi. Kendisine verilen görevi ciddiye alıyor ve canla başla çalışıyordu. Senelerce sonra «Kısa bir süre için bile olsa, Tarihi avucumun içinde tuttum» demıştır. Fakat Pearl Harbor saldırısından evvelki casusluk faaliyetlerini gizlemeye çalışan Japon-

lar Yoshikawa'yı asla ödüllendirmemişlerdir. Bu satırların yazıldığı tarihten bir kaç sene evveline kadar Shikoku adasında bir Benzin istasyonu işleten sıradan bir kimseydi.

Yoshikawa bir kaç ay içerisinde, meyhanelerdeki dedikodulardan tutun da sualtı engelleri, plâjların derinliği, giriş kanalındaki Mania ağı ve Amerikan devriye uçaklarının programlarıyla, menzillerine kadar Pearl Harbor savunmasıyla ilgili her şeyi öğrendi. Konsololuğa uğradığı ender zamanlar dışında devamlı olarak Oahu ve diğer adaları gezdi. Aynı yere sık sık giderek dikkati çekmemek için aşırı bir özen gösterdi. Şoför Johnny Mikami damgalı bir adam olduğu için genellikle gezilerini yaya yapmayı tercih etti. Hiç bir zaman gördüğü şeyleri not edip, plân çizmedi. Yanında taşıdığı haritalar, limandaki kırtasiyeoilerde satılan Turistik haritalardı. Kendisini, gördüğü şeyleri hatırında tutacak şekilde yetiştirmişti ve tek amacı «yakalanmamaktı». Geniş çapta bilgi elde edebileceği Amerikalı «Arkadaşları» olduğu halde onlara hiç bir zaman şüphe çekecek sorular sormadı. Hawai'deki Amerikan Karşı Hâberalma teşkilâtı şüpheli kimseler hakkında ayrı ayrı dosyalar tuttuğu halde, en tehlikeli Japon casusu olmasına rağmen Yoshikawa hiç bir zaman «Şüpheliler» listesine dahil edilmedi.

1 Kasım tarihinde Taiyo Maru isimli Japon gemisi Honolulu limanına girdi. Japonlar, bütün gemilerinin Amerikan limanlarına gitmelerini yasakladıkları hâlde, Taiyo Maru Japonya ve Hawaii de kalmış halkı taşımak üzere, bir sefere mahsus olarak kiralanmıştı. Amerikan Gümrük ve Göçmen memurlarının hemen hepsi gizli ajandı, fakat şüpheli hiç bir kimseye rastlıyama-

dılar... Halbuki Taiyo Maru esasında gizli bir görev deneyine çıkmıştı. Tayfaları arasında kama-rot olarak çalışan kıymetli iki Deniz Subayı vardı. Bunlardan biri Yarbay Suguru Suzuki diğeri de Toshihide Maejima idi. Geminin gizli görevi Yamamoto'nun savaş gemilerinin takibedeceği hakiki rota üzerinde seyredip bazı bilgiler elde etmektir. Taiyo Maru evvelâ Kuzey yönünde rota tutup Midway ve Aleutians adaları arasından geçip, buradan da Güneye dönerek Honolulu'ya geldi. Bu sefer esnasında Suzuki ve Maejima'ya rüzgâr ve atmosferik basınçları tetkik etmeleri ve karşılaştıkları gemi adedini kaydetmeleri görevi verilmişti... Yolculuk süresince hiç bir Amerikan gemisi ile karşılaşmadılar. Çünkü takibettikleri rota, uluslar arası gemi yollarının dışında idi... 2 Kasım'da gemi tayfalarının karaya çıkmasına izin verilince, Honolulu'ya geleceği Oga-awa tarafından bildirilen Suzuki Konsolosluğa gitti ve Kita'ya «Beklenen günün» hızla yaklaşmakta olduğunu söyledi. Ayrıca Yoshikawa'nın faaliyetlerini hızlandırmasını istedi ve o sırada konsoloslukta bulunmayan Yoshikawa'ya vermek üzere bir tomar buruşuk pirinç kâğıdı bıraktı. Bu tomar kâğıtta Pearl Harbor savunma tesisleriyle ilgili 97 soru vardı. Soruların en önemlisi ve listenin başında geleni şuydu: «Normâl şartlar altında en fazla gemi haftanın hangi günü limanda bulunuyor?»

Sonradan Yoshikawa buna «Pazar» diye cevap vermiştir.

Taiyo Maru, Honolulu'da 5 gün kaldı. Suzuki ve Maejima bu kalıştan azami şekilde faydalandılar. Hediyelik eşya satan bir dükkânda Pearl Harbor'ın panoramik resimli posta kartla-

rını buldular. Düzinesi bir Dolara satılan bu kartlardan düzinelerle alıp gemiye götürdüler. (*)

ELE GEÇEN ÖNEMLİ MESAJ

23 Ekimde Nomura tarafından, Dış İşleri Bakanı Shigenori Togo'ya gönderilen bir mesaj Magic tarafından ele geçirildi. Bundan, görüşmelerin ne kadar aldatıcı olduğu anlaşılıyordu. Talihsiz Japon elçisi, düşen Konoye hükûmetiyle birlikte kendisinin de görevden affedilmesini Togo'ya yalvararak rica ediyor ve «Bu iki yüzlülüğe daha fazla devam etmek istemiyorum, şerefli bir insan olarak benim yapacağım tek şey budur, lütfen Japonyaya dönmeme izin veriniz» diyordu.

Japonlar Kasım ayında Nomura'nın sinirlerini yatıştırmak maksadıyla,, eski Berlin elçisi Saburo Kurusu'yu Washington'a gönderdiler. 5 Kasımda Togo, Nomura'ya gönderdiği bir mesajda, Kurusu'nun «Japon İmparatorluğunun iyi niyetini göstermek gayesiyle «Washington'a gönderildiğini bildiriyordu. Aynı zamanda, Japonya ve Çindeki casuslar, «Japonyanın yakın bir gelecekte Sibiryaya ya veyahutta, en akla yakın hedef olan Çinde Yunnan'a saldıracağına inandıklarını» bildirdiler... Bu bilgiler üzerine Washington'da bir iyimserlik havası esmeye başladı. Fakat bir kişi, İngiliz Gizli Servisinden William Stephenson, Washington'a gelen Kurusu'nun gerçek maksadını biliyordu.

(*) Beş hafta sonra Pearl Harbor baskınındaki uçakların pilot mahallerinde bu resimler bulunuyordu.

Amerikalıların, Kurusu tarafından ileri sürülecek «Barış» hikâyesine kanacağından korktuğu için İngiliz Ajanlarından biri vasıtasıyla Japon heyetine sızmak için faaliyete geçti. Bu ajan, Tokyo Üniversitesinde senelerce öğretim üyeliği yapmış ve Kurusu'nun asistanlarından Shiroji'ye ders vermiş meşhur bir İngiliz Profesörü idi. Shiroji, Profesör tarafından yapılan daveti sevinerek kabul etti. İçersinde dinleme cihazları bulunan Profesörün Washington'daki apartmanında bir çok toplantılar yaptılar. İngiliz Ajanı, Shiroji'ye «Japon halkına karşı duyduğu sarsılmaz sevgiden» bahsetti ve «İngiliz Hükümetine tesir ederek, Amerikalıları, Japon devlet adamlarını memnun edecek şekilde karar almaya inandıracağını» anlattı. Bu sevindirici açıklamalar üzerine Shiroji içini dökmiye başladı ve hattâ Japonya'nın savaşmaya azimli olduğunu söyledi. Her gün bu konuşmaların tercümeleri (Çünkü Profesör ve Shiroji Japonca konuşuyor-du) teypten alınarak Stephenson tarafından Roosevelt'e verildi.

5 Ekimde Yamamoto gayet gizli olarak, takriben yüz kadar pilota, Aralık ayında Hawaideki Amerikan Donanmasını yok etmek görevine atandıklarını söyledi. İki hafta sonra da İngiltere, Hollanda ve Amerika ile yapılacak savaş için hazırlanmış olan Savaş Plânını gözden geçirmek üzere Amirâl Nagano ve General Sugiyama ile buluştu. Bundan sonra olaylar hızla gelişmeye başladı.

5 Kasım tarihinde İmparatorun da katıldığı gizli bir toplantıda Washington'a gönderilecek iki teklif onaylandı. Konferansa katılanlar bu tekliflerin Amerikalılar tarafından kabul edilmeyeceğini biliyorlardı; zaten konferansın

gayesi Ordu ve Donanmaya Savaş emri vermekti. Yamamoto derhâl 1 No:lu ve «Çok gizli» tarihi harekât emrini gönderdi. Bu emirde Japonyanın savaş ilân edeceği ve Amerikan Donanmasının yok edilerek Asya ile olan bağlantısının kesileceği belirtiliyor ve «Savaş X gününde ilân edilecek ve bu emir Y gününde yürürlüğe girecektir» deniliyordu.

Yamamoto «Y» günü olarak 1941 Senesinin 8 Aralık tarihini seçti. (*)

Bu emri alan Amiral Matoi Ugaki, emrindeki Komutanları topladı ve seremoni ile eğilerek «Tanrılar Mücadelemizin haklılığına şahittir» dedi.

15 Kasım tarihinde Amirâl Yamamoto,, Saeki körfezinde demirli olan Sancak gemisinden Pearl Harbor'a saldıracak gemilerin toplanışını zevkle seyretti. 17 Kasım tarihinde bu vurucu kuvvet, sabahın alaca karanlığında Bungo boğazından geçerek Pasifiğin sisleri içinde gözden kayboldu ve Kurile adalarına gitmek için Kuzeye doğru rota tuttu. Yamamoto bu adalarda 26 Kasıma kadar bekliyecek olan bu donanmanın keşfedilmeyeceğini ümit ediyordu... Denizaltı öncü kuvvetleri 18-20 Kasım tarihleri arasında yola çıkacak ve Harekât emrinde belirtilen programa göre esas vurucu kuvvet 5 Aralık tarihinde Hawaii sularına girecekti.

1 Kasım tarihinde gemilerin çağırma işaretleri değiştirildi. Buna normâl bir değişiklik havası vermek için, karada üslenmiş istasyonlarla bazı taktik çağırma işaretleri eskisi gibi bırakıldı. Bütün bunlara ilâveten yeni değişikliği Ame-

(*) Bu, Washington'da 7 Aralık Pazar gününe rastlar.

rikalılar farkına varmasınlar diye telsiz konuşmaları normâlin altında tutuldu... Bu değişiklik Amerikan istihbarat teşkilâtına indirilen ağır bir darbeydi. Donanma trafik analiz uzmanı olan Binbaşı Wiltred Holmes, Yarbay Rocheford'un Hawai'deki Muhabere istihbarat birliğine atandı. Görevine yeni başlıyan Holmes, bu son değişiklik yüzünden zorluklarla karşılaşmaya başladı. Bununla beraber, kısa bir süre için Amiral Yamamoto'nun gizli harekâtı hakkında bilgi edinir gibi oldu.

3 Kasım tarihinde yeni bir Japon Donanma Hava Kuvvetinin varlığını tesbit etti ve bunun 1 nci Donanma Hava Kuvveti olduğunu anladı. Holmes'in tesbit ettiği kuvvet, hakikatte Pearl Harbor baskını için tatbikat yapmakta olan Amiral Chuichi Nagumo'nun gemileriydi. Fakat bunları tesbit ettikten kısa bir süre sonra izlerini yeniden kaybetti... Bu önemli haftalar içinde Holmes'in elde ettiği Haberalma bilgileri tamamen yanıltıcı nitelikteydi. Örneğin, vurucu Kuvvet Hawai'ye doğru ilerlerken 27 Kasımda trafik analizinin elde ettiği bilgiler, Japon Uçak Gemilerinin Japon Kara Sularında ve denizaltıların da Tokyo'nun Güneyinde olduklarını gösteriyordu. Neticede Holmes her iki gurubu da kaybettiğini itiraf etti... Bu tarihten itibaren verdiği raporlarda «Denizaltı ve Uçak gemileri hakkında hiç bir bilgi yok» ifadesi adeta nakarat haline geldi.

Amiral Yamamoto'nun çok gizli şekilde hazırladığı baskın hakkındaki bilgilerin En önemli kaynağı Magic tarafından ele geçirilen Yoshikawa'nın mesajlarıydı. Fakat Amerikalılar bunların gerçek önemini anlayamadılar.

Bu olayların cereyan ettiği sıralarda Ameri-

kayı Yöneten ve kilit noktalarında bulunan kimseler Vatansever ve barışçı insanlardı. Hiç birisinin kötü niyetle bu gerçekleri görmemezlikten geldiğini düşünmüyoruz... Fakat ortada elle tutulur bir gerçek vardır. Amerikalıları bu büyük hataya düşüren görüş ve inanışları şöyle özetle nebilir:

Amerika, iki büyük Okyanusla muhtemel düşmanlarından ayrılmış ve dolayısıyla her hangi bir saldırıdan uzaktır düşüncesi

Çok büyük bir ağır sanayii ve doğal kaynakları vardır. Hiç bir kuvvet, bu ağır sanayii ve doğal kaynaklara sahip olan Amerikayı başına belâ almak istemez inanışı (Büyüklük kompleksi) ve en önemlisi de

Japonya'nın ne yapmağa muktedir olduğunu bilmemek ve küçümsemek kompleksi.

İngilizlerin, Hitler Almanyasını küçümsemekle Avrupada yaptıkları hatayı, Amerikalılar Pasifikte yapmışlardır. Japonlar, bu hatalar yüzünden Amerika gibi büyük potansiyeli olan bir millete saldırmakta sakınca görmemişlerdir.

TOGO'NUN YENİ KARARI

Togo,, bu sıralarda Washington'da devam etmekte olan diplomatik görüşmelerin sonuç tarihini 27 Kasım olarak tesbit etti ve bu tarihten sonra «Japonya'nın ciddi tedbirler alacağını» «Nomura'ya bildirdi. Nomura, Amerika ile yapılmakta olan görüşmelerin bir kaç ay daha uzatılmasını ve bu arada olumlu bir sonuç alınabileceğini bildirdiği zaman, Togo'nun cevabı çok sert oldu ve «Kesin tarihi sen değil, ben tesbit ederim. Politikamızda hiç bir değişiklik olmayacaktır»

diye kesip attı. İdama mahkûm olmuş bir kimse gibi Nomura bu sefer geçecek her saat için mücadele etmeye çalıştı.

22 Kasım'da Togo, görüşmelerin bitiş tarihini 29 Kasım'a kadar uzattığını bildirdi ve «Bu sefer, tarihi kesinlikle değiştirmeyeceğiz. Bu tarihten sonra herşey otomatik olarak başlayacaktır» diye mesajına son verdi. Fakat Tokyo'da ayın 29'u, Washington'da ayın 28'ine rastlıyordu. Belki Togo Washington zamanını kasederek hareket ediyor, kanısıyla Nomura durumun açıklanmasını istedi. Nomura için bir gün, bir gündü. Fakat Togo «Tokyo Zamanı» diye cevap verdi.

Haziran ayından Ekim ayına kadar ele geçirilen mesajların hiç birisi Başkan Roosevelt'e gösterilmedi. Beyaz Saraya bilgi verme sırası Kara Kuvvetlerinde olduğu aylarda Bratton geleneklere kulak asmadı. Bilgi verme sırası Donanmaya gelince Kramer önemli gördüğü Magic mesajlarını bir dosyaya koyarak, Başkanın yaveri Albay Beardall'a okuttu, o da aklında kalabilenleri Roosevelt'e bildirdi. Kendisine verilen bilgilerden Japonların maksadının Savaş olduğunu anlayan Roosevelt, Magic mesajlarının orijinallerini görmek istedi. Bu istek Kramer'e bildirilince durumu Donanma İstihbarat Dairesi Başkanına anlattı. Başkan, bunu Bratton ile görüşmesini sağlık verdi. Bratton da «Problemi» General Miles'a bildirdi... Bir çok tartışma ve görüşmeler ve Beardall tarafından yapılan baskılar sonunda bazı mesajların Cumhur Başkanına gösterilmesine «Müsaade» edildi.

1 Kasım tarihinde Beyaz Saraya bilgi verme sırası gene Kara Kuvvetlerine geldi, fakat Bratton alınan karara kulak asmadı, yani Başkana bilgi vermedi. 7 Kasım tarihine kadar kendisine

hiç bir mesaj gösterilmeyen Roosevelt yaveri Beardall'a «Bu saçmalığa son vermesi» için emir verdi. Bunu duyan Kramer omuzlarını silkti ve Beyaz Saraya bilgi verme sırası Kara Kuvvetlerinde olduğu için bir şey yapamayacağını bildirdi. Bu durum üç gün süreyle Donanma ve Kara Kuvvetleri arasında tartışma konusu oldu. Beardall gecikmenin sebebini Roosevelt'e bildirdiği zaman Başkan «Donanma ve Kara Kuvvetlerindeki bu düşüncesizlere kulak asmamasını ve mesajların orijinallerini her gün kendisine getirmesini» emretti. Bunun üzerine General Miles'in odasında, olağanüstü bir toplantı tertiplendi ve mesajların Roosevelt'e verilmesi kararlaştırıldı. Böylece Magic faaliyetinin 14 aydan beri devam etmesine rağmen Başkan ancak 12 Kasım tarihinden itibaren orijinal mesajları görmeye başladı. Fakat genede görebildikleri Kramer'in seçerek Beardall'a verdiklerinden ibaretti, yani bütün mesajlar gene kendisine ulaştırılmıyordu. 12 Kasım ile 7 Aralık tarihleri arasında Başkanın görmesine «Müsaade» edilen mesaj adedi 64 dür. Halbuki bu süre içinde ele geçen ve tercüme edilen mesaj adedi 1800 dür. Adedi az olmakla beraber bu mesajlardan Japonların maksadını anlamak kolaydı, fakat Roosevelt ve Hull işi ağıra aldılar ve Amerikan halkını yaklaştırmakta olan tehlikeden haberdar etmedikleri gibi Kara ve Deniz Kuvvetlerine de, savaşa hazır olmaları için Alârm vermediler.

Hull iş olsun diye, yani sadece kayıtlara geçmesi için, diplomatik müzakerelere devam etti. Bakanlığındaki belli başlı Danışmanları ile bütün personel yazışmalarla uğraşıp durdu ve Magic mesajlarına gerekli önem verilmedi. Hemen herkes, gelen Japon teklifine verilecek cevap-

la uğraşıyordu. Çünkü Chinag Kai-Shek, olsun İngiliz ve Hollandalılar, «Kararlı» olduklarını göstermesi için Amerikalı yetkililere baskı yapıyorlardı.

Togo ve Nomura arasında gidip gelen mesajlar Japonya'nın savaşa hazırlandığını gösteriyorsa, Ogawa ile Yoshikawa arasındaki mesajlarda Pearl Harbor'ın ilk hedef olduğunu gösteriyordu. Ele geçirilen bütün mesajlar, 7 Aralık ve hatta 3 Aralık tarihinden evvel tercüme edilmişti. Bunlar Asker Ultra'lar (Magic mesajlarını görmesine izin verilen kişiler) tarafından dikkatle okunuyordu. Fakat bu kişilerin görüşlerine göre «Magic Diplomatik yönden önemli olmakla beraber, pek az Askeri istihbarat bilgilerini kapsıyordu». Honolulu'daki Konsoloslukla, Tokyo arasında gidip gelen mesajlar halâ «Amatörce faaliyetler» olarak kabul ediliyor ve hakikatte hayatî önemi olan bu mesajlar «İkinci Derece» evrak işlemi görüyordu. Bununla beraber Togo'nun son gönderdiği mesajlardan savaşın hızla yaklaşmakta olduğuna inanan bir subay vardı. Harbiye Bakanlığının Magic mesajlarını muhafaza eden Bratton altı haftadan beri alınan haberlerden, Japon Kuvvetlerinin sistematik olarak savaşa hazırlanır şekilde «yayıldıklarını» açıkça görüyordu. Elde ettiği Magic mesajlarına ilâveten Mc Collum'un Donanma haberalma Dairesinden gizlice kendisine verdiği istihbarat raporları da bunu fazlasıyla kuvvetlendiriyordu. Bratton, 22 Kasım'da Japon Dış İşleri Bakanı Togo'nun Sefir Nomura'ya gönderdiği ve «29 Kasım'da bir anlaşmaya varılmazsa her şey otomatik olarak başlayacaktır» dediği mesajın ışığı altında odasındaki savaş haritasını yeniden gözden geçirdi. Bratton'un devamlı olarak işaretlediği bu

durum haritası da mesajın anlamını teyidediyordu, çünkü Japonlar bir savaşın gerektirdiği şekilde kuvvetlerini Pasifikte stratejik noktalara yaymaya başlamışlardı. Örneğin büyük bir öncü kuvveti Shanghai da gemilere bindiriliyor, diğer bir kuvvet de Filipinlerin üst kısmına düşen Çin sahillerinde Güneye doğru ilerliyordu. Bratton, eldeki bu bilgilere dayanarak Japonya'nın en geç 30 Kasım Pazar günü savaşa başlayacağına karar verdi.

26 Kasımda, Japonların Pasifikteki gemi ve asker taşıması hakkında elde edilen iki yeni raporu General Miles'a götürdü. Miles, raporları Genel Kurmay Başkanına götürmesini söyledi. Fakat Genel Kurmay Başkanı General Marshall, Kuzey Carolina'daki manevralara gitmişti. Bunun üzerine raporları Harbiye Bakanı Stimson'a verdi. Stimson derhâl Roosevelt'e telefon ederek durumu bildirdi. Sonradan Stimson'un söylediği gibi Başkan bu olayları «Japonya'nın kötü niyetli olduklarını ispatlayan» bir belge olarak niteledi ve mesele de böylece kapandı.

Bratton bu durum karşısında hayretler içinde kaldı. Cumhurbaşkanı Harbiye Bakanı, Japonya'nın Amerika'ya saldıracağını bildikleri hâlde, sadece omuzlarını silkiyor ve hiç bir harekette bulunmuyorlardı.

Bu davranışın bir nedeni vardı. Hatırlanacağı gibi Roosevelt'in 1940 Seçim kampanyasında Amerikan Halkına verdiği söz halen geçerliliğini korumaktaydı. Çünkü o zaman Roosevelt «Tekrar tekrar söylemek isterim ki, yönetimim zamanında, evlâtlarınız Anavatan toprakları dışında bir savaşa gitmiyeceklerdir» demişti. İşte verdiği bu söz Roosevelt'in elini, ayağını bağıyordu. Bu seçim kampanyasında verilen bir sözdü

ama, Amerikan Hükümetini adeta felce uğratmıştı.

25 Kasımda Japon ilişkileriyle ilgili bir Kabine toplantısında Bakan Hull «Japonlar saldırıya hazır vaziyetler ve her an bize ağır bir darbe indirebilirler» dediği zaman Başkan Roosevelt «Evet» dedi, ve «Haber vermeden saldırmak Japonların adetidir, belkide pazartesi gününden evvel bize saldırabilirler, Acaba ne yapsak» diye ilâve etti. Sonradan Stimson'un Hatıra defterine yazdığına göre «Başkanın halinden ve konuşmasından, Amerikaya fazla bir zarar gelmeden Japonları ilk darbeyi indirmeğe nasıl yönetebiliriz anlamı çıkıyordu»... Bu Kabine toplantısından iki gün sonra Bratton, Bakan Stimson'a ele geçirilen gizli iki Japon mesajı daha götürdü. Bunların kapsadığı bilgiler, Japonların muhtemelen Güney Doğu Asyaya yürüyeceğini gösteriyordu. Bu sıralarda Hawai'ye saldırılacağı kimsenin aklının ucundan bile geçmiyordu. Bratton dahi, Alaskada Dutch Harbor veya Amerikanın Batı sahillerine bir saldırıyı muhtemel görüyordu. Bunu üzerine Stimson, Hull'a telefon ederek Japonya'nın son tekliflerine cevap verilip verilmediğini sordu. Hull gayet rahat şekilde «Amerikan cevabını Japonlara verdiğini ve görüşmelere son verildiği için huzura kavuştuğunu ve işin artık Donanma ile Kara Kuvvetlerine kaldığını» söyledi. Hull, Japonların blöf yaptığına inandığı için içi rahattı, fakat Hull ile aynı fikirde olmıyan Stimson Cumhuriyet Başkanına telefon etti ve Roosevelt'in de çok neşeli olduğunu hayretle gördü. «Evet, görüşmeler kesilmişti ama, Hull'un hazırladığı Şahane bir bildiri ile sona ermişti.» Stimson, Cumhuriyet Başkanının iyimserliğine iştirâk etmiyor ve 30 Kasım Pazar günü

savaşın başlayacağına dair Bratton'un ileri sürdüğü fikre katılıyordu.

Genel Kurmay Başkanı Kuzey Carolina'da olduğu için Stimson bütün yüksek rütbeli Generalleri makamına çağırdı ve onlarla yaptığı görüşmeler sonunda tekrar Roosevelt'e telefon etti ve Panama Kanalı San Francisco'da Presidia Hawai ve Filipinlere «Bir saldırıya karşı hazırlıklı olmaları için alarm yetkisini istedi. Roosevelt teklifi enine boyuna tarttı ve bakan Stimson'un bu yerlere ortalığı fazla velveleye vermemek için «Son İkaz» (Alârmadan bir kaç kademe aşağı hazırlık durumu) gösterilmesini emretti. Bunu üzerine Stimson durumu görüşmek üzere Plân Dairesi Başkanı General Leonard Gerow, Amiral Stark ve Donanma Bakanı Knox'u toplantıya davet etti. Toplantıda değişik fikirler ileri sürüldü. Neticede **General Marshall'ın Carolina'ya gitmeden evvel Gerow'ya verdiği ve Japonlarla yapılmakta olan görüşmeler kesildiği zaman Filipinler ve Hawai'deki birliklere göndermesini emrettiği «İkaz» emrinin yollanmasına karar verildi. Fakat emirde sadece «Ayaklanmalar ve sabotajlara karşı gerekli tedbirlerin alınması» bildiriliyordu. «Dışarıdan gelecek bir tehlikeden» bahsedilmiyordu. Bunun üzerine Stimson mesajın altına kendi el yazısı ile «Her an saldırı olması ihtimali vardır» diye ilâve etti. Bu mesaj «Öncelik» kaydıyla 27 Kasım 1941 tarihinde gönderildi. Bakan Knox ve Amirâl Stark, Pearl Harbor Komutanı Amirâl Husband E. Kimmel'e ayrı bir «İkaz» mesajı göndererek bunda «bir kaç gün içinde Japonların saldırabileceğini» bildirdiler. Ertesi sabahın erken saatlerinde Bratton, o gece elde ettikleri iki yeni mesajla Stimson'a gitti. Bu mesajlardaki bilgi Japonların kö-**

tü niyetlerini açıkça gösteriyordu. Stimson mesajları derhâl Beyaz Saraya götürdü. Saat 9 sularında olmasına rağmen Başkan rahatsız olduğu için henüz yataktan çıkmamıştı. Roosevelt yatak odasında mesajları okuduktan sonra Stimson'a döndü. ve «Yapabileceğimiz üç şey var» dedi.

Bir, hiç bir şey yapmamak, İki, Ultimatom göndererek «Bir noktaya kadar sabredebileceğimizi ve bunun sonunda savaşacağımızı» bildirmek. Üç, yahut, derhâl savaşa başlamak.

Stimson «Bir şey yapmadan durmanın söz konusu olamayacağını» ve «Amerikanın güvenliği bakımından inisyatifin elde tutulmasının gerektiğini» söyledi. Neticede iki Devlet adamı, kısa bir görüşmeden sonra Japonyaya bir «İhtar» gönderilmesine karar verdiler... Aynı gün Başkan öğleden sonra Harp Konseyini toplantıya çağırdı. Toplantıya Stimson, Carolina'dan dönmüş olan Generâl Marshall, Hull, Knox ve Amirâl Stark katıldı. Japonların son tutumu etraflıca görüşüldü. Herkes başka, başka fikirler ileri sürdü, fakat hiç kimse Amerikan topraklarına ve özellikle Pearl Harbor'a karşı bir saldırı olabileceğinden bahsetmedi. Meselâ,, Stimson «İhtar vermeden Japonyaya saldırmayı» teklif etti. Diğerleri yeni bir «ihtar» gönderilmesini ileri sürdü. Roosevelt uzun zamandan beri kafasında tasarladığı «İmparator Hirohito'ya özel bir mesaj göndermeyi» uygun gördü. Ve bütün bu konuşmalardan sonra, hiç birşeye karar verilemeden toplantı sona erdi.

Cuma günü ele geçirilen iki mesaj, Bratton'un kanaatını daha da kuvvetlendirmişti. Bu mesajların birisinde Togo, Nomura'ya «Savaşın artık kaçınılmaz» olduğunu söylüyor ve «Diploma-

tik görüşmelerin devam edeceği inancını vermeye gayret etmesini» emrediyordu. Ayrıca Togo «iki, üç gün içinde Washington'a diğer bir muhtıra gönderileceğini» bildiriyordu. Bu muhtıra, Japonya'nın savaş ilân ettiğini bildiren bir ultimatom olabilirdi... İkinci mesajda, bütün Japon elçilik ve Konsolosluklarına, Tokyo radyosunun kısa dalga üzerinden yayınladığı Hava Raporlarını dinlemeleri bildiriliyordu. Bu raporlarda «Rüzgârların Yönü» bildirilince, Amerika, İngiltere, Hollanda ve Rusya ile olan münasebetlerin kesileceği anlaşılacaktı.

Honoluluda Kita'ya ayrı bir mesaj gönderilerek «Hava Raporlarında bir şey iki defa tekrar edilirse, bunun, bütün şifre ve gizli dokümanların tahrip edilmesi anlamına geleceği» bildirildi... Washington'da «Rüzgârlar Şifresi» ismi verilen bu gizli mesaj, 19 Kasım'da gönderilmişti. Normâl Diplomatik şifreyle yollandığı ve diplomatik mesajların ikinci derece öncelikte olması nedeni ile çevirisi birkaç günde tamamlanabildi. Bunun üzerine bugüne kadar işleri yavaş alan Washington şaşkına döndü, çünkü bu, tam anlamıyla Savaş demektir. Hemen bütün dinleme istasyonlarına 24 saat süreyle Tokyo Hava Raporlarını dinlemeleri için kesin emirler verildi.

Bratton artık herşeyi göze alarak, askerî protokola önem vermeden, General Miles ve Gerow'a «Bir şeyler yapmaları için rica» etmeye başladı. Fakat Stimson'un 27 Kasım'da gönderdiği «Son ikaz» emrinin yeterli olduğu nedeniyle istek ve ricalarına menfi cevap verildi. Hele, 30 Kasım Pazar günü geldiği halde, Japonlar bir şey yapmayınca, Bratton ile alay bile etmeye başladılar. Çünkü günlerdir Bratton, bu

tarihte Japonların savaşı başlatacaklarını söyleyip duruyordu.

SON OLAYLAR

Washington'da Siyasi ve Askeri liderlerin, Japonya ile olan ilişkileri kendi açılarından yorumladıkları bu sıralarda, Tokyoda çok önemli olaylar cereyan etmekte ve savaş için ciddi kararlar alınmaktaydı.

Japonlar, Amerikalıların tam aksine, muhtemel düşmanlarının potansiyelini en ince detayına kadar tetkik ediyor ve değerlendiriyordu. Japonlara göre «Amerika, zayıf ve hasta bir adamdı». Bu adama vurma zamanı gelmiş ve vurulacak en can alıcı noktası seçilmişti bile.

1 Aralık 1941 tarihinde Amerika ile savaşa başlanması, İmparatorluk Sarayındaki bir toplantıda saat 16.12'de kararlaştırıldı. (*)

Toplantı salonunda İmparator yüksek bir plâforma konmuş koltuğunda oturuyor ve durumdan memnun olmadığını gösteren bakışları salondakilerin huzurunu kaçıırıyordu.

Salonda iki uzun masa etrafına oturmuş 19 kişi vardı. Hepsi, İmparatora saygı anlamına oturmaktan ziyade, adeta sandalyelerine ilişmişlerdi. İmparator bütün konferans sırasında tek kelime konuşmadı. Bu sükût salondakileri büs-

(*) (Bu tarih Tokyo zamanıdır; Tokyo ile Washington saati arasında 24 saat fark vardır. Meselâ, Tokyoda 1 Aralık, Washington'da 30 Kasımdır. Buna benzer olarak Washington'da 7 Aralık, Pearl Harbor'da tarihe geçen 8 Aralık tarihine tesadüf eder).

bütün huzursuz etti. Zaten toplantıya katılanlar, alınan karardan Majestenin memnun olmadığını çok iyi biliyorlardı. Bu yüzden şahane dekorlu salona bir şüphe ve huzursuzluk havası çökmüştü... Savaş kararı alındıktan sonra Kabine Sekreteri Hoshiro, sırtından soğuk terler akarak ayağa kalktı ve Japonyanın Asyada barış ışığını söndürdüğü zamanı, dakikası, dakikasına saptamak için, saatine baktı... Saat 16 yı 12 dakika geçiyordu.

İmparator, savaşın Amerikaya resmen bildirildikten sonra başlamasını istiyordu. Hem İmparatorun ve hemde sürpriz bir baskından faydalanmak isteyen Komutanları memnun edecek çözüm yolunu bulmak işi, Kuvvet Komutanlarıyla Dış İşleri Bakanı Togo ya bırakıldı... Ertesi gün, yani 2 Aralık saat 10.30 da Kuvvet Komutanları savaşın 8 Aralıkta başlaması için İmparator'dan müsaade istediler. İmparator «Evet» anlamına başını salladı.

Saat 17.30 da Amiral Yamamoto Donanmasına ilk savaş emrini gönderdi. Zaten Pearl Harbor'a saldıracak vurucu kuvvet, Yarbay Suzuki ve Maejima'nın** evvelce çizdikleri Kuzey rotası üzerinde iki büyük kafilde halinde pasifik sislerinde ilerlemekteydi... Japonlar, Amerikan devriye uçaklarının Alaska'da Dutch Harborun Güneyi ve Midway'in Kuzeyinde 800 er millik bir alanı tanyarak uçuş yaptıklarını biliyorlardı. Vurucu Kuvvet, devriye gezilen bu iki alanın tam kesiştiği noktadan geçti. Bu geçiş esnasında hiç bir Amerikan gemisi ve uçağına

(**) (Taiyo Maru gemisiyle kamarot olarak Honolulu'ya giden Japon Deniz subayları)

rastlamadılar ve emniyetle yollarına devam ettiler.

Japonya'da, Donanmanın normal şartlar altında yaptığı konuşmalara devam ediliyor ve Donanmanın Japon Kara kularında olduğu kanısı yaratılıyordu. Bunu kuvvetlendirmek için, gemilerdeki telsizcilerden çoğu Tokyo'da bırakılmış ve yerlerine yenileri atanmıştı. Telsizcinin manipleye vuruşu adeta parmak izi gibidir. Haberleşmeyi dinleyen usta bir teknisyen, vuruş şeklinden telsizcinin değişip değişmediğini kolaylıkla anlayabilir.

Bu nedenle Amerikalılar, Japon Donanmasının denize açıldığını anlayamadılar. Tokyodaki Ateşeleri aldatmak için, normal zamanlarda hafta iznine çıkan Japon Denizcileri Tokyo sokaklarında dolaştırıldı. Halbuki, bunlar Denizci üniforması giymiş karacı erlerdi.

Bu sıralarda, Washington elçiliğinin Haberleşme Servisi Başkanı Hidenari Terasaki'ye maiyetiyle birlikte Amerikayı terketmesi için emir verildi... Dış İşleri Bakanlığından sözcü Kumaichi, Donanmanın pasifik'e açıldığını gizlemek için Basına, «Diplomatik görüşmelerin devam etmekte olduğunu» bildirdi. Ayrıca, Tokyo'dan talimat beklediklerini söylemeleri için Nomura ve Kurusu'ya emir verildi ve «Her ne pahasına olursa olsun konuşmaları mümkün olduğu kadar uzatmaları» istendi. Barışın «Kurtulabileceği» kanısını vermek için de normalden fazla Diplomatik mesajlar gönderilmesine dikkat edildi. Bütün bu mesajlar Amerikalıların eline geçiyor, fakat «diplomatik» nitelikleri yüzünden ikinci plana atılıyor ve tercümeleri için acele edilmiyordu.

Honoluludaki Konsolos Kita, savaşın bir

kaç gün içinde başlayacağına emindi. Çünkü, gönderilen bir telgrafta, ikinci sınıf şifreler hariç diğerlerinin tahrip edilmesi için emir verilmişti. Ayrıca Ogawa, Yoshikawa'dan her gün muntazam rapor göndermesi ve Amerikan gemilerinin baraj balonları ve torpido ağları ile korunup korunmadığını bildirmesini istiyordu. Kita'ya verilen diğer bir emirle Otto Kuhn'un hazırlamakta olduğu şifre sistemini bildirmesi istendi. Bunun üzerine Kita, PK 1467'ye (Kuh'un posta kutusu) bir kart atarak «Arkadaşını her zamanki yerde» buluşmaya davet etti ve altına Jimmy diye imza etti. 3 Aralıkta Kuhn kartı alınca derhal «her zamanki» yere gitti. Burası bir berber salonu idi. İçeri girince Morimura olarak tanıdığı Konsolosluk Kâtibinin kendisini beklediğini gördü. Hazırladığı şifre sistemini Morimuraya (Yani Yoshikawa ya) verdi. Bu, 1 den 8 e kadar hazırlanmış bir kod sistemiydi. Her numara bir gemi tipini ifade ediyordu. Meselâ, 1 numara Uçak gemileri, 2 Numara Denizaltıları vb. gibi. Buna ilâveten liman dışındaki Japon denizaltılarına işaret vermek için evinin yatak odasının pencerelerinde ışık yakacak ve Honolulu radyosunda şifrelerden meydana gelmiş ilânlar yayımlattıracaktı. Yoshikawa bu sistemin çalışacağına inandığı için aynı gece durumu Tokyoda Ogawa ya bildirildi ve onayını istedi.

Dış görünüşü ile çok sakın zannedilen Honolulu'daki Konsolosluk bir arı kovanına dönmüştü. Bu olağan üstü faaliyetler KİTA'nın açışısı TADA'yı şüphelendirdi.

İşin iç yüzünü yakından görmek maksadıyla üst kata çıktı ve olanları gördükten sonra hemen mutfağa koşarak arkadaşına telefon etti. «Dinle

bir imâda bulunulduğu taktirde bütün harekâtı iptâl edeceğini söyledi. Bunun üzerine bütün gün tartışmalara devam edildi ve bir sonuca varılamadı.

5 Aralık Cuma günü yağmur yağmasına rağmen Yoshikawa bir uçak kiraladı ve Pearl Harbor üzerinde son bir tur attı ve o gece Tokyoya «Amerikan Donanmasının hafta sonu tatilini geçirmek üzere limana döndüğünü» bildirdi. Bu sıralarda bütün Japon elçilik ve Konsolosluklarından Tokyoya tek kelimelik telgraflar yağmaya başladı. Bu tek kelime Haruna idi ve evvelce kararlaştırıldığı gibi «Şifreler yakıldı» anlamına geliyordu.

Herşeyin evvelce plânlandığı gibi cereyan ettiğini gören Amiral İto ve General Tanaka, Dış İşleri Bakanı Togo'ya giderek, savaş ilânı için Amerika ve İngiltereye baskından 6 saat önce ultimatom verilmesi için alınan kararın değiştirilmesini ve bunun yarım saate indirilmesini istediler. Dış İşleri Bakanı Togo'nun Pearl Harbor plânından haberi yoktu. «Eğer savaş ilân ettiğimizi bildiren mesaj 7 Aralık günü Washington saatiyle 13.00 de verilirse arada yeterli zaman kalıyor mu?» diye sorunca Amirâl ve Generâl gayet ciddi bir tavırla «Aradaki zaman yeterlidir» diye cevap verdiler. Halbuki «Z» Plânına göre Washington saati ile 13.00 de, Pearl Harbor yangın yerine çevrilmiş olacaktı.

Amirâl Nagumo, Tokyodan 6 Aralık tarihinde, Pearl Harbordaki Amerikan gemilerinin miktarı ve limandaki yerleri hakkında bir mesaj aldı. Gelen listede Enterprise ve Lexington uçak gemilerinin bulunmayışı (ki bu olay tarihin yönünü değiştirmiştir) Nagumo'yu tedirgin etmeye başladı. Acaba, bu gemiler Japon Donanma-

sını aramaya mı çıkmıştı? Fakat Nagumo'nun istihbarat subayı «eldeki bilgilere göre böyle bir şey olamayacağını» söylediği zaman Amirâl rahatladı. Aksi halde sürpriz imkânı ortadan kalkacak ve Amerikan Donanması Pearl Harbor limanını terkederek açık denizde Japon donanmasıyla çarpışacaktı. Bu suretle hiç bir şey olmasa bile istenilen sonuç alınamayacak ve Amerikan Pasifik Donanması Japonlara plânladıklarını yapmak imkânını vermemiş olacaktı.

6 Aralık tarihinde Washington saatiyle 07.10 da Tokyo'dan, elçi Nomura'ya bir diplomatik mesaj gönderildi. Bu mesaj sonradan, «Pilot» yani «öncü» diye isimlendirilmiştir. Esasında bu mesajda bir olağan üstülük yoktu. Sadece elçiye: Yakın bir tarihte 14 kısımdan oluşan bir mesaj gönderileceği, Bu mesajı bizzat Amerikan Hükümetine vermesi, Verilecek zamanın ayrıca bildirileceği ve Gönderilecek mesajı sekreterlerine yazdırmayıp, elçilik kâtiplerinden birine daktilo ettirmesi bildiriliyordu.

Nomura bunun, 26 Kasımda Hull'un gönderdiği muhtıraya verilecek cevap olabileceğini düşündü.

Nomura bu telgrafı aldığı zaman Tokyo'daki şifre memurları uzun mesajı «B» makinesine yerleştirmekle meşguldü. Evvelâ 13 kısım hazırlandı ve makineye verildi. Telgraf şefi Kameyama 14 ncü kısmın nerede olduğunu sorduğu zaman kendisine «Beklemesini» söylediler.

Yoshikawa Honolulu'dan son mesajını Tokyoda Albay Ogawa'ya gönderdiği zaman, yazması bir tarafa, düşünmemesi bile gereken bir cümle ilâve etti ve «Bir sürpriz baskın için büyük fırsat vardır» diye bildirdi. Bu mesaj Ame-

rikalılarının eline geçmiş, fakat gülünç denecek şekilde yanlış tercüme edilmiştir.

Bu sıralarda Japon vurucu kuvveti Pearl Harbor'dan 500 mil uzaklıktaydı. Baskına katılacak Pilotlar Gurup Komutanlarından son talimatlarını almak üzere toplandılar. Bu bittikten sonra 36 sene evvel Tsushima Boğazındaki savaşta Amirâl Togo'nun sancak gemisine çektiği aynı «Z» filamasını direğe çektiler.

6 Aralık tarihinde (Washington saatiyle 15.00 de) Tokyoda kameyama'ya mesajın 14 ncü kısmını makineye vermesi emredildi. Nomura ve Kurusu'ya mesajı 7 Aralık tarihinde tam saat 13.00 de Bakan Hull'a vermesi için talimat verildi. Mesaj gittikten sonra, ana metinde bazı hatalar olduğu anlaşıldı ve bunları düzeltmek için ek telgraflar gönderildi. Bu işler bittiği zaman Washington'da Aralık ayının 7 siydi ve saatler 05.20 yi gösteriyordu. Tarihe malolan bu talihsiz Pazar gününde Başkent derin bir uykundaydı.

Tokyo ve Pasifikte bu olaylar cereyan ederken acaba Amerikalılar ne yapıyorlardı?. Şimdi de bakışlarımızı bu ibret verici manzaraya çevirelim:

1941 senesinin Kasım ayında Amerikan İstihbarat faaliyetleri karışık bir durumdaydı. 1 Kasım tarihinde Hawaide Binbaşı Holmes, Japon gemi çağırma şifrelerini tam öğrendiği sırada Japonlar bunları yeniden değiştirdiler. Bu değişikliğin öncesinde maksatlı telsizler göndererek Amerikalılara, Çin Hindine gitmekte olan 2 nci Filotillâ hariç, diğer bütün Filotillâların Japon Kara sularında olduğu intibasını verdiler. Bu durum karşısında Holmes haklı olarak şaşkına döndü ve bu nedenle, evvelce değindiğimiz gibi

«Denizaltılar ve Uçak gemileri hakkında bilgi yok» demeye başladı. Bu yetmiyormuş gibi, 2 Kasım tarihinde Donanma son istihbarat kaynağını da elinden kaçırdı. Bu kaynak FBI tarafından Japon Konsolosluğunun telefonlarını dinlemek için aldığı tertibattı. Bu olay şöyle cereyan etmişti: Bir işçi çalıştığı telefon şirketinin ana santralında kabloların bazılarının çapraz bağlandığını gördü. Şirket Müdürü bu durumu Donanma İstihbarat Subayına bildirdi. Müdürün hareketine sınırlanan FBI Ajanı R. Shivers «FBI sırlarını Donanmaya bildirdiği için» Müdüre çıkıştı. Müdürle, Shivers arasında geçen bu olaydan haberdar olan bölge istihbarat subayı, Uluslar arası bir skandala sebep olmamak için dinleme işine son verilmesini emretti.

Bununla beraber FBI tek bir hat üzerinden dinlemeye devam etti ve hatırlanacağı gibi Konsolos Kita'nın aşçısının arkadaşına yaptığı telefonu dinledi. Shivers elde ettiği bu bilgiyi Kara Kuvvetleri ve Donanma İstihbarat şubelerine bildirdi. General Walter Short bunu 6 Aralıkta öğrendi, fakat kimse zahmet edipte durumu Amirâl Kimmel'e bildirmedi.

Japonlar 1 Aralıkta Gemi Çağırma işaretlerini, 3 Aralıkta da Donanma şifrelerini değiştirdiler. Bunun üzerine Safford en iyi şifre memurlarına bu şifreleri çözmeleri emrini verdi. Fakat iş görüldüğü kadar kolay değildi. Bu yüzden Amerikalılar, Japon plânları hakkındaki son haberalma kaynaklarını da geçici bir süre için kaybetmiş oldular. Bu durum geçici olmakla beraber her gün ve saatin çok değerli oluşu, işin önemini artırıyor, her geçen saat tehlikeyi daha da çoğaltıyordu.

Hull, bu sırada Warm Spring de olan Roose-

velt'e telefon ederek Başbakan Tojo'nun İngiliz ve Amerikalıları Doğu Asyadan atacağına dair verdiği beyanatı bildirdi ve Japonların yakın bir zamanda saldırıya geçeceklerine inandığını ekleyerek derhâl Washingtona dönmesini rica etti. Başkan Roosevelt 1 Aralıkta Washingtona döndüğü zaman olayın yatışmış olduğunu gördü. Amerikalıları bir süre daha oyalamak istiyen Japonlar, asabi mizaçlı Baş Bakanlarının «Kusuruna bakılmamasını» rica ettiler. Tokyo elçisi Grew, Tojo'nun beyanatından ötürü «Japonların resmen kendisinden özür dilediğini ve bu konuda konuştuğu bütün Japon ileri gelenlerinin Washington görüşmelerine taraftar olduklarını» telsizle bildirdi. Fakat Roosevelt'i bekliyen Magic mesajları huzur kaçırıcı bilgilerle doluydu. Bunlardan bir tanesi, Dış İşleri Bakanı Togo'nun, Berlin elçisi Oshima'ya gönderdiği ve «Gizlice Hitler ve Ribbentrop'a, Anglosakson milletleriyle, Japonya arasında savaş patlamasının an meselesi olduğunu» bildirmesini istediği telgraftı.

Togo'nun telgrafı Roosevelt üzerinde Şok tesiri yaptı. Zaten Roosevelt'i Japon tehlikesine inandıran tek telgraf budur. Bunun üzerine Donanma Bakanlığında herkes hummalı bir faaliyete geçti. Japonların şifrelerini yakmakta oldukları, Manila'daki Asya Donanması Komutanı Amirâl Hart'a, Pearl Harborda Amirâl Kimmel'e ve her iki Pasifik Donanma Bölge Komutanlarına bildirildi, Amirâl Hart'a üç gemi göndererek Batı Çin Denizi ile Siam körfezinde Japon faaliyetlerini izlemesi ve durumu Washington da Amirâl Stark'a bildirmesi için talimat verildi. Bununla beraber, bu anı uyanış ve dirilme Washingtonun enerjisini tüketmiş olacaktı ki, bunu izliyen başka bir faaliyette bulunulmadı.

Herkes, gerekli talimatları verdiği için kalben rahattı, artık gerisini talimatı alan düşünsün, der gibi Washington yine eski uyusukluğuna büründü.

Bu sıralarda Filipinler Cumhurbaşkanlığı Manuel Quezon, Roosevelti, Japon tehdidi karşısında hareketsiz kalmakla suçladı. Bu ve buna benzer bazı tenkitler karşısında Roosevelt bir şeyler yapmanın kaçınılmaz hale geldiğini anladı. İlk olarak savaşı önlemek ve bu iyimser arzusunu Dünya Kamu oyuna duyurmak amacıyla bir deklerasyon yayınlamaya karar verdi. Bunu uygulamak içinde Amerikan Kongresine özel bir mesaj göndererek İmparator Hirohito'ya kişisel olarak bir mektup yazmak niyetinde olduğunu açıkladı. Fakat Dış İşleri Bakanlığı Roosevelt'in İmparatora özel mektup göndermesine taraftar değildi. Buna ilâveten Japonların bu tarihlerdeki «duraklamaları» başkan'ın bu kararından vazgeçmesine sebep oldu. Bunun üzerine 4 Aralık Perşembe günü hafta sonu tatili için Kongreyi dağıttı.

Japonlar «X» gününe kadar durumu denge de tutmak amacıyla elçilerine pek önemli olmayan «Yavan» mesajlar göndermeğe devam ettiler. Ayrıca, Nomura ve Kurusu'ya mümkün olduğu kadar Trans Pasifik telefon hattını kullanmalarını için talimat verdiler. Tabii bu konuşmalar için de bazı şifreler uygulanmıştı. Fakat Amerikalılar Magic vasıtasıyla bu şifreleri öğrendiler.

Pearl Harbor baskınından önceki bu son hafta içinde Amerikan Siyasî çevreleri, daireler arası bürokrasi ve diyaloglarla dejenere olmuş vaziyetteydi. Meselâ, Roosevelt'in İmparatora göndermesini istemedikleri mektubu hazırlamak

için lüzumundan fazla zaman sarfettiler. Daireler arasındaki yazışmalar bir birini tutmaz hale geldi. Birde buna, yazıları okuyanların ileri sürdükleri tenkit ve tavsiyeler eklenince, işler tam bir arap saçına döndü.

Bütün bunlar yetmiyormuş gibi, tam bu sıralarda Ordunun içindeki gizli bir tertip işleri büsbütün allak bullak etti... Aralık ayının başlarında bir gurup subay, İngiltereye yapılan yardımı baltalamak ve Roosevelt'in Amerikayı savaşa sürüklemek için «Çevirdiği entrikaları» açıklamak amacı ile Harbiye Bakanlığı dosyalarından bazı «Çok Gizli» evrakları çaldılar. Çalınan bu evraklar arasında, Amerikanın Almanya, İtalya ve Japonyayı yenebilmesi için tahminen ne kadar kuvvete muhtaç olduğunu gösteren bir rapor da vardı. Bu rapor, General Marshall ve Amirâl Stark tarafından hazırlanmıştı. Hükümetin tutumuna karşı olan bu subaylar, ele geçirdikleri bu gizli dökümanları bazı gazetelere verdiler. Gazeteler, bunları 4 Aralık tarihinde «Roosevelt'in Savaş Plânı» başlığı altında büyük puntalarla yayınladılar. Çok hayatî olan bu gizli belgelerin uluorta gazetelerde yayınlanması, bütün millette büyük bir şaşkınlık ve panik yarattı.

Cumhur Başkanı derhâl bir soruşturma açılmasını emretti. Stimson da bir bildiri yayınlıyarak «Bu hareketin muhtemel düşmanları memnun edeceğini ve Milli savunmanın zarar göreceğini» açıkladı. Fakat olan olmuş, kuş kafesten uçmuştu. Bu, en fazla Japonların işine yaradı; çünkü Yüksek Komuta Heyeti, Amerikanın geniş çapta bir savaşa hazır olmadığını anladı. Amerikalıların bu üzücü olayla meşgûl oldukları sırada, 2 Aralıkta Tokyo'dan elçi ve konsolosluklara şifrelerini yakmaları için gönderdikleri

mesaj bilindiği gibi alınıp özölmüş ve Amerikan ilgililerinin masasına ulaşmıştı.

Bu mesaj, bir savaşın başlamasından önce verilen klâsik bir emirdi. Bunu yukardaki anlamda yorumlayan Albay Bratton, emrindeki Teğmenlerden birini Japon elçisinin verilen emri yerine getirip getirmediğini öğrenmesi için Massachusetts caddesine gönderdi. Elçiliğin bacasından çıkan Gri dumanlar bu şüpheyi doğruladı. Bunun üzerine Bratton durumu Generâl Miles'a anlattı. Bratton'u dikkatle dinliyen Generâl, durumu Harp Plânlar Şubesine bildirmesini sağlık verdi. Durumun ciddiyetinden endişe duyan Bratton Harp Plânlar Şubesi Başkanı General Gerow'ya Denizaşırı Komutanlıklara yeni bir «İkaz» emri göndermesini rica etti. Fakat artık Bratton'a «Her şeyden lüzumsuz yere kuşku lanan vesveseli kimse» gözüyle bakıldığı için Generâl Gerow bu teklifi red etti ve «Hepsine yeterli kadar uyarma emirleri verildi» dedi, Ve biraz sertçe, «Bu konuda daha fazla konuşmak istemediğini» sözlerine ekledi. Harp Plânlar Şubesinden elleri boş dönen Bratton, bu sefer Donanma Bakanlığına gitti ve durumu Mc Collum, Noyes ve Wilkinson'a açıkladı. Wilkinson Pearl Harbor Komutanı Amirâl Kimmel'e yeni bir ikaz emri gönderilmesine taraftardı. Fakat Donanma Muhabere Dairesi Başkanı olan Noyes buna itiraz etti ve «Bu hareket, Amirâl Kimmel'in istihbarat teşkilâtına hakaret manasına gelir» dedi. Neticede Pearl Harbor'a emir göndermek işi suya düşmüş oldu. Çaresizlik içinde kalan Albay Bratton, tekrar Generâl Miles'a giderek ortaya yeni bir fikir attı. Mc Collum kendisine Hawai'de Rochefort'un teşkilâtından bahsetmişti. Şayet Generâl Miles Hawai'deki Kara Kuvvetleri İstih-

barat Başkanı Albay Fielder'e bir mesaj göndererek durumu anlatır ve sonunda «Derhâl Rochefort'u görmesini» bildirirse, haber eninde sonunda Amirâl Kimmel'e ulaşabilirdi. Generâl Miles bu fikri uygun buldu ve Fielder'e bir mesaj göndererek» 14 ncü Donanma Bölgesinde Rochefort ile derhâl ilişki kurmasını bildirdi... Bu mesaj, 5 Aralıkta gönderildi.

Nedense Fielder bu mesaja omuz silkip geçti ve Rochefort ile temas etmedi. Çünkü, Rochefort ve teşkilâtının faaliyetini kamufle etmek için buna «Savaş Haberalma Şubesi» ismi verilmişti. Ortada savaş olmadığına göre «savaş Haber Alma Şubesinin de» bir görevi yok demektir. Bu nedenle Fielder, lüzumsuz yere zahmete katlanıp Rochefort ile manasız lâflar konuşmayı yersiz buldu.

6 Aralık Cumartesi günü Washington'da herkes hafta tatilini geçirmek için işlerini bir an evvel bitirip evlerine gitmek için can atıyordu.

Kramer pek önemli olmıyan bazı mesajları Beyaz Saray'a ve Donanma Bakanlığına vermek üzere yola çıktı. Kramer gittiği zamanlarda, tercüme şubesindeki işlere H. L. Bryant isimli bir Astsubay bakardı. Altı tercümanın çalıştığı şubeye haftalardır ilk defa «Çok Önemli» bir mesaj gelmemişti. Tercümanlardan bir tanesi, 30 seneden fazla Japonyada yaşamış olan Mrs. Dorothy Edgers adında eski bir okul öğretmeni idi. Tercüme şubesinde işe başlıyalı henüz bir hafta olduğu için, halâ gizli bir işde çalışmanın verdiği heyecanın etkisi altındaydı. Japonca'yı çok iyi bilen Bayan Edgers, özel bir görev verilmediği için, işsizlikten masası üzerinde birikmiş olan «İkinci Derecede Önemli» eski evrakları karıştırmaya başladı... Boş zamanında tercüme etmesi

için verilen mesajları okudukça heyecanı o nispette arttı. Anladığı kadarı ile bunların «Çok Önemli» mesajlar olduğuna karar verdi. Örneğin bunlardan bir tanesi Ogawa'nın Kita'ya gönderdiği ve gemi faaliyetlerinin günü gününe rapor edilmesini ve Pearl Harbordaki balon barajlarıyla, torpito ağları hakkında bilgi istediği emirdi. Diğer eski bir mesajda, en küçük teknesine kadar bütün Amerikan Donanmasının limana giriş ve çıkışları hakkında detaylı bilgi isteniyordu. Bundan sonra Bayan Edgers masasındaki en uzun mesajı aldı ve okumaya başladı. Bu mesaj üç gün evvel gelmişti. Daha mesajın ilk sahifesini okurken şaşkına dönmiye başladı. Mesaj, özellikle Amerikan Donanması hakkında bilgi göndermek için tertiplenen bir usulden bahsediyordu... Savaşın sonra bu konuda hatıralarını anlatırken «Belirli bir evin penceresindeki ışık ve radyoda yayınlanacak reklâmlardan bahsediyordu» demiştir. Hatırlanacağı gibi bu Otto Kuhn'un tertiplelediği yeni mesaj sistemini bildiren 3 Aralık tarihli telgraftı... Bayan Edgers, casusluk konularında fazla bilgiye sahip değildi ama, Japonların Pearl Harbor için bazı şeyler hazırladıklarına ve Donanmanın da tehlikede olduğuna karar verdi. Bunun üzerine Mesajı başka bir tercümana gösterdi ve fikrini sordu. O da aynı kanıda olduğunu söyledi. Şüpheleri kuvvetlenen Bayan Edgers, astsubay Bryant'a giderek derhâl Kramer'i durumdan haberdar etmesini ve mesajın hemen tercüme edilmesini teklif etti. Mesajın enteresan olduğunu Bryant da kabul ediyordu ama, Kramer'i hafta tatilinde rahatsız edecek kadar önemli değildi. Sonra, mesaj çok uzundu ve Bayan Edgers istese de tercümesini öğleye kadar bitiremezdi. En iyisi, işi Pazartesi

gününe bırakmaktı... Bu, Amerikan iyimserliğinden ziyade, Japon tehlikesine gerekli önemin verilmemesine güzel bir örnektir.

Bu önerilere rağmen Bayan Edgers masasına oturup mesajı tercüme etmeğe başladı. Çünkü Kramer bunu görünce önemini anlayacağına emindi.

Saat 12.00 de diğer tercümanlar evlerine gittiler; fakat Bayan Edgers masası başında tercüme işine devam etti. Bryant, ister istemez işin bitmesini beklemek zorunda kaldı... Bayan Edgers son paragrafın tercümesini bitirmek üzereyken saat 15.00 de Kramer çıkageldi. Kendisine verilen tercümelere ayak üzeri bir göz attı. Okuduğu şeylerden heyecanlanacağı yerde «ikinci derece» bir mesajı çevirmek için mesai saati dışında ofiste kaldığı için Bayan Edgers'e adeta kızdı ve masasına oturarak tercümelerde hatalar bulmaya başladı. Mesajın daha «Profesyonel» bir anlama gelmesi için bazı kelime ve ifadeleri değiştirdi ve bir müddet sonra «Bunun üzerinde esaslı şekilde çalışılması lâzım. Sen evine git. Önümüzdeki hafta bunu tekrar gözden geçiririz» dedi. Bayan Edgers «Fakat Yarbâyım, bunun derhâl ilgililere bildirilmesi icabetmez mi?» deyince «Size evinize gitmenizi söyledim, Buna pazartesi günü bakarız» diye kadını adeta tersledi... Albay Bratton, savaştan sonra bu mesajı okuduğu zaman «Şayet biz bu mesajı 6 Aralıkta görmüş olsaydık, bütün durum tamamen başka olabilirdi » demiştir.

Kramer, 1946 senesinde Amerikan Kongresinin bu olayları tahkik etmekle görevlendirdiği Komite önünde ifade verirken, Bayan Edgers'i «Başkanı bulunduğum Şubenin çalışma usullerini tam anlamıyla bilmediği için mesajların öne-

mini anlayacak tecrübeye sahip olmıyan bir kimse» olarak tarif etmiş ve «Zaten sorumluluk sırası Donanmada değil, Kara Kuvvetlerindeydi» diye iddiaları red etmiştir. Bu, 15 Kasımla 6 Aralık 1941 tarihleri arasında Donanma İstihbarat Dairesinden Yarbay Mc. Collum'a verilmesi gereken 18 nci mesajdı. Bu mesajların hepsi, Japonların Pearl Harbora karşı yakın bir ilgi duyduklarını gösteriyordu; fakat kimse işe gerekli önemi vermedi ve bu mesajlar hep «İkinci derece önemli» katagorisinde kaldı. Ele geçirilen çok önemli 11 mesajdan sadece 3 tanesi 7 Aralık tarihinden evvel tercüme edilmiş ve değerlendirilmiştir.

Diğerleri 7 Aralık tarihindeki baskından sonra gereken önemi kazanmış ve tercüme edilmiştir. Buna rağmen işlerde gene bazı önemli hatalar yapılmıştır. Meselâ; uzun seneler Japonya da dil öğrenmiş olan ve Rochefort'un teşkilâtında çalışan Albay Finnegan, 9 Aralıkta Yoshikawanın son mesajını tercüme etmiştir. Hatırlanacağı gibi Yoshikawa bu mesajında «Bir sürpriz baskın için, büyük fırsat vardır» diyordu. Halbuki Albay Finnegan bunu «Bütün mesele kapanmıştır» diye tercüme etmiştir.

Mesajların yukarda açıkladığımız gibi gelişmiş güzel işleme tabi tutulduğu bu sıralarda Magic ve dolayısıyla «Pembe Makine» saat gibi çalışıyordu. Bilhassa Pasifik Savaşının patlak vermesinden evvelki ay içerisinde adeta kronometre gibi hassas çalıştı... Fakat 6 Aralık sabahı her nedense bu dakiklik birden bire bozuluverdi. Buna sebep, belkide son haftaların çok yorucu çalışmalarıdır. Sebep ne olursa olsun, işler yavaştan alınmaya başladı.

Donanmada «Pembe Makine» başında nö-

betçi olan 4 subaydan bir tanesi yıllık izine çıktı. Yerine bakan subay, makinenin nasıl çalıştığını pek iyi bilmiyordu. Ayrıca görevliler saat 12.00 ile 13.00 arasında öğle yemeğine gidiyor ve makine başında kimse nöbetçi kalmıyordu... Bu sıralarda Japonlar aralıksız çalışıyor ve Dış İşleri Bakanlığının mesajlarını ilgililere göndermeğe devam ediyordu.

Saat 07.15 de Puget Sound'daki «S» istasyonu Nomura'ya gönderilen «pilot» mesajı aldı. Bundan sonra geçen 6 saat içerisinde Togo'nun uzun mesajının 12 kısmı gönderildi ve «S» istasyonu bunların hepsini kaydetti. Bu ani telsiz trafik artışı, bilhassa Cumartesi günleri için, anormal olmakla beraber hiç kimse Washington'u uyarmak gereğini hissetmedi. Pilot mesaj saat 12.05'de Washington'a ulaştı. Telsiz dinleme işlerinden sorumlu olan Yüzbaşı Robert hariç herkes evlerine gitmişti. Mesajı alan Robert, deşifre Şubesi Başkanı Binbaşı Harold Doud'a durumu bildirdi. Doud gelerek mesajı deşifre etti. Saat 15.00 de pilot mesajın bir kopyası, masası başında sabırsızlıkla bekliyen Bratton'a verildi. Her hâlde ihmalkârlık yüzünden olacak, Donanmaya bu hususta bilgi verilmedi. (Kramer mesajın kopyasını ancak pazar sabahı aldı). Mesajın deşifre edilmesini beklerken Bratton, Donanma İstihbarat Dairesine giderek Yarbay Mc Collum'la konuştu. Her ikisi de Japonya ile savaşın başlamasının an meselesi olduğuna inanıyordu. İnanıyorlardı ama, Japonların saldırması muhtemel olan hedef neresiydi, bir türlü kararlaştıramıyorlardı.

Bratton «Amerikan topraklarına, meselâ Dutch Harbor veya Pearl Harbor'a saldıracaklarına ihtimâl veriyor musun?» diye sorduğu za-

man, Mc Collum «Yok» dedi «Özellikle Pearl Harbor söz konusu olamaz, çünkü Donanma Pearl Harborda değil.» diye ekledi. Bratton «Pearl Harbordaki Komutanlar gereken şekilde uyarıldı mı?» diye sorunca Mc Collum «Gayet tabii, uyarıldı. Donanmaya denize açılma emri verildi. Şu anda ya açıldı veya açılmak üzere» diye cevap verdi. Halbuki bu sıralarda Donanma, hafta tatilini geçirmek üzere Pearl Harbora dönmüştü .

Togo'nun uzun mesajının ilk 13 kısmı «S» istasyonu tarafından öğle vaktinden biraz sonra teleksle Washington'a bildirildi. Bu sırada «Pembe Makine» başında sene iznine çıkmış olan subayın yerine bakan tecrübesiz ve makineyi çalıştırmasını pek bilmiyen genç subay vardı. Mesajı deşifre etmek üzere makineye verdi. Fakat makineyi çalıştırmak için orasını burasını okadar karıştırdı ki, makine mesajı deşifre edeceği yerde acaip sesler çıkararak durdu. Tecrübesiz genç subay, neticeyi sabırsızlıkla bekliyen Safford'un nefesini ensesinde hissediyordu. Bu durum, zaten morali bozulmuş olan genci büsbütün şaşırttı. Neticede kıdemli nöbetçi subayını evinden çağırttılar. Bu subay saat 16.00 da geldi ve yorucu bir çalışmadan sonra saat 17.00 sıralarında makineyi tekrar çalıştırmaya muaffak oldu. Togo'nun mesajı saat 19.00 sıralarında deşifre edildi ve 3000 kelimelik mesajı daktilo ettirmek için evinden bir memur çağırmak zorunda kaldılar... Mesajın daktilo edilmiş sureti Bratton'un eline saat 21.00 de geçti. Durumu anlatmak için derhâl Generâl Miles'in evine telefon etti. Fakat Generâl, Wilkinson'un evine akşam yemeğine davetliydi ve oraya gitmişti. Telefona cevap veren kimse Generalin nerede olduğunu

bilmediğini söyledi. Bunun üzerine Bratton, Binbaşlı Doud'a telefon ederek «Mesajın 14 üncü kısmının nerede» olduğunu sordu. Doud «Bilmiyorum, belki Donanma atlayıp mesajı almadı, veya Japonlar henüz göndermediler» diye cevap verdi. Bratton, artık bu keşmekeş ve umursamazlıktan bezmişti. İşleri olduğu gibi bırakıp evine gitmeye karar verdi. Gitmeden evvel en güvendiği asistanı Yarbey Charlisle Dusenbury'yi odasına çağırarak «Benim masamda otur ve mesajın 14 ncü kısmının gelmesini bekle. Mesajı alır, almaz bana telefon et» diye talimat verdi. Eve giderken Dış İşleri Bakanlığına uğradı ve mesajın ilk 13 kısmını koyduğu kilitli kutuyu, ertesi sabah Bakan Hull'a verilmek üzere nöbetçi subayına teslim etti. Buradan, doğruca evine giderek derhâl yattı.

Saat 23.00 de General Miles, Bratton'a telefon ederek kendisini neden aradığını sordu. Bratton uykulu, uykulu durumu kendisine anlattı. Bunun üzerine Generâl «Mesajı Wilkinson'un evinde okuduğunu» ve «14 ncü kısım gelipte mesaj tamamlanıncaya kadar kendisini üzmemesini» tavsiye etti. Bratton, mesajı Genel Kurmay Başkanına göstermenin doğru olacağını söylediği zaman, General Miles «Tamam olmayan bir mesaj için Marshall'ı rahatsız etmeye lüzum yok» dedi ve her ikisi de birbirlerine hayırlı geceler dileyerek yattılar. Saat 24.00 de mesajın 14 ncü kısmı gelmeyince Dusenbury de evine gitti.

Roosevelt, 6 Aralık sabahı, uzun süredenberi kendisini rahatsız eden Sinüs ağrılarıyla gözünü açtı. Özel Doktoru Amirâl Ross Mc İntire saat 09.45 de gelerek ağrılarını azaltıcı ilaçlar verdi ve Başkan günlük işleri için çalışma oda-

sına geçti. Takriben bir saat yirmi dakika ilgililerle Bütçe üzerinde tetkiklerde bulundu. Bütün bunların yanında Başkan Roosevelt Japonların her an savaşa başlayacaklarını biliyordu. Çünkü kendisine verilen Magic mesajları ve Tokyo Sefiri Grew'nin verdiği raporlar bunu gösteriyordu. Fakat, Japonların nereye darbe indireceklerine dair kafasında büyük bir soru işareti vardı. Ekseri İngiliz Haberalma kaynaklarından gelen bilgiler, Başkanı savaşın an meselesi olduğuna dair uyaracak nitelikteydi. Fakat bu bilgiler tüm Japon faaliyetlerini kapsamamakta ve dolayısıyla insanda bir şüphe hissi yaratmaktaydı. Bütün bunlara ilâveten, Japonlar 6 Aralıkta İngiliz keşif bölgesinin dışına çıktılar.

Pearl Harbor baskınından tam 3 saat sonra Filipinlere saldıracak şekilde yoluna devam eden Japon filotillâsı hakkında hiç kimsenin bilgisi yoktu. Hele, Pearl Harbor'a baskın yapacak kuvvetin, Amerikan devriye uçaklarının keşif bölgesinden geçmesine rağmen gözükmemesi, Amirâl Nagumo'nun şansından daha çok, aşağıda belirtilen üç nedenle izah edilebilir:

Amerikan devriye uçaklarının belirli bir bölgede uçması ve Japonların bunu bilmesi, Devriye pilotlarının işe gereken önemi vermemesi. (Japonların savaşa hazırlandıkları hakkında pilotlara bilgi verilmemişti) Fena hava şartları. (Bilhassa bu sırada Pasifiğin bu bölgesinde keşif bir sis tabası vardı.

Amerikalıların muhtemel bir savaş için hazırladıkları bütün plânlarda Pearl Harbora baskın yapılabileceği göz önünde tutulmuştur. Buna rağmen böyle bir baskına ihtimâl verilmiyordu. Bu nedenle Kara Kuvvetleri istihbarat Dairesinin 27 Kasımda hazırlayıp Roosevelt'e

sunduğu raporda Pearl Harbor'dan bahsedilmemiştir.

Başkan Roosevelt, Amirâl Stark'a, Pearl Harbor'a bir baskın yapılma ihtimali olup olmadığını sorduğu zaman amirâl «Donanmanın limandan çıktığını ve açık denizde» olduğunu söylemiştir. Bundan daha da fenası Başkan Roosevelt, Kita ve Ogawa arasında gidip gelen mesajlar hakkında da bilgi verilmemiştir. Başkana sadece, bir savaş halinde, Hawaideki Japon asıllı kimselerin sabotaj hareketine girişebilmesi ihtimalinden bahsedilmiş ve Magic mesajları bile tam olarak Rooseveltte gösterilmemiştir. Örneğin, Nomura'ya gönderilen pilot mesajın varlığından bile haberi yoktu. Hatırlanacağı gibi bu mesajda Nomura'ya, Japon ultimatununun saat tam 13.00 de Bakan Hull'a verilmesi için emir verilmişti.

Bu sıralarda Cumhur Başkanı, danışmanı Harry Hopkins ve sekreteri Grace Tully ile çalışma odasında hafif bir öğle yemeği yedi. Yemekten sonra sekreter Tully bir kokteyl partiye davetli olduğunu söyledi ve izin istedi. Yapılacak iş olmadığı için Başkan, sekreterinin gitmesinde bir sakınca görmedi.

Ortada yapılacak fazla bir iş kalmadığını sandıkları sırada Beyaz Sarayda yeniden hareketlenme başladı... Beyaz Sarayın önünde üç resmi araba durdu. Gelenler Bakan Hull, İngiliz sefiri Lord Halifaks ve Avusturyalı Bakan Robert Casey idi, Bundan sonra geçen iki saat içinde Beyaz Sarayda neler cereyan ettiğini kesinlikle bilmiyoruz. Fakat, Bakan Hull, Roosevelt ile beraberken Londradan «Çok Acele» bir telgraf geldi. Bunda, muhtelif yerlerde Japon Savaş gemilerinin görüldüğü bildiriliyordu...

Savaştan sonra öğrendiğimize göre Bakan Casey tarafından «Japonyaya son bir ihtar» gönderilmesi için yapılan teklifi Roosevelt kabul etmemiş ve «Böyle bir ihtar göndermeden evvel İmparatora şahsi bir mektup göndermeyi arzu ettiğini» söylemiştir. Bu karar üzerine sekreter Bayan Tully, gittiği kokteyl partiden, Beyaz Saraya çağrıldı.. Bu mesajında Roosevelt «İnsanlığın selâmeti ve Dünyada daha fazla can ve mal kaybına engel olmak için İmparatorun yardımını rica» etmişti. Mektubun yazılması bittikten sonra, Roosevelt, eşinin ahabalarına verdiği akşam yemeğine gitti. Fakat Cumhur Başkanının içi rahat değildi. Yemeği yarıda bırakıp tekrar çalışma odasına geçti. Çalışma masasını sadece yeşil bir ışık aydınlatıyordu. Harry Hopkins hasta olduğu halde Başkanı yalnız bırakmamış ve Beyaz Saraya gelmişti. Başkanın karşısındaki koltuğa oturmuş derin, derin düşünüyordu. Roosevelt oturmuş Pul koleksiyonuyla meşgul olurken, odacı bir ziyaretçi geldiğini söyledi. İçeri 20 yaşlarında genç bir Deniz Subayı girdi. Gelen subay Başkana kilitli bir kutu verdi ve esas vaziyetinde beklemeye başladı. Roosevelt kutuyu özel anahtarıyla açtı ve içindeki mesajları okumaya başladı. Bir tanesi Rus cephesindeki son durumu bildiriyor, bir diğeri Afrika cephesinde Tobruk'dan geliyordu. Bunlara kısaca göz attıktan sonra 15 sahifeden oluşan en alttaki mesajı hiç istifini bozmadana okudu ve bir şey söylemeden, bu sırada ayağa kalkmış olan Harry Hopkinse uzattı. Hopkins mesajı okuduktan sonra Roosevelt'e iade etti. Başkan mesaja yeniden bir göz gezdirdi ve Hopkinse dönerek «Bunun anlamı savaş» dedi. Bunu o kadar sakın bir şekilde söyledi ki, yüzünde kaçınılmaz bir olayı

bekliyen insandaki ifade vardı. Bundan sonra Hopkins ile mesajı yorumladılar. Her ikisi de Japonların ilk darbeyi indirmeğe niyetli olduklarına karar verdiler. Bunun üzerine Hopkins «İlk darbeyi bizim indiremememiz çok acı» dediği zaman Roosevelt «Hayır, biz bunu yapamayız, çünkü biz bir Demokrasiyiz ve barış sever insanlarız» diye cevap verdi ve sesini biraz daha yükselterek «Ama, Tarih nazarında sicilimiz tertemiz» diye ilâve etti... İşte, felâket Amerikanın kapısını çaldığı zaman en yetkili kimsenin söylediği son sözler bunlardır.

Pearl Harbor baskını başlıyor

Günün ilk ışıkları Pasifiğin koyu mavi sularını aydınlatırken Pearl Harbor'a 230 mil uzaklıkta olan Nagumo'nun Donanmasındaki uçaklar havalanmaya başladılar. Bu anda bile, sayet haberleri olsaydı, Pasifik Donanması li manı terkedebilir, açık denize yayılır, torpido ev bombalardan kurtulabilirdi.

Şimdi bu kıymetli ve kritik zamanın nasıl harcandığını görelim. Washingtonda, Japon krizi ile en yakın ilgisi olan kimseler yorgunluktan bitkin vaziyette biraz olsun istirahat etmiye-çalışıyorlardı. General Miles o sabah çalışmaya gitmemek kararındaydı. Harp plânları Dairesinden General Gerow da aynı şeyi düşünüyordu. (Çünkü kimse zahmet edip de Japon notası hakkında Generale bilgi vermemişti.)

Japon mesajlarını dinlemek, değerlendirmek ve dağıtmak sırası Donanmada idi. Japon mesajının 13 kısmı alınmıştı, ama bundan sonra uzun bir duraklama olmuştu. Mesajın 14 ncü kısmını beklemek için bir kaç kişi nöbetçi bırakıl-

dı ve diğerkleri evlerine gittiler. Fakat, Japon notasının geri kalan kısmını görmek için sabırsızlanan Kramer, saat 02.00 ye kadar mesajın 13 kısmını dağıtmakla meşgul olduğu halde saat 07.30 da tekrar işinin başına döndü. Saat 08.00 de Mc Collum ve 08.30 da Wilkinson bürolarına geldiler. Magic faaliyetlerindeki bu duraklama sabahın ilk ışıklarına kadar devam etti. Bundan sonra Pudget Sound daki «S» istasyonu bir biri arkasına; kısa, ve hepsi de Nomura ya hitaben gönderilen telgrafları dinlemeye başladı. Saat 05.07'yi gösterdiği zaman «S» istasyonu gönderilen 10 mesajın hepsini kaydetmişti. Bundan sonra mesajların arkası yeniden kesildi.

Japon notasının beklenen son kısmı saat 07.00 sıralarında washingtona ulaştı. Mesajı, hemen deşifre ve tercüme ederek Kramer gelince verdiler. Kramer bunu Wilkinson ve Mc Coluum'a gösterdikten sonra, dağıtım listesindeki kimselere verilmek üzere dosyalar hazırladı. Dosyaları biraz kalabalıklaştırmak için bir gün. evvelki Magic mesajlarından bir kaç tanesini de ilâve etti. Fakat bunlar arasında «Pilot» mesaj yoktu. Çünkü, Kramere verilmesi gereken bu mesajın kopyası henüz Donanma istihbarat Dairesine gelmemişti. Hazırladığı dosyaları dağıtmak için yola çıkmak üzereyken iki mesaj daha geldi. Mesajlar Japoncaydı ve tercüme edilerek kıymetlendirilmesi lâzımdı. Kramer yola çıkmadan evvel ayak üzeri mesajlara bir göz atınca şaşkına döndü. Bunlardan bir tanesi Japon Notasını bu Pazar günü tam saat 13.00 de Amerikan Dış İşleri Bakanına vermesini Nomura'ya bildirilen talimattı. İkinci mesaj, birincisini gölgede bırakacak nitelikteydi. Bunda, Notanın 14 ncü kısmı deşifre edildikten sonra, bütün şifrelerin

ve şifre makinelerinin tahrip edilmesi için emir veriliyordu.

Dağıtım işini bir an evvel bitirmek isteyen Kramer aceleyle duvardaki haritaya baktı ve Washington'da saat 13.00 iken, diğer tehlike bölgelerinde saatın kaç olacağını hesap etti. Washington'da saat 13.00 iken, Manila da 02.00 ve Hawaii'de 07.30 oluyordu. Japonların Pasifikteki faaliyetleriyle, tespit ettikleri saat 13.00 arasında gayet açık bir ilişki vardı. Kramer bu saatın, çatışmanın başlayacağı Sıfır saat olabileceğini düşündü. Bununla beraber, kendi tercümanları pazar izindeydi. ve şahsen oturup detaylı tercüme yapmaya vakti yoktu. Bu nedenle Bryant'a, mesajı Dış İşleri Bakanlığında tercüme ettirerek kendisine getirmesini söyledi ve saat 09.30'da Donanma Komutanlığından çıkararak, hazırladığı dosyaları dağıtmağa gitti... Kramerin dağıtım işine başladı bu sıralarda Pearl Harbor baskınına 4 saat kalmıştı.

O gece Pearl Harborda hava rüzgârlıydı. Parça bulutlar limanı çevreleyen tepeleri yalıyarak tembel, tembel Pasifiğe doğru akıyordu. Limanda gemiler, karanlıklar içinde uyuyan hayaletler gibi sessiz ve sakin yatıyorlardı.. Bir çokları çiftler, çiftler demirlemiş vaziyette Ford adasının etrafına yayılmıştı. 27 Kasım'da Stimson'un gönderdiği «Uyarma» mesajına rağmen Amirâl Kimmel gemilerinin emniyeti için hiç bir tedbir almamıştı. Almasına da sebep yoktu. Çünkü 4 gün evvel Harp Plân subayı Albay Charles Mc Morris Pearl Harbor'a bir hava akının yapılmasının «İmkânsız» olduğunu söylemişti. Bu garanti yeterliydi. Uçaksavar bataryalarının başında kimsecikler yoktu ve top mermileri kilitli sandıklarında duruyordu. Donanma limanda olduğu için

Honolulunun gece kulüpleri tıka basa dolmuştu. Herkes Cumartesi gecesinin zevkini çıkarıyordu. Karaya izinli çıkmıyan denizciler ranzalarında derin bir uykuya dalmışlardı.

Bratton saat 09.00'da odasına geldiği zaman Japon notasının 14 ncü kısmını tercüme edilmiş vaziyette masasında buldu. Albay Dusenbury daha erken geldiği için Generâl Marshall, Harp Plânlar Şubesi ve Dış İşleri Bakanlığının kopyalarını götürmüştü. Bu ana kadar Bratton «Çatışma başlayıncaya kadar biraz daha zamanımız var» diyordu. Fakat 14 ncü kısım bu nazariyeyi kökünden yıktı. Mesajın 14 ncü kısmını okurken, Albay Doud, Japon notasının saat tam 13.00'de Amerikan Dış İşleri Bakanlığına verilmesini ve şifre makinelerinin tahrip edilmesini emreden mesajın tercümesini getirdi. Bratton bu mesajı görür görmez Japonların Pasifikte her hangi bir Amerikan tesisine saldıracağına kanaat getirdi. Adeta koşarcasına yan odada oturan Genrâl Miles'i aramaya başladı. Buradan Harp Plânları Şubesine ve oradanda Generâl Marshall'ın odasına gitti. Fakat aradığı subaylardan hiç birini yerlerinde bulamadı. Bunun üzerine bütün formaliteleri bir kenara atarak Generâl Marshall'ın evine telefon etti. Telefonda Generâlin ev işlerinde yardımcı olarak çalışan Çavuş Aguire cevap verdi ve Marshall'ın at gezintisine çıktığını, fakat Bratton isterse Generâli bulabileceğini bildirdi. Bratton «Generâli bulmasını ve çok mühim bir konu için derhâl kendisiyle temas etmesini» söyledi. Bu iş bittikten sonra Generâl Miles ve Gerow'un evlerine telefon ederek durumu anlattı ve en kısa zamanda Komutanlığa gelmelerini rica etti.

EN ÖNEMLİ MESAJ

Yarbay Kramer Beyaz Saraya gelerek Roosevelt için hazırladığı dosyayı Beardall'a verdiği zaman çok yorgun vaziyetteydi. Beardall'a, Nomuranın Japon notasını saat 13.00'de Bakan Hull'a vermek üzere emir aldığını ve bunun Askeri bir harekâtın başlangıç saati olabileceğini söyledi. Beardall, Başkanı görmek üzere üst kata çıktı. Roosevelt henüz yataktaydı ve gazete okuyordu. Verilen dosyayı alarak notanın 14 ncü kısmını okudu. Notada «Amerikan Hükümetinin tutumu göz önüne alınarak, Japonyanın müzakere yoluyla bir anlaşmaya varılamayacağına inandığı «üzülerek bildiriliyordu. Cumhur Başkanının tahminleri doğru çıkmıştı, Japonlar müzakerelere son veriyorlardı ama ortada savaş ilân ettiklerine dair bir şey yoktu. Beardall'a dönerek «Anladığıma göre Japonlar müzakerelere son veriyorlar» dedi. Beardall'ın sonradan itiraf ettiğine göre Başkana ne saat 13.00'den ve ne de Kramer'in bu belirtilen saatte her hangi bir yerde Askeri Harekâtın başlayacağına dair ileri sürdüğü nazariyelerden bahsetmemiştir. Kramer, Beyaz Saraydan çıktıktan sonra Dış İşleri Bakanlığına gitti. Knox, Bakan Hull ile toplantıdaydı. Bunun üzerine Kramer mesaj dosyasını Hull'ın sekreterine verdi ve Notanın Verileceği Zamana Dikkat edilmesini tembih etti... Kramer odasına döndüğü zaman, giderken Bryant'a tercüme ettirmesini emrettiği mesajın hazır olduğunu gördü. Derhâl Donanma Bakanlığında gerekli dağıtım yapmak üzere işe koyuldu. Fakat dağıtım listesindeki bütün şahıslar Donanma Harekât Başkanıyla toplantı halindeydiler.

Bu sırada saat 10.00 olmuştu. (Pearl Harbor-

da sabahın 04.30'u) Marshall'dan halâ haber yoktu. Fakat Amirâl Stark odasındaydı. Stark, kültürlü, zeki, mütevazı ve çalışkan bir subaydı. Fakat Donanma Bakanlığındaki işleri yürütecek kadar atak ve çabuk karar verecek kapasitede değildi. Kramer mesajlarla beraber Amirâle gittiği zaman odası çok kalabalıktı. İçerde Donanma Muhabere Dairesinden Amirâl Noyes, Donanmanın Dış İşleri Bakanlığındaki irtibat subayı Albay R. Schuierhann ve Harekât işlerinde «Beyin» olarak kabul edilen Amirâl Royal E. İngersoll vardı. Bu sırada Beyaz saraydan gelmiş olan Albay Beardall da aralarına katılmıştı. Bu kalbur üstü insanlardan hiç birisi Japonların Pearl Harbora saldıracağına ihtimâl vermiyordu. Meselâ, Mc Collum hala donanmanın açık denizde olduğuna inanıyordu. Wilkinson ve diğer subaylarda genellikle Singapor ve Doğu Hint adalarına saldırılacağını zannediyorlardı. Bununla beraber, Japonların Marshall adalarında yığınak yapmalarının Hawai'ye karşı bir tehlike olabileceğini kabul ettiler ve Amirâl Stark'a bir uyarma emri gönderilmesini sağlık verdiler. Wilkinson «Neden telefonu alıp Amirâl Kimmel ile konuşmuyorsunuz?» diye sordu. Bunun üzerine Stark, her işi bir iki dakika içinde halledecek olan telefona elini attı. Bir süre düşündükten sonra bundan vazgeçti. Çünkü, Washington'da saat 10.35 olmasına rağmen, Hawai'de saat 05.00 di. Bu erken saatte Kimmel'i «rahatsız» etmek doğru olmazdı. Telefon hâlâ Stark'ın elinde duruyordu. Başını iki yana sallıyarak, «Cumhur Başkanına telefon etmek daha doğru olur» dedi ve Beyaz Sarayı aradı. Santral, Rooseveltin telefonunun meşgul olduğunu söyleyince telefonu yerine koydu ve bu iş de böylece yüz üstü kaldı ve kapandı...

Bundan sonra hiç kimse, ellerine geçen bu kaçırılmaz fırsattan yararlanmak için bir şeyler yapmadı. Amirâl King'in sonradan söylediğine göre «Esas problem, Japonların ne yapabileceğini Donanmanın takdir etmemesidir. İki saat evvel yapılacak bir uyarma bile bizim için çok kıymetli olabilirdi.

Marshall, Fortmyer'deki ikametgâhına döndüğü zaman Aguirre kendisine Bratton'un mesajını bildirebildi... Bu sırada saat 10'u 20 dakika geçiyordu. Marshall Bratton'a telefon ederek arama nedenini sordu. Bratton çok önemli bir mesajın kendisine verilmesi gerektiğini ve mesajı derhâl kendisine getirebileceğini söyledi. Fakat Marshall buna gerek olmadığını, zaten Komutanlığa geleceği için mesajı o zaman verebileceğini söyledi. Bratton Generâlin 10-15 dakika içinde makamına geleceğini zannederek mesaj elinde olduğu halde koridorda beklemeğe başladı. Fakat, Marshall'ın acelesi yoktu. Evvelâ bir duş aldı ve elbise değiştirdi. Sonra da makam arabasını istetti. Marshall'ı 45 dakika koridorda bekledikten sonra sabrı tükendi ve Generâlin emir subayının odasına gitti...

koridorda beklerken, Generâl hol tarafındaki kapıdan girip masasına oturmuştu. Bratton emir subayı ile dertleşmeğe başladı. Bir beş dakika da böyle geçti. Neticede Marshall'ın odasında olduğunu öğrendi. Bratton Generâlin odasına girdiği zaman Marshall yüksek sesle Japon Notasınının 14 ncü kısmını okuyordu. Elindeki yeni mesajları uzatarak Generâlin dikkatini çekmek istedi. Fakat Marshall okumağa devam etti, ve okumasını bitirmeden yeni mesajlara bakmadı bile... Tam bu sırada odaya Generâl Miles, Generâl Gerow ve Albay Charles Bundy girdiler.

Marshall bu subaylara saat 13.00 veya civarında, Pasifikte bir yere Japon saldırısı olacağını söyleyince hepsi de aynı fikirde olduklarını beyan ettiler. Bunun üzerine Marshall, Filipinler, Kanal Bölgesi (Panama), Hawaii ve Presidio'daki komutanlara gönderilmek üzere kendi el yazısıyla bir emir yazdı. Bunu yazdıktan sonra Amirâl Stark'a telefon etti ve «İkaz emrini müşterek göndermek istediğini» bildirdi. Telefonda Amirâlin cevabını dinledi ve konuşma bitince telefonu yerine koyarak «Stark yeni bir emre lüzum olmadığını söylüyor» dedi. Bir kaç dakika sonra, bu sefer Stark telefon ederek Kara Kuvvetleri Komutanlarına göndereceği emre «Donanmaya haber verin» cümlesini ilâve etmesini Marshal'dan rica etti.

Sonradan bu konuşmaları anlatan Stark, «O cümlenin mesaja ilâvesinde bir sakınca görmedim. Marshall'a Donanma Muhabere Şebekesinin daha çabuk olduğunu ve isterse emri bizim kanalımızla göndermesini teklif ettiğim zaman reddetti ve «bizim imkânımız da aynı çabukluktedir» diye cevap verdi demiştir.

Marshall kurşun kalemle yazdığı mesajın altına «Donanmaya Haber verin» ibaresini ilâve etti, ve kâğıdı Bratton'a vererek «Bunu Muhabere Merkezine götür ve En Emniyetli ve en Çabuk vasıtayla gönderilmesini temin et diye emir verdi.

Bratton odayı terkederken General Gerow arkasından seslendi «Eğer mesaja öncelik vermek gerekirse Filipinlere ilk sırayı verdir» diye ikazda bulundu. Bratton mesajı Muhabere Harekât şubesi başkanı Albay French'e götürdü. French yazıyı alınca yüzünü buruşturdu ve

Bratton'a dönerek «Bu konuda bize yardımcı olman lâzım. Çünkü ne ben ve nede buradaki yazıcılar Generâl Marshall'ın el yazısını okuyamıyoruz» dedi. Bratton mesajı okuyarak bir yazıcıya daktilo ettirdi ve tekrar Albay French'e götürdü. Mesajı götürdüğü zamanı tam saptamak için saatına baktı. Saat 11.58'i gösteriyordu. Mesaj evvelâ Filipinlerde Generâl Mc Arthur'a, sonra sırasıyle Kanal bölgesine ve Presidio'ya gönderildi. Fakat fena hava şartları nedeniyle Hawai ile olan direkt hat saat 10.30'dan beri çalışmıyordu. Bütün uğraşmalara rağmen Oahu'daki muhabere merkeziyle temas kuramadılar. Bu durum karşısında Albay French'in mesajı gönderebilmesi için üç yol vardı: Kara Kuvvetleri telsiz şebekesini kullanarak mesajı Presidio'ya ve oradan da Hawai'ye göndermek. Amiral Stark'ın, Generâl Marshall'a teklif ettiği gibi, Hawai'deki Donanma radyo istasyonu ile devamlı temasta olan Deniz Kuvvetleri telsiz şebekesinden faydalanmak. Veya son çare olarak, Western Union posta şirketi kanalıyla göndermek. Albay French, San Francisco röle istasyonunu kullanmanın işi uzatacağını düşünerek bundan vazgeçti. Donanma Şebekesini de kullanmak istemiyordu, çünkü kendi şebekesi çalışmadığı için onlardan yardım istemeyi kendisi için küçüklük addediyordu. Böylece, Honolulu ile direkt teması olmadığını bildiği hâlde mesajı Western Union'a gönderdi. Bu yolu seçmekle, mesajın gidişi şu şekilde olacaktı: Mesaj, Washington'dan telsizle San Francisco'ya gidecek, Buradan basınçlı hava tüpü vasıtasıyla RCA (Radio Corporation Of America) ofisine gönderilecek, RCA ofisinden, telsizle Honolulu'daki RCA merkezine bildirilecek, Buradan, motosikletli bir

postacı, mesajı alıp RCA merkezinden 5 mil uzaklıktaki Fort Shaffer'e götürecekti ve mesaj, Emir Subayı kanalıyla General Short'a verilecekti.

İşte, French'in seçtiği en emniyetli ve en çabuk vasıta bu idi. Buna ilâveten yukarda izah ettiğimiz kararı vermesi için aradan 15 dakika dan fazla zaman geçti ve mesaj ancak saat 12.17 de Western Union'a verilebildi.

Washington'da bu keşmekeş devam ettiği anlarda, Japonlar savaşa başlamıştı bile. Shanghai'yi işgâl etmişler ve Malaya ile Thailand (Siam)'a çıkarma yapmaya başlamışlardı. General Marshall makamına geldiği zaman Japon uçakları Pearl Harbora saldırmak için vurucu kuvvetteki 6 uçak gemisinden havalanıyorlardı. Vurucu Kuvvetin bulunduğu yerle, Pearl Harbor arasında iki saatlik uçuş mesafesi vardı.

General Marshall'ın mesajı Honoluludaki RCA merkezine ulaştığı zaman saat 07.33 dü. Mesaj Honoluluya 48 dakikada ulaşmıştı ama, ilgili kimseye teslim edilmesi için daha çok yol olması gerekiyordu.

UNUTULAN BAŞKAN

Her nedense Başkan Roosevelt, krizin unutulmuş adamı olmuştu. Telefonu her zamanki gibi çalmıyor ve kimse kendisini görmek için randevu istemiyordu. Sinüsü tekrar azmıştı. Bu yüzden yataktan çıkmamaya karar verdi... Biraz sonra Doktoru Mc İntire geldi ve iki saat Başkanın yatak odasında kalarak sinüsünü tedavi etti. Bu tarihi sabahta, Roosevelt'in gördüğü tek kişi Amirâl Mc İntire olmuştur... Öğle üzeri

Dr. Mc İntire evine gitti ve Roosevelt yalnız kalınca giyindi ve çalışma odasına geçti. Maksadı pul koleksiyonuyla oyalanmaktı.

Washingtondaki Japon elçiliği ise, her zamankinden daha fazla kalabalıktı. Bütün elçilik görevlileri, arkadaşları ve güvendikleri gazeteciler alt kattaki bilardo salonunda toplanmışlardı. Kimisi bilardo oynuyor, kimisi radyo, dinliyordu. Japonlar Pasifiğin bir yakasında saat gibi çalışıp her şeyi plânlandığı gibi yürütürlerken, öteki yakasında dramın son perdesi, Nomura'nın yönetiminde «Hatalar Komedi» haline gelmişti.

Saat 07.00 de RCA merkezinden bir postacı bazı telgraflar getirdi. Eldeki son şifre makinesine verilen ilk mesaj Dış İşleri Bakanı Togo'nun Nomura ve Kurusu'ya «üstün gayretlerinden dolayı» gönderdiği teşekkür telgrafıydı. İkincisi, elçiliğin diğer personelini öven bir mesajdı. Ancak saat 10.40 da bu nezaket telgrafları deşifre edildikten sonra sıra daha önemli telgraflara geldi. Notanın 14 ncü kısmının deşifre edilmesi 20 dakika sürdü. Bundan sonra, Togo'nun, notayı tam saat 13.00 de Bakan Hull'a vermesi için Nomura'ya gönderdiği emir deşifre edildi. Deşifre edilmiş mesajları, Sefaret Birinci Kâtibi Okumura daktilo ediyordu. 14 ncü kısım deşifre edilince, bunu Okumura'ya verdiler. Mesajların taşıdığı anlamdan şaşkına dönen Sefaret Kâtibi devamlı olarak hatalar yapıyor ve her seferinde daktilo makinesine yeni Kâğıt takıyordu.

Okumuro'nun daktilo işini bitirmesine az bir zaman kalınca Nomuro, kendisi ve Kurusu için Bakan Hull'dan saat 13.00'de buluşmak üzere randevu aldı. Saat 12.30'da Okumura'nın yazıp bitirdiği mesajı okudukları zaman bir çok daktilo

hatası olduğunu gördüler. Bu hataların düzeltilmesi saat 13.00'e kadar bitmeyeceği için Hull'den randevunun 13.30'a ertelenmesini rica ettiler. Nihayet saat 13.50'de mesaj tamamlandı ve alt katta sabırsızlıkla bekliyen Nomura ve Kurusu'ya verildi. Sefir ve yardımcısı derhâl Sefaret otomobiliyle Amerikan Dış İşleri Bakanlığına gittiler. Bekleme odasına girdikleri zaman saat 14.05'i gösteriyordu. Bu sırada Pearl Harbor harabeye dönmüştü bile.

BASKIN HABERİNİN ALINIŞI

Saat 13.25 veya 13.45 arasında (Hakiki zaman kesinlikle bilinmemektedir.) Deniz Kuvvetleri Muhabere Merkezinde Amirâl Noyes'in telefonu çaldı. Nöbetçi telsizci Sanfranciscoda Mare adasındaki Donanma İstasyonundan aldığı bir mesajı Amirâle bildiriyordu. Bu, Pasifik Donanma Hava Kuvvetleri Komutanı Patrick Bellinger'in, Ford adasındaki karargâhından 06.58'de gönderdiği bir mesajdı. Bellinger'in tarihi mesajı şöyleydi: «Pearl Harbora hava akını, bu eğitim maksadıyla yapılmamıştır». Noyes mesajı alır almaz doğruca Donanma Bakanı Knox'a gitti. Koridor da karşılaştılar. Knox ayak üzeri, Amirâlin aceleyle bir kâğıt üzerine yazdığı mesajı okudu ve «Aman Allahım, demek ki Filipinlere saldırdılar» dedi. Bu sırada Knox'un öğle yemeği davetine gelmiş olan Amirâl Stark mesaja bir göz attı ve «Hayır efendim, saldırılan yer Filipinler değil, Hawai'de Pearl Harbor'dır» diye düzeltti. Knox derhâl odasına giderek Cumhur Başkanına telefon etti ve acı haberi verdi. Roosevelt, Japon Sefiri Nomura ve Kurusu'nun Hull'u görmek için

salonda bekledikleri zaman, Bakana telefonla durumu anlattı... Saat 14.30'da Hull, Nomura ve Kurusu'yu kabul etti. Japon geleneklerine uyarak reverans yapıp odaya girdiler. Nomura mesajı tam saat 13.00'de vermek için talimat aldıklarını, fakat deşifre ve daktilo işleri yüzünden geciktiği için özür diledi. Bakan Hull, verilen kâğıtlara okurmuş gibi göz gezdirdi (çünkü içindekileri zaten biliyordu) ve Nomura'ya sert, sert bakarak o meşhur «Dağlı Tennessee» aksanıyla şu tarihi sözleri söyledi. «Elli senelik Devlet hizmetindeki görevim sırasında, bu derece adı yalanlarla dolu bir dökümana tesadüf etmedim. Yazınız o kadar adı yalanlarla dolu ki, üzerinde bulunduğumuz gezegendeki hiç bir Hükümetin bunu düşünebileceğini dahî bu güne kadar hayalimden geçirmemiştım». Bu tarihi günde, Amerikalılarla, Japonlar arasındaki son konuşma bu olmuştur. Bu sırada Washington'da saat 15.00 olmuş ve Japon kuvvetleri Hawai'de Oahu hava üssüyle Pearl Harbor'ı bir saat süreyle bombalamıştı.

Generâl Short'un aceleyle gönderdiği mesajlardan, baskının ilk detayları hakkında elde edilen bilgiler Roosevelte verildi. Buna göre, tahminen 60 pike bombardıman uçağı Hıckam ve Wheeler hava alanlarıyla Pearl Harbora saldırmış ve teyid edilmemesine rağmen Donanma ağır hasara uğramıştı. Sonradan gelen bir raporda iki zırhlının battığı bildirildi. Verilen ilk zaiyat raporunda «Bilinen ölü adedi 38. Yaralı adedi 335. Bunlardan 20-25 tanesi çok ağır yaralı. Ölmeleleri ihtimâl dahilinde» deniliyordu.

GENERAL MARSHALLIN ACELE MESAJININ SERÜVENİ

Marshall'ın Fort Shafter'deki Hawai Kara Kuvvetleri Komutanına gönderdiği emir, üzerinde «Aceledir» diye kayıt olmadığı için saat 07.30 dan beri RCA merkezinde «Gelen» telgraflar arasında duruyordu. RCA Müdürü George Street, hava akının normal işlerini engellemesine müsaade etmiyecek tipte bir adamdı. Postacıları çağırarak, ilgili memurun bölge, bölge ayırdığı telgrafları dağıtmaları için emir verdi. Tadao Fuchikami isimli postacı Fort Shafter'in bulunduğu bölgeye ait telgrafları aldı ve yolu üzerinde kolayca dağıtacak şekilde sıraladı. Bölgenin en uzak noktası 5 mil uzaklıktaki Fort Shafter'di. Motosikletine binerek bir Doktora gelen telgrafı vermek üzere evvelâ Vineyard caddesine gitti. Pearl Harbor'ın yangın yerine döndüğü bir sırada Fort Shafter'e gitmek bir meseleydi. Fakat Tadao cesurdu ve kendisine verilen görevi ciddiye alıyordu. Ben Japon değil, Amerikalıyım derdi. RCA ofisinden Fort Shafter'e gidişi tam 4 saat sürdü. Yolda bir kaç defa askerler tarafından kurulan barikatlarda durdurularak kimliği saptandı. Neticede Fort Shafter'e gelerek doğru Muhabere Merkezine gitti ve telgrafı nöbetçi Astsubayına teslim etti. Telgraf, Generâle verilmesi gereken diğer mesajlar arasına kondu ve 3 saat 15 dakika da burada bekledi. Nihayet saat 14.58 de Generâlin emir subayına teslim edildi; fakat Generâl Short telgrafı ancak saat 16.00 da görebildi. Marshall'ın «En Emniyetli ve en çabuk vasıtayla gönderilmesini» emretti mesaj 10 saat 38 dakika sonra hedefine ulaştı. Ulaştı ama iş işten geçmişti.

Washington - Tokyo Magic devresinde uzun süre hiç bir mesaj alınmadı. Birden Puget Sound daki istasyondan gönderilen bir mesajı teleks kaydetmeğe başladı. Makinenin çelik paramkları gayet açık İngilizce ile ifade edilen şu mesajı yazdı «İmparatorluk Donanma Hava Kuvvetleri, Hawai savaşında üç Amerikan zırhlısını hasara uğratmış ve üç tanesini de batırmıştır. Batırılan zırhlılar Arizona, Oklahoma ve West Virginia dır».

Gerçekte, Pearl Harbora yapılan baskında 2400 Aemrikalı ölmüş, 8 zırhlı 3 Kuıvazör, 3 Destroyer ve 4 yardımcı gemi batırılmış veya hasara uğratılmıştır. Tamamen tahrip edilen uçak adedi ise 177 dir.

Hatıralarına anıt dikilen bu yerde, bugün bile USS ARİZONA ve VİRGINIA, ebedi mezarları olan mavi suların altında çıplak gözle görülebilmektedir.

İşte Pearl Harbor faciasının ağır blonçosu ve hikâyesi budur.

Bazı feleketler vardır ki önlenemez; çünkü insan oğlu aciz kalır. Tarih boyunca bir çok baskınlar yapılmış ve büyük zaferlerle sonuçlanmıştır. Fakat hiç birisi Pearl Harbor kadar «Ben geliyorum» diye bağırمامıştır.

Münih Konferansı, ikinci dünya savaşına giden yolda «Yeşil Işık» vazifesi görmüştür. Hitler, Anglo saksonların zayıf olduğunu burada anlamış ve dünyayı fethetmek için hazırladığı planı yürürlüğe koymakta sakınca görmemiştir.

Amerikalıların da Münih Konferansı, Washington görüşmeleridir. Bu görüşmeler Japonlara Biz kuvvetli değiliz ama, düzmanlarımız zayıf, dedirtmek cesaret ve inancını vermiştir. Amerikalılar tarihte hiç bir millete nasip olmıyan fır-

satlara sahip olmuşlar, fakat bunları kıymetlendirememişlerdir, çünkü düşmanlarını küçümsemişlerdir.

Pasifik Dramının Birinci perdesi burada kapanmaktadır. İkinci perde açılmadan evvel Avrupa ve Afrika cephesine kısaca bir göz atmada fayda olduğu kanısındayız.

AVRUPA CEPHESİ

Japonlar Pearl Harbor'a baskın yaptıkları zaman Avrupadaki savaş ikinci yılını çoktan doldurmuştu. Hitler, İngiltere hariç, Avrupayı işgali altına almış ve 22 Haziran 1941 tarihinde Rusyaya saldırıp, hemen hemen hiç direniş görmeden Leningrad ve Moskova üzerine yürüyor ve bir kol ile de kafkaslara doğru yayılıyordu.

Kuzey Afrikada Rommel, Mısır kapılarına dayanmış ve Hava desteği olmadan Kara ve Denizde savaş yapmanın imkânsız olduğu anlaşıldığından son darbeyi indirmek için Hitlerin vadedtiği uçakların gelmesini bekliyordu.

Hitlerin bir nazariyesi vardı «İmparatorluklar insanlar gibidir. Doğarlar, büyürler, yaşlanırlar ve ölürlər; İngiltere İmparatorluğu da ölüyor, varisi de benim» derdi. İşte bu inanışta olan Hitler, İngiltere imparatorluğunu kısa zamanda öldürmek ve ilerde Amerikanın, Avrupa savaşına karışmasını önlemek için ayak basacağı yer kalmasın diye, İngiltere adalarını ele geçirmek amacıyla 1939 senesi Kasım ayında başlamak üzere devamlı hava akınları yapmaya başladı. Bu akınlar gece ve gündüz demeden devam etti ve kent eyaleti ile Londra şehri ve ağır endüstri bölgelerine inanılmıyacak derecede a-

ğır zarar ve hasarlar yaptı. İngiliz uçak sanayii, düşürülen uçak adedini karşılayacak kadar Avcı uçağı yapamıyor ve Radar avantajlarına rağmen her gün savunma güçleri biraz daha zayıflıyordu.

1941 senesinin Mayıs ve Haziran aylarında Tarihe «İngiltere Muharebesi» olarak geçen çetin mücadele esnasında Başbakan Sir Winston Churchill uçuş hareket merkezine giderek Alman Bombardıman uçaklarını önlemeye çalışan İngiliz Avcı uçakları Komutanına «Ne kadar yedek uçağı olduğunu» sorduğı zaman Komutan başını önüne eğip «Hiç yok» diye cevap verdi. Bu söz üzerine Churchill'in göz yaşlarını tutamadığı söylenir.

Savaş esnasında İngiltere Kraliyet Hava Harp Okulunu Avcı Pilotu olarak bitirdikten sonra Savaş Eğitim Filosunda Spitfire avcı uçağıyla hava atışları için İskoçyaya giderken uçağım arıza yaptığından York ile Leeds kentleri arasında Church Fenton isimli bir hava üssüne mecburi iniş yaptım ve orada yukarda sözünü ettiğim savaşa katılmış bir pilotla tanıştım.

Yüzbaşı rütbesindeki bu subayın yüzüne bakmak imkânsızdı. Tarif edilemeyecek şekilde yanmış ve korku filmlerindeki gibi bir şekil almıştı. Sol kolu adeta ızgarada kızartılmış gibi kavrulmuş ve kısalmıştı. Bu asil pilota uçuculuk geleneklerine uyararak serüvenini sormadım, sadece karşılıklı bir kaç kere viski içtik... Yakın bir arkadaşı bana onun bu hale nasıl geldiğini anlattı... Londra yakınında Alman bombardıman uçaklarını önlemeye çalışırken bir Ju 88 (Alman orta bombardıman uçağı) uçtuğı Hurricane avcı uçağına isabet kaydediyor ve uçak tutuşuyor. Uçağı yanmaya başlayan bir savaş pilotunun ya-

pacağı en doğru ve makul iş derhal paraşütle atlamaktır. Fakat o atlamıyor. Yanmakta olan uçağını çevirip kendisine isabet kaydeden Ju 88'i havada param parça edinceye kadar ateş ediyor ve sonrada paraşütle atlıyor. Bu süre içinde kol saatinin meşin kayışı yanarak saati uçağın içine düşüyor. (Sonradan saati enkaz arasında buluyorlar). Bu onun ne derece yandığına dair okuyucuya bir fikir vereceği kanısındayız.

İngiltere Muharebesine katılan, toplam 40 pilot için Churhill şu sözleri söylemiştir. «Beşeriyet mücadele tarihinde bu kadar büyük bir kütlenin, bu kadar küçük bir kütleyle, bu kadar medyunu şükran olduğu görülmemiştir». Burada Sir Winston Churchill, büyük kütlede İngiltere İmparatorluk halkını, ve küçük kütlede İngiltere Muharebesini yapan 40 adet Pilotu kasdetmiştir. Bu sözler bugün Londrada Hava Bakanlığı önündeki Spitfire avcı uçağı abidesinin kitabesi üzerinde yazılıdır.

İşte durum tam bu kritik safhaya gelmişken, yani İngiltere artık kendini havadan savunamayacak durumda iken Almanlar ani olarak hava akınlarını durdurdu. İngilizler şaşkınlık ve tabii sevinç içinde bu duruma adeta şaşırıp kaldılar. Hitler 22 Haziran 1941 de Rusyaya saldıracağından Hava Kuvvetlerini Doğuya yöneltmek kararını aldı ve bu tarihtede Rusyaya saldırarak büyük bir hızla Ukrayna üzerinden Moskovaya doğru yürümeye başladık. Genel Kurmaydaki değerli Mareşal ve Generaller endişe içinde idiler. Tarihin olağan üstü askerler olarak kaydettiği Keitel, Brauchitsch, Rundstedt, Guderian kış hazırlığı yapılmadan Rusyaya yapılan bir saldırının acı bir sonuçla biteceğine inanıyorlardı. Bu konuda Hitleri uyarma,k cesaretini gösterdi-

ler. Fakat Generallerinin uyarılarına rağmen Belçikadaki saldırıya emir veren başarı ile biten bu savaştan sonra kendini üstün bir Stratajist olarak gören Hitler bu uyarılara kulak asmadı ve kışı Moskova, Leningrad ve Stalingrad da geçireceklerini ve içlerinin rahat olmasını kendilerine söyledi. Bunun üzerine «Yıldırım harbi» ve tank savaşlarının Mimarı diyebileceğimiz General Guderian zırhlı birliklerle bir yarım harekâtı yapıp bu kentlere bir an evvel ulaşmış Rus cephesini bölümlere ayırarak kış basmadan sonuç almayı önerdiği zaman Hitler ve ona inanan yüksek rütbeli subaylar buna itiraz ettiler ve Stalinin toparlanmasına fırsat verdiler. Tabii bu dediklerimiz Pasifik savaşı başlamadan çok evvel olmuştur. 7 Aralık 1941 tarihinde Mihver paktının ikinci büyük elemanı Japanyanın savaşa girişi işi daha da kolaylaştıracaktı. Çünkü Amerika Birleşik Devletleri her iki cephede aynı etki ile hareket edemeyecek ve Pasifiğe ağırlık vererek Ana vatan savunmasını ön plâna almak zorunda kalacaktı. Tabii bu İngiltereye yapılan yardımı haliyle azaltacak ve Hitler Rusya işini tamamlayıp Batıya dönünce İngilterenin işgali bir problem oluyacaktı.

Rommel Kuzey Afrikada Mısır kapılarına dayanmıştı ama Avrupa kıtasından kendisine Hava ve Denizden yapılan ikmale engel olan tek yer Malta adası adeta bir baş ağrısı niteliğini taşıyordu. Almanların girit adası harekâtında aldıkları büyük ders onları daha temkinli olmaya zorluyor ve Maltaya yalnız hava akınları yapmakla yetiniyorlardı. Maltanın savunmasında kahramanca çarpışan bir As pilottan bahsetmeden geçmenin haksızlık olacağı kanısındayım.

Üsteğmen rütbesinde ve adı Bearling olan

bu Kanadalı pilot düşman uçağına tüm olarak ateş etmiyor ve istediğı yerine nişan alıp orasını tahrip ediyordu. Yani, pilot mahalli, motor, kuyruk vb. gibi uçağın istediğı yerini seçiyordu. Savaş pilotu olanlar bunun çok zor ve büyük bir başarı olduğunu taktir ederler.

Gamalı Haç dolu uçağını* gören Almanlar adeta ondan kaçarlardı. İngilizler bu üstün kabiliyetli pilotu savaşta kaybetmemek için onu İngiltereye getirip Atıcılık öğretmeni yaptılar. Bu pilotun hazırladığı ve normal eğitim programında olmıyan bir Atış kursuna bende iştirak ettim.

Ama bütün bunlara rağmen Afrikadaki işin sonu geldiğine inanan Rommel İngilizlerin kendisine daha fazla dayanamayacağını düşünerek Almanya'ya gidip Hitler'e hava desteğinin biran evvel sağlanmasını öneriyor ve ancak o zaman istenen sonucun daha çabuk alınacağını söylüyordu.

Bu sırada işi tamamen realist olarak gören ve düşünen ve Amerikan ağır sanayii ve doğal kaynaklarının ağır basacağını ve her iki eleman tam randımanla savaş için kullanılmıya başlamadan evvel işi bitirmenin gerektiğine inanan tek kişi Amiral Isoruku Yamamoto idi. Çünkü Pearl Harbor baskını ile yetinmiyor ve indirdikleri ağır darbeye rağmen bugün Pearl Harborda bulunmıyan Amerikan uçak gemileri ile onları koruyan ağır kruvazör ve destroyerlerin hâlâ Japonlar için bir tehlike teşkil ettiğine inanıyordu. Bu kuvvet Japonlardan Pearl Harborun öcünü

* Düşman uçağı düşüren pilotlar, düşürdükleri uçak adedi kadar o milletin minyatür bayrağını uçaklarına boya ile çizdirirler.

alnıya kalkışmadan ve Amerikanın Batı sahil-
lerini Japonlara açık bir hedef haline getirmek
için bu kuvvetin kısıtılarak yok edilmesi lâ-
zımdı. Ayrıca Hitlerin İngiltereyi işgal etmesi ha-
linde, İngiltere Kraliyet Donanması Pasifik Ok-
yanusunda Amerikan donanmasına katılırsa Ja-
ponların işi dahada güçleşecekti. Bunları ayrı,
ayrı yok etmek gerekebileceğine göre, evvelâ
Amerikan donanmasının etkisiz hale getirilmesi
lâzımdı. Pearl Harbor baskını plânlıyan Ami-
râl Yamamoto bu hedefe ulaşmak için uzun
araştırma ve plânlamalar sonucu, Amerikalıları
bir deniz savaşına zorlayacak hedefi de tesbit et-
ti. Fakat bu 2. Dünya savaşının ve dolayısıyla ta-
rihin yönünü değiştiren bir savaş oldu. Şimdi
özet olarak bu konuya değinerek tarihin yönü-
nü nasıl değiştirdiğini ve Dramın ikinci perdesi-
ni görelim.

İKİNCİ PERDE

TARİHİN YÖNÜNÜ DEĞİŞTİREN PASİFİK SAVAŞI —MIDWAY—

Bazı Savaşlar vardır, tarihçiler bu savaşların başlangıç ve bitiş tarihini belirtip, nasıl yapıldığını yazarlar.

Bazı Savaşlar da vardır ki; bunlar parmakla sayılacak kadar azdır; tarihçiler bunlarında başlangıç ve bitiş tarihini belirtirler, fakat yapılış şeklini, hazırlanışından başlamak üzere, Plânlarını, yapılan hataları ve bu hataların nedenlerini ve nasıl yapıldığını, *bu hatalar yapılmasaydı sonuç ne olurdu* diye tüm detaylarını verirler; çünkü vermek zorundadırlar. Zira, bu savaşlar tarihin yönünü değiştirmiş önemli birer olaydır. Özellikle bu Savaşta, zayıf taraf galip ve kuvvetli taraf mağlup olursa.

İşte, tarihçilerin «Dönüm Noktası» dedikleri MIDWAY savaşı da İkinci Dünya Savaşının ve dolayısıyla Dünya tarihinin yönünü değiştirmiş bir muharebedir.

Amerikalılar, İngiliz Dominyonluğundan kurtulmak için yaptıkları kıyasıya savaştan bu yana, buna eşit ilk savaşı Midway de vermişlerdir.

Şayet, Japonlar Midway savaşını kazansalardı, Hawaii adalarının alınması bir kaç haftalık bir mesele olacaktı. Çünkü Midway'in kaybedil-

mesi, Amerikan Pasifik Donanmasının etkisiz hale gelmesi demektir... Hawaii adaları alınca Amerikanın, Pasifikte ayak basacak önemli bir yeri kalmıyacak ve Amerikanın Batı sahilleri Japonlara açık bir hedef haline gelecekti. Böylece Amerika, Ana Vatan savunması zorunda kalacak ve Avrupa Savaşına katkıda bulunamayacaktı. İngilterenin, Amerikanın bilfiil katkısı olmaksızın İkinci Dünya Savaşını kazanamayacağı bir gerçektir. Böyle bir durumda iki ihtimâlden biri olacaktı:

«Ya Rusya savaşı kazanacak ve bu günkü Demir perde, muhtemelen İngiltereyi de içine alan bir sahayı kapsıyacaktı, veya Hitler savaşı kazanacak ve elindeki V-2 leri geliştirerek, kıtalar arası füzelerle, Japonya ve Almanya gibi iki büyük düşmanın arasında kalan Amerikayı bombardıman edip onu Barışa zorlayacak ve Dünya Almanya ile Japonya arasında paylaşılacaktı.

Midway'in diğer bir özelliği de, Preveze ve Trafalgardan bu yana yapılan en büyük Deniz savaşıdır.

Bütün Kara ve Deniz savaşlarında olmıyan enteresan diğer bir özelliği de, Savaşın kişilerden onda dokuzunun düşmanı görmemiş olmasıdır. Ayrıca, Savaş öyle bir boylam üzerinde yapılmıştır ki, uçaklar gemilerinden dün havalandıkça, Yarın bir hedefi bombalamış ve bu gün uçak gemilerine dönmüşlerdir.

Midway'den evvel Japon yayılmasının önlenemeyeceği zannediliyordu. Fakat Midwayden sonra işler değişti. Batan uçak gemileri ve kaybedilen tecrübeli pilotlar nedeniyle bütün Japon İmparatorluk Donanmasında zorunlu değişiklikler yapılmış ve bir çok gemilere, özellikle iki zırh

hıya büyük güverteler yapılarak uçak gemisi haline getirilmişti, fakat Midway savaşında ölen 100 den fazla tecrübeli pilotun kaybı asla gide-rilememiştir. Bundan sonra Japonyanın Doğuya doğru yayılması ve ilerlemesi durmuş ve Japonya çabalarını Yeni Gine ve Salomonlara yönelt-mek ve sınırlamak mecburiyetinde kalmıştır. Tabiatıyla bu durum Japonları, gayretlerini ge-nişlemeye değil, elde ettiklerini korumak çaba-sına yönetmek zorunluğunda bırakmıştır. Daha da önemlisi, Japonların ellerinden kaçırdığı İnisyatifi Amerikalılar kapmışlar ve Amirâl King'in söylediği gibi «Savunma-Saldırı» takti-ğinden «Saldırı-Savunma» taktiğine geçmişler-dir... Bu savaşın, Amerikalılar için diğer bir ö-nem ve avantajı da şudur: Bir birini takibeden yenilgilerle Avustralyaya kadar itilen Amerika-lılarda beliren ve yerleşen «küçüklük ve aşağı-lık kompleksi» yok olmuş ve yerini «Bizde üstün nitelikleri olan savaşçılarız» inancı almıştır. Bu inanış, Amerikalıları Tokyo körfezine kadar götürmüştür.

Amirâl Takata'nın savaş sonrası söylediği gibi «Midway savaşındaki başarısızlık, top ye-kün başarısızlığın başlangıcı olmuştur». Bunu Midway savaşından sonra her iki tarafta anla-mıştı, fakat bunu en iyi şekilde anlayan ve de-ğerlendiren Amerikalılar olmuş ve durumu ken-di avantajlarına kullanarak yukarda belirttiği-miz gibi işi Tokyo körfezinde sona erdirmişler-dir.

Bir çok tarihçiler Midway savaşına «Şayet-ler» savaşı derler.

— Şayet Amerikan Şifre çözücüleri doğru deşifre edemeyip veya bir kelimeyi kaçırmış ol-salardı,

— Şayet bir Japon keşif pilotunun uçağın-
daki telsiz-radyo arıza yapmayıp pilot gördükle-
rini bildirmiş olsaydı. (Amerikan uçak gemileri-
ni görmüştü ve yerlerini Japon savaş filosuna
bildirebilecekti).

— Şayet Amerikan pike bombardıman filo-
sunun lideri yalnız tahminde bulunup aksi yö-
ne dönseydi. (Japon uçak gemilerini bulamıya-
cak ve ezici darbeyi indiremeyecekti)

— Şayet Japon uçak gemilerinden birinin
kaptanı bir kaç saniye daha evvel kaçınma ha-
reketine başlasaydı. (Japonyanın ve hattâ dün-
yanın en modern uçak gemisi, Amerikan saldı-
rısından kurtulacak ve batırılmıyacaktı) savaş
sonucu aksi yöne dönecek ve İkinci Dünya sava-
şının mukadderatı değişebilecekti.

Midway'in kelime anlamı «Yarı Yol» demek-
tir. Amerika ile Asya arasındaki Pasifik Okyanu-
sunun tam orta yerinde oluşu nedeniyle adaya
bu isim verilmiştir. Okuyucu, Midway savaşının
önemi nedeniyle bunu büyük bir ada veya ada-
lar gurubu zannedebilir. Halbuki Midway 6 mil
genişliğinde bir atoldür. Bu atolde bulunan iki
küçük ada kıraç ve şekilsiz denecek biçimde-
dir. Sand ve Eastern adlı bu iki küçük adadan
(Kum ve Doğu adaları) birincisi iki milden da-
ha kısa ve ikincisi ise bir milden biraz daha u-
zundur. Bu iki ada arasında küçük bir kanalla
açık denize bağlı bir körfez vardır. Kısacası ha-
rita üzerinde bir noktacıkla işaretlenmektedir.
Atolun esas önemi pasifiğin tam ortasında dev
bir uçak gemisi gibi duruşundadır. Adada üçgen
şeklinde 3 pisti olan bir hava alanı ve bu hava
alanının personeli ve adanın savunulması için
gerekten garnizonun, pilot, makinist ve askerleri

için baraka, kantin, Jeneratör, hangar ve su da mıtma tesislerinden başka hiç birşey yoktur.

Bu adayı ele geçirmek fikri, Pearl Harbor'ın mimarı, Amirâl İsoruku Yamamoto'nundur.

Yamamoto çok ileri görüşlü ve zeki bir komutandı. Tarih bu Amirâli Barbaros, Nelson ve Togo ayarında bir denizci olarak kaydedecektir. Çok genç bir subayken Birinci Dünya Savaşı sırasında Amerikanın Harvard Üniversitesinde okumuş ve daha o zaman geleceğin en etkili silâhının uçak olacağına inanmıştır... Sonra da Washington'da Deniz Ateşeliği yaptığı zaman Amerikan karakter ve potansiyeli hakkında geniş bilgi sahibi olmuştur. Evvelce Pearl Harbor baskınını anlattığımız bölümde belirttiğimiz gibi uzun bir savaşta Amerikan Sanayii ve doğal kaynaklarının ağır basacağını ve Japonya'nın savaşı kaybedeceğini biliyordu. Bu nedenle Pearl Harbor baskınını plânlamış ve başarıyla yerine getirerek savaşı kısa yoldan bitirmek amacını gütmüştür... 7 Aralık 1941 tarihinde Japonlar Pearl Harbora baskın yaptıkları zaman, limanda 70 den fazla savaş gemisi yakalamıştır. Bu gemiler içinde zırhlılara öncelik verilmiş ve baskın bittiği zaman bunlardan 4 tanesi batmış ve diğer 4 tanesi de ağır hasara uğramıştır.

Fakat Japonların esas aradıkları hedef olan Uçak gemileri o gün limanda değildi ve dolayısıyla kıstırılarak batılmaktan kurtulmuşlardır. Yamamoto bunu öğrenince canı sıkıldı ama Amerikan Pasifik Donanması ağır kayıplar vermiş ve Amerikanın savaş gücüne büyük bir darbe indirilmişti.

Aralık 1941 in başlarında Pearl Harborda Amerikanın Pasifik Donanmasına çok ağır bir darbe indirildiği zannediliyordu. Fakat, zaman,

Japon zaferinin sanıldığı kadar ağır bir darbe ile sonuçlanmadığını gösterdi. Çünkü, Pearl Harborda batırılan ve hasara uğratılan zırhlılar, Japonların elindeki modern zırhlılarla boy ölçüşemeyecek kadar demode, ve daha fenası Amerikanın elindeki en eski uçak gemilerine dahi refakat edemeyecek kadar süratsizdi. Şayet bu zırhlılar Pearl Harborda batırılmasalardı, modern Japon zırhlıları ile yapılacak bir savaşta yok olup gideceklerdi. Bunların kayıpları, Amerikalıları Uçak Gemisi ve bunlara refakat edecek (Koruyacak) kapasitede süratli ağır kruvazör, destroyer ve Denizaltı inşasına yöneltmiş ve alınan bu isabetli karar, onlara Pasifik Savaşını ve dolayısıyla İkinci Dünya savaşını kazandırmıştır.

Yamamoto Amerikan Donanmasının Pearl Harbordan arta kalan gemileri kuvvetlenip, fazlalaşmadan evvel onları bir savaşa zorlamak ve bu deniz savaşında, o tarihlerde Dünyanın en güçlü Deniz Kuvveti olan Japon Donanması tarafından, yok edilmesini istiyordu. Ayrıca çekindiği ikinci bir nokta daha vardı. Bu da Amerikalıların Midway adasına uzun menzilli uçaklar üslendirirlerse Japon ana vatanını bombardıman edebilirlerdi. Bu olduğu takdirde: İmparator Hirohito'nun hayatı tehlikeye girebilir ve Japon halkının morali bozulup, savaşı desteklemez duruma gelebilirlerdi.

Nitekim Rus-Japon savaşı esnasında bir Rus filosunun Tokyo körfezi ağzında görülmesi halkı paniğe sevketmiş ve anavatan sularını savunmaktan sorumlu olan Amirâlin evine saldırmışlardı.

Bu nedenle Yamamoto günü gününe Tokyo hava raporlarını istiyor ve herkesin şaşkın na-

zarları altında Tokyo'da havanın fena olduğu günlerde neşesi artıyordu. Yamamoto az konuşan ve çok dinleyip, çok düşünen bir kişiydi. Başkalarının görüş ve önerilerine değer verir, fakat bir şeye karar verince, bunu enine boyuna kafasında tartışıp, yapılmasını uygun gördüğü takdirde, bundan Kurmay Heyetine, yani başkalarına bahsederdi.

Kasım ayı ortalarında, Pearl Harbor felâketinde kısmen hatalı görülen Amirâl Kimmel'in yerine teksashlı Amirâl Chester W. Nimitz tayin edilmişti.

Ana görevi, Hawaii ile Pearl Harbora 1100 mil uzaklıktaki hayati önemi olan Midway adası arasında bir hattı elde tutmak ve savunmaktı. Bunu bir nebze sezen Amirâl Yamamoto Amerikan Donanmasını, çok güçlü olan Japon Donanması ile savaşa zorlamak için bir YEM bulması lâzımdı ve sonunda bu yemi buldu: Midway. Amerikanın er geç Pearl Harbor'ın intikamını alacağını biliyordu. Japonyanın mahmur bir durumda yakalanmaması ve savaşı kısa sürede bitirmesi için bu kararı aldı, fakat kimseye fikrini açmadan evvel, çok değerli bir denizci olan Kurmay Başkanı Tuğ Amirâl Matome Ugaki'ye Japon Donanması için takibi gereken hareket hattı hakkında bir durum tartışması yapmasını emretti.

Amirâl Ugaki bu emri yerine getirmek için Hiroshima körfezinde demirli olan Nagato zırhlısının kamarasında kapıyı kilitleyerek dışarıyla ilişkisini kesti ve yorgunluğunu sadece yeşil çay içerek giderdi... Yorucu dört gün sonunda Japonyanın savunma taktiğine dönemiyeceğine karar verdi ve Amirâl Yamamotoya yalnız üç muhtemel alternatif bulunduğunu söyledi:

Avustralya'ya, Hindistan'a veya, Hawai'ye bir saldırı yapılabilirdi. Amirâl Ugaki şahsen Hawaiye saldırılmasını ve bunun için de Midway, Johnston ve Palmyra adalarının evvelâ ele geçirilmelerinin gerektiğini önerdi. Bu adaların ele geçirilmesi Hawaiye saldırı için üsler sağlanmasına imkân verecek ve harekât Amerikan Pasifik Donanmasıyla kesin sonuçlu bir çatışmayı mümkün kılacaktı. Amirâl Ugaki önerdiği bu karar için dört neden öne sürüyordu:

1 — Zaman, Japonya'ya kıyasla çok üstün endüstriyel ve doğal kaynaklara sahip olan Amerikalıların lehine çalışıyordu. Şayet Japonya çabuk bir saldırı yapmaz ise Amerikalıların karşı saldırısı altında ezilmek tehlikesi ile karşı karşıya kalabilirdi.

2 — Eğer Almanya İngiltereyi işgâl ederse, İngiliz Donanması Pasifikte Amerikan Donanmasına katılabilirdi. Bu durum, Japon İmparatorluk Donanması üzerindeki baskıyı iki katına çıkaracaktı. Bu durumdan kaçınmanın en emin yolu, sözü edilen birleşme olmadan evvel Amerikan Donanmasını yok etmektir. Bundan sonra İngiliz Donanması ayrıca ele alınacak ve her iki donanmanın yok edilişi savaşı çabuk bir sonuca ulaştıracaktı.

3 — Hawai'nin ele geçirilmesi ve Pasifik donanmasının yok olması Amerikaya indirilen en ağır darbe olacaktı.

4 — Bir çıkarma harekâtında göze alınması gereken rizikolara rağmen, Hawaiye yakın sularda yapılacak kesin sonuçlu bir deniz harekâtında kazanma şansı çok yüksek gözüküyordu. Çünkü Japon donanması uçak gemilerinde Ame-

rikaya nazaran bire karşı üç avantaja ve savaş gemilerinde de çok yüksek bir üstünlüğe sahipti.

Bunun üzerine daha küçük rütbeli Deniz Kumray Subayları Ugaki'nin önerilerini bir hareket plânı haline getirmeğe başladılar. Kısa bir süre sonra bunun kolay olmadığını anladılar, çünkü Japon Donanmasının doğruca Hawai'ye gidebilmesi imkânsızdı. Hawai'ye gidebilmeleri için bu adanın nöbetçisi görevini yapan Midway adasının vurucu menzili içinden geçmeleri lâzımdı. Ayrıca, buradaki garnizon Hawaiyi durumdan haberdar edecek ve Pearl Harborda olan sürpriz bir baskın yapılması imkânsız hale gelecekti. Bu ve buna benzer bazı gerçekler nedeniyle Japon Donanmasının ileri gelen Strateji ve taktik uzmanı yüksek rütbeli Generâl ve Amirâlleri ortaya bir sürü fikirler attılar. Kimisi Avustralyanın ele geçirilmesini öne sürüyor ve buranın Amerika için atlama rampası görevi yapacağını ileri sürüyorlardı. Fakat Kara Kuvvetleri buna itiraz etti. Neden olarak, Japonyanın Sovyetlerle bir çatışma yapması ihtimalini ileri sürerek, Avustralyaya yapılacak çıkarmaya yeteri kadar asker veremeyeceklerini söylediler. Ortaya daha bir çok plânlar atıldı ve bir kısmı için Yamamoto'nun sancak gemisi Yamato da harp oyunları düzenlendi. İleri sürülen önerileri Tokyo'daki masa Amirâlleri şu veya bu nedenlerle kabûl etmiyor ve Amirâl Ugaki'nin belirttiği gibi «Zaman Amerikalıların lehine çalışıyordu...» İşte bu sıralarda Amirâl Yamamoto sesini duyurmağa karar verdi. Çünkü bu zamana kadar Ugaki'nin plânlama işlerine karışmamış ve Yamato'daki harp oyunlarında ve Tokyo konferanslarında sesini bile çıkarmamıştı... Artan

Amerikan uçak gemisi ve Denizaltı harekâtı hakkında gelen raporlar Yamamotoyu huzursuz etmeye başlamıştı. Midway Amerikan Denizaltıları için önemli bir yakıt ikmâl noktasıydı. Adanın işgali, Amerikan denizaltılarının harekâtını sınırlıyacak ve burada kurulacak bir Japon Hava Üssü, aynı zamanda Amerikan uçak gemilerinden kalkan uçakların faaliyetlerini ciddi şekilde kontrol altına alacaktı.

Hawainin işgali için evvelâ Midway'in alınması Ugaki'nin plânının birinci safhasıydı, fakat Yamamotoyu ilgilendiren bu değildi. 1942 senesinde Amerikan Pasifik Donanmasını açığa çekip, savaşa zorlamak ve yok etmek zorunda olduğunu biliyordu.

Aksi halde Japonya savaşı kaybedecekti. Bu iş için de ideal Yem'in Midway olduğuna inanıyordu. Çünkü Amirâl Nimitz'in, Hawai'nin bekçisi olan bu adanın elden çıkmasına razı olmayacağını ve ne pahasına olursa olsun Amerikan Pasifik donanmasının Batı yönüne hareket etmesini emredeceğini tahmin ediyordu. Bunu bekliyen Japon İmparatorluk Donanması da tasarladığı ağır darbeyi indirecekti.

Japon İmparatorluk Donanmasında uzun bir savaşı Japonyanın muhakkak kaybedeceğine inanan Amirâl Yamamoto ve ileri görüşlü bir kaç subaydı. Diğer yüksek rütbeli subaylar (Deniz, Kara ve Hava Kuvvetleri) ve Tokyodaki masa Amirâl ve Generâlleri, Japon ırkının üstünlüğü ve cesurluğunun, melez bir toplum olan ve milli hisleri oluşmamış bir Amerikayı yeneceği kanısındaydılar. Fakat Yamamoto üstün ırk ve cesaret niteliklerinin yeterli olmadığını ve savaşı Doğal ve Endüstriyel kaynakları üstün olan tarafın kazanacağına inanıyordu. Bu gerçek

karşısında Amerikanın Milli kaynaklarını tam randımanla Savaş için faaliyete geçirmeden evvel savaşın bitirilmesinin gerektiğine inanıyordu.

1942 Nisan ayının başlarında Yamamotonun Harekât Subayı Kurmay Yarbay Yasuji Watanabe, «Mi Harekâtı» kod adı verilen Midway'e yapılacak harekâtı Donanma Genel Kurmayının onaylaması için Tokyoya gönderildi. Kısa bir süre sonra plânın onaylanmasının zor olacağı anlaşıldı. Pearl Harbor harekâtında olduğu gibi Tokyodaki Amiraller Yamamotonun plânına şiddetle karşı çıkıyorlardı. Tokyo Amirallerini temsil eden ve Watanabe'nin rakibi diyebileceğimiz Kurmay Yarbay Tatsukichi Miyo, plâna şiddetle muhalifti. Miyo'nun itirazlarının uzun listesinde lojistik zorluklarından tutun da, harekâtın dezavantajlı taktik yönü ve işgal edilmiş bir Midway'in kıymet taşımayan stratejik değerine kadar her şey vardı. Yamamotonun plânına karşı olarak Miyo, eğer gaye Amerikan Pasifik Donanmasının bir savaşa sürüklenmesi ise en iyi yolun Yeni Caledonia, Fiji ve Samoa adalarına karşı bir harekât yapmak olduğunu ileri sürüyordu. Avustralyaya çok yakın olan bu adaların Japonların eline geçmesi üzerine Avustralya panîğe kapılıp, Amerikadan yardım istiyecek ve Avustralyanın Japonların eline geçmesini istemiyen Amerika yardım için Pasifik Donanmasını buraya sevkedecekti. Zaten üstün sayıda ve daha modern gemilerden oluşan Japon Donanması, ana üssünden çok uzak olma dezavantajı da eklenirse, uçak gemileri hariç demode gemilerden oluşan Amerikan Donanmasını perişan edecekti.

Her iki subay da birbirlerinin plânlarını onaylamamakla beraber, red de etmiyorlardı. So-

nunda durumu daha yüksek kademeye arz etmeye karar verdiler. Watanabe plânını bütün detaylarıyla Donanma Genel Kurmay ikinci Başkanı Amiral İto ve Amiral İto'nun harekât Başkanı Tuğ Amiral Fukudome'ye arzetti ve Amirâl Yamamotonun plânının dayandığı sağlam temelleri bir bir açıkladı. Fakat Fukudome ve İto, Midway'e karşı yapılacak bir harekât fikrine kesinlikle karşı çıktılar ve Yamamotonun bu harekât için ihtiyacı olan şeylerin yüzde 70 ini sağlamak imkânına sahip oldukları halde plânı kabul etmediler. Bunun üzerine Watanabe Komutanına telefon etmek için müsaade istedi ve Hiroshima da demirli sancak gemisinde olan Amiral Yamamotoya Donanma Genel Kurmayının plâna karşı öne sürdüğü sebepleri bütün detaylarıyla anlattı. Sancak gemisinin kamarasında Watanabe'nin konuşmasını sessiz ve sakin şekilde dinleyen Yamamoto, İto ve Fukudome'ye verilmek üzere, Watanabe'ye bir mesaj dikte ettirdi. Yamamoto bu mesajında özetle şunları belirtiyordu: «Son analizlere göre, bizim Pasifikteki stratejimizin başarılı olabilmesi, Amerikan Donanmasının ve özellikle uçak gemilerinin tahrip edilmesiyle sağlanabilir. Donanma Genel Kurmay Başkanlığı, Amerika ile Avustralya arasındaki ikmâl hattını kesmeyi öngörmektedir. Bunu başarmak için Japonya belirli bazı bölgeleri kontrol altına almak zorunluğundadır. Fakat bu gayeye ulaşmanın direkt ve en çabuk olan etkili yolu, düşmanın uçak gemilerini tahrip etmektir. Çünkü bunlar olmadığı takdirde ikmâl işinin tatbik alanına konması imkânsızdır. Önerdiğimiz Midway'e karşı yapılacak bir harekât, düşmanın uçak gemilerinden oluşan kuvvetini bu adaya çekmemizi ve dolayısıyla tahrip etmemizi sağlı-

yacaktır. Şayet, Düşman savaşmayı kabul etmez ve bundan kaçınırsa Savunma alanımızı Midway ve batı Aleutians'a kadar yayarak gene büyük bir kazanç sağlamış oluruz»... Donanma Genel Kurmayı ancak bu mesajdan sonra, Pearl Harbor'a baskın yapılmasında ısrar eden ve bunu plânladığı gibi başaran İmparatorluk Donanmasının en önemli ve başarılı Amirâlinin Pearl Harbor teklifinde olduğu gibi Midway konusunda da kararlı olduğunu ve fikrini değiştirmek niyetinde olmadığını anladılar... Amirâl Fukudame «Fikriniz nedir?» der gibi Amirâl İto'ya baktı. Amirâl İto kısa bir süre tereddüt ettikten sonra «Evet» anlamına başını salladı. Artık Midway Harekâtı başlamış demektir.

Kara Kuvvetlerine gelince, bu harekâta fazla asker vermiyeceği için işi kolayca kabul etti... Bütün bu hazırlık ve onaylamalara rağmen, Yamamotonun Donanmasındaki Amirâller arasında çelişkin fikirler vardı. Japonyanın Kuzey Doğusunu savunmakla görevli Beşinci Filotilla Komutanı Amirâl Moshiro Hosogaya Amerikan Donanmasını savaşa zorlamak isteyenler arasındaydı ve harekâtı bütün kalbiyle destekliyordu.

Güney Doğu Asyada harekât yapmakta olan uçak gemilerinden oluşan 11 nci Donanma Hava Birliğinin Komutanı Amirâl Nizhizo Tsukahara plâna taraftardı ve Midway harekâtı bitince, onu takibedecek savaşın Hint Denizinde yapılacağına inandığı için, buna hazırlık olmak üzere karargâhını Bangkok'a nakletti.

Plâna karşı çıkan yalnız Kuzey Batı Pasifikteki 4 ncü Donanma Komutanı Amirâl Shigeyoshi İnouye idi. Yamamoto, İnouye'nin Truk adasındaki karargâhına çıkarma harekâtından sonra Midway'e malzeme ulaştırılması meselesini

görüşmek üzere bir kurmay subay gönderdiği zaman, İnouye kesin ve kısa bir şekilde plâna güvencesi olmadığını söyledi. Kendi görüşüne göre elindeki kuvvetler adaya ikmâl yapmaya devam edemeyecek durumdaydı. Münakaşa o derece kızıştı ki Yamamotonun gönderdiği Subay kızgın bir şekilde odayı terketti ve terkederken de «Baş Komutanına 4 ncü Donanmasına güvenemeyeceğini rapor edeceğini» söyledi.

Tartışmalar devam ederken Midway harekâtını yönetecek olan iki Amirâl, sırasıyla 2 nci Donanma Komutanı Amirâl Kondo ve 1 nci Donanma Hava Birliğinin Komutanı Amirâl Nagumo'nun Midway'e karşı bir harekâtın plânlandığından haberleri bile yoktu. Kondo'nun gemileri bu sıralarda Malaya yörelerinde harekât yapmaktaydı ve Nagumo, Seylânda yapmakta olduğu harekâttan döndüğü zaman Nisan ortasıydı. Bu nedenle her iki Amirâlle de Midway plânı konusunda danışmada bulunulmamıştı. Yamamotonun bunu yapmamasının tek nedeni, bu Amirâllerin kendi harekât sorumluluklarından zaman ayırarak «Mi Harekâtı» nı, yani Midway plânını tetkik etmelerini istememesidir. Bunun sonradan yanlış bir tutum olduğu anlaşıldı. Çünkü hayati önem taşıyan bir savaş plânı, yukarıda sözü edilen ve Savaşı yönetecek olan iki amirâlin emrindeki Donanmaların savaşma nitelik ve kabiliyetleri hakkında bilgisi ve tecrübesi olmayan kurmay subaylar tarafından hazırlanmıştır.

Genel Kurmayla bazı konularda anlaşmazlıklar devam ediyordu. Bunlardan başlıcası, harekâtın başlama tarihiydi. Genel Kurmay, Nagumo'nun uçak gemilerinin uzun bir Harekâttan döndüğünü ve gemilerin bakıma, müretteba-

tın da; özellikle pilotların; istirahate ihtiyacı olduğunu ve harekât için yeni pilotların eğitiminin gerekli olduğunu ileri sürerek Midway harekâtının Haziran ayında yapılmasını öneriyordu... Buna karşılık Yamamoto Dolun ay olduğu için akının Mayıs ayı ortasında yapılmasında ısrar ediyordu. Yamamotonun bu ısrarının altında iki gerçek yatıyordu:

Birincisi, Amerikan Donanması Atlantik ve Pasifik okyanuslarında eşit iki kısma bölünmüştü. Bu nedenle Pasifik Donanması takviye edilip kuvvetlendirilmeden evvel onu yok etmek istiyordu.

İkincisi, Amerikan karakterini bildiği için, Pearl Harbor ın intikamını almak isteyeceklerinden ve bunun için de Japon ana vatanını bombalamalarından korkuyordu. Bunu da uçak gemilerinden kalkacak pike bombardıman uçaklarıyla başarabileceklerini hesabediyor ve bu tehlikeyi bertaraf etmek için en kısa zamanda Amerikan uçak gemilerini batırmak istiyordu.

Japonların elinde radar olmadığı için Ana vatani savunan kuvvetleri uyarmak için Japonyanın Doğu sahillerinden 600-700 mil ve Güneyinden 1000 mil uzaklıkta devriye teşkilâtı kurdular. Ayrıca Güney Batı Pasifikte devriye gezen ZUİKAKU ve SHOKAKU adlı uçak gemilerini derhâl Ana vatan sularına döndürdüler. Güney Doğu Asyada üslenmiş olan 21 nci Hava Üssünü geri getirerek Tokyo yakınına üslelendirdiler. Fakat alınan bu tedbirler çok az etkili oldu. 18 Nisan sabahı Tokyonun 720 mil Doğusunda devriye görevi yapan NİTTO MARU isimli balıkçı gemisindeki gözcü, kimliği bilinmeyen gemilerden oluşan büyük bir filotillânın tam yolla Japonyaya doğru gitmekte olduğu-

nu haber verdi. Yamamotonun korktuğu akıncılar işte bunlardı.

Bu filoların Ana gücünü **ENTERPRISE** ve **HORNET** uçak gemileri teşkil ediyordu ve **HORNET**'de Japon Ana vatanındaki hedeflere saldırarak olan Yarbay **JAMES DOOLITTLE** ın 20 adet B-25 tipi bombardıman uçağı vardı. Amerikan gemileri **NITTO MARU** tarafından görüldüğü zaman, Amerikalılar da **NITTO MARU**'yu görmüşlerdi. Bunun üzerine **HORNET** de acele bir toplantı tertiplendi. Evvelce hazırlanmış olan Amerikan Plânına göre **DOOLITTLE** ın pilotları, Amerikan uçak gemileri Japon sahillerine 500 mil yaklaştığı zaman, ikinci vakti havalanacaklar ve bu suretle hedeflerine karanlık bastıktan sonra ulaşacaklardı. Fakat Japonlar tarafından görüldükleri için bu plânın değiştirilmesini ve uçakların hedeflerine, daha tehlikeli olan gündüz aydınlığında ulaşmalarını gerektiriyordu. Bu değişikliğin bir avantajı, Japon Hava Kuvvetlerinin Başkenti savunmak için havalanmalarına zaman bırakmaması idi. Yapılacak tek şey **DOOLITTLE** ın B-25 lerinin derhâl havalanması ve Amerikan gemilerinin hemen geri dönmeleriydi. Nitekim de bu taktiği tatbika karar verdiler.

Yamamoto **NITTO MARU** dan gelen mesajı saat 0630 da aldı ki bu sırada **DOOLITTLE** ın B-25 leri evvelce plânlanan mesafeden 200 mil daha uzakken, yani 700 mil uzaktan havalanmışlar ve Tokyo ya doğru hızla yol alıyorlardı.. Yamamoto, Amerikan uçak gemilerinde B-25 tipi bombardıman uçakları olduğunu bilmediğinden **NITTO MARU** dan gelen raporu alınca heyecana kapılmadı. Çünkü, yaptığı tahminlere göre Amerikan uçak gemilerindeki uçaklar, an-

cak ertesi sabahın erken saatlerinde Japonya-ya saldırı menziline girebileceklerdi. Bu duruma göre Japon savunma kuvvetlerine hazırlık için bol bol zaman kalıyordu. Buna rağmen Yamamoto gerekli emirleri derhal ilgililere gönderdi. Amirâl KONDO nun dört büyük zırhlıdan oluşan 2 ncı Filotillâsına, Amerikan gemilerini önlemek üzere hareket etmesini emretti. Aynı anda 12 Zero Avcı uçağının koruması altında 32 bombardıman uçağının, menzillerinin en son sınırına kadar Doğu Pasifik yönüne uçarak Amerikan filosunu aramasını emretti... Bu uçaklar Amerikan Filosu ile temas kuramayınca, Amerikalıların bu işten vazgeçerek geri göndüklerine karar verdiler. Halbuki Japon uçakları henüz havalanmamışlardı ki, DOOLITTLE in uçakları hedeflerine yaklaşıyorlardı ve KONDO'nun büyük savaş gemileri henüz harekete geçtikleri sırada, Yamamotoya Tokyonun gombardıman edildiğini söylediler. Bu kadar Birleşik İmparatorluk Donanmasının Baş Komutanına inanılır gibi gelmedi. Kendisi ve Kurmay heyeti şaşkına döndüler. Uçak gemilerindeki Donanma uçaklarının bu kadar uzun menzile sahip olduklarına ve yalnız TOKYO da değil YOKOHAMA, KAWASAKİ ve YOKOSUKA daki savunma teşkilâtlarının tamamen hazırlıksız olarak yakalanmalarına inanamıyorlardı.

DOOLITTLE in uçakları deniz dalgalarına sürtünürcesine uçtuklarından, Japon avcı uçaklarından hiç biri bunları görememişti. Bombardımana katılan uçakların karada üslenen 20 adet B- 25 tipi bombardıman uçağı olduğu saptandıktan sonra durum aydınlanmaya başladı. Bu uçakların NITTO MARU nun gördüğü uçak gemilerinden kalktığı fikri kuvvet kazanmaya

başladı, fakat nasıl geri dönecekleri bir sır olarak kaldı. Çünkü B- 25 tipi uçakların, uçak gemilerine inmeleri imkânsızdı. Bu akın, ya tek yönlü bir intihar uçuşu idi veya Amerikalılar bu uçakların mürettebatını kurtarmak için gerekli tedbirleri almışlardı. Bir süre sonra akıncıların Güneye doğru döndüğüne dair mesajlar gelmeğe başladı. Ayrıca 5 uçak Japonyanın en Güney ucunda olan KYUSHU adası civarında görüldü ve bir müddet bu uçakların Japonyanın Güney sahillerinden uzak bir noktada Amerikan deniz altılarının uçak mürettebatını kurtarmak için beklediği bir yerde denize mecburi iniş yapacakları zannedildi. (*)

Bir kaç saat sonra Çin'deki Japon Kara Kuvvetlerinden, bir kaç Amerikan uçağının NANCHANG yakının mecburi iniş yaptıklarına dair radyo mesajı alındı. Bütün bu bilgilere rağmen gerçekten neyin cereyan ettiği belli değildi. Yamamoto ve kurmay heyeti haritalarını tetkik etmiye başladılar.

Aleutians adaları hariç, (ki bu adalar devamlı olarak sisli veya yağmurlu idi ve uçakların buradan kalkması söz konusu olamazdı). Tokyo ya en yakın Amerikan üssü, Japonyanın 2250 mil doğusundaki MIDWAY adasıydı.

Başkan ROOSEVELT Radyo ile Amerikan halkına Japonyanın bombardıman edildiğini bildirdiği zaman bu akını yapan uçakların, hayali bir yer olan, «SHANGRI-LA» dan kalktıklarını söylemişti. Acaba SHANGRI-LA; Midway adası mıydı? Bu konuda tahminler sürüp gitti,

* Uçağın yakıtının bitmesi veya motor arızası gibi uçmasını engelliycek durumlarda herhangi bir yere inişine mecburi iniş denir.

fakat bir şey kuvvet kazandı: MIDWAY e karşı harekâtın bir an evvel yapılması. Yarbay DOOLITTLE ın attığı bombalar fazla bir hasara sebep olmamıştı, fakat bu, Yamamotonun bu gibi akınların asla tekrar edilmemesi gerektiği kanısını ve kararını çelikleştirmişti.

MIDWAY PLÂNI

Mayıs ayının başlarında tasarı halindeki Midway plâni, Deniz Kuvvetleri Genel Kurmay Başkanı Amirâl NAGANO ya verildi. Plân onaylandı ve 5 Mayıs 1942 tarihinde Birleşmiş Donanmalar Baş Komutanına, Kara Kuvvetlerinin işbirliği ile Midway adası ve Batı Aleutians adalarındaki önemli noktaların ele geçirilmesi için bir İmparatorluk Talimatı verildi. Bu emir üzerine Kara ve Deniz Kuvvetleri arasında bu harekâta yapacakları katkılar konusunda bir anlaşma yapıldı. Bu anlaşmaya göre Kara Kuvvetleri Midway adasına saldırı için bir piyade alayı muharebe gurubu verecekti. Fakat, ada işgal edildikten sonra Deniz Kuvvetleri bu piyade alayı muharebe gurubunu serbest bırakacak ve adanın savunma sorunluluğunu Deniz Kuvvetleri üzerine alacaktı.

Harekâtın başlatılması için kesin bir tarih saptanmamakla beraber, Haziranın ilk yirmi günü içinde yapılması karara bağlandı... Plânın detayları karanlık gemi kamaralarında paragraf, paragraf ele alındı ve her kelime, yanlış bir anlama sebep olmayacak şekilde incelendi. Bütün yazılanların koordinasyonu Kurmay Başkanı Amirâl UGAKİ tarafından yapılıyordu.

Fakat, plânın asıl mimarı Başkomutan Amirâl Yamamoto idi... YAMAMOTO 1918 senesinde geleceğin savaşlarını top atan gemilerin değil, uçak atan gemilerin yapacağını söylemiş ve bu inancı nedeni ile Donanma Hava Kuvveti tarafından Donanma Havacılığının Babası olarak kabû edilmiştir. O tarihlerde Yamamoto yeni bir Hava Eğitim Merkezine Komutan muavini olarak atandı. O sıralarda, yani uçağın gelişme safhasında, havacılık pek çekici bir meslek sayılmıyordu. Meydana gelen sık kazalar ve ölümler buna neden oluyordu. Meselâ Yamamotodan evvel BİRLEŞMİŞ Donanmalar Baş Komutanı Amirâl ZENGO YOSHIDA kesinlikle uçağa binmeyi red ederdi. Yüksek rütbeli diğer subaylar, genç subayları pilot olmaya teşvik ederler, fakat kendi oğulları pilot olmak isterse, veya kızları bir pilotla evlenmeğe kalkarsa buna şiddetle karşı çıkarlardı. Yaygın olan bu korku ve çekinme nedeni ile Hava sınıfına ayrılan Deniz Subayları disiplinsiz ve kendi başına buyruk kimselerdi. Yamamoto bu davranışlara bir son verdi, ve ilk iş olarak hepsinin saçlarını kesmelerini emretti. Bu durum karşısında personel, başlarında işi ciddiye alan ve dediğini yaptıran bir kişi bulunduğunu anladılar ve Yamamotoya karşı hürmet ve sevgi beslemeğe başladılar... Yamamoto, uçuşa karşı pek hevesli olmamakla beraber, gündüzleri uçuş dersleri almıya ve idari faaliyetlerini gece yapmıya başladı. Yamamoto, pilotlarıyla bir arkadaşlık atmosferi yarattı. Her hususta yaşamlarına katılıyordu, fakat bir yerde onlara iştirak etmiyordu; İçki içmekte. Pilotlarının içki içmelerine karşı çıkmıyor, fakat kendisi «soğuk çay» içiyordu. İçki içmemesine karşıt. kumarbazlığı için aynı şeyi söyleyemeyiz.

Genç bir subayken iyi bir pokerci olarak isim yapmıştı. Washington'da Ateşe iken Briç oynamaktaki ustalığı, Amerikan subayları tarafından kabûl edilmiştir. Pearl Harbora karşı yaptığı baskının kumarbazlık huyunun bir ürünü olduğunu söylersek abartma yapmamış oluruz. Hakiki kumarbazların inancı olan «Ya hep, Ya hiç» onda da vardı. Pearl Harbor harekâtı da «Ya hep, Ya hiç» stratejisinin tipik bir örneğidir... Midway savaşı için de aynı şeyi düşündüğü su götürmez bir gerçektir.

1920 lerde ve 1930 ların başlarında İngiliz Deniz Subaylarının eğitiminde yetişen Japon subayları, İngiliz deniz subaylarının centilmenliğini benimsemişler ve bunu o derece ileri vartırmışlardır ki, meselâ, bir tatbikat sonunda eleştiri yapan yüksek rütbeli subay kimse kırılmasın diye yapılan hataları görmemezlikten gelir ve konuşmasını da buna göre yapardı. Tabii bu şartlar altında kimin ne hata yaptığı belli olmaz ve dolayısıyla bunların düzeltilmesi yoluna gidilemezdi... Halbuki İngiliz Deniz Subaylarının centilmenlik özelliklerinin temelinde ciddi bir disiplin ve gerçekçilik vardı.

Yamamoto Komuta mevkiine gelince, yanlış hareket edenlerin kabahatlarını yüzlerine söylemekten çekinmedi ve onlara yapmaları gereken doğru şeyin ne olduğunu kesin bir lisanla söyledi. Yamamotonun sert ve daima gerçekleri açıkca konuşması nedeniyle kazandığı unvan, onu İmparatorluk Donanması Başkomutan Muavinliğine kadar yükseltti. Bu yükseliş sırasında bir çok düşmanlar edindi, fakat 1941 de Japon Deniz Subaylarının çoğunluğu «Uygun kişinin, uygun ve gerekli yere getirildiğine» inandı. Bu nedenle Midway plânı, Tokyo hiye-

rarşisi tarafından tartişılırken, Yamamotonun perestiji ağır basmıştır.

Plân kabul edildikten sonra Mayıs ayının ilk haftasında, Deniz Savaşları tarihinin en büyük Donanmasına Japon Ana sularında toplanma emri verildi. Bu Donanmanın belkemiği, dört büyük uçak gemisinden oluşan vurucu kuvvetti. Bunlar, AKAGİ, KAGA, HİRYU ve SORYU idi. Bu uçak gemileri Pearl Harborda olduğu gibi Amirâl CHUİCHİ NAGUMO komutasında olacaktı... Uçak gemilerini KİRİSHİMA ve HARUNA adlı iki süratli zırhlı; iki ağır ve hafif Kurvazörle, onbir destroyer koruyacaktı. Amerikan Pasifik Donanmasını bulup ve tahrip etmekten sorumlu kuvvet bu gemilerden oluşuyordu. Yamamotonun yetersiz gemi ayırması yaptığı BİRİNCİ HATA'dır. Eski başarı ve zaferlerin verdiği aşırı güvence kompleksi.

Birleşmiş Donanmanın geri kalan kısmı dört guruba bölündü:

İleri Denizaltı keşif kuvveti. Bu kuvvet, diğer kuvvetler harekâta başlamadan evvel, gereken yerlerini alacaktı.

Midway işgâl kuvveti.

Kuzey bölge kuvveti, ve

Amirâl Yamamotonun şahsi Komutası altındaki «ANA KUVVET».

Denizaltı kuvveti Amerikalıların bulunması muhtemel olan yerlerde keşif görevi yapacak ve hepsi 1 Haziran tarihinde yerlerini almış olacaklardı. Hawainin batı ve kuzeyinde yer alacak olan bu denizaltılar vasıtasıyla, başka bilgi kaynağına lüzum kalmadan Amerikan Pasifik Donanmasının kendisi ile çarpışmak için hareket ettiğini Yamamoto çok evvelden haber ala-

caktı. İlerde göreceğimiz gibi İKİNCİ HATA burada yapılmıştır.

Kuzey bölge kuvveti Amirâl KAKUJI KAKUDA komutasındaki RYUJO ve yeni bir gemi olan JUNYO adlı iki uçak gemisinden oluşuyordu. Bu kuvvet tarafından Aleutians'a yapılacak bir çıkarma, Amerikalıların dikkatini Midwayden başka yere çekecekti. Bu gemileri Midwaya göndereceği yerde Aleutians adalarına göndermesi yersizdi Üçüncü HATA da burada yapılmıştır.

«Ana kuvvet» Yamamotonun savaşı yöneteceği YAMATO sancak gemisi dahil yedi adet dev zırhlıdan oluşuyordu. YAMATO ve eşi MUSHASHİ zırhlılarının II inçlik topları vardı ve dünyanın en güçlü savaş gemileriydi. Bu kuvvete hava örtüsünü eski ve hafif uçak gemisi HOSHO sağlayacaktı. (HOSHO, dünyada uçak gemisi olarak inşa edilen ilk gemidir)

Toplam olarak Yamamotonun Komutasında 700 uçak, 200 gemi vardı. 200 geminin arasında II zırhlı, 8 uçak gemisi, 22 kurvazör, 65 destroyer ve 20 denizaltı vardı. Bu gemilerin toplam tonajı Bir buçuk milyon ton u aşıyor ve mürettebatın çoğunluğu Pasifik ve HİNT okyanusunda savaş tecrübesi olan 100000 Subay ve erattan oluşuyordu. Bu dev Armada, şu şekilde yayılarak görev yapacaktı:

— Yamamotonun Ana kuvveti olan ağır zırhlılar Midwayin 600 mil Kuzey Doğusunda olacak ve bunlar 500 mil Kuzeydeki Amirâl TAKASU Komutasındaki bir kuvvet tarafından desteklenecekti.

— Amirâl NAGUMO nun uçak gemileri Yamamotonun takriben 300 mil doğusunda bulunacaktı. Dördüncü HATA burada yapılmıştır

Amiral Yamamoto'nun sancak gemisi Yamato Zirhlisi

ve Amirâl NİMİTZE rahat harekât yapma imkânı sağlamıştır.

Amirâl Yamamotoya, komutasında olan zırhlıların uçak gemilerini koruma işine katılması önerilince «NAGUMO nun yeteri kadar zırhlı, ağır kurvazör ve destroyerlerle korunduğunu; ağır zırhlıların uçak gemilerinin manevra hareketini engelliyeceğini, çünkü bu ağır gemilerin manevra kabiliyetlerinin yavaş ve sınırlı olduğunu, yani Ağır zırhlıların uçak gemilerinin ayakları arasında engel olucu bir durum yaratacağını» söyledi. Çünkü NAGUMO nun uçak gemileri ile onları koruyan diğer gemilerin, Amerikan Pasifik Donanmasının hakkından geleceğine inanıyordu.

Jajon istihbarat kaynaklarına göre Amerikalıların elinde bir, en çok iki uçak gemisi vardı. Onlara göre YORTOWN ve LEXİNGTON batmıştı. (LEXİNGTON batmıştı, fakat YORKTOWN, Pearl Harborda tamir görüyordu) Yamamotonun Midway plânını tatbik şekli şöyleydi:

Kuzey bölge kuvveti savaşı başlatacaktı. Midway çıkarmasının yapılacağı «D» gününden 24 saat evvel KOKUDA nın iki uçak gemisi, RYUJO ve JUNYO Dutch Harbora' havadan ağır bir bombardıman yapacak ve bunu takiben ADAK, ATTU ve KISKA ya asker çıkaracaktı. Bu harekâtın maksadı, Amirâl NİMİTZ'e Japonların maksatlarının ne olduğunu atlatmamak ve yanlış karara varmasını sağlamaya çalışmaktı. Zaten Yamamoto, çıkarma yapan askerleri kış bastırmadan buradan çekecekti.

Bu harekâtı takiben günün alaca karanlığında NAGUMO nun büyük uçak gemilerinden kalkan uçaklar MİDWAY'ı bombardıman ede-

cek ve adadaki Amerikan uçaklarını tahrip etmek gayesini güdecekti.

Şayet Amerikan Pasifik Donanması buna müdahale etmeğe halkışırsa NAGUMO bunlara karşı ilk darbeyi indirecekti.

Bu iki harekât yapılırken Yamamotonun Ana kuvveti Son darbeyi indirmek için Batı yönünde uygun bir noktaya hareket edecekti.

Amirâl Yamamotonun harekâtı ile aynı zamanda «D» gününün ertesi akşamı Amirâl KONDO tarafından «Midway İşgal Kuvveti» karaya çıkarılacak ve harekâtın birinci hedefi tamamlanmış olacaktı.

Bu saydıklarımız, Harekâtın geniş ANA hatlarıdır. Japonlarda, Midway in işgal edilmesinde hiçbir zorlukla karşılaşılmayacağı inancı vardı.

Harekâtın ikinci safhasına gelince; Amerikan Donanması işe müdahale etmiye kalkınca, Japon uçak gemilerinin Amerikan Pasifik Donanmasıyla üsleri olan Pearl Harbor arasına girmesi gayet kolay olacaktı. Amerikalıların ANA üsleriyle ilişigi kesilince, Yamamotonun Büyük Savaş Gemileri kolay bir zafer kazandı.

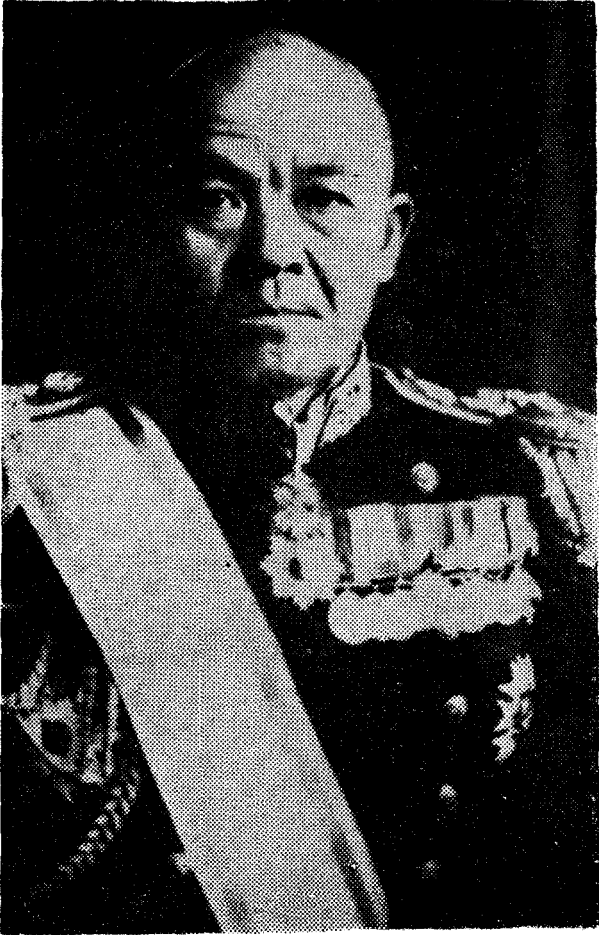
Bu tip plânlardaki başarının sağlanması, karşı tarafın, «yani düşmanın» tahmin edileni aynen yapmasına bağlıdır. Şayet, karşı taraf tahmin ve ümit edildiği gibi hareket etmezse, Harekât keşmekeşe dönecek ve sonuç çok ve hemde pek çok farklı olacaktı. İşte Yamamotonun kumarbazlık yönü, burda çok açık olarak görülmektedir. Çünkü, bütün Midway plânı bir TAHMİN üzerine inşa edilmiştir.

Artık plân son şeklini alınca, Yamamoto,

başka bölgelerde harekât yapmakta olan gemiler hariç, diğer bütün gemileri **HİROSHİMA** körfezinde toplamak için gereken emri verdi.

Amirâl **NAGUMO** nun Donanması, Doolittle'in akınından iki gün sonra, Seylanda başarılı bir seferi müteakip Ana vatan sularına döndü. Fakat uçak gemileri Gurup Komutanı **NAGUMO** ve asker yüklü gemilere refakat edecek olan Amirâl **KONDO** ancak 1 Mayıs'ta Yamamotoyu sancak gemisi olan **YAMATO** da ziyaret edebildiler ve o zaman **NAGUMA**, **KONDO** ve onlara refakat eden yüksek rütbeli subaylara tasarlanan Midway plânından bahsedildi. Plâna karşı olan reaksiyonlar değişti.

Meselâ, uçak gemileri Pearl Harbor ve Seylân savaşlarından hasar görmeden ve zaferle dönmüş olan Amirâl **NAGUMO**, plân nerede ve ne şekilde olursa olsun katılmaya hazırdı..... Japonyanın bundan sonraki hedefinin Seylân olması gerektiğine inanan Amirâl **TAMON YAMAGUCHİ**, Midway plânının ana gayesinin ne olduğunu öğrenince, plânı bütün gücü ile destekledi. Yamamoto gibi Washington'da Deniz Ateşeliği yaptığından, Amerikan karakter ve gücü hakkında geniş bilgisi vardı ve uzun bir savaş Japonyanın kaybedeceğine inanıyordu. Bunun önlemenin tek yolu, Amerikan pasifik Donanmasının en kısa zamanda yok edilmesi idi ve bunu da Midway plânı sağlayabilecekti. Emrindeki uçucu personel de **YAMAGUCHİ**'nin fikrine katılıyor ve Pearl Harborda yakalayamadıkları uçak gemilerini Midway'de yakalama şansına sahip olacaklarına inanıyor ve seviniyorlardı..... Fakat, Amirâl **KONDO** durumu başka açıdan görüyor ve fikirlerini açıkça söylemekten de çekinmiyordu. Amerikalılar uçak

Pearl Harbordaki başarısından ötürü Midway savaşında da Japon uçak gemileri filosuna komutan atanan Amiral Chuichi Nagumo

gemilerinden başka, karada üslenmiş uçaklar kullanacağından harekâtın muaffakiyetsizliğe mahkum olacağına inanıyordu..... Tokyodaki masa Amirâllerinden de aynı şekilde itirazlar aldığı için Yamamoto, **KONDO** yu dinliyecek ruh haleti içinde değildi. Kendi emrinde olan **KONDO** ya sert bir lisanla «Midway plânının Birleşmiş Donanma Karargâhı ile Donanma Genel Kurmayı tarafından dikkatli bir etüdden sonra hazırlandığını ve plânı değiştirmek fikrinde olmadığını söyledi. Harekâтта göz önüne alınması gereken rizikolara rağmen Pearl Harbonda olduğu gibi sürpriz sağlandığı taktirde yenilgi korkusu yoktu. **KONDO** bu sözlerle tatmin olmamıştı. Midway ele geçirildikten sonra, gerekli ikmâl yapılma sorumluluğu kendisine aitti ve bunun nasıl yapılacağını Yamamotonun Kurmay Başkanı Amirâl **UGAKİ** ye sordu. **UGAKİ** nihayet işgal kuvvetlerine ikmâl yapmanın imkânsız olabileceğini ve ikmâl işi yapılamayınca, adaya çıkarılan kuvvetlerin Amerikan tesislerini tahrip ettikten sonra adayı terketmek zorunda kalacaklarını itiraf etti. Yapılan bu açıklama **KONDO** nun bütün harekâtın anlamsız olduğu kanısını kuvvetlendirdi.

Japonların bu savaş için yaptıkları bütün hazırlıklar gereğinden fazla hızlandırılıyor ve örneğin, savaşa katılacak yeni pilotların eğitime yeterince önem ve daha fenası zaman verilmiyordu. Hatta bu pilotların **KOL** uçuşları (*) bile acemiliklerini yani henüz yetişmemiş

(*) (Kol uçuşu, uçakların geçit resimlerindeki gibi yan, yana uçuş şekline denir, ve pilota uçağa hakim olma tecrübe ve yeteneğini kazandırır).

olduklarının gösteriyordu. Bütün uçak gemileri bakıma alındığından, pilotların iniş kalkış eğitimi için yalnız KAGA uçak gemisi kalmıştı.

Pilotlar adeta kuyruğa girerek uçak gemisine iniş ve kalkışı öğrenmeğe çalıştılar, fakat hiç birine gece iniş kalkışının en basit tekniği ile öğretilmedi. Bütün bu hatalara sebep, Yamamoto'nun, Amerikan Donanması Kuvvetlenmeden evvel onu tahrip etmek arzusu idi. Yamamoto bu noksanları görüyor ve biliyordu. Fakat elindeki tecrübeli pilotlar ve Japon İmparatorluk Donanmasının üstünlüğünün bu noksanları fazlasıyla gidereceği kanısındaydı. Bu inancında, yenilgi ihtimaline en küçük bir pay dahi ayırmamıştı ve bu inanış içinde Japon İmparatorluk Donanması Midway savaşı için hazırlandı ve hatta Donanma personelinin mektuplarının nereye gönderileceği sorulduğu zaman, bundan sorumlu olan subay «MIDWAY» diye cevap verdi.

AMİRAL NİMİTZ NE YAPIYOR

Japonların çok üstün gücüne karşın (*) Amerikalıların bu dezavantajı dengeliyecek iki kozları vardı MAGIC yoluyla Japon şifrelerini çözmeleri, dolayısıyla ne yapacaklarını önceden bilmeleri ve Radar.

Amerikalıların Lexington uçak gemisini kaybettikleri Coral deniz savaşı başlamadan kısa bir süre önce Amerikan istihbarat teşkilâtı, merkezi pasifikte Japon saldırı Harekâtı-

* (O tarihte Japonlar Dünyanın en büyük Deniz Gücüne sahipti).

nın başlamak üzere olduğunu Amirâl Nİ-
MİTZ'e bildirildi. Mart ayının ortalarından bu
yana, dört motorlu Japon deniz uçaklarının
OAHU ya saldırmaları, bir şeylerin olacağına
işaretti. Yamamotonun Kurmay heyeti şifreli
mesajlar göndererek «AF» diye adlandırdıkları
bir hedeften bahsediyordu. Amerikalılar bunları
aldılar ve deşifre ettiler. Japon mesajlarının
alınıp deşifre edildiği Pearl Harbor daki «Ha-
beralma Kara Odasında» AF nin Midway mi
yoksa OAHU mu olduğu konusunda bir kara-
ra varılamadı. Aynı zamanda «D-gününün (Ha-
rekatın başlayacağı gün) Mayıs ayında mı, yok-
sa Haziran başındamı olacağını kestiremiyor-
lardı. Amirâl NİMİTZ, AF nin Midway olduğu-
na emindi ve bu nedenle 2 Mayıs'ta Pearl Har-
bordan, Midway'e uçtu.

Daha uçağın keşfedilmesinden evvel Ame-
rikan Deniz Kuvvetleri bu adanın değerini tak-
dir etmiş ve 1867 senesinde 50.000 Dolar sarfe-
derek, iki ada arasındaki Limanı tarayarak, ge-
milerin barınmasına müsait bir demirleme yeri
haline getirmişti. 1904 senesinde SAND (Kum)
adasında bir kablo istasyonu kuruldu ve 30 se-
ne sonra PAN AMERİCAN hava yolları atol üye-
rinde bir deniz uçağı üssü yapmaya başladı.

1938 senesinde Midway'in Pearl Harbor ka-
dar önemli olduğu Amerikan Kongresine bildi-
rildi. Pasifik savaşı başladığı zaman Midway'de-
ki Amerikan tesisleri 20 milyon Dolar değerindeydi.

2 Mayıs 1942 tarihinde Amirâl Nimitz, 6 ncı
Deniz Piyade Tabur Komutanı Yarbay Harold
Shannon ve Donanma Hava Üssünün Komuta-
nı Deniz Yarbay Cyril Simard ile beraber Sand
(Kum) ve Eastern (Doğu) adalarını teftiş etme-

ğe geldi. Her iki ada da bir diğerine ihtiyaç göstermeden kendi, kendine görev yapabilecek tesislere sahipti. İkisinin arasındaki başlıca fark, deniz uçak hangarları hariç, uçakların ihtiyacı olan bütün tesislerin Eastern adasında bulunmasıydı. Nimitz'in geldiği gün hava çok sıcaktı. Fakat Amirâl bütün tesisleri, dikenli tel örgülerini ve diğer savunma araç ve gereçlerini gezip teftiş etti. Amirâl Nimitz, Japonların adaya geniş ölçüde bir saldırı yapacaklarını ve hattâ tarihini bile biliyordu, fakat her iki Komutana da bundan bahsetmedi ve yalnız adayı terketmeden evvel Shannon'a «Geniş çapta bir saldırıya karşı koyabilmesi için nelere ihtiyacı olduğunu» sordu. Shannon nelere ihtiyacı olduğunu söylediği zaman, Amirâl Nimitz «Eğer ihtiyacın olan bu şeyleri sana verirsem Midway'e karşı yapılacak anfibik bir saldırıyı durdurabilir misin?» diye sorduğu zaman Shannon «Evet» diye cevap verdi.

Nimitz, Pearl Harbora dönünce Shannon ve Simard'a müşterek bir mektup yazarak kendilerine güveni olduğunu ve bir üst rütbeye terfi ettirilmeleri için gereken öneriyi üst makamlara gönderdiğini bildirdi. Sonra mektubuna devam ederek Japonların 28 Mayıs'ta, adaya karşı geniş çaplı bir saldırı yapacaklarını, bunu karşılamak üzere ihtiyaçları olan personel, top ve uçakları elindeki imkânlar nispetinde derhâl göndereceğini bildirdi... Nimitz, Japonların «AF» olarak isimlendirdikleri yerin Midway olduğunu kesin olarak saptamıştı. Bunu şu şekilde yapmışlardı: Karanlık Odadaki İstihbarat Subaylarından Deniz Yarbayı Joseph Rochefort, Midway'den Pearl Harbora şifresiz bir mesaj gönderilmesini önerdi. Bu mesajda Midway «Tatlı su damıtma

tesisinin arıza» yaptığını bildirecekti. Mesajın Midwayden gönderilmesini takibeden 48 saat sonra Yamamotoya gönderilen şifreli bir mesaj, deşifre edildiğinde Başkomutana «AF'nın tatlı su sıkıntısı çektiği» bildiriliyordu... Demekki AF, Midway'in kapalı adıydı.

Japon şifrelerinin çözülmesi sayesinde Nimitz Japon Donanmasının gemi adedi, hangi yönde saldırı yapacağı, kısacası bütün Japon plânını biliyordu. Bu çok büyük bir avantajdı ama, elindeki kuvvetler Japonlara nazaran çok zayıf ve yetersizdi. İkinci bir problem de, bütün kuvvetlerini Midway üzerinde toplayıp Aleutians'ı savunmasız bırakmak, yahut Aleutians adalarını takviye ederek Midway'de daha büyük bir rizikoya girmek konusunda karar vermek meselesiydi.

Nimitz, Japonların Yem olarak kullandıkları Aleutians oyununa gelmedi ve Amirâl Robert Theobald Komutasında beş kruvazör, ondört destroyer ve altı denizaltıyı Amirâl Hosugava'nın Aleutians kuvvetlerini karşılamaya gönderdi. Nimitz'in bu kuvvetleri oraya göndermesinin tek nedeni, Japonların Aleutianslarda tamamen serbest hareket etmelerini önlemek içindi. Bu sıralarda Amerikan İstihbarat Servisi, Yamamoto'nun Midway plânının tatbik tarihini 3 Hazirana ertelediğini öğrendi. Bu olay Midway savunmasından sorumlu olan Komutanlara, daha iyi toparlanmaları için biraz fazla zaman vermiş oluyordu. Takviyeden sonra Shannon'un garnizonu 2138 Deniz Piyadesine yükselmişti.

Simard'ın uçucuları, destek birlikleriyle beraber 1494'e ulaştı. Bunlardan 1000 adedi Deniz Kuvvetlerinden, 120 adedi Kara Kuvvetlerinden ve 374 adedi de Deniz Piyadesinden oluşuyordu.

Yeni gelen ilâve Uçak Savar topları yerleştirilmiş ve kumsallar baştan başa dikenli tellerle barikatlanmış ve aynı zamanda hem karadan, hem de denizden yaklaşılabilecek arazi kısmı mayınlanmıştı. En son olarak 19 Denizaltı, adaya yaklaşma noktalarını korumak için Güney Batıdan Kuzeye kadar, bazısı 100, bazısı 150 ve geri kalanları da 200 millik mesafelere yerleştirilmişti. Nimitz adanın savunulması için elinden geleni yapmıştı, fakat atolun savunmasının yalnız adadaki Asker ve uçaklarla sağlanamayacağını ve esas yükün Pasifik Donanmasında olduğunu çok iyi biliyordu. Fakat Pasifik Donanması, uçak gemisi bakımından feci şekilde zayıftı. Evvelce belirttiğimiz gibi Coral Denizi savaşlarında Lexington batmış ve Yorktown ağır şekilde hasara uğramıştı ve tamirinin, Midway savunmasına katılabilecek güne kadar biteceği şüpheli idi. Saratoga Ocak ayında bir Japon denizaltısı tarafından torpillenerek çok ağır hasara uğramış ve Sandiego da tamir görmekte idi. Tamir ekipleri Saratoga üzerinde gece gündüz çalışıyorlar ve gemiyi Midway savaşına yetiştirmeye gayret ediyorlardı. Fakat Nimitz, Saratogayı plânına dahil etmemeğe karar verdi, çünkü her tekneye o kadar ihtiyacı vardı ki Saratogayı Pasifiği geçerken koruyacak gemi bulmak bile zordu. Saratoga 1 Haziranda Sandiego'dan ayrıldı ve Midway savaşına katılabilmek için 24 saat geç kalarak 6 Haziranda Pearl Harbora ulaştı. Yorktown ve Saratoga'nın harekâta katılması şüpheli olduğundan Nimitz'in elinde Hornet ve Enterprise uçak gemileri kalıyordu. Her ikisi de Pearl Harbor ile Coral denizi arasında devriye gezdikleri sırada, Pearl Harbora dönme emrini aldılar.

Yaralı Yorktown da 27 Mayıs'ta, yani Amirâl Nagumo'nun dört uçak gemisinin Japon iç denizini terk ettiğinin ertesi günü Pearl Harbora ulaşmağa çalışıyordu, gelince de hemen havuza alındı(*)).

Yorktown'ın ikmâl ve onarım işi için 1400 kişi derhâl faaliyete geçti. Mümkün olan en kısa sürede gövdesindeki yaralar yamandı, kompartımanları kalaslarla desteklenip kuvvetlendirildi, hasar görmüş su geçirmez kapılarından bazıları kapatıldı. Yapılan onarım çok kaba idi çünkü Coral Denizi savaşında hasar gören 3 kazanına el bile sürülmedi. Bu nedenle Yorktown son sürati olan 27 deniz mili yapamaz durumda harekâta hazırlandı. Nimitz'in karşılaştığı diğer bir problem de, Amerikan Pasifik Donanmasının en atılgan uçak gemisi amirâli «Bull» Halsey'in uzun savaş yorgunluğundan ötürü hastalanmasıydı. Nimitz'in Halsey'in yerine seçtiği Amirâl, bir kruvazör gurubu komutanı ve Halsey'in tam tersine sakin, cesur ve tedbirli olan Amirâl Spruance idi. İlerde Nimitz'in bu Amirâli seçmesinin isabetli bir karar olduğunu göreceğiz.

Dev Yamato, arkasında diğer 6 zırhlı ile Hiroshima körfezinden dışarı çıktığı zaman Amirâl Spruance, Hornet, Enterprise ve onları koruyan altı kruvazör ve dokuz destroyerle Pearl Harbordan ayrıldı. Bu «Task Force» 16 idi. 24 saat sonra Yorktown'ın harekâta hazır olduğu bildirildi. Amirâl «Black Jack» Fletcher (Black

* (Japonlara göre bu tarih 27 Mayıs, değil 28 Mayıs'tır. Çünkü Japon Donanması Doğu Boylam tarihini kullanıyor ve saatlerini Tokyo zamanına göre ayarlıyordu).

Amiral Reymond Spruance

Jack Donanmadaki lâkabıdır) Yorktown'a tekrar bayrağını çekerek iki kruvazör ve beş destroyerle beraber Pearl Harbordan ayrıldı. Bu Task Force 17 idi ve Task Force 16 gibi o da Midway'e doğru rota tuttu. Evvelce de belirttiğimiz gibi Japonlar ikinci hatalarını burada yapmışlardır. Çünkü, denizaltılar evvelce plânda kararlaştırılan gün ve saatten 24 saat sonra yerlerini almışlardır. Bu gecikme süresinde Amerikan Donanmasının Midway yönünde seyrettiğini görememişler ve tabiatıyla durumu Yamamotoya bildirememişlerdir. Zaten, Amerikalıların elinde bir veya azami iki uçak gemisi olduğu inancı değişmemiş, dolayısıyla Yamamoto ve Nagumo plânlarında bir değişiklik yapmamışlar ve

Pasifik Donanmasının halâ Pearl Harborda olduğunu zannetmişlerdir... Yamamoto harekât plânının Amerikalılar tarafından bilindiğinden habersiz, çıkarma kuvvetlerine karşı az bir direniş olacağına kani idi. Çünkü Japon İstihbarat Teşkilâtından aldığı bilgiye göre adada 750 Deniz Piyadesi, 24 Deniz, 12 bombardıman ve 20 avcı uçağı vardı.

Aleutianslarda, askeri anlamda adeta hiç bir şey yoktu. Yorktown ve koruma gemileri 2 Haziran günü öğleden kısa bir süre önce Enterprise ve Hornet ile temas sağladı ve Yorktownda bulunan Fletcher komutasında Midway'in Kuzey-Doğusundaki bir noktaya doğru rota tuttular... Uçak gemileri Midwaye doğru seyrederken, Amirâl Nimitz bunların yalnız Yamamoto ile Midway'in arasına girmediğini, aynı zamanda Hawainin de elden gitmesine engel olmaları

Amiral Frank Fletcher
Yorktown'un Komutanı

gerektiğini biliyordu. Çünkü Midway giderse, Yamamotonun saldıracağı ikinci hedef Hawaii adaları olacak ve bunlarda elden gidince Amerikan Batı Sahilleri Japon Savaş gemilerine açık kalacaktı. Yaklaşmakta olan çarpışmanın önemini şu sözleriyle gayet güzel belirtmiştir: «Bu üç uçak gemisi, Japon Donanmasıyla Amerikan Sahilleri arasındaki tek engeldir». Elindeki uçak gemilerinin kendilerinden iki kat kuvvetli Japon uçak gemileri ve bunları destekleyen Dünyanın en büyük ve modern savaş gemileriyle çarpışmak için yollarına devam ettiklerini biliyordu.

Her iki görev kuvveti, Japon uçak gemilerinin tahminen nerede olacaklarını bildikleri için, bu gemilerden kalkacak keşif uçaklarının menzili dışında olan Midway'ın Kuzey Doğusunda yer almağa karar vermişlerdi. Midway'de üslenmiş keşif uçakları ise, Japon uçak gemilerinin yerini saptayarak Fletcher'e bildirebileceklerdi. Amerikanın Batı sahillerinde bulunan bazı zırhlılar yegâne takviye kuvveti idi, fakat bu gemiler eski ve süratsızdi. Bunları takviye gayesiyle getirtmeğe karar verse bile, Pasifiği geçmeleri için koruma maksadıyla ayrılacak kruvazör ve destroyer Nimitz'in elinde yoktu. Kısacası, Aleutians'a ayrılan çok küçük kuvvet hariç, nesi var nesi yok Midway'in savunulmasına göndermişti. İşte Amerikalıların, Midway savaşının çanları çalarken durumları bu idi.

1942 senesinin Mayıs ayında, kiraz çiçekleri dökülüp, tomurcuklar meyveye dönüştüğü zaman Hashirajima açıklarında 68 savaş gemisi demirli vaziyetteydi. Bunlar arasında yedi büyük Zırhlı vardı: Yamato, Nagato, Mutsu, Ise, Hiyuga, Fuso ve Yamashiro. Bu gemilere Deniz

Hava Kuvvetleri «Hashira Filosu» lâkabını takmışlardı, çünkü savaş başladığı günden bu yana yerlerinden hareket etmeden demirli olarak Yamamotonun «Kesin sonuçlu su üstü savaşını» yapmak için bekliyorlardı. İşte o gün gelip çatmıştı. Havanın ılık ve yazın yaklaşmakta olmasına rağmen Amirâl Hosogaya'nın Kuzey Kuvvetine tahsis edilen Ryujo ve Junyo uçak gemilerine kalın kışlık giysiler yükleniyordu. 18 Mayıs'ta, Midway çıkarmasındaki birliklere Komuta edecek olan Albay Kiyonao Ichiki, harekât plânının detaylarını öğrenmek için Yamato zırhlısına çağrıldı. Ichiki plân hakkında gerekli bilgiyi alan son komutandır.

20 Mayıs'ta harekâta başlanıldı ve o gün, Ichiki'nin askerlerini taşıyan nakliye gemileri Yokosuka ve Kure'den ayrılarak Saipan'a gitmek üzere hareket ettiler. Dört gün sonra Guam dan gelen ve ağır kruvazörlerden oluşan Amirâl Kakeo Kurita'nın koruyucu kuvvetleriyle aynı zamanda Saipan'a ulaştılar. Aleutians'a saldıracak olan kuvvetlerin bir kısmı da aynı gün Japon iç denizini terkederek harekâtın başlama noktası olan Ominato'ya doğru rota tuttular. Doğruca savaş alanına gidecek olan Zırhlılar ve uçak gemilerinin hareket etmek için daha bir hafta zamanları vardı. Yamamoto bu süreyi boş geçirmemek için 21 Mayıs'ta «Ana Kuvvet», Kondo'nun ikinci filotillası ve Nagumo'nun «Vurucu uçak gemileri»ni komutası altına alarak Bungo boğazından geçip açık denizde iki günlük manevraya götürdü. Bu, Japon İmparatorluk Donanmasının savaşın başlamasından bu yana açık denizde yaptığı en büyük ve en son manevradır. Manevrayı bitirip 25 Mayıs'ta Haisirajima'ya gelip demirledikten sonra Japon Do-

nanmasına Coral Denizi savaşında Komuta etmiş loan Amirâl Takagi yakında yapılacak harekât hakkında bir konferans verdi. İstihbarat bilgilerinin az veya hiç olmayışı ve alınan yanlış raporlara dayanarak durumu olduğundan daha fazla abartarak anlattı. Yorktown batmadı ise okadar ağır hasara uğramıştı ki yakında yapılacak harekâta katılmasının imkânsız olduğunu söyledi. Halbuki Yorktown yarım yamalak ta olsa onarılıp sefere çıkarılmıştı bile.

27 Mayıs'ta Japonlar Donanma gününü kutladılar ve ertesi günü saat 08.00 de Amirâl Nagumo'nun Sancak gemisi Akagi'nin direğine bir flâma çekildi. Limanda «Banzai» sesleri yankılar yaparken uçak gemileri ve koruma destroyerleri demir alarak hareket etmeye başladılar. Hareket emri nihayet gelmişti ve Nagumo'nun Görev Kuvveti, İmparatorluk Donanmasının başını çekerek şimdiye kadar yaptığı en büyük savaşa götürüyordu. Dört büyük uçak gemisi ihtişamla Bungo kanalından geçtiler. Nagumo'nun direkt komutası altındaki Akagi ve Kaga'yı, Amirâl Tamom Yamaguchi'nin komutasındaki Hiryu ve Soryu uçak gemileri takib ediyordu. Koruma gemileri ile beraber hepsi 21 gemiden oluşuyordu ve tümü Amirâl Nagumo'nun komutası altındaydı. Uçak gemileri Pasifiğin mavi sularına girince sinir gerginliği artmaya başladı.

Çünkü Nagumo çevrede Amerikan denizaltılarının kendini gözlediklerini ve durumu Amirâl Nimitz'e bildirdiklerine kaniydi. Japon telsiz uzmanları Amerikan denizaltılarının gönderdiği telsiz mesajlarını dinleyip hemen Nagumo'ya bildiriyorlardı. Nagumo'nun tek ümidi, Amirâl Nimitz'in, Japon donanmasının hedefinin Mid-

way olduğunu anlamamış veya tahmin etmemiş olmasıydı. Denizaltıların yerlerini tespit etmek için sarfedilen gayretler sonuç vermeyince, Amerikalıların çekinip Japon Donanmasının yolundan uzaklaştıklarını kabul ederek sınırlar yavaş yavaş yatışmaya başladı... Japon Donanmasının geri kalan bölümleri ana plân gereğince Japon kara sularını terkederek kendilerine ayrılan bölgeye doğru hareket ettiler. Fakat Yamamoto pek huzurlu değildi. Amerikan Pasifik Donanmasının nerede olduğunu bilmek istiyordu. Denizaltıların yerlerine geç gidişi nedeniyle bu konuda henüz bir rapor alamadığı için Japon kara sularından ayrıldıklarının ikinci günü Teğmen Tamano'yu, dolun ayda, Pearl Harbor limanında keşif yapmakla görevlendirdi. Teğmen Tamano bu keşif uçuşunda 31 ton ağırlığındaki yeni Kawanishi deniz uçağını kullanacaktı. Bu uçak 160 deniz mili hızla yapacağı uçuşta, Midway'e yakın French Frigate Shoals da, «I» sınıfı bir denizaltı tarafından yakıt ikmalı yapması emredildi. Telsiz konuşmalarını dinliyen Amerikalılar durumdan haberdar olunca tertibat aldılar ve ikmal yapacak denizaltı French Frigate Shoals'a gelince, civarda bir Amerikan muhribinin dolaşmakta olduğunu gördü ve ilgililere ikmal işinin imkânsız olduğunu bildirdi. Bunun üzerine Tokyo keşif işini iptâl etti. Halbuki isteselerdi denizaltı yakındaki Necker adasına gidebilir ve uçağa burada yakıt ikmalı yapabilirdi. Bu Japonların yaptığı hataların en büyüklerinden biridir. Şayet Tamano yakıt ikmalı yapıp Hawaiye uçsaydı, Amerikan uçak gemilerinin Pearl Harbordan ayrılarak Midway'e doğru gittiklerini görecekti ve Yamamotoya rapor edecekti. Tabii böyle bir bilgi ol-

mayınca Yamamoto Amerikan uçak gemilerinin gücü ve buldukları yer hakkında hemen hemen hiç bilgisi olmadan, gözü kapalı hareket etmek zorunda kaldı. Nagumo merak ediyordu, acaba hâlâ Pearl Harbordalar mı? Midway'i savunmak için yola çıktılar mı? Yoksa Güney Pasifikte miydiler?. Tokyodan gelen mesaj son tahmine kuvvet vermeğe başladı. Gelen mesaj Solomon'larda geniş çapta Amerikan harekâtı olduğunu ve buna dayanarak Amerikan uçak gemilerinin hâlâ Solomon'larda bulunduğunu bildiriyordu. Bu mesaj doğru ise Amirâl, Nimitz, Japonların maksadını öğrenememişti, aksi halde uçak gemilerini derhâl Pearl Harbora getirtirdi.

2 Haziranda Nagumo'nun uçak gemileri koyu bir sis tabakası içine girdi. Akagi'deki kamasında plânlarını yeniden gözden geçirdi. Amerikalılar hakkında fazla bilgisi olmamasına rağmen Nagumo kendini oldukça emin hissederek evvelce plânladığı gibi Midway'e saldırmayı kararlaştırdı. Bu kararını sis yüzünden küçük telsizini kullanarak emrindeki gemilere bildirdi. Bu mesajı sancak gemisinde Amirâl Yamamoto da aldı ve uçak gemilerinin evvelce plânlandığı gibi saldırıya geçtiklerini öğrenip rahatladı. Midway'deki Amerikan dinleme istasyonu bu mesajı alamadı. Bu sefer Nagumo'nun şansı yaver gitmişti. Bu emri gönderdikten sonra Nagumo kararını verdiği ve gerekli plânlarını yaptığı için içi rahat, ranzasına uzanarak yattı. Aslında Japon Donanması zaten Midway adasına saldırmak için plân yapmıştı. Japonların Tokyoda yaptıkları plân, Amerikan Donanmasının işe müdahale etmek üzere Nagumo kuvvetleriyle çatışacağı varsayımına dayanıyordu. Halbuki ne Yamamo-

to ve nede Nagumo Amerikan Donanmasının nerede olduğunu bilmiyordu. Tokyo'ya göre Solomon'larda idi. Amerikan Donanması Midway civarında olmadığına göre, Nagumo işine karışılmadan Midway'e saldırabileceğine ve Amerikan Donanmasını aramak için kuvvet ayırmağa gerek olmadığına karar verdi. Sözü ettiğimiz karar ve plân işte budur.

Şimdi savaşın nasıl başlatıldığını ve önemli safhalarını görelim. Midway savaşı 3 Haziran günü saat 05.00 de atolden 1000 mil Kuzeyde RyuJo ve Junyo uçak gemilerinden kalkan uçakların Dutch Harbour'a saldırmasıyla başlamıştır. Pearl Harbor'da bu saldırıya ait raporu alan Amirâl Nimitz Japonların umduğu oyuna gelmedi. Çünkü esas Japon saldırısının Midway'e karşı yapılacağını biliyordu. Bu nedenle Yamamotonun armadasını mümkün olan en kısa zamanda bulmak istiyordu. Bunun için Midway'den 3 Haziran günü saat 04.00 de kalkan 23 adet Catalina anfibik uçağı (*) her biri 700 millik konik bir sahayı kapsayan ve Midway etrafında yarım daire şeklinde bir keşif alanına dağıldılar. Aynı sabah saat 08.00 den evvel Kentucky'li Jewel Reid adlı bir pilot uçağı ile keşif alanının limiti olan 700 mile ulaştığı zaman denizde gözüne bir şey ilişti ve derhâl Midwaye radyo ile «Şüpheli gemiler gördüğünü ve araştırmaya devam ettiğini» bildirdi. Yarım saat sonra iki yük gemisi gördüğünü rapor etti ve bunu takiben «Bir biri ardına 261 derece rota takibeden ve Midway'e 700 mil mesafede 6 adet

* (Anfibik uçak hem denize ve hem karaya inebilen uçaktır)

gemiden oluşan Ana Kuvveti gördüğünü bildirdi.

Gördüğü gemiler esasında İchiki'nin asker yüklü gemileri ve onları korumakla sorumlu kruvazör ve destroyerlerdi. Yamamotonun komutasındaki Ana Kuvvet, yani ağır zırhlılar Midway'e çok uzak mesafedeydi. Reid, saat 11.00'e kadar bu gemileri gözledi ve durumu devamlı olarak Midway'e ve dolayısıyla Pearl Harbor'a bildirdi. Alınan bu mesajlardan Nimitz, Midway'in batısında 11 Japon gemisi bulunduğunu ve 19 Deniz mili hızla adaya doğru seyrettiklerini saptadı. Halbuki onun aradığı bu gemiler değildi. Nimitz, Nagumo'nun uçak gemilerini arıyordu ve henüz Fletcher'in kuvvetlerini, görülen bu 11 gemiye karşı kullanmak istemiyordu. Saat 12.30 da Dokuz B-17 (Uçan Kale) bombardıman uçağı Reid'in gördüğü gemileri bombalamak üzere havalandı. Dört saat sonra beş zırhlı veya ağır kruvazör ve takriben 40 kadar başka gemi gördüler ve üç kısma ayrılarak 8000 kademden gemileri bombardıman ettiler. Bazı isabet kaydettiklerini söylemelerine rağmen pek etkili bir hasar yapmadıkları sonradan anlaşıldı. Gece basınca 4 adet Catalina, Japon kuvvetine Torpito taarruzu yapmak üzere havalandı. Catalina'lar torpito atmak için yapılmamıştı ve ayrıca uçak mürettebatı da bu tarz saldırı için eğitilmemişti. Buna rağmen saldırıları sonucu Akebono Maru isimli bir yakıt tancarini batırdılar ve gün ağırımadan üslerine dönmek üzere iken Midway'in Hava saldırısı altında olduğunu öğrendiler. Demekki ortada onların göremediği başka bir Japon kuvveti vardı ve adaya saldırmıştı.

Bu sıralarda «Amerikan Görev Kuvvetleri»

Midway'den takriben 300 millik mesafedeki yerlerini muhafaza ettiler.

Fletcher, beklediği Japon uçak gemilerinin fena havanın himayesinde Midway'e Kuzey-Batı'dan yaklaşacaklarına emindi ve Nagumo'nun uçak gemileri son sür'atle Fletcherin düşündüğü gibi hareket ediyordu. Japon uçakları gemilerinden havalanarak Midway'e saldırdıkları zaman, Fletcher de bulunduğu yerden Nagumo'nun kuvvetlerine kendi uçaklarıyla saldıracaktı. Fakat, 4 Haziranda şafak vakti adaya saldıracak olan Nagumonun kuvvetleri henüz görünmemişti. Nimitz durumu merakla izliyordu ve Yorktown, Enterprise ve Hornet, himaye gemileriyle birlikte Güney Batı yönüne rota değiştirdi ve Midway'e doğru baş tuttu. Yerini kesin olarak bilmemekle beraber Nagumo'yu rahatsız eden işte bu kuvvetti. Midway'den 250 mil uzakta iken saat 14.45 te uçucu personelin güvertede toplanması emrini verdi. Nagumo'nun komutası altındaki bütün personelin morali çok yüksekti. Çünkü bu güne kadar yaptıkları bütün savaşlardan muzaffer olarak çıkmışlardı.

Nagumo, Akagi'nin pilotlarına şahsen briefing yaptı ve içi rahat olmadığı için sözlerini şöyle bitirdi. «Düşman savaşıma maneviyatına sahip olmamakla beraber, gene de çıkarma harekâtı esnasında ortaya çıkarak bize saldırabilir». Bu duygunun etkisinde olduğundan bütün pilotlarını Midway'e yapılan saldırıya göndermedi. En iyi ve tecrübeli pilotlarını, muhtemel bir Amerikan saldırısına karşı kullanmak üzere eli altında tutmayı doğru buldu.

Tokyo'nun, Amerikan Donanmasının Solomon'larda olduğuna dair verdiği bilgiye rağmen Nagumo bir keşif harekâtı yapmayı uygun

buldu... Bu plâna göre: Akagi'den kalkacak bir uçak 300 mil Kuzeye ve bundan sonra Doğuya dönerek 60 mil uçacaktı. Kaga'nın bir uçağı aynı görevi Güney Doğu yönünde yapacaktı. Tone ve Chikuma kruvazörlerinden kalkacak ikişer uçak 300 mil uçtuktan sonra, sola dönecek ve 60 millik bir uçuştan sonra geri dönecekti. Haruna'dan kalkacak son uçak ise, yalnız 150 mil uçacak ve sonra sola dönerek 40 mil uçup geri dönecekti... Eğer bu keşif uçuşu plânlandığı gibi tatbik edilseydi, hayati önemi olan bilgiler elde edilecekti. Fakat böyle olmadı. Akagi ve Kaga uçak gemileri plânlandığı gibi uçaklarını saat 16.30 da kaldırdılar. Fakat Tone'nin iki uçağının atılması, katapult arızası nedeni ile yarım saat gecikti ve Chikuma'nın uçaklarından biri motor arızası nedeniyle saat 18.35 de geri dönmek zorunda kaldı. Kalkabilenlerin çoğunluğu fena havaya girdiler ve araştırmalarını yarıda bırakarak geri döndüler... Savaşın şansı Japonların aleyhine dönmüştü. Şayet motoru arızalanan Chikuma'nın uçağı araştırmasına devam edebilseydi, direkt olarak Amerikan uçak gemilerinin üzerinden uçacak ve Nagumo ikaz edilmiş olacaktı. Buna benzer olarak Tone'nin iki uçağının geç kalkışı Japonlar için büyük bir şanssızlıktır. Eğer gecikmeden kalkmış olsalardı bunlar da Amerikan uçak gemilerini görecek ve gerekli alarmı vereceklerdi.

Gün ışımadan evvel Akagi'nin güverte ışıkları yakıldı ve ilk bombardıman uçakları havalanarak Midway'e gitmek üzere karanlıkta gözden kayboldular. Bunları diğer uçaklar takibetti ve dört uçak gemisinden toplam 108 uçak kalkarak saat 05.00 te Midway'e doğru uçtular. Pasifiğin kontrolü için yapılacak savaş başlamış-

tı. Bu 108 uçaktan 36 sı Zero, 36 sı torpido bombardıman (Bu akında bomba yüklenmişlerdi) ve 36 sı da Pike bombardıman uçağı idi. Liderleri (*) Hiryu uçak gemisinden Teğmen Joichi Tomonaga idi. Tabii, her gurup uçağın kendi liderleri vardı. Fakat esas sorumluluk ve hareketin yapılış şeklini tayin etmek Teğmen Tomonaga'ya aitti. Nagumo'nun bulunduğu yerden 200 mil uzakta da bir hayli faaliyet cereyan ediyordu.

Yorktown'da, on pike bombardıman uçağı batıdan doğuya doğru doğru yarım bir daire şeklinde Kuzeyde 100 millik bir keşif uçuşuna hazırlanıyordu. Aynı anda, Midway'den de onaltı B-17 uçağı Japon uçak gemilerini aramak ve bulurlarsa bombalamak üzere havalanıyordu. Catalina'lar, programlı keşif uçuşları için zaten havalanmışlardı. Böylece havada her iki taraftan 152 uçak vardı ve hepsinin pilotları savaşmak için sabırsızlanıyordu. İşte saat 05.20 deki durum bu idi. Bu sırada Nagumo, Tomonaga Midway'e saldırdıktan sonra gemilerine, ikinci bir saldırı filosu gönderebileceğini bildirdi. On dakika sonra, yani 05.30 da, Catalinalardan biri Akagi'yi gördü ve Midway'e «Bir Japon uçak gemisi gördüğünü, 320 derecelik bir rotada seyrettiğini ve adadan 150 mil uzaklıkta olduğunu» bildirdi. Bu mesajı Enterprise de aldı ve daha uzakta olan Yorktown'a bildirdi.

Nagumo'nun kuvvetleri bu sırada 26 deniz mili hızla Midway'e doğru seyrediyordu ve Fletcher ile Spruance takriben Nagumo'nun nerede

* (Uçak gurubuna Komuta eden subaya Lider tabiri kullanılır)

olduğunu biliyorlardı. Bir kaç dakika sonra ikinci bir Catalina şifresiz olarak şu mesajı gönderdi. «Bir çok uçak Midway'e doğru uçuyor». Bu duruma göre Tomonağa yolun yarısına gelmişti. Bu mesaj üzerine Midway'de aların verildi ve bütün uçakların havalanması emredildi. Bunların bir kısmı Japon uçak gemilerine saldıracak, bir kısmı da gelen uçakları önliyecekti. Saat 06.00 da yerden kalkacak durumda olan bütün uçaklar havalanmıştı. Saat 06.30 da Tomonaga Midway'e saldırdı. Bu akını karşılamakla görevli olan 27 demode Buffalo tipi uçaktan 15 tanesini Zero'lar hemen oracıkta düşürdüler ve kurtulan 12 tanesinden 7 tanesi tekrar onarılamıyacak kadar hasar gördü. Serbest hareket imkânı bulan Tomonağa'nın bombardıman uçakları Sand adasına saldırmaya başladı. Atolden 10 mil açıkta periskop derinliğinde seyreden 1-168 Japon denizaltısının komutanı Deniz Kur. Yarbay Yamachi Tanabe savaştan sonra şöyle yazmıştır. «Ada bir alev kitlesine döndü. Yakıt tankları ve askeri binalar infilâk ediyordu. Bütün adanın alev ve kalın bir duman tabakasıyla örtüldüğünü gördük. Seyir ve Telsiz Subayımın diğer subaylarımın sırayla teleskoptan durumu seyretmelerine müsaade ettim. Büyük bir yakıt tankının infilâk ettiğini söylediğim zaman bütün mürettebat sevinç naraları attı «...Ağır uçaksavar ateşine rağmen adanın elektrik santralına ve yakıt tanklarına bombalar isabet etti. Fakat uçaksavar ateşi Japon pilotlarını tedirgin etmiş ve bombardımanın büyük bir kısmı isabetsiz ve gelişi güzel yapılmıştır. Bu saldırıda Amerikan uçaksavar topçuları 10 Japon uçağını düşürmüşlerdir. Japon bombardıman uçaklarının yaptığı hasarın etkili olmaktan çok uzak kaldığını

gören Tomonağa saat 07.00 de ikinci bir akının gerektiğini telsizle bildirdi.

Fakat saat 07.07 de alınan bir mesaj, ki burada Sand adasının bombalandığı ve büyük sonuçlar alındığı bildiriliyordu. Zaten ikinci akın için Nagumo'nun en iyi ve tecrübeli pilotlarının uçacağı 108 uçaklık diğer bir kuvvet uçak gemilerinin güvertesinde hazır vaziyette bekliyordu.. Eğer bu 108 uçağı ikinci akın için kaldırırsa Amerikan gemilerinin yeri saptandığında bunlara bir saldırı yapmak için elinde yeterli kuvvet kalmıyauçaklık diğer bir kuvvet uçak gemilerinin güvertesinde hazır vaziyette bekliyordu... Eğer bu 108 uçağı ikinci akın için kaldırırsa Amerikan gemilerinin yeri saptandığında bunlara bir saldırı yapmak için elinde yeterli kuvvet kalmıyacaktı. Bunu yapıp yapmama kararı vermek için Akagi'nin sancak köprüsünde ileri geri yürüyüp düşünürken, ufukta Amerikan uçakları belirdi. Bunlar Midway'den kalkan Avenger torpito uçaklarıyla B-17 lerdı ve topu topu 10 uçaktan ibaretti. Evvelâ cesaretle Avengerler saldırdı ve alçak irtifadan torpitolarını saldırdı. Bir sürü torpito köpükler çıkararak Akagi'ye doğru geldi fakat bunlardan ustalıklı kaçındı ve geri kalanlardan da diğer uçak gemileri manevra yaparak kaçındılar. Zerolar işe müdahale edince Avengerlerden 5, ve B-17 lerden de 2 sini düşürdüler. Bu suretle Midway'den kalkan 10 uçaktan ancak 3 tanesi üslerine dönebildi. Bu, Amerikalılar tarafından yapılan çok cesur ve fedakârca bir hareketti. Japon Donanmasına hasar yapmamakla beraber önemli bir sonuca neden oldu. Çünkü kritik bir anda Japonlar bu akından tedirgin oldular ve Midway'e yapılacak ikinci akını geciktirdiler.

Artık Midway'de üslenmiş uçaklardan bir korkusu kalmıyan Nagumo şöyle düşündü: Keşif uçakları iki saattir uçtuklarına göre 200 millik bir mesafeye kadar uzanmışlardı. Şimdiye kadar düşman gemisi, özellikle uçak gemisi gördüklerine dair bir rapor gelmediğine göre, Midway'e ikinci akının yapılmasına karar verdi, ve Japonlar için hayati önem taşıyan şu emri gönderdi. «İkinci akın için ayrılan uçaklar hazır olsun» ve sonra şöyle ilâve etti «Torpitoları indirip, uçaklara bomba yükleyin». Bu emri Kaga' ve Akagi'nin güverte personeli şaşkınlıkla karşıladı, çünkü her iki geminin güvertesinde tortipo yüklenmiş 18 er uçak vardı. Bu duruma göre 36 uçağın, uçuş güvertesinden asansörlerle hangara indirilmesi ve torpitoların sökölüp yerine bomba takılarak tekrar güverteye çıkarılması gerekiyordu.

Durumâ, objektif olarak bakılırsa bu Nagumo'nun nam ve hesabına büyük bir tedbirsizlik olarak gözükebilir; hattâ Japonyanın savaşı kaybetmesine neden olan bir hata olarak ta kabul edilebilir. Fakat olayların ışığında bu yerinde ve makul bir karardır. Midway'de karada üslenmiş uçaklar bulunduğuna ve keşif uçaklarının henüz Amerikan Donanmasının görüldüğüne dair bir mesaj vermediğine göre, Midway'e ikinci bir akın yapmakla Nagumo bir kumar oynamış sayılmaz.

Şimdi havalandıracığı uçakların yerine, biraz sonra ilk akına gidenler gelecek ve bunlar gemilere inince, yakıt ve silâh ikmali yapıldıktan sonra keşif uçakları Amerikan Donanmasını bulsa bile, onlara saldıracak kuvvet elinde hazır olacaktı. Bu varsayıma dayanan kararın,

tarafsız bir gözle incelendiğinde, doğru olduğu anlaşılır.

Bakım personeli torpito uçaklarını bomba takmak için hangara indirirlerken Tone'nin keşif uçağından heyecanlı bir sesle şu mesaj geldi «Midway'den 240 mil uzaklıkta % derece başla, 20 deniz mili hızla, Güney Batı yönüne seyreden takriben 20 gemi gördüm». Eğer pilotun gördüğü bir uçak gemisi görev kuvveti ise haber çok feci idi ve Nagumo sert bir lisanla pilota gemilerin tipini sordurdu. Aradan yarım saat geçtikten sonra anlaşılabilir bir cevap geldi ve tam bu sırada Midway'den kalkan uçaklar tekrar Nagumo'nun gemilerine saldırdılar, fakat isabet kaydedemeden çoğu Zero'lar tarafından düşürüldüler. Tone'nin uçağından anlaşılır nitelikteki mesaj saat 08.00 de geldi. «Düşman beş kruvazör ve beş destroyerden oluşuyor». Nagumo bunu duyunca büyük bir rahatlık hissetti, fakat yarım saat sonra Tone'nin ikinci uçağından gelen mesaj Nagumo'yu gene heyecanlandırdı. Mesaj şöyle idi «Düşman kuvveti uçak gemisi refakatinde seyrediyor». Kısa süre sonra da gemileri tanıtan mesaj alındı. «Bu kuvvete ilâve iki kruvazör daha görüldü. Uçak gemisinin Yorktown olduğu kanısındayım.»

Saat artık 08.30 olmuştu ve Midway'den dönen Tomonaga'nın uçakları gemilerin üzerinde dönmiye başlamışlardı... Nagumo artık, en az bir uçak gemisi refakatinde büyük bir düşman filotillâsiyle karşı karşıya idi. Bu durumda çabuk bir karar vermesi gerekiyordu. Bu şartlar altında ya, Midway'e ikinci bir akın yapmadan evvel Amerikan gemilerine saldırmak, veya hiç bir şey yapmadan evvel Midway'den dönen uçakları gemilere indirip, yakıt ve silâh ikmali

yapmak ve sonra bir karara varmak durumundaydı.

Geri gelen av uçaklarının çoğunluğu yakıtsız kalmak üzere idi. Eğer bunları derhal gemilere indirmezse uçak ve en fenası pilotlarını denizde kaybedecekti. Şayet bütün uçakları indirir ve ikmallerini yaparsa, Midway saldırısına başlamadan evvelki gücüne sahip olacaktı. Fakat cevap verilmesi gereken diğer sorular da vardı: Pike bombardıman uçaklarını derhâl gönderip Amerikan gemilerine saldırmak mı, yoksa Avcı uçağı koruması olmadan ilk verdiği emre uyararak bomba yüklü torpito uçaklarını havalandırmak mı daha uygun olurdu?

Buna benzer daha bir çok alternatifler Nagumo'nun kafasında çeşitli tartışmalar ve faraziyeler sıralanmasına neden oluyordu. Bu nedenle Nagumo'nun vereceğı karar Midway savaşından çok daha önemli idi. Fakat güvertelelerin açılarak ilk parti uçağın inişe geçmesi için emir verdiği zaman bunu takdir ettiği şüphelidir... Yazımızın bundan sonraki bölümüne Felâket dersek, durumu abartmış olmayız.

Saat sabahın 09.00 u, tarih 4 Haziran 1942. Nagumo, sancak gemisi Akagi'nin kaptan köprüsünden etrafına bakarken herşeyin arzu edilene uygun olduğu kanısındaydı. Midway savaşından dönen uçaklar ikmallerini yaparak tekrar havalanmışlardı ve görünürde hiç bir Amerikan uçağı yoktu. Emrindeki dev uçak gemileri Amerikan saldırılarından çizik bile almadan kurtulmuşlardı... Tomonaga'nın pilotları Midway'in altını üstüne getirdiklerini söylemişler ve Midway'de üslenmiş Amerikan uçaklarını adeta yok ettiklerini ifade etmişlerdi. Yamamoto ne kadar haklı idi. Tam tahmin ettiği gibi

Amerikalılar, ellerinde ne var ne yoksa Nagumo'nun kuvvetlerine karşı kullanmış ve büyük bir yenilgiye uğramışlardı. Emrindeki dört büyük uçak gemisine bakınca güveninin artması için hiç bir neden yoktu. Pearl Harbordaki zaferin abarttığı üstünlük hissi Tone'den kalkan keşif uçağının gördüğünü rapor ettiği tek Amerikan uçak gemisini küçümsemesine neden olmuştur... Saat 08.34 de Tone'nin keşif uçağı gemisine döneceğini telsizle bildirdi. Saat 05.00 den beri uçuyordu ve yakıtı bitmek üzereydi. Nagumo bu sırada Midway'den kalkan uçakların saldırısıyla meşgul olduğundan uçağa cevap vermesi 20 dakika gecikti ve sert bir lisanla pilota geri dönmemesini ve uzun dalga telsizini kullanmasını ve düşmanla temasını kaybetmemesini ve buna dört yeni keşif uçağı görevi devralıncaya kadar devam etmesini emretti. Nagumo artık yeni tehlike ile uğraşmak zorunda olduğunu anladı ve zaten aradığı da buydu... Hemen Yamamoto'ya «Bir uçak gemisi, beş kruvazör ve beş destroyerden oluşan bir düşman kuvveti Midway'den 240 mil mesafede görülmüştür. Bunlara doğru gidiyoruz» diye bilgi verdi ve aynı zamanda Akagi'den diğer gemilere «Havadaki uçaklarınız iner inmez Kuzeye doğru dönünüz. Düşmanla temas kurarak onu yok etmeyi plânlıyoruz», diye emir verdi. On dakika sonra Midway'den dönen son Zero'da gemiye inince Akagi döndü ve azami savaş süratinde seyre başladı. Kısa süre sonra Nagumo'nun vurucu kuvveti 30 deniz mili hızla Kuzey yönünde ilerliyordu... Saat 09.18 sıralarında Japon torpito uçaklarının çoğunluğu yeniden silâhlanmış ve kalkışa hazır vaziyetteydi. Yani bombalar çıkarılıp yerine torpito takılmıştı.

Alt güvertelerdeki bakım personeli kanter içinde torpito takmak için çıkardıkları ağır bombaların yanında bekliyorlardı. Bombaları cephane depolarına indirmek için vakitleri olmadığından alt güvertede gelişi güzel istif etmişlerdi. Akagi ve Kaga'nın uçuş güvertelerinde 3 er Avcı ve 21 torpito uçağı kalkışa hazır vaziyetteydiler.

Hazır uçakların kalkması için sinyal verilmek üzereydi ki geminin gözcüsünden bir çığlık duyuldu. Gözcü 15 Amerikan uçağının çok alçaktan kendilerine doğru gelmekte olduğunu bildiriyordu. Bunun üzerine güvertelerde bir keşmekeş başladı. Hazır uçakları kaldırmak için personel sağa, sola koşuşturuyordu. İlk iş olarak hazır avcı uçakları gemilerden kalktılar ve tam bu sırada da Amerikan uçaklarının saldırısı başladı. Bu anda Akagi'nin telsizi daha başka Amerikan uçaklarının guruplar halinde uçak gemilerine saldırmak üzere yaklaşmakta olduğunu bildirdi. Akagi'nin kaptan köprüsünde Nagumo ve Albay Aoki (Akagi'nin kaptanı) şaşkına döndüler, çünkü saldıran Amerikan uçaklarının adedi bir uçak gemisinden kalkabilecek miktarın çok üzerindeydi. Buna göre karşılarında birden fazla Amerikan uçak gemisi var demekti. Nagumo, hemen Soryu'ya keşif uçağını kaldırarak kaç Amerikan uçak gemisi bulunduğunu tespit etmesini emretti.

Şimdi biz saldıran bu Amerikan uçaklarının harekât öncesini kısaca izliyelim... Hatırlanacağı gibi Midway'den kalkan bir Catalina'nın saat 05.30 da Akagi'yi gördüğünü ve bunu rapor ettiğini söylemiştik. Bu raporu Enterprise alarak Yorktown'a bildirdi. Amerikan görev kuvvetleri zaten kendi keşif uçaklarını kaldırmışlardı. Bu

sırada Midwayden 220 mil uzaklıkta ve kuzey doğuda idiler. Saat tam 06.03 de Fletcher beklediği mesajı aldı. Bunda «İki uçak gemisi ve zırhlının görüldüğü ve bunların yeri, mesafesi, rotası ve süratleri» bildiriliyordu. Japon uçak gemileri bu sırada atolu bombalıyordu ve baskın menzili dışındaydı. Mamafih, Nagumo takibettiği rotayı muhafaza ederse, ki uçaklarının inmesi için rüzgâr içinde seyretmesi lâzımdı, ve bunun için de keşif uçağının bildirdiği rotayı muhafaza etmesi mümkündü. Buna göre Amerikalıların bunu önliyecek bir rota tutmaları, onları saldırı menzili içine sokacaktı. Bunun üzerine saat 06.07 de Fletcher, Spruance'e «Kuzey Batıya yönelmesini ve kesinlikle yeri saptanınca düşman uçak gemilerine saldırmasını» emretti. Kendisi de havadaki uçaklarını indirir indirmez, Spruance'i takip edeceğini bildirdi.

Spruance 25 deniz mili hızla yoluna devam etti ve saat 07.00 de Japon gemileri Amerikan torpito bombardıman uçaklarının menzili içine girdi. Enterprise ve Hornet, koruma gemilerini aralarında bölüşerek bir birlerinden ayrıldılar. Bir süre sonra gemiler rüzgâr içine döndü ve ilk uçak Enterprise'in güvertesinden havalandı. Enterprise'dan 57 uçak kalkarak havada toplandığı zaman (10 Wildcat avcı, 33 Dauntless pike bombardıman ve 14 Devastator torpito bombardıman uçağı) 150 mil uzakta Midway'in ilk deniz piyade uçakları, Japon uçak gemilerine saldırmaya başlamışlardı. Yakın mesafede olan Hornet de aynı miktarda uçak kaldırdı. Her bir guruba, takriben 155 mil Kuzey-Batıda olduğu tahmin edilen düşman uçak gemilerinden bir tanesine saldırmaları emredildi. Saat 08.06 da uçakların kalkışı tamamlandı ve uçak gemileri

rota değiştirdiler, kalkan uçak filoları da düşman gemileri yönünde gözden kayboldular. Bu sırada Yorktown uçaklarını indirmiş ve Spruance'nin arkasından hızla yoluna devam ediyordu. Verilen raporlarda iki uçak gemisinin görüldüğünün bildirilmesine rağmen Fletcher 4 veya 5 Japon uçak gemisi bulunabileceğini hesap ederek bütün kuvvetlerini kullanma konusunda tereddüt ediyordu. Bununla beraber saat 08.30 da elindeki hedefi elden kaçırmayı göze alamıyacağına karar verdi ve Yorktown'ın yarı kuvveti olan 6 Wildcat, 12 Dauntless ve 12 Devastator'u saldırı için havalandırdı. Yorktown'ın geri kalan kuvveti yedek olarak elde tutuldu, Yamamoto'nun öteki uçak gemilerini bulmak için ilâve keşif uçakları kaldırdı. Savaşa katılmak için Yorktown'ın uçakları havalandıktan 50 dakika sonra Enterprise ve Hornet'den kalkan ilk akın dalgası ufukta iki büyük duman sütünü gördü. Nagumo'yu bulmuşlardı ve sadece bir bağlangıç sayılan Coral Denizi savaşından sonra Amerikan ve Japon uçak gemisi filoları bütün güçleriyle ilk defa top yekûn savaşa başlamak üzereydiler. Hornetten kalkan uçaklar 3 uçak gemisi, 6 kruvazör ve 10 destroyer saydılar. Japon uçak gemileri tahmin edilen yerden çok uzakta idiler. Çünkü ilk olarak Midway'den gelen uçakların saldırısından kaçınmak ve bundan sonra da Spruance'e saldırmak için Kuzey-Doğuya dönmüşlerdi. Hornetin uçaklarının lideri Binbaşı John Waldron direkt olarak Nagume kuvvetlerine giden bir rota tutmuştu. Japon gemilerine yaklaşırken kendisini korumakla görevli av uçaklarını kaybetti. Daha doğrusu tecrübesiz avcı pilotları Waldron'u takip edemediler ve Waldron yalnız kaldı. Düşman gemilerini görünce,

uçak gemilerinin güvertelerinin uçakla dolu olduğu ve muhtemelen yakıt ve silâh ikmali yaptıklarını ve uçak gemilerinden birinin kesinlikle Sōryu olduğunu telsizle bildirdi. Gönderdiği mesaj, saldırıya geçeceğini bildirmekle sona erdi. Filosuna verdiği emir hariç, bu Waldronun son sözleri olmuştur.

Nagumonun uçak gemilerindeki gözcüler, Amerikan uçaklarını Akagi'nin sancak baş omuzluğunda birer nokta gibi gördüler. Uçak gemilerine 8 mil mesafede iken Japon gemileri üzerinde yüksekte devriye gezen Zero'lar dalarak (Pike yaparak) Amerikan uçaklarına saldırdılar. Uçak savar toplarının menziline girince de bunlar ateşe başladı ve Amerikan uçakları bir biri peşine düşürülmeye başladı. Bir çokları torpitolarını atmışlardı ama, uçak gemileri bunlardan ustalıkla kaçındılar. Millerce uzakta olan başka bir Amerikan filusunun makineli tüfekçilerinden biri Waldron'un son sözlerini duydu. «Saldıran av uçaklarına dikkat edin»... Artık Hornet'in torpito bombardıman uçaklarından tek kurtulan kişi George Gay'in sesinden başka hiç bir şey duyulmadı. Gay, Waldron'un son sözlerini ve hemen arkasından kendi makineli tüfekçisinin «Beni Vurdular» diye bağırdığını duydu. Kendisi de sol eli ve sol kolundan yaralanmıştı. Hedefi, uçak gemisi Kaga idi. Yaralı halde hedefine saldırdı ve torpitosunu alçaktan bırakarak Kaga'nın kaptan köprüsünü yalayarak yükselmeye çalıştı. Savaştan sonra «Köprüde kısa boylu Japon kaptan zıp zıp yerinde sığıyor ve etrafındakileri tozu dumana katıyordu» diye yazmıştır. Kaga'dan biraz uzaklaşmıştı ki 20 mm lik bir top mermisi sol pedalına isabet ederek Gay'i ayağından yaraladı ve kuman-

daları kopardı. Gay'in uçağı Kaga ile Akagi arasında denize çakıldı. Bu vuruşta uçaktan fırladığından makineli tüfekçisini kurtarmak için uçağı doğru yüzmeğe çalıştı, fakat Zerolar bunu görüp bulunduğu yeri makinalı tüfekle taramağı başladılar. Gay atılan mermilerden kurtulmak için defalarca denize dalmak zorunda kaldı ve yalnız hava almak için su yüzüne çıktı. Bu arada yaralı makineli tüfekçisi, uçakla beraber battı. Kısa bir süre sonra batan uçaktan su yüzüne siyah bir yastıkla bir lâstik dingi (*) çıktı. Gay, dingiyi Zerolar görür korkusu ile şişirmedi ve siyah yastığı başının üstüne alarak, yaralı vaziyette savaşın geri kalan kısmını seyretti. Japon gemilerinin yaptığı dalgalar üzerinde sallanarak havanın kararmasını bekledi. Gay, ertesi günü saat 14.30 da bir Catalina tarafından kurtarıldı.

Waldron adeta bir intihar saldırısı yapmıştır. Eğer bu uçucuların kahramanca saldırısı olmasaydı, Nagumo'nun uçakları havalanarak, savaşın sonucunu tam tersine döndürebilirdi.

Bu kahraman pilotların öldükleri Churchill'e söylendiği zaman, İngiliz Başbakanının başını önüne eğerek ağladığı söylenir.

Eğer tecrübesiz avcı himaye uçakları görevlerini yapsalardı, Waldron'un filosu bu derece silinip yok edilmezdi.

Hornetin torpito bombardıman uçaklarından 15 dakika sonra Enterprise'in ve bunları takiben Yorktown'un torpito uçakları savaş alanına ulaştı. Bunlar da Waldron'un filosu gibi avcı uçağı himayesinden yoksundu ve birinci dalga gibi uçak gemilerine isabet kaydedemediler.

* Lastik şişirme yuvarlak sal.

Adeta intihar şeklinde yapılan bu akında Devastator uçakları bilmeden çok büyük bir iş başarmışlardır.

Öldürücü güce sahip Japon Zero avcı uçaklarını deniz seviyesine çekerek uçak gemilerini bir saldırı için korumasız ve ap açık bıraktırmışlardır. Amerikan tortipo bombardımanlarıyla savaşırken Zerolar yukarı bakmayı unuttular, daha doğrusu lüzum görmediler. Japonların yaptığı en büyük hatalardan biri de budur, çünkü yüksek bulutlarda uçan ve zeroların göremediği Amerikan pike bombardıman uçakları vardı.

Bu uçaklar beklenmedik bir anda buraya nasıl gelmişlerdi? Bir keşif uçağı Japonların bulunduğu yeri saptamış ve doğru olarak da bildirmişti. Fakat pike bombardıman uçakları tarif edilen yere gelince Magumo'yu bulamadılar. Çünkü Hornet'in uçakları, keşif uçağının mesajını aldıktan kısa bir süre sonra Nagumo rotasını değiştirmişti. Bu nedenle Hornetin 35 pike bombardıman uçağı şanssız bir rota takibedererek yakıtsız kalmıya başladılar. Bu durumda, bunlardan 21 tanesi uçak gemilerine döndüler. Geri kalan 14 tanesi Midway'e yöneldi ve inişte 3 tanesi parçalandı. Koruma avcı uçaklarına gelince daha kısa menzilli olduklarından adaya varamadan denize mecburi iniş yaptılar.

Enterprise'in pike bombardıman uçakları da aynen Hornet'inkiler gibi kendilerine bildirilen yerde Japonları bulamadılar. Denizi dikkatle gözden geçirdiler, fakat okyanus sakin ve sessizdi. Filo lideri (Komutanı) Binbaşı Clarence Mc Clusky için yapılacak iki şey vardı: Ya verilen malumatın yanlış Veya Nagumo'nun rota değiştirmiş olduğuna karar vermek.

Büyük savaşların yapılması için karar vermek konusundaki ufacık şans payı Amerikalılara güldü ve Mc Clusky ikinci ihtimalin doğruluğuna karar vererek Japon uçak gemilerinin rota değiştirdiğini kabul etti. Yazımızın başlangıcında bahsettiğimiz (Şayet) lerden biri işte budur. Mc. Clusky Kuzeye dönme işareti verdi. Bu yalnız talihli değil, aynı zamanda cesurca alınmış bir karardır. Çünkü uçakları yakıtlarının yarısını kullanmışlar ve ancak gemilerine dönebilecek yakıtları kalmıştı. Buna rağmen Japonları bulmak, bu riskin alınmasına değer nitelikteydi. Tabii alınan karar doğru çıkarsa! (Sonradan anlaşılacağı gibi, doğru da çıkmıştı.) Saat 10.00'ü birkaç saniye geçe (Rota değiştirme emri verdikten 25 dakika sonra) Mc Clusky aşağıda beyaz bir çizgi gördü. Bu bir Japon destroyerinin bıraktığı izdi.

Bunu gördükten çok kısa bir süre sonra, parça bulutların altından üç tekne daha meydana çıktı. Mc Clusky pilot kabininden aşağıyı iyice gözledi ve önde Soryu ve onu takiben Kaga ve Akagi'yi gördü. Hiryu henüz görünmemişti, çünkü daha bulutların altından çıkmamıştı.

Japon uçak gemilerinde keyifler yerinde idi. Nagumo yapılan harekâttan çok memnundu. Dalga, dalga gelen Amerikan uçakları gemilerine hasar yapmadan yok edilmiş, kaçabilenler de hasarlı olarak gözden kaybolmuşlardı. Bütün uçaklarının yakıt ikmali yapılmış ve zırh delici bomba ve torpito yüklenmişlerdi. Bundan sonra uçakların atılması için emir verdi ve dört büyük uçak gemisi rüzgâr içine döndüler. İlk Zero avcı uçağı Akagi'nin güvertesini terkederken göz-
cülerden biri kulakları yırtan bir ikaz çığlığı attı. Gemileri korumakla görevli Zerolar deniz se-

viyesinde son Amerikan torpito uçaklarını kovalarken Mc Clusky'nin üç uçağı Akagi'ye ıslık çalarak dalış yaptı. Diğer uçaklar Kaga'ya saldırdılar. Bu, Nagumo'nun uçak gemilerinin, sonunun başlangıcı olmuştur. Radarı olmadığı için geldiklerini evvelden saptıyamadığından ve daha kötüsü, bu uçakları önliyecek durumda avcı uçağı olmadığından tam bir sürprizle karşılaşmıştı. Burada açıkça görüleceği gibi, abartılan bir kendine güvence, Nagumo gibi bir Amirâlin en basit askeri kuralları hiçe sayarak hareket etmesine sebep olmuştur. Her ne olursa olsun, uçak gemilerini korumak için bir kısım avcı uçağını yüksekte devriye gezdirmesi en basit bir kuraldı. Ama yapmadı ve cezasını çok ağır şekilde ödedi.

Sadece bir kaç makineli tüfekçi kendilerini toparlıyarak gelişi güzel ateş ettiler. Japon uçakları korkarak kaçışan civcivler gibi gemilerden kalkmaya çalıştılar, fakat bunun pek etkisi olmadı, çünkü Amerikan Dauntless'leri ıslık çalarak yaptıkları dalışlarından çıkarak, kanatlarındaki bombalarını saldırdılar. Akagi'de gök gürültüsünü andıran iki patlama ve gözleri kamaştıran bir parlama oldu. Toplar kekeler gibi durarak sessiz kaldılar, çünkü kullanan personel şoke olmuş veya yaralanmıştı. Kalın ve siyah duman çekildiği zaman Amerikan uçakları görünürlerde yoktu. Nagumo'nun duman tabakası arkasında görebildiği manzara tüyler ürperticiydi .Akagi iki tam isabet almıştı. Bir tanesi uçuş güvertesinde büyük bir delik açmış, ikincisi ise orta asansörü sanki bir devin eli kıvrımış gibi yamru, yumru hale getirmişti. Hava, yanan tahta, petrol, sıcak demir, ve en kötüsü kızaran insan eti kokusu ile dolmuştu. Biraz son-

ra uçaklara torpito takmak için indirilen bombalar patlamaya ve Nagumo, Kurmay Başkanı Amirâl Kusaka ve Akagi'nin kaptanı Albay Aoki'nin bulunduğu kaptan köprüsünü sarsmaya başladı. Kalın duman tabakası görmelerini zorlaştırıyordu. Hava çıkan alevlerden fırında ısınmış gibi sıcak hale gelmişti.

Bundan sonra uçuş güvertesindeki torpito ve bombalar infilâk etmeye başladı. Bu durum karşısında yangınla mücadele personeli ellerindeki araç ve gereçleri fırlatarak kendilerini denize atmaya başladılar. Dumanların meydana getirdiği perdenin ötesinde Nagumo çok daha feci bir şey gördü. Kaga ve Soryu'nun bulunması gereken yerde iki parlak alev sütunu vardı. Nagumo o zaman bu iki geminin de isabet aldığını anladı. Akaginın eşi olan Kaga, Mc Clusky'nin uçakları tarafından aynı zamanda saldırıya uğramıştı. Amerikan pike bombardıman uçakları bulutlardan çıkıp pike yaptıkları zaman Kaga'nın güvertesinde yakıt ve silâh ikmali yapmış, kalkış işareti bekliyen 30 uçak vardı. Mc Clusky'nin pilotları işleriyle o kadar meşguldülerki, diğer uçak gemilerine ne olduğunu bilmiyorlardı. Halbuki Yorktown'dan kalkan pike bombardıman uçakları, hiç hasar görmemiş üçüncü uçak gemisi Soryu'ya saldırmışlardı... Sancak gemisinin durumunu gören Nowake destroyeri yanaşarak yangınla mücadelede yardımcı olmak istedi. Kurmay Başkanı Amirâl Kusaka, Nagumo'ya destroyere geçmesi için rica etti. Fakat Nagumo yüzü dumandan simsiyah ve gözleri kan içinde, sancak gemisini terketmeyi red etti. Albay Aoki de yalvardı ve tam bu sırada bir sürü patlamalar oldu ve kaptan köprüsüne çıkılan merdiven koparak alevlerin

içinde kayboldu. Bu durumda tek kurtuluş yolu, kaptan köprüsünün penceresinden iple aşağı inmekti. Nagumo alevler içindeki bir gemiden harekâtı yönetemeyeceğini anlıyarak, emir subayı Binbaşı Nishibayashi'nin yardımı ile, hafif hafif yanmaya başlamış olan ipten aşağı kayarak Nowake'nin gönderdiği sandala bindi. Saat 10.46 idi ve Mc Clusky'nin pike bombardıman uçaklarının göklerden birer atmaca gibi dalıp ortalığı bir birine katmalarından bu yana, sadece 22 dakika geçmişti. Nagumo gemisini terkettikten sonra diğer patlamalar bir birini takip etti. Artık, yarı yarıya boğulur vaziyette olan mürettebat gemiden denize atlamaya başladı. Akagi, verilen dümen kumandalarına itaat etmiyordu. Biraz sonra gemi, sanki güvertesinde yanan ve patlıyan uçaklarını havalandıracakmış gibi burnu rüzgâr içine dönük vaziyette hareketsiz kaldı. Dinamolar durdu ve ışıklar söndü. Elektrik olmayınca yangın pompaları durdu. Bunun üzerine patlamalar sıklaşmaya başladı ve bir çok personelin ölmesine neden oldu. Ölmeyenler de yaralı vaziyette kıp kırmızı olan güvertede kızarmaya ve çığlıklar atmaya başladılar. Doktorlar ve sağlık personeli ne yapacaklarını şaşırmışlardı. Şanslı olanlar bambu sedyelere konarak yanda bekliyen destroyerlere nakledildi. Şanssızlar ise ölüme terkedildi.

Makine dairesinde hiç hasar yoktu. Fakat havalandırma sisteminden içeri giren duman, makine dairesinde personeli nefes alamaz hale getirdi ve dışarı ile bütün irtibatları kesildi. Bunun üzerine başmakineci Yarbay Tampo, akkor halindeki merdivenden tırmanarak, kaptan köprüsüne çıkıp durumu gemi komutanı Albay Aoki'ye bildirdi. Aoki makine personelinin gü-

verteye çıkması emrini verdi ve bunu aşağıdakilere bildirmek için gönderilen deniz eri bir daha geri dönmedi ve makine dairesinden hiç kimse kurtulamadı. Akagi'nin güvertesinde sağlam tek bir uçak bile kalmamıştı. Yarbay Tampo geminin kendi gücü altında seyretmesinin imkânsız olduğunu gemi komutanına bildirdi ve saat 16.15 te Albay Aoki gemiyi terk emri verdi. Kendisi gemisiyle birlikte sulara gömülmeye karar vermişti. Fakat Seyir Subayı kendisini «Japon Donanmasına canlı olarak, ölü halinden daha fazla yararlı olacağını» söyleyerek onu ikna etti ve yanda bekliyen Nowake destroyerine geçmesini sağladı.

Kaga, 500 librelik bombalardan aldığı 5 direkt isabetle Akagi'den daha fazla hasar gördü. Kaptan Köprüsüne yakın düşen bir bomba gemi komutanı Albay Jısaku Okada dahil herkesi öldürdü. Geminin ikinci Komutanı Yarbay Takahisa Amagai derhâl komutayı eline aldı ve ilk iş olarak güvertenin temizlenerek yangınla mücadele işini organize etti. Yangın nerede ise kontrol altına alınmıştı ki, uçuş güvertesinde uçaklara yakıt ikmalı yapan küçük tanker infilâk ederek güverteyi bir baştan öteki başa alevler içinde bıraktı... Sarfedilen bütün gayretlere rağmen yangın kontrol altına alınamayınca sonun yaklaştığını anlıyan Amagai, İmparatorun portresini merasimle indirerek yandaki Hagikaze destroyerine naklettirdi. Artık her tarafından yanmakta olan gemide durmanın anlamsız olduğunu anlıyan Amagai, saat 16.40 da gemiyi terketme emrini verdi. İki saat sonra alevlerin azalarak yangının kontrol altına alınabileceği olasılığı belirdi ve Amagai bir yangın ekibiyle tekrar Kaga'ya çıktı. Fakat akkor haline gelmiş

olan güvertede yürümek imkânı yoktu ve tekrar refakat destroyerine dönmek üzere kendilerini getiren sandallara binmişlerdi ki Kaga kulakları sağır eden iki patlamayla ortadan ikiye kırıldı ve akkor halinde bir demirin suya sokulduğu zaman çıkardığı cızırtı ile sulara gömüldü. Mürettebatının üçte birinden fazlası (800 er ve subay) Kaga ile birlikte pasifiğin derinliklerine gömüldü.

Soryu'ya gelince meydana gelen tahribat Kaga'dan aşağı kalır vaziyette değildi. Kaptan Köprüsünde bulunanlar, Kaga'ya atılan bombaları dehşet içinde seyrederken 13 Amerikan pike bombardıman uçağı Soryu'ya saldırdılar. Üç bomba çok kısa aralıklarla gemiye isabet etti ve sanki yanıcı bir maddeye kibrit çakılmış gibi, Soryu baştan kışa alevler içinde kaldı.

Bombaların isabetinden sonra meydana gelen patlamalar herkesi şaşkına çevirdi, çünkü kendilerine saldırıldığını farkına bile varamamışlardı. Güverteye istif edilmiş olan bombalar patladıkça, geminin her yeri sarsılarak parçalanmaya başladı. On dakika sonra makinalar durdu ve Soryu dümenine itaat etmez oldu. Tam bu sırada geminin iç kısmında korkunç bir infilak oldu ve güvertedeki personeli denize fırlattı. Mürettebatın diğer bir kısmı elbiseleri tutuşup yanmaya başlayınca denize atlamaktan başka çare bulamadılar. Himaye destroyerleri Hamakaze ve Isokaze kurtarabildiklerini topladılar. Soryu'nun Komutanı Albay Ryusaku Yanagimoto, gemisini kontrol altına almak için çok mücadele etti, fakat Soryu tamamen alevler içinde idi ve devamlı patlamalarla sarsılıp duruyordu. Sonunda mecburen gemiyi terketme emrini verdi. Kendisi Japon geleneklerine uyarak ge-

misi ile batmaya kararlı idi ve gemiyi terketme emrini verdiği halde kaptan köprüsünden ayrılmıyordu. Japon İmparatorluk Donanmasının en popüler kaptanı olduğu için, emrinde çalışan personel Komutanlarını kurtarmak maksadıyla Donanma Güreş Şampiyonu Baş Gedikli Abe'yi, Yanagimoto'yu ikna etmek ve olmaz ise sırtlayıp sandala indirmek için gemiye gönderdiler. Abe kaptan köprüsüne çıktığı zaman, yanan geminin alevlerine aldırmadan, Yanagimoto'yu kılıcı elinde ayakta durur vaziyette buldu. Yüzündeki ifade kararlı bir insanın ifadesiydi. Abe şaşkın vaziyette selâm vererek «Albayım sizi selâmete ulaştırmak için geldim. Bütün personel sizi bekliyor, lütfen benimle gelin» dedi. Yanagimoto cevap bile vermedi, çünkü yüzündeki ifade gerekli cevabı veriyordu. Abe tekrar selâm vererek başını önüne eğdi ve ağlıyarak gemiyi terketti.

Refakat destroyeri Mikigumoda mürettebattan biri Japon milli marşı «Kimigayo»'yu söylemeğe başladı. Kendisine diğerleri de katılarak hep bir ağızdan Milli Marşlarını söylerken, batmakta olan Soryu'nun kaptan köprüsündeki Yanagimoto'nunda kendileriyle beraber Milli Marşı söylediğini duydular. Saat 19.13 de Marşın halâ dalgalar üzerinde yankıları dolaşırken Soryu'nun baş tarafı gök yüzüne doğru kalktı. Gemi bir an bu vaziyette durdu ve sonra geriye doğru kayarak gözden kayboldu.

Nagumo yanan Akagi'yi terkettikten sonra sancağını beraberinde götürdüğü hafif kruvazör Nagara'ya geçti. Artık elden çıkmış üç uçak gemisinden sonra geriye vurucu kuvvet olarak yalnız Hiryu kalmıştı. Nagumo, Amerikan Pasi-

fik Donanması hakkında bilgi sahibi olmadığı için üzgün ve çaresizdi. Karşısında kaç uçak gemisi olduğunu bilmiyordu. Esasında Soryu'dan kalkan keşif uçağı Amerikan uçak gemilerini bulmuş ve bunların Yorktown, Enterprise, ve Hornet olduklarını saptamıştı. Fakat Radyo - Telsizindeki bir arıza nedeniyle bu bilgiyi Nagumo'ya bildirememiştir. İşte, değindiğimiz (Şayet) lerden bir tanesi de budur. Bununla beraber, bunların tümü Nagumo'yu mazur gösteremez. Sorumlu bir Komutan olarak her şeyin kötü yönlerini düşünmesi ve buna göre tedbir alması gerekirdi. Hiryu'nun Amirâl Tamon Yamaguchi'nin sancak gemisi oluşu, Nagumo için bir şanstı. Zaten Yamamoto, Nagumo'ya batan uçak gemilerinin komutanı olduğunu telsizle bildirmişti. Yani artık Komutanlık yetkileri elinden alınmıştı. Yamaguchi'nin komutayı ele alması bir şanstı, çünkü Japon Donanmasının seçkin Amirallerindendi, Açık ve realist düşünce sahibi, cesur bir denizdi idi. Nagumo'nun kuvvetlerine indirilen darbenin feci şeklini gören Yamaguchi komutayı eline aldı ve Fletcher'in filosuna saldırmak için derhâl harekete geçti. Amerikan uçak gemilerinin sayısı büyük bir önem taşıymıyordu. Bunu göz önünde tutan Yamaguchi saat 10.40 da Pearl Harbor saldırısında başarılı görevler yapmış olan Teğmen Michio Kobayashi'ye 18 Val pike bombardımanı ve 6 Zero koruma uçağı ile havalanmasını emretti.

Bu sırada, Hiryu'nun eşi olan Soryu'yu batıran Yorktown'un uçakları gemilerine dönüyorlardı. Saat 12.00 de Yorktown gelen uçaklarının inişine hazırlanırken radarında, bu sırada 50 mil uzaklıkta olan, Kabayushi'nin uçaklarını gördü. Gemide yapılmakta olan uçak yakıt ikmali der-

hal durdurularak, güvertedeki hazır vaziyette olan uçaklar havalandırıldı ve akından dönen uçaklara gemiden uzaklaşmaları bildirildi. Yorktown'un savunmasını arttırmak için iki kruvazör sağ ve soluna yaklaştı ve Enterprise ve Hornet'in avcı uçakları Yorktown'un savunma perdesini kuvvetlendirmek için havalandılar. Bu suretle Yorktown'ı koruyacak avcı uçağı 28 Wildcat'e yükselmiş oldu.

Kobayashi hedefine 18000 fitten (6000 Metre) yaklaştı ve takriben hedefinden 5 mil uzakta iken kendi donanmasına saldırıdan dönen ve inmek için Amerikan uçak gemisinin üzerinde tur atan torpido bombardıman uçaklarını gördü. Bu durum kendisi için çok güzel bir fırsattı ve filosuna 10000 fite alçalmasını ve Zero himaye uçaklarına da öne geçmelerini emretti.

Zerolar, inmemeleri emredildiğinden Yorktown'un yakınlarında dolaşan bombardıman uçaklarına saldırdılar. Bunları Wildcat'ler takibetti ve kendi arkadaşlarına saldıran Zero'lardan iki tanesini düşürdüler. Diğer Wildcat'ler Japon bombardıman filosuna dalarak onları dağıtmak istediler. Bu sırada Yorktown'ın ve kruvazörlerin uçaksavar topları ateş açarak gemi etrafında bir çelik duvarı kurdular. Kobayashi'nin uçaklarından on tanesi Amerikan Wildcat uçakları tarafından düşürüldüler. Fakat bütün Japon uçaklarını durduracak kadar Amerikan avcı uçağı yoktu. İki Japon uçağı, uçaksavar barajını aşmak isterken mermi isabetiyle düşürüldü. Diğer bir tanesi de yara alınca bombasını geliş güzel denize attı ve arkasından da kendisi uçağı ile beraber denize çakıldı. Fakat Kobayashi'nin beş uçağı, uçaksavar barajını aşmayı başardı ve bu da görülecek iş için yeterli idi. Bu u-

çakların saldırısında Yorktown'a üç bomba isabet etti. Birincisi, Milyarda bir şans eseri, Yorktown'un bacasından içeri girerek makine dairesinde infilâk etti ve bir kazan hariç diğer bütün kazanları saf dışı etti ve gemi durdu. İkincisi uçuş güvertesine düşerek büyük bir delik açtı. Üçüncüsü bir bomba deposu ile yüksek oktanlı benzin deposunun bulunduğu bölmede patladı ve yangın çıkmaması için bu bölme deniz suyuyla dolduruldu.

Dramın bu kısmı oynanırken öteki kısmı hazırlanıyordu. Kobayashi'nin uçakları Yorktown'u bombalarken, Soryu'nun keşif uçağı geri döndü ve ana üssünü, yani gemisini, bir baştan bir başa alevler içinde buldu ve Hiryu'ya inerek raporunu Amirâl Yamaguchi'ye verdi. Pilotun verdiği bilgiye göre Amerikalıların üç uçak gemisi vardı. Bunlar Yorktown, Enterprise ve Hornet idi. Şaşılacak bu haber, Yamaguchinin yeni bir durum tartışması yapmasını gerektirdi. Buna göre Hiryu 3 Amerikan uçak gemisine karşı, tek başına savaşmak zorunda idi. Bunlardan bir tanesi, belki Kobayashi'nin uçakları tarafından saf dışı yapılmış olabilirdi. Geriye iki tane kaldığına göre kaybedilecek zaman yoktu ve elinde kalan (on torpito bombardıman ve altı avcı uçağı) bütün uçaklarla Amerikan uçak gemilerine en kısa zamanda saldırması lâzımdı. Midway'e yapılan saldırıya liderlik eden Teğmen Joichi Tomonaga saldırıya liderlik eden uçaklara lider olarak atandı. Midway saldırısı esnasında benzin depolarından bir tanesi isabet alarak delinmiş ve tamiri için zaman kalmamıştı. Bu nedenle dönüşü olmıyan tek yönlü bir akına gittiğini biliyordu, fakat Amirâl Yamaguchiye o kadar hürmet ve sevgisi vardı ki hiç bir şey söy-

lemeden saat 12.45 te Hiryu'dan havalandı ve lideri olduğu uçakları Amerikan uçak gemilerinin bulunduğu yere doğru yöneltti.

Yollarına devam ederken, aksi yönde uçan beş Japon uçağı gördüler. Bunlar Kobayashi'nin vurucu kuvvetinden arta kalan uçaklardı. Bu beş pilot Hiryu'ya inince bir Amerikan uçak gemisine altı isabet kaydettiklerini ve geminin hareketsiz hale geldiğini, ayrılırlarken de koyu duman tabakasıyla kaplandığını söylediler. Yamaguchi gayet haklı olarak bu geminin en az iki isabet aldığını ve ağır hasara uğradığını kabul etti. Yalnız bilmediğı bir şey vardı, o da Yorktown'un hasar kontrol ekipleri okadar etkili olarak çalışmışlardı ki iki saatten kısa bir sürede yani saat 14.00'te yangınları söndürmüşlerdi. Ve uçak gemisi kendi gücü ile saatte 18 deniz mili yapacak duruma gelmişti. Bu suretle yoluna devam ediyor ve avcı uçaklarının yakıt ikmalini yapıyordu ki, saat 14.30 da Tomonaga'nın 40 mil mesafede olan torpido gurubunu radarında gördü. Bir kere daha yakıt ikmal işi durduruldu ve devriye uçakları derhal havalandılar. Yorktown'un onarım işi okadar çabuk yapılmıştı ki Tomonaga koruma gemileriyle çevrili bir uçak gemisi gördüğü zaman, bunun hasar görmemiş başka bir uçak gemisi olduğunu zannetti ve Yorktown olduğuna katiyen ihtimâl vermedi. Almış olduğu emir, hasar görmemiş uçak gemilerine saldırı yapmasını öngördüğünden kol da bulunan bombardıman uçaklarına işaret vererek iki kısma ayırdı (*) Kol'un bir kısmına Tomonaga, diğerine de muavini olan Toshio Hashimoto liderlik

* Kol, yan yana uçan bir uçak gurubudur.

ederek dalıŒa geçtiler. Bu sırada Yorktown uçaklarının geri kalanını havalandırmakla meŒguldü. Evvelce olduğu gibi Japon uçakları Yorktown ve refakat gemilerinin uçaksavar toplarının menziline girmeden evvel Wildcat'ler Japon uçaklarından bazılarını dūŒurdüler. Geri kalanlardan bazıları da uçaksavar topları tarafından dūŒürüldü. Fakat bir kısmı uçaksavar barajını yarabildiler, bunlardan bir tanesi Tomonaga idi. Yanındaki pilotlara kendisini takip etmelerini iŒaret ederek sarı kuyruklu uçağını, torpitosunu Yorktown'a atmak üzere, daldırdı. Kısa bir süre sonra geri dönemiyeceğini hatırlamıŒ olacak ki, torpitosunu atacağı yerde uçağını Yorktown'a yönelterek uçağıyla beraber geminin uuŒ güvertesine çakıldı ve kendisi de dahil olmak üzere uçağıyla birlikte infilâk ederek, param parça oldu. Tomonaga'nın yaptığını gören diğer Japon pilotları deli gibi Yorktown'a saldırarak torpitolarını attılar. Torpitoların iki tanesi geminin sol tarafında 60 fitten az bir aralıkla gövdenin tam orta kısmına isabet ettiler. Hashimoto saldırısını bitirip arkasına baktığı zaman Yorktown'un 20000 tonluk teknesinin büyük bir titremeden sonra suda ölü gibi durup kaldığını gördü. Bir Amerikalı denizcinin sonradan söylediği gibi «Yorktown, sanki sudan dıŒarı atlamak ister gibi bir hareket yaptı ve bundan sonra gerisin geriye suya oturdu. Adeta can vermiŒ gibiydi.»

Saat 14.45'ti ve Hashimoto telsizle Hiryu'ya «Uçak gemisine iki torpito isabeti kaydettik. Geminin Yorktown sınıfından olduğu kanısında-yım» mesajını gönderdi. Bu ikinci akın, Japonların Midway savaŒında Amerikan gemilerine yaptıkları son akındır. Hiryu'dan kalkan uçak-

ların ancak yarısı (Beş torpito bombardıman ve üç avcı uçağı) geriye dönebildi. Saat 18.30 da indiler ve Yamaguchiye yaptıkları saldırının detaylarını anlattılar. Bunun üzerine Yamaguchi iki Amerikan uçak gemisinin ağır hasar aldığına karar verdi. Çünkü pilotlarının ikinci akınında gene Yorktown'a saldırdıklarını bilmiyordu... Tomonaga'nın düşürülmeyen uçakları geri döndüğü sırada, Yorktowndan üç saat evvel kalkmış ve Japon uçak gemisini aramakta olan keşif uçağı Hiryu'yu buldu ve yanmakta olan Yorktown'a (Pilot tabii bunu bilmiyordu) 100 mil mesafede bir Japon uçak gemisi gördüğünü bildirdi. Bunu okuyan Fletcher akşamın yaklaşmakta olmasına rağmen geniş çaplı bir akın yapılması gerektiğine karar verdi. Saat 16.00 da Enterprise 24 Dauntless -ki bunlardan 14 tanesi yanan Yorktown'a inemiyen muhacirlerdi- havalandırdı.

Hornet de 16 tane havalandırdı ve birleşen iki gurup uçak, avcı uçağı koruması olmadan Hiryu'ya doğru yol almaya başladılar. Fletcher haklı olarak elindeki avcı uçaklarını, gelmesi muhtemel Japon bombardıman uçaklarına karşı kullanmak üzere elinde tuttu. Dauntless'ler bir saat uçtuktan sonra, kızarmakta olan semaya karşı yükselen üç duman sütunu gördüler. Bunlar Kaga, Soryu ve Akagi'nin can çekişen kalıntılarıydı. Kuzeye doğru dönünce etrafı refakat gemileriyle sarılı Hiryu'yu gördüler... Hiryu'nun uçakları şafaktan bu yana, Bir tanesi Midway'e olmak üzere üç akın yapmışlardı ve feci şekilde azalmışlardı. Saat 16.30'da talihsiz Tomonaga'nın son gurubu Yorktown'a yaptıkları akından dönerken adetleri 6 avcı 5 pike bombardıman ve 4 torpito uçağına düşmüştü. Uçucu ve yer personeli yorgunluktan ayakta uyuya-

cak hale gelmişti. Fakat Yamaguchi bütün çaresizliğine rağmen Yamamoto'nun plânladığı harekâtı kurtarmak ve zaferi, mağlubiyetin dışlarından söküp almak kararındaydı. Akşam karanlığından istifade ederek elinde ne var ne yok hepsini kullanıp Amerikalılara sürpriz bir baskın yapmayı tasarlıyordu. Aynı tarz bir akın (Yani akşam yaklaşırken yapılan) Coral Sea savaşında denenmiş ve başarısızlıkla sonuçlanmıştı. Fakat yapılacak başka bir şey yoktu. Şansını denemek ve rizikoyu göze almak zorunluydu. Yorgun mürettebata tatlı pirinç ekmeği verilmesini emretti. Gemi, uçaklarını kaldırmak için rüzgâr içine döndüğü zaman, ansızın Enterprise'in bombardıman uçakları, güneşi arkalarına almış vaziyette Hiryu'ya saldırdılar. Hiryu'nun radarı olmadığı için gene düşmanın yaklaştığını önceden haber alamadı ve dolayısıyla habersiz yakalandı.

Gemi Komutanı Albay Tomeo Kaku gemiyi sancağa (Sağa) çevirdi, fakat bir kaç saniye geç kalmıştı. Şayet lerden biri de budur. Gemi bir yılan balığı gibi dönerken Amerikan uçakları bombalarını saldırdılar. Dört bomba aynı zamanda Hiryu'nun güvertesinde infilâk etti. Bir tanesi kaptan köprüsünün önünde patladı ve seyir kamerasını yok etti. Diğer bombalar kalkışa hazır olan uçaklar arasında patladı ve hemen hepsini ateşe verdi. İnfilâk etmiye başlayan uçaklar, güverteyi baştan sona alevlerle kapladı ve personelin boğularak veya yanarak ölmesine neden oldu. Uçak gemisindeki hasar ağır ve o derece belirli idi ki, Enterprise'in ilk akına katılmıyan uçakları Hiryu'ya saldırmanın gereksiz ve faydasız olduğunu anlıyarak koruma zırhlısı Haruna'ya saldırdılar. Tomonaga'nın uçakları

Yorktown akınından geri döndükleri zaman Hiryu'nun bir baştan bir başa yanmakta olduğunu gördüler. Yanan bir yuvanın üzerinde uçuşan ürkek kuşlar gibi bir müddet tur attıktan sonra, teker teker denize inmek zorunda kaldılar. Akına katılan Hornet'in uçakları da Hiryu'ya saldırmanın gereksiz olduğunu görüp Haruna zırhlısı ile Chikuma kruvazörüne saldırdılar.

Bir ara Hiryu'daki yangın kontrol altına alındı zannedildi. Ama, artık geminin mukadderatı tayin edilmişti. Gece yarısı olduğu zaman Hiryu 15 derecelik bir yatışla çaresizlik içinde sonunu bekliyordu. Makine dairesine ulaşmak için sarfedilen bütün çabalar sonuçsuz kaldı. Hiryu, rakibi Yorktown gibi ölüyordu. Pasifikte dolunay, yanan Hiryu'ya fon vazifesi gördü ve saat 02.30 da Amirâl Yamaguchi, gemi komutanı Albay Kaku'ya bütün mürettebatı güvertede toplamasını emretti. Etrafındaki alevlere aldırmandan kaptan köprüsünden personele şu sözleri söyledi. «Bu uçak gemileri gurubunun Komutanı olarak Hiryu ve Soryu uçak gemilerinin kaybindan sorumlu olan tek kişi benim. Bu nedenle sonuna kadar gemide kalacağım. Fakat Majeste İmparatora sadık hizmetlerinize devam etmeniz için size gemiyi terketmenizi emrediyorum.» Sözü bitirdikten sonra başındaki Amirâl şapkasını çıkararak yanında duran yaveri Yarbay İto'ya hatıra olarak verdi. Buna karşılık İto'da Amirâline, gemiyle beraber batmasını sağlamak gayesiyle, kendini dümen dolabına bağlaması için bir kumaş parçası verdi. Bundan sonra Banzai sesleri arasında Hiryu'nun ve Amirâlin bayrakları indirildi. Subaylarından bir kısmı Amirâlleri ile beraber ölmelerine izin vermesini rica ettiler. Fakat Yamaguchi müsa-

ade etmedi. Bunlardan yalnız gemi Komutanı Albay Kaku gemisiyle beraber batmanın hem görevi ve hemde hakkı olduğunu Yamaguchi'ye söyledi. Amirâl «Evet» anlamına başını salladı ve herkes gemiyi terkettikten sonra kendilerini dümen dolabına bağladılar ve geminin batmasını beklediler.

Fakat Hiryu batma konusunda Yorktown gibi inatçı idi. Saat 05.10 da Hiryu'nun batmadığını gören destroyer filotillâ Komutanı Albay Abe iki torpito atılması için emir verdi. Kulakları sağır eden iki patlamadan sonra Hiryu suya gömülmeğe başladı. Bunu gören Abe, Amirâl Yamamoto'ya saat 05.40'da «Hiryu intihar etti» diye telsiz çekti ve destroyerlerin oradan ayrılmaları için emir verdi. Fakat bir saat yirmi dakika sonra Hoshô'dan kalkan bir keşif uçağı, Hiryu'nun hâlâ yüzer vaziyette ve güvertesinde sağ insanlar bulunduğunu Ana kuvvete telsizle bildirdi. Sonradan öğrenildiğine göre, güvertede toplanan bu personel, ABE'nin attığı torpitoların, makine dairesinde hapis kalanların çıkabilmesi için şans eseri açtığı bir yoldan güverteye çıkmışlardı. Hiryu batınca bu personel bir Amerikan gemisi tarafından kurtarılarak, savaşın geri kalan kısmını esir kampında geçirmişlerdir.

Tamom Yamaguchi sadece iki uçak gemisinin kaybından kendini sorumlu tuttuğu için intihar etmemiştir. İleri görüşlü bir insan olduğu için Midway savaşının kaybedilmesiyle Japonya'nın acı mukadderatını görmüş ve kaçınılmaz olan yenilgiyi görmektense, şerefli bir Amirâl olarak ölmeyi tercih etmiştir. İşte Tamon Yamaguchi bu değerinde bir kimseydi. Bu nedenle adı,

Japon Denizcilik Tarihinin şeref bölümüne yazılmıştır.

Yorktown da, Hiryu gibi batmamak için direnip duruyordu. Fakat 4 Haziran saat 14.58 de Yorktown'un Komutanı Albay Elliot Buckmaster gemiyi terk emri verdi. Gemiden ayrılıp bir destroyere geçen personel, biraz sonra Yorktown'un yatışının kendi kendine düzeldiğini gördüler. Bu, geminin kurtarılma ihtimali olduğunu gösteriyordu. Bir toplantı yaparak, gemiye dönüp fazla ağırlıkları atıp gemiyi hafifletmek ve sonra da tam dengesini bulmak için, destroyerlerin yardımı ile sancak (Sağ taraf) tanklarındaki yakıt ve suyun bir kısmını, iskele (Sol taraf) tanklarına basmağa karar verdiler. Kaptan Elliot ve seçkin bir ekip tekrar Yorktown'a çıktı ve plânlanan işleri yapmak üzereydilerki, saat 06.52 de Chikuma'dan kalkan bir keşif uçağı Yorktown'u gördü ve «Yorktown sınıfından bir uçak gemisi gördüğünü» bildirdi. İşte bu mesaj Yorktown'un sonu olmuştur. Yamamoto, Midway civarında bulunan 1—168 Denizaltısının Komutanına Amerikan gemisini yok etmesi emrini verdi. 1—168 saat 13.00 de Yorktown'un bulunduğu yere gelince geminin koruma destroyerleriyle sarılmış olduğunu gördü. Bundan sonra cereyan eden olaylar, Denizaltıcılık tarihinin eşsiz örneklerinden biridir. 1—168 destroyer kordonunun altından geçerek periskop derinliğine kadar su yüzüne yükseldi ve ilk fırsatta 3 torpito atarak derhal daldı.

Yorktown'un güvertesinde sandviç ve Coca Cola ile öğle paydosu yapan personelden biri «Hey şu siyah balıklara bakın» diye seslendi. Aslında bunlar 1—168'in attığı torpitoları. Çünkü Japonlar torpitolarında oksijen kullandıkların-

dan Amerikan torpitoları gibi arkalarında kabarcık bırakmıyordu. Yorktown'a cereyan vermek için yanaşmış olan Hamman ilk torpitoyu yedi ve ikiye bölünerek derhal battı. Gemi suya gömülünce güvertesindeki su altı bombaları patlıyarak, gemiden kurtulup su üstünde kalan personeli de öldürdü. İkinci ve üçüncü torpitolar Yorktown'a isabet etti. Buckmaster artık geminin kurtulma ihtimali olmadığını anladı ve tekrar gemiyi terkederek kendilerini bekliyen sandallara bindiler. Bu iş olurken Amerikan destroyerleri 1—168'i batırmak için harekete geçtiler. Gemi Komutanı Tanabe'nin sonradan anlattığına göre «Kendisi ve denizaltının diğer mürettebatı, kıl payı atlatılan 60 su altı bombası patlaması saydılar. Saldırının sonunda 1—168 ağır şekilde sakatlanmıştı. Hareket edemez halde olan denizaltıda ışıklar söndü, pompalar durdu ve aküler de hasar gördüğünden Chlorine kaçırmaya başladılar. Bu öldürücü gaz, denizaltının en korktuğu şeydi. Tanabe ayaklarının arasında sarhoş gibi yürüyen ve yıkılan bir fare gördü. Bundan sonra hiç beklenmedik bir şey oldu. Amerikan destroyerleri birden bire saldırılarını durdurdular. Tanabe şaşırmıştı, fakat biraz rahatlardı. İşin esası şuydu; diğer destroyerlerin sonar teması kurması üzerine 1—168'e saldıran destroyerler Yorktown'un bulunduğu yere çağrılarak yeni Sonar temasını araştırmaları emredilmişti. Tanabe bundan faydalanarak 1—168'i zar, zor su yüzüne çıkardı. Sonradan yazdığına göre «Köprüye çıktığım zaman, düşman uçak gemisinden eser bile yoktu. Fakat bizimle Doğu ufku arasında 3 Amerikan destroyeri gördüm» Bunlardan bir tanesi olan Hughes, 1—168'in su yüzüne çıktığını gördü ve her üç destroyer Hug-

hes, Gwin ve Monagham hemen geri dönerek takibe başladılar. Tanabe akülerini şarj etmek ve havatanklarını doldurmak için her saniyeden istifade ederek su üstünde kaldı. Hattâ Hughes'in 5 inçlik topunun menziline giripte destroyer ateşe başlayıncaya kadar bekledi ve bundan sonra dalarak 180 derece geri dönüp, kendisine saldıran destroyerlerin altına girdi. Yaptığı hile başarılı oldu ve 1—168 kurtularak salimen Kure'ye döndü.

Tanabe'nin kurbanı Yorktown ertesi sabaha kadar su üstünde kaldı ve bundan sonra ters dönerek battı.

Yamamoto, Donanmasının, ve hatta dünyanın en modern ve en büyük dört uçak gemisini kaybedince şaşkına döndü, çünkü böyle bir şey beklemiyordu. Vaziyeti kurtarmak için Tokyoya «Ağır şekilde tahrip edilen düşman donanması geri çekiliyor. Birleşmiş Donanma birlikleri düşmanın arta kalan gemilerini kovalamaya ve Midway'ı işgal etmiye hazırlanıyor» mesajını gönderdi. Tabii bu mesajın gerçekleşme hiç bir iliskisi yoktu ve bunu Tokyodaki Donanma Genel Kurmay Başkanı da biliyordu. Savaşın tamamen Yamamoto'nun sorumluluğu olduğu ve hareketinde serbest olması kanısı Tokyo'yu işe müdahale etmekten alıkoydu. Fakat hava üstünlüğü Amerikalıların elinde olduğu için Midway'e zırlı ve kruvazörlerle yapacağı saldırı esnasında, Yamamotonun bütün Japon Donanmasını elden çıkarmasından korkuyorlardı.

Yamamoto daha işin başlangıcında yapması gereken şeyleri şimdi yapmaya başladı. Aleuti-ans'a gönderdiği iki uçak gemisi ile diğer gemilerin Midway'e doğru son süratle gelmelerini

emretti. Asker taşıyan gemileri koruyan Zuiho uçak gemisi de aynı emri aldı. Fakat her üç uçak gemisinin de 48 saatten evvel istenilen yere gelmesi imkânsızdı.

Yamamoto iki büyük hata yapmıştır. Bunların nedeni ne olursa olsun, onun gibi bir Amirâlin bunu yapması; ya abartılan güven hissi, veya Amerikalıları küçümseme anlayışı olabilir. Her iki halde de hata büyüktür ve nitekim, Japonyanın savaşı kaybetmesiyle sonuçlanmıştır. Şöyleki:

Hataların birincisi,

Amerikalılarla kesin sonuçlu bir savaş yapmak için yem olarak Midway'i kullanıp onları oraya çekmek gayesini güderken, Amerikalılara Aleutians'lara saldırı yapıyor hissini verip gerçek maksadını saklamak için iki uçak gemisini ayırarak oraya göndermesi esas maksadı ile bağdaşamaz. Şayet bu gemiler Nagumo kuvvetlerine dahil olsaydı sonucun değişmesi çok muhtemeldi.

Hataların ikincisi,

Gayet güçlü olan kendi ana kuvveti, Nagumo'nun gemilerinden 300 ve Midway'den 600 mil uzakta idi. Halbuki, uçak gemisi Görev Kuvvetlerine yardım edebilecek yakınlıkta olsaydı, Amerikalıları müşkül duruma sokabilirdi.

İlk heyecan ve şaşkınlık geçince Yamamoto Hava Üstünlüğü olmadıkça (*) Amerikalılarla kapışmanın intihar olacağını anladı ve istemi-

* Çünkü çağırdığı üç uçak gemisi yaptıkları saldırılarda uçaklarının büyük bir kısmını kaybetmişlerdi. Tabii bu uçaklarla beraber tecrübeli pilotlarını da yitirmişlerdi.

yerek kuvvetlerine Japon anavatan sularına dönme emri verdi. Bu emri vermeden evvel kendi Karargâhında bir çok toplantı ve tartışmalar olmuştur. Fakat, neticede hepsi, hava üstünlüğü olmadıkça zaferden ümitli olmanın yersiz olduğuna kanaat getirdiler.

Bir söz vardır «Tarih tekrardan ibarettir» deriz. Tarih, karşısındakini küçük görüp, potansiyelini taktir etmemiş ve beklenmedik yenilgiye uğramış Lider ve Komutanlarla doludur. Yamamoto nedense bunu göremedi.

Tarafsız ve realist İngiliz tarihçileri şöyle derler. «Şayet tarih Barbaros'u ve Preveze savaşını kaydetmeseydi, İngiltere ve dolayısıyla Amiral Nelson Trafalgar zaferini kazanamazdı». Çünkü Nelson, Trafalgarda, Barbaros'un Prevezede tatbik ettiği taktiğin aynını kullanmıştır.

Biz İngiliz tarihçilerinin bu ifadelerinden şu sonucu çıkarmak istiyoruz. Zayıf taraf (Barbaros ve Nelson'un kuvvetleri, düşman kuvvetlerinden çok zayıftı) fırsatları değerlendirdikleri takdirde, kuvvetli tarafı yenebilir. Özellikle taktik ve stratejik bilgileri yerinde kullanırlarsa.

Yamamoto, kötü ihtimalleri hesaba katıp Aleutians'a 2 uçak gemisi göndermese ve Kuzey Pasifikte devriye gezen Zuikaku ve Shokaku uçak gemilerini el altında bulundursaydı, Amerikalıların Midway zaferini kazanması çok zayıf bir ihtimâl olurdu.

İşte Midway savaşının acı blânçosu böylece kapanmıştır. Bu savaşta Amerikalılar 1 uçak gemisi, 1 destroyer, 150 uçak ve 307 personel kaybetmişlerdir. Buna karşı Japonlar 4 uçak gemisi, 1 ağır kruvazör, 253 uçak ve 3500 personel kaybetmişlerdir ki bu, Amerikalıların kaybının kat kat üzerindedir.

Yamamoto istese savaşa, Dezavantajlı da olsa, devam edebilirdi. Fakat etmedi ve yenilgiyi kabul edip Japonyaya dönmeyi tercih etti. Midway mağlubiyeti yalnız halktan değil, Askeri çevrelerden de gizlendi. Yaralı personel demirli gemilerde tedavi edildi veya hastaneye gitmesi gerekenler gece karanlığından yararlanılarak, kimsenin göremeyeceği saatlerde hastaneye nakledildiler. Basına Midway'in zaferle sonuçlandığı bildirildi. Fakat kimsenin aklına Akagi, Kaga, Hiryu ve Soryu uçak gemilerine ne olduğunu sormak gelmedi, veya sorduysada üstün körü cevap alındı.

Savaş (Şayet) ler ve (Hatalar) yüzünden kaybedilmiştir. Fakat burda Amerikalıları takdir etmemek haksızlık olur. İntihar edercesine, kalitesi çok düşük uçaklarla savaşmaları taktikle anılmaya değer niteliktedir. Bu nedenle haklı bir zafer kazanmışlardır. Tarih onları daima anacaktır. Pasifik Dramının İkinci perdesi de burada kapanmaktadır.

İşte Midway savaşının acı plânçosu budur. Tarih, kendi yönünü değiştiren bir olayı böylece kapamış ve onun kendisine verdiği yönde ilerlemesini sürdürmüştür.

Ö D E N E N H E S A P

Tarih boyunca, Pearl Harbora yapılan ani baskın kadar intikam hislerini körüklemiş bir olay yoktur dersek, hiç de abartma yapmış olmayız.

7 Aralık 1941 tarihini Pearl Harborda geçirenler, Amerikan Savaş Tarihinin en feci felâke-

tini yaşamış kimselerdir. Bu nedenle hepsinde, acı hatıraların anılarıyla yoğunlaşmış bir intikam hissinin doğması ve gelişmesi kadar tabii bir şey olamaz.

Pasifik savaşı ilerlemiş ve Japonlar, plânlarındaki ilk hedeflerine ulaşmışlardı. Bu başarılarından ötürü Pearl Harbor baskınını düşünüp plânlamış olan Amirâl İsoroku Yamamoto, Japon Donanması Baş Komutanlığına getirilmiş ve adeta ilâhlaştırılmıştı. Tarafsız olarak düşünülürse, Yamamoto'nun modern çağın yetiştirdiği en seçkin Denizcilerden biri olduğu, şüphe götürmez bir gerçektir.

Amirâl Yamamoto'nun «Barış şartlarını Beyaz Sarayda dikte ettireceğim» dediği rivayet edilirse de bu, bir bakıma asılsızdır. Çünkü o, böyle bir şey söylemeyecek kadar zeki ve ileri görüşlüydü.

Amerikan Donanmasını tek darbeyle yok edip, Japonya'nın «Büyük Doğu Asya İmparatorluğu» rüyasını gerçek haline getirecek plânı, Yamamoto hazırlamıştır. Bu gerçekleştiği takdirde, genişliyen Japon İmparatorluğunun muhtaç olduğu petrol, kauçuk ve pirinç bol miktarda temin edilecek ve Amerikalılar» Ebediyen Pasifikten Sürülmüş» olacaklardı.

Bir numaralı harekât emrini hazırlayan ve gönderen, Yamamoto'dur. Bu emirde «Niitake Yama Nobere» yani «Niitake Dağına Tırmanın» deniliyordu. Bu şifreli mesaj, Japon bombardıman uçaklarının Pearl Harbor'a saldırması için verilmiştir.

Amerikalılar, İkinci Dünya Savaşından çok evvel Yamamoto'nun merhametsiz ve sürükleyici kişiliğini takdir ederlerdi. Ayrıca kendisini, Birinci Dünya Savaşı sırasında Harvard Üni-

versitesinde öğrenci ve 1920 senelerinde de Washington'da Deniz Ateşesi olduğu günlerden hatırlar ve çok iyi tanırırlar.

Pearl Harbor, Yamamoto için yeni bir fikir ve olay değildir. Japonlar savaş ilân etmeden 1903'de Port Arthurda Rus Donanmasına saldırdığı zaman, Amirâl Togo'nun sancak gemisinde savaşa katılmış ve Rus Donanmasının Kuzey Pasifikte yok edilmesinde rol oynamıştı.

Diğer vatandaşlarının aksine, Amerikanın kolay kolay dize gelmeyeceğini biliyordu... Gerçekte «Eğer bu savaşı kazanmak istiyorsak, Amerikanın Pasifik Donanmasını yok ederek batı sahillerine dayanıp, barış şartlarını Beyaz Sarayda dikte ettirmemiz lâzımdır» demiş ve giriştikleri serüvende başka çıkar yol olmadığını Japon halkına anlatmaya çalışmıştır. Bu, bir böbürlenmeden ziyade, bir gerçeğin, bir uyarmanın ifadesidir.

Isoruku Yamamoto, Japon İmparatorluk Donanmasının haklı olarak övüldüğü bir strateji dehasıydı. Bu çapta bir kişinin kaybı, Japonların savaş gücünde kapatılması güç bir yara açacaktı. Fakat, savaş halindeki ulusların Askerî ve Sivil Liderleri çok iyi korunurlar. Bunların Askerî harekâta öldürülmeleri pek ender görülen olaylardandır. Bununla beraber Amirâl Yamamoto'nun etrafında alınan emniyet tedbirlerinde mühim bir gedik vardı. Evvelce gördüğümüz gibi Washington'da Donanma İstihbarat Dairesinin küçük bir odasında (2646 No: lu oda) Japon şifreleri çözüldü (Magic) ve Japon yüksek Komuta heyetinin aldığı en gizli kararlar bile öğrenildi. Meselâ, Japon Donanması bir harekâta başlayacaksa kriptograflar (Şifre çözücüler) bunun nerede ve ne zaman olacağını önceden öğreni-

yor ve ilgililere bildiriyorlardı... İşte bu usul ile Amirâl Yamamotonun Kuzey Solomon'lardaki Deniz ve Hava Üslerini denetliyeceği öğrenildi. Amirâlin Tokyoda hazırlanan denetleme programının bütün detayları Washington da Donanma Bakanının önüne serildi. Bakan durumu derhal Roosevelt'e bildirdi. Başkan da, Komuta zincirini takibederek aldığı bilgiyi, Pearl Harborda Pasifik Donanma Baş Komutanı Amirâl Nimitz, Nouma adasında Güney Pasifik Kuvvetleri Komutanı Amirâl Halsey ve Guadalcanal da Henderson Hava Üssü Komutanı Amirâl Marc Mitscher'e bildirdi.

Mesajda verilen emri burada tekrarlamaya gerek görmüyoruz. Çünkü, herkes Yamamoto'dan öcalmak için fırsat bekliyordu. Bekledikleri fırsat ellerine geçmişti ve bundan yararlanmak için ellerinden gelen her şeyi yapmaya kararlı idiler... Guadalcanal'daki bütün Hava Kuvvetlerinin Komutanı olması nedeni ile, bu görevi plânlamak ve yönetmek sorumluluğu amiral Mitscher'e verildi.

Donanma kriptograflarının verdiği bilgiye göre Amirâl Yamamotonun denetleme programı şöyleydi: 18 Nisan sabahı Yeni Britanyanın Kuzey ucundaki Rabaul'den kalkarak, bölgenin en önemli Hava Üssü olan Kahili'yi denetliyecekti.

Kahili, Bougainville adasının Güney ucundaydı. Evvelâ, Bougainville yakın Ballale'ye inmesi kararlaştırılmıştı. Bu denetlemeyi motorla yapacaktı ve saat tam 09.45 te Ballale'ye inecekti.

Amirâl Yamamoto'nun, her şeyin dakikası, dakikasına yapılmasını seven ve istiyen bir kimse olduğu ve adeta kronometre gibi çalıştığı da Amerikalılar tarafından biliniyordu.

Mitscher'e ayrıca şu bilgiler de verilmişti: Yamamoto Kurmay heyeti ile beraber seyahat ettiği için, çift motorlu iki Mitsubishi bombardıman uçağına binecek ve en son tip altı Zero avcı uçağı bunlara koruma sağlayacaktı.

Amirâlin denetleme gezisini Japonlar yönünden incelersek, ortada korkulacak bir şey yoktu. Çünkü bütün uçuş, Japonların elindeki mıntıka üzerinde yapılacaktı. Amirâlin ineceğı yerlerden düşmana en yakın olanı Amerikalıların elindeki Guadalcanal'a ortalama olarak 300 millik mesafede idi ve Lockheed Lightning (P-38) Av-Bombardıman uçakları hariç, diğer bütün avcı uçaklarının menzili dışındaydı. Guadalcanal'daki Henderson Hava Üssünde az adette P-38 uçağı vardı ve Japonlar da bunu biliyordu.

Amirâlin seyahatinin en kritik kısmı Kahili bölgesi olarak kabul ediliyordu. Fakat burası da arı kovani gibi Zero'larla doluydu, Amerikalılar, Guadalcanal'dan bir kuvvet göndermek saflığını yaparlarsa, bunları yok etmek Zero'lar için basit bir işti. Zaten kötü ihtimali düşünmeye bile lüzum yoktu, çünkü Amirâlin seyahati çok gizli tutulmuştu ve Amerikalıların bundan haberdar olmaları imkânsızdı.

A K I N A H A Z I R L I K

Amirâl Mitscher, bütün detaylar kendisine verildikten sonra Av Üssü Komutanlığı Harekât Subayını çağırıldı ve «Bu Kuşu Yakalamak İçin» gerekli plânları hazırlamasını emretti... Plânın çok dikkatli hazırlanması lâzımdı. Göz önünde

bulundurulması ve hesaplanması gereken faktörler şunlardı:

Zaman, Mesafe, Uçuş sürati, Amerikan ve Japon uçaklarının performansları... Anı ve şaşırtıcı bir sürpriz elde edilmediği taktirde, harekâtın felâketle sonuçlanacağı muhakkaktı. Plânlayıcılar bu noktaları göz önüne alarak işe koyuldular.

Görevin yapılması için P-38 lerin kullanılması şarttı. Çünkü, en uzun menzilli ve ağır silâhları olan uçaklar bunlardı.

Yamamoto'nun uçağına saldıracak vurucu gruba soğuk kanlı, attığını vuran ve gözünü çöpten sakınmıyan pilotlar bulmak lâzımdı. Aynı vaziyette, vurucu Gurubu koruyacak uçaklar için seçilecek pilotların da birinci sınıf olmaları gerekiyordu.

Guadalcanal'daki son harekât, pilotları iyice yetiştirmişti. Midway yenilgisini ve Guadalcanal'ın kaybını bir onur meselesi yapan Yamamoto, savunma tesislerini yok etmek için Zero'larla devamlı saldırılar yaptırıyordu. Tabii, Henderson üssündeki Wildcat, Corsair ve P-38 ler bu akınları önlemek için devamlı olarak savaşıyor ve dolayısıyla pilotlar tecrübe kazanıyorlardı. Bunlardan bazıları Havacılık deyimi ile «AS» oluyorlardı. İşte Amirâl Mitscher'in, Yamamoto'nun uçağını düşürmek için aradığı pilotlar bu tiptendi. Bu yetişkin ve gözü kara avcı pilotlarından bir tanesi, Detroit doğumlu Thomas G. Lamphier Jr. isimli genç bir yüzbaşıydı.

Herhangi bir Hava Kuvvetinde «AS» pilot adedi, ortalama olarak % 2 oranındadır... Bunlar, özel hayatlarında diğerlerinden farklı olmıyan kimselerdir. Kimisi şen ve şakacı, kimisi okumayı seven ve kimisi de ağzından gramla lâf

çıkan kimselerdir. Fakat, bir hava muharebesinde, bu % 2 nin düşürdüğü uçak adedi ve tahrip ettiği diğer hedefler, geri kalan % 98 inkinden fazladır. Zaten bu nedenle onlara «AS» denir. İşte Lamphier böyle bir pilottu.

Uçuculuk Lamphier ailesinin geleneksel mesleği idi. West Point (*) mezunu olan babası, Yüzbaşı Lamphier'in ilk Solo kaldığı (**) Selfridge Hava Alanında Birinci Avcı Gurubuna Komutanlık etmişti. Tom Lamphier, 1941 senesinde, Ordu Hava Kuvvetlerine girdi (***) ve Pearl Harbordan bir ay önce brövesini aldı. Bir ay sonra da Güney Pasifikte savaflara katıldı. Lamphier'in 1943 Nisan ayına kadarki başarılarını şöyle sıralayabiliriz:

Hava muharebelerinde 6 zero düşürmüş,
Bir o kadarını yerde tahrip etmiş,

Bir nakliye gemisi batırmış, bir tank ve bir radyo istasyonu tahrip etmişti. Yani kısacası, ne görev verilirse verilsin yapmaya hazır. «Beni, Marine (Deniz Piyadesi) sığınağına çağırıldıkları zaman, adadaki bütün yüksek rütbeli Subaylar oradaydı. Ne için çağırıldığımı ben de bilmiyordum» diyen Lamphier'e durumu anlattılar ve Yamamotoya saldıracak gurubun Liderliğine seçildiğini söylediler. Bu gurupta kendisinden başka 5 pilot daha vardı. Koruyucu gruba Bin-

* (Muazzaf subayların yetiştirildiği Amerikan Harp Okulu)

** (Solo-Öğrenci pilotun öğretmensiz olarak kendi başına yaptığı uçuşuna denir)

*** (İkinci Dünya Savaşında Hava Kuvvetleri orduya bağlıydı ve adı da Ordu Hava Kuvveti idi. Savaş bittikten sonra ayrı bir kuvvet haline gelmiştir).

başı John W. Mitchell liderlik edecekti ve aynı zamanda bütün ekibin komutanlığını yapacaktı.

Hazırlanan plân gereğince uçaklar, Yamamoto limanı denetlemek için hücumbota bindiği zaman Ballale üzerine gelmiş olacak ve Amirâlin bulunduğu tekneye saldırarak batıracaktı.

Lamphier buna itiraz etti. Hücumbot batırıl- sa bile, Yamamotonun kurtulma ihtimalinin kuvvetli olduğunu ileri sürdü ve işi, Amirâlin uçağı yere inmeden havada bitirmeyi teklif etti. Bu teklif üzerine plân değiştirildi. Fakat, bu sefer zaman faktörü, eski plâna nazaran çok daha fazla önem kazandı. Bunu takibeden brifinglerde zaman meselesi tekrar tekrar ve önemle ele alındı. Durumun önem ve hassasiyetini Lamphier şöyle anlatmıştır: «Harekâtın başarılı olabilmesi için, belirli bir yerde, belirli bir zamanda bulunmamız gerekiyordu. Bu belirli yere zamanından evvel gidersek Kahili'deki Japon avcı uçakları geldiğimizi görerek havalanacaklar ve bizi hoşafa çevireceklerdi. Zamanından geç gittiğimiz taktirde de Yamamotonun uçağı inmiş olacak ve bütün gayretler boşa gidecekti». Bu yüzden, hiç kimse bu harekâta yüzde bir'den fazla şans tanımıyordu. Amerikalıların tek ümidi, Yamamotonun her şeyi dakikası, dakikasına yapma huyuydu.

Yamamotonun gezi programına tam uyduğu taktirde, Bougainville sahillerine ulaşacağı saat ve dakikayı kılı kılına hesabettiler. Geri kalan tek problem Amirâlin uçağı inişe hazırlandığı anda, P-38'lerin oraya ulaşmasını sağlamaktı. P-38'lerin takibetmesi gereken rota 430 millikti. Bougainville ile Guadancanal arasındaki mesafe daha kısa olmasına rağmen Munda ve Rendo-

va'daki Japon müstahkem mevkilerinin gözcülerine görünmemek için «Yeni Georgia» sahillerinin 50 mil açığından geçen, eğri bir rota takib edilmesi zorunlu idi. İşi daha da garantiye almak için, uçakların denize kapanarak, Sürtünürcesine alçaktan en fazla 5 metre yükseklikten uçmaları ve bir birleriyle kesinlikle telsiz konuşmaları yapmamaları için emir verildi. Randevu noktasına gelindiği zaman Binbaşı Mitchell ve «Koruma gurubu» 6000, Yüzbaşı Lamphier ve «Vurucu Gurubu» 3000 metreye tırmanarak taarruz edecekti.

A K I N I N B A Ş L A M A S I

18 Nisan sabahı hava bulutlu ve rutubetliydi.

P-38'ler saat 07.25 te kalkış için sıralandılar. Guadalcanal da bu uçakların hedefini bilen çok az kimse vardı. Amirâl Mitscher pistin kenarındaki Jeep inde uçakların kalkmasını bekliyordu. Pilotlara verdiği son emirde «Ne pahasına olursa olsun, hedefi yok edin» demişti. Bunun anlamı» İcabında Yamamotonun uçağına çarparak düşürün» demekti.

Görev iki üzücü olayla başladı:

Uçaklardan biri yakıt sisteminde arıza çıktığından kalkamadı, Diğer bir tanesinin kalkışta lâstiği patladı ve saf dışı kaldı.

Her iki uçakta «Vurucu» Kuvvettendi, böylece geriye 4 uçak kaldı. Fakat, saniyesi saniyesine hesabedilmiş olan görevi yedek uçak kaldırmak için geciktirmek imkânsızdı. Böylece 12 koruyucu uçak refakatinde 4 vurucu uçak kal-karak saat 07.30 da rotaya girdiler.

Lamphier'in 2 numarası, insana güvenlik hissi verecek kadar cesur bir pilot olan Oregon'lu Teğemn Rex Barber'di. (*) Bundan daha bir kaç gün evvel Barber ile Lamphier bir Japon destroyesine saldırmışlardı. İşlerini garantiye bağlamak ve gemiyi artık işe yaramaz hale getirmek için Barber, destroyere o kadar alçaktan saldırdı ki geminin ön direğinin üst kısmına çarparak kopardı ve tabii bu arada kendi kanadından da bir parçayı karşılık olarak Japonlara hediye etti.

Savaş öncesi her pilotun hissettiği hafif mide krampı geçtikten sonra Lamphier iki saatlik uzun uçuş için Binbaşı Mitchell'i takibe başladı. Kızgın tropik güneşi altında 430 millik mesafeyi iki saatte aldıktan sonra, Kahili'nin 35 mil Kuzeyinden, Bougainville'nin yeşilliklerle kaplı sahillerine ulaştılar. Bu anda uzun zamandan beri muhafaza ettikleri «Telsiz Sükutu» bozuldu ve Liderin «saat 10 da yüksekte Bogy dediği duyuldu. (**) Olayın bundan sonrasını Lamphier'in ağzından dinliye-

* (Havacılıkta 2 numaranın görevi lideri korumaktır. Yani bir nevi fedaidir. Bütün hava muharebesi boyunca, savaşa katılmaktan ziyade lideri korur.)

** (Bogy, esasında Şeytan vs. anlamına gelir. Fakat İkinci Dünya Savaşında Pasifikte savaşan Amerikan uçucuları bunu düşman anlamına kullanırlardı. Avrupa cephesinde de İngiliz Havacıları Bandit, yani eşkiya, haydut tabirini kullanırlardı. Ayrıca, Hava muharebelerinde Yönler saat kadranı esasına göre tarif edilir. Meselâ: «Tam sağda» deneceği yerde «Saat 3 de». Tam geride deneceği yerde «Saat 6 da» şeklinde ifade edilir).

lim: «Liderin dediği gibi, biraz solda ve yukarda, güneş ışınlarının yansıdığı siyah renkli Mitsubishi'leri gördüm. Altı Zero'nun himayesinde uçuyorlardı. İlk anlarda bunları Uçak savar ateşi patlamaları zannettim. Bizden aşağı, yukarı 5 mil uzaklıkta ve takriben 600 metre daha yüksekteydiler. Bizim, evvelce hassasiyetle hesap ettiğimiz yere tam zamanında gelmişlerdi. Sola keskin bir dönüş yaptım ve onların rotasına paralel olarak tırmanmaya başladım.

Gözüm en öndeki Mitsubishi'deydi.

Taktik durumumuz pek parlak değildi, çünkü düşman bize nazaran irtifa (Yükseklik) avantajına sahipti ve bizim 4 uçağımıza karşılık onlar 8 taneydi. Diğer 12 uçak Mitchell'in liderliğinde, evvelce kararlaştırılan 6000 metreye tırmanmaya başlamıştı... Fakat şans yüzümüze güldü. Çünkü, bizim Japonları görmemizle, onların bizi görmesi arasında; bizce çok kıymetli olan; İki dakika geçmişti. Eğer bizi 30 saniye daha evvel görmüş olsalardı yanmıştık.

Barberle beraber Mitsubishi'lerle aynı yüksekliğe geldiğimiz zaman Zerolar bizi gördü. Bizze saldırmak için daldıkları (Pike yaptıkları) zaman, Mitsubishiler uyarılmış olacaklar ki, en önde olanı sola sert bir dönüş yaparak daldı. Bu anda biz de dönerek arkalarından takibe başladık. Bunu gören Zerolardan üç tanesi bizimle Mitsubishilerin arasına girmeye çalıştılar. Bunları diğer 3 Zero takibetti. Fakat biz bu sırada Barber'le iş bölümü yapmıştık. Ben bir Mitsubishi'yi, Barber de diğerini takibe başladık. Bu işi yaparken göz ucuyla Zerolara bakıyordum... Hafif sağa dönerek, bana saldıranlardan ilkini nişangâhımın içine aldım. O da aynı şeyi yaptı ve her ikimiz aynı zamanda ateşe başla-

dık. Japon pilotu benden daha kötü nişancı olacak ki, attığı mermiler isabet etmedi. Fakat benimkiler hedefi bulmuştu. Sağ kanadı, adeta yaydan fırlıyan ok gibi gövdesinden ayrıldı. Önde tek kanatlı gövde, arkasında kopan kanat, beraberce ormana çakıldılar. Bu iş bitince, uçağımı terse alıp (Sırt üstü çevirip) Mitsubishi'yi aradım. Durumu gören, diğer iki Zero bana saldırmaya hazırlanıyordu. Tam bu sırada ağaçlara sürtünürcesine kaçmağa çalışan Mitsubishi'yi gördüm. Zeroların bilhassa bu uçağı korumağa çalışmaları, bunda Amirâl Yamamotonun bulunduğuna işaretti. Derhâl arkasından daldım. Ağaçların üzerine geldiğim zaman pikeden çıktım ve Betty'yi takibe başladım (*) Fakat dalış esnasında süratim çok yükselmişti. Bu vaziyette ateş etsem isabet ettiremezdim. Hızımı düşürmek için derhâl gaz kestim ve Kayış yaptım (**).

Bu sırada iki Zero bana saldırmaya başladı. Ben Betty'yi düşürmeden evvel onlar beni düşürmeğe çalışıyorlardı. Fakat ben Mitsubishi'yi nişangâhımın içine almıştım bile. Tetiğe bastım ve aralıksız ateş etmeye başladım. Kısa bir süre sonra Betty'nin sağ motoru ve biraz sonra da sağ kanadı alev alarak yanmaya başladı. Turnayı gözünden vurmuştum, çünkü Betty'ler tuttuğu zaman genellikle «Suyu Kaynamış» demektir. Hele bu, içinden kimsenin paraşütle atılamıyacağı kadar yere yakındı... Şansım burada da yardım etti. Bana saldıran Zerolar hızlarını kesemiyerek üzerimden geçtiler ve orma-

* (Amerikalılar Mitsubishilere, Betty lākabını takmışlardı.)

** (Kayış, uçağın sürat kesmek için, yengeç gibi çapraz uçuşudur)

nın öteki ucunda tekrar bana saldırmak için sola doğru keskin bir dönüş yaptılar.

Bu sırada benim durumum da pek parlak değildi. Çünkü, yanmakta olan Betty'nin arkasına hızla yaklaşmaktaydım. Uçağın kuyruk ta-retindeki nişancı, son anda benden öç almak için top ateşine başladığı sırada, yanmakta olan kanadı koptu ve uçak bir kaya parçası gibi ormana düşerek infilâk etti. Bu anda benim ağaç tepelerinden olan yüksekliğim 3 metre kadardı. Zerolar dönüşlerini tamamlamış ve beni ne pahasına olursa olsun yok etmek için saldırıya geçmişlerdi. Bu andaki hızım, sert kaçınma hareketleri yapmaya yeterli değildi. Fakat can havliyle sola sert bir dönüş yaparak ağaçlara sür-tünürcesine şahile doğru kaçmaya başladım. P-38'in bu dönüşü nasıl yaptığına hâlâ şaşarım.. Deniz üzerine gelince, P-38'in en mühim avantajı olan tırmanma özelliğinden yararlanarak gaz kollarını sonuna kadar açtım ve süratle irtifa almağa başladım. Zerolar, P-38 kadar tırmanmadığı için geride kaldılar ve ben de rahat bir nefes aldım.»

Tom Lamphier'in kendi hikâyesi bu kadardır. Sonradan, uçağındaki hasarın kuyruğundaki iki mermi deliğinden ibaret olduğu anlaşıldı.

Lamphier hem Zerolardan kaçınmağa ve hem de Yamamoto'nin uçağını takibe çalışırken, Barber öteki Betty'yi yakalayarak düşürmüştü.

Görev başarı ile sona erdi ama, Guadalcanal-dan kalkan 16 uçaktan bir tanesi Hanederson üssüne dönemedi... Akının sonucu, uçaklar Henderson üssüne döndükten sonra öğrenildi... O gece üsdeki bütün pilotlar, nedenini yalnız akına katılanlar bildiği bu büyük zaferi kutladılar.

Haber Halsey'e ulaştığı zaman, bir konfe-

Amiral Halsey

ransta bulunan Amiral, kendini tutamayıp ellerini çırpmsı ve «Yaşasın» diye bağırmıştır.

Kısa bir zaman sonra Kriptograflar Yamamotonun düşürüldüğünü teyid ettiler. Barber in düşürdüğü uçaktan ağır yaralı olarak kurtulan Kurmay Başkanı Amiral Ugaki hariç, Yamamoto ve bütün yüksek Komuta heyeti öldürülmüştü.

Japonlar büyük kayıplarını bir ay kadar Dünyadan gizlediler ve sonunda «Yamamotonun Güney Boungville'de düşmanla savaşırken öldüğünü» dünyaya ilân ettiler... Yamamotonun hurdahaş olmuş yanık cesedi bulunduğu zaman, merasim kılıcını hala sıkı sıkı elinde tutuyordu.

Japonların, Yamamoto ayarında yeni bir Komutan bulmalarına imkân yoktu. Bu yokluk sonraki savaşlarda kendini hissettirmişti.

Ağır yaralı olarak kurtulan Amirâl Ugaki, ancak savaşın son günlerinde göreve başlayabildi. Fakat Japonyanın teslim olduğunu duyduğu zaman bir uçağa binerek denize çakılmak suretiyle Hara - Kiri yaptı.

Lamphier için Yamamoto mecerası 18 Nisan da sona ermiş olmadı. Bu olayın bir şans eseri olduğu kanısını vermek için Bougainville haftalarca başka akınlar tertipledi.

Bu başarıdan sonra Yüzbaşı Lamphier'in pasifik cephesinde uçması çok tehlikeli olurdu. Bu nedenle Amerikaya dönmesi emredildi... Ana Vatan topraklarına ayak bastığı an, etrafını muhafızlar sardı ve bir telefon kulübesine götürüldü. Telefonda kendisine «Hiç bir kimseyle

konuşmadan derhal Pentagon'a gitmesi söylen-
di.*

Washington'a geldiği zaman, Yamamoto macerasının etrafını saran sıkı gizlilik tedbirle-
rinin asıl sebebini öğrendi. Deniz piyadesi olan
pilot kardeşi Teğmen Charles Lamphier'in uçağı
Japonlar tarafından düşürülmüş ve esir alın-
mıştı. Japonlar, Teğmen Lamphier'in, Yamamo-
toyu düşüren pilotun kardeşi olduğunu öğrenir-
lerse akibetinin ne olacağı meçhüldü. Bu sebep-
ten, Amiral Yamamotonun evvelden plânlanarak
düşürüldüğü, İkinci Dünya Savaşı sona erinceye
kadar bütün dünyadan gizlendi.

Bundan sonra Lamphier, Avrupa cephesine
gönderildi ve muhtelif avcı birlikleriyle savaşa-
ra katıldı.

Lamphier, Yamamotonun öldürülmesinden
9 ay sonra Amerikan Donanması tarafından
Navy Cross madalyasıyla taltif edildi... Fakat,
madalyanın beratında «Hangi muharebede ve
ne için kazanıldığı» belirtilmiyordu.

İşte, Pearl Harbor felâketinin intikamı, bu
baskını hazırlayan kimseden bu şekilde alın-
mıştır.

Buna lüzum olup olmadığını, okuyucunun
ve tarihin kararına bırakıyor ve bu suretle de
Pasifik dramının üçüncü perdesini kapatıyoruz.

— SON —

(*) Pentagon, Amerikan Genel Kurmay Başkanlığı.

Japonlar, 7 Aralık 1941 de Pearl Harbor baskını ile koca Amerikan donanmasına tarihindeki en ağır darbeyi indirerek Amerika ile harbi başlattığında, bütün dünya ile birlikte Amerikan halkı da neye uğradığını şaşırılmış, bu ani saldırı karşısında şoke olmuştu.

Ama şimdi gerçekten su yüzüne çıktığı günümüzde kesinlikle biliniyor ki, Amerikan üst düzey yetkilileri, Cumhurbaşkanı Roosevelt dahil, Japonların böyle bir baskın yapacaklarını, saldıracakları yer hariç, günü ve saatine kadar biliyorlardı.

Peki öyleyse bu felaketi neden önlemediler?

İşte bu eser, bu NİÇİN ve NEDEN'lere cevap vermek üzere anılar, arşivler ve belgesel eserlerin ortaya koyduğu gerçekleri dile getirecek, savaşların can damarının istihbarat ve karşı istihbarat olduğunu görecek, aynı zamanda bu casusluk oyunlarının içinde sizleri yaşatacaktır.